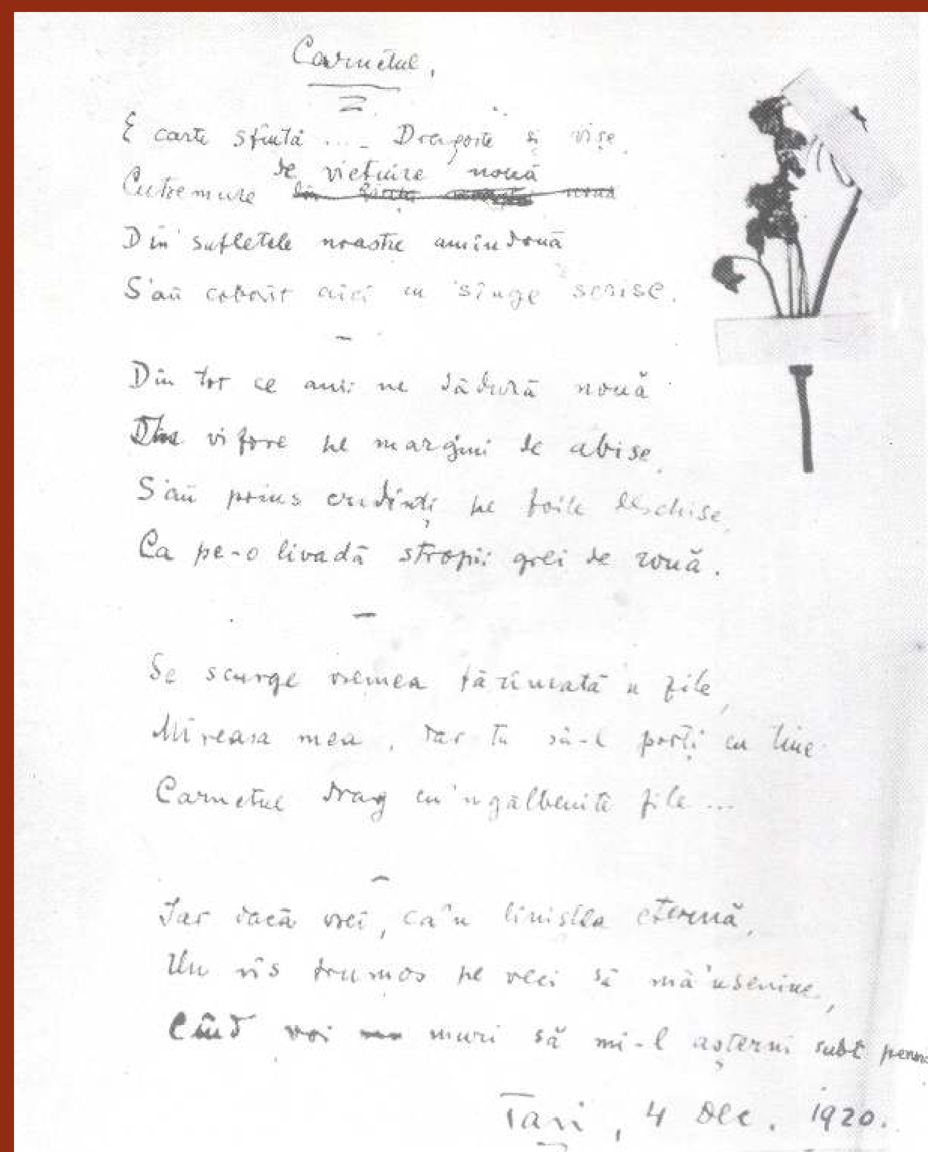

Carnetul

E carte sfântă ... Dragoste și vise
Cutremure de viețuire nouă
Din sufletele noastre amândouă
S'au coborît aici cu sânge scrise.

Din tot ce anii ne sădiră nouă
Din vifore pe margini de abise
S'au prins credinți pe foile deschise
Ca pe-o livadă stropii grei de rouă.

Se scurge vremea fărâmată'n zile,
Mireasa mea, iar tu să-l porți cu tine
Carnetul drag cu'ngălbenite file...

Iar dacă vrei, ca'n liniștea eternă,
Un vis frumos pe veci să mă'nsenine,
Când voi muri să mi-l așterni sub pernă.

Iași, 4 Dec. 1920.

ISBN: 978-973-0-05930-4

Octavian Goga - 70

Seria Personalia

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ ASTRA
SIBIU

D o r i n   G o g â l e a

Octavian Goga - 70

7 mai 1938 - 7 mai 2008

Sibiu, 2008

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Octavian Goga 70

(7 mai 1938 – 7 mai 2008)

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA
SIBIU

Octavian Goga
(7 mai 1938 – 7 mai 2008)

Bio-bibliografie şi Antologie redactată de:
DORIN GOGÂLEA
Serviciul de Informare Bibliografică
şi Documentare Ştiințifică

Sibiu, 2008

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ ASTRA SIBIU

Str. George Bariţiu, nr. 5/7
550178 Sibiu, România

Tel: +40 269 210551
Fax: +40 269 215775
Internet: www.bjastrasibiu.ro
E-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

Director: **Onuc Nemeş-Vintilă**

Tehnoredactare computerizată, scanare foto şi grafică copertă: **Daniela Rusu**
Ilustraţia capitolelor I-VIII**: Dorin Gogâlea**

Coperta I: Efigia în bronz a poetului Octavian Goga. Realizată de Weinberger în anul 1920
Coperta IV: Manuscrisul poeziei „Carnetul” semnată TAVI, 4 dec. 1920

ISBN: 978-973-0-05930-4

EXASPERAREA CREATOARE

Moto: *„Eu vă port în suflet, plămădiți în sânge*
Și din vina voastră mi-e zidit păcatul”.
Octavian Goga

A fost „un om fără de țară”, „un strop de foc purtat de vânt”, „un mag de lege nouă”, „o lacrimă târzie”, o „mustrare călătoare”, „oftatul care plânge”, „țipătul muiat în sânge”, „solul dragostei și al urii”. Acestea ar fi într-o sinteză aleatorie, coordonatele emblematice ale unui destin literar care **câştigă consacrarea definitivă** încă de la apariția primului volum de „Poezii”, în 1905. Autorul era: „(…)un tânăr blond şi sfios, aproape un copil [care] apare deodată dintr-un sat de peste munți, iată că iarăşi Ardealul ne trimite un poet, pe **Octavian GOGA**”.[1] În „Istoria literaturii româneşti contemporane”, Nicolae Iorga remarcă calitatea versului „(…)în care e o vibrație până atunci neîntâlnită în noua poezie”. [2] Criticul literar **Ilarie CHENDI** (originar din satul Dârlos, Sibiu) sublinia că: „(…) apariția volumului lui Goga rămâne un caz unic. Nimeni nu a cucerit aşa de repede şi nimeni nu a avut o primire atât de entuziastă (…) ca **Goga**”.[3]

Exegeții şi analiştii critici ai poetului **Octavian GOGA** – mai vechi sau mai noi – l-au identificat ca fiind: „poetul prevestirii”, „cântărețul izbăvirii”, „poeta vates”, „logodnicul durerii”, „proorocul de lege nouă”.

Atât O. Goga – prin autodefinirea **Cred**o-ului poetic – cât şi critica literară prin efortul de d**escifrare şi**

---

[1] Virgil Cioflec. In: Sămănătorul, III, 1904, p. 618
[2] Iorga Nicolae. *Istoria literaturii româneşti contemporane*, vol. III, 1934, p. 75
[3] Chendi, Ilarie. In: *Viața literară si artistică*, I, 1909, p. 349

interpretare corectă a operei – se regăsesc la un moment dat pe un teren comun. Există în: „(…)versul lui puternic şi nepieritor, suferinţele şi speranţele acelor oameni de la ţară, din mijlocul cărora s-a ridicat ca un vestitor al zilei de mântuire”.[4]

„Care era crezul meu literar la această epocă?” – se întreba retoric – peste ani – Octavian Goga, în împrejurările apariţiei primului volum de poezii.

„Eu, graţie structurii mele sufleteşti, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui şi se transformă într-o trâmbiţă de alarmă.

Am văzut în scriitor un element dinamic, un răscolitor de mase, un revoltat, un pricinuitor de rebeliuni.

Am văzut în scriitor un sămănător de credinţe şi un sămănător de biruinţă”.[5] Avem aici o mărturisire de credinţă care a alimentat cu vigoare toată activitatea-poetică şi publicistică – a „poetului pătimirii noastre”. O credinţă care s-a îmbrăcat pentru mulţi într-o aură a **secretului succesului**.

REVOLTA

Acest **secret** are un nume: **revolta,** care atinge în multe cazuri, **exasperarea**.

Bunul lui prieten şi colaborator literar – Octavian C. Tăslăuanu – afirmă undeva că: „Goga toată viaţa lui a fost un răzvrătit”.

---

[4] Virgil Cioflec. Ibidem, p. 620

[5] Goga, Octavian. *Fragmente auto-biografice. Mărturisiri literare*. Bucureşti, „Cartea Românească”, f.a., p. 35 (Institutul de istorie literară şi folclor, 14).

Omul revoltat nu este şi nu poate să fie de acord cu anumite stări de lucruri-sociale, politice, culturale.

De aici, o anume dificultate în difuzarea propriului mesaj. Revolta nu-ți deschide prea multe medii de comunicare, te obligă să-ți limitezi discursul. Intervine aşadar dificultatea transmiterii şi, implicit, a recepționării corecte a mesajului.

Goga **a ştiut** să depăşească aceste obstacole şi capcane. S-a impus chiar de la debut grație verbului incisiv, militant.

La 1 aprilie 1945, adică exact în ziua când O. Goga ar fi trebuit să împlinească 64 de ani, Veturia Goga – a doua soție a poetului – surprinde cu precizie fizionomia sufletească şi literară a lui O. GOGA – într-o scrisoare adresată mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului:

„(…) Când însă Octavian vorbeşte despre sufletul lui, atunci acolo vibrează sufletul neamului şi viața intimă a lui Octavian va trece într-o zi în patrimoniul public. (…) De unde se poate descifra mai bine istoria unei vieți interioare? Prin scrisul autograf care dezvăluieşte mai precis mintea şi inima omului şi care adevereşte mai fidel pulsul celor mai emoționante sentimente a trecerii vremelnice prin viața pământeană. **El strecoară sensibilitatea sufletească prin colaborare cu mânia nervoasă şi coboară zbuciumul întreg pe hârtie”.**[6]

Goga, aşa după cum mărturiseşte, este continuatorul unor zbuciumări şi revolte vechi ce țin de „epopeea Ardealului”. El le amplifică, dă expresie modernă şi pertinentă: „(…) într-o vreme când principiul național domina toate fluctuațiile sufletului românesc”.[7]

---

[6] Bodea, I. Gheorghe. *Florile Tăcerii*. Cluj-Napoca, Casa Cărții de Ştiință, 1998, p. 9

[7] Goga, Octavian. op.cit., p. 29

„(…) nu sunt decât continuatorul normal al simţirii generale, pe care, în mod firesc, am dus-o şi eu cu un pas mai departe”.[8]

Motivul revoltei la Goga este amplificat odată în plus de contextul epocii de tinereţe: „(…) era o represiune pe care o ştim cu toţii, ramificându-se până în cele mai mici îndeletniciri ale vieţii de la ţară. Desigur că ea trezea protestarea şi eu m-am născut în această protestare, m-am născut cu pumnii strânşi, sufletul meu s-a organizat din primul moment pentru protestare, pentru revoltă”.[9]

Dacă **revolta** este axul central al poetului, vom constata că odată cu lectura multor alte volume de poezie, publicistică sau memorialistică, se conturează alţi doi stâlpi de rezistenţă în arhitectura creaţiei: **Misterul şi Credinţa**.

MISTERUL

În septembrie 1936, O. Goga aflat la Ciucea, trimite o scrisoare –ultima se pare – Veturiei, în Austria:

„(…)copleşit de întrebări din toate colţurile, hărţuit de necunoscut şi chinuit de întuneric, nu te mira că în orbecăirea asta mintea mea nu păstrează un ritm egal…şi primeşte cu însetare bolnavă ori-ce adiere de **mister**”.[10]

CREDINŢA

Născut şi crescut într-un mediu profund religios, Goga ne dăruieşte de-a lungul timpului existenţial al creaţiei, mărturii de credinţă autentică.

Poetul şi-a „zidit în nori altarul”, îşi strigă durerea şi „Dumnezeu din cer aude”. Invocă grija pentru altarele străbune: „spălaţi-le de praf ca să strălucească mai departe şi închinaţi-vă lor”. Chiar şi atunci când inima poetului este

---

[8] Goga, Octavian. ibidem, p. 29
[9] Idem, p. 30
[10] Bodea, Gheorghe I. *op. cit.*, p. 73

însingurată, ea este precum o: „Biserică veche-n ruină". În „Rugăciune", aflat în ceas de cumpănă: „Eu în genunchi spre tine caut/Părinte, orânduie-mi cărarea!". Veturia îl completează atât de frumos: „Eu sunt fericită că mi-am regăsit credința… Credința pentru viață, acea credință ce coboară de sus-în jos, binecuvântând…" (scrisoare din 31 mai 1920, către O. Goga).

CONCEPȚIA MONOGRAFICĂ

Goga şi-a revendicat de multe ori, chiar cu obstinație, descendența fizică şi spirituală dintr-un anumit spațiu geografic: Răşinarii Sibiului.

Am putea spune că cea mai mare parte din opera poetică – inclusiv publicistică – stă sub semnul apartenenței la acest spațiu de viață. Goga nu este aşadar doar un **fiu** ci şi un **produs** al unui: „(…) determinism geografic care îndrumează toată mentalitatea noastră şi, fireşte, întreaga structură sufletească şi intelectuală".[11]

Până la vârsta de 9 ani a fost un: „(…) înregistrat conştient al satului". Din această perspectivă pe care noi o punem sub incidența unei maturizări precoce: „Am privit satul şi l-am despicat programatic, dându-mi seama că el e cel mai mare rezervor de energie națională; am crezut de la început, prin transmisiunea strămoşilor şi părinților mei, în ideea de rasă; am crezut deci în sat, fiindcă satul era sinteza care reprezenta înaintea mea marele tot: **neamul**". [12] Interesantă, sub aspectul originalității, este **metoda de investigare** utilizată: ideea **monografică**. „(…) am crezut că satul reprezintă prin sine unitatea organică a sufletului acestui popor; satul reprezintă prin sine expresia purității de rasă; să dau deci monografia sufletească a satului cu toate

[11] Goga, Octavian. *Fragment auto-biografic,* p. 26
[12] Goga, O. op.cit., p. 27

frământările lui, cu tot ce e svârcolire, în el, şi atunci dau un petic de generalitate, o **pars pro toto**."[13]

Modestia îl determină pe Goga să renunţe la titulatura iniţială a primului volum de „Poezii", care trebuia sub genericul „Acasă" să cuprindă toate: „(…)îndeletnicirile româneşti de la ţară", un fel de „Georgicon" în variantă modernă. [14]

Registrul preocupărilor literare dezvoltă alte orizonturi: „(…) am lărgit noţiunea de sat la noţiunea muncii, scriind «Ne chiamă pământul» şi, pe urmă, «În umbra zidurilor», subiectivându-mă. Am trecut la «Ne chiamă pământul», lărgind nota socială".[15]

Chiar dacă procesul de creaţie este legat de: „(…) asociaţii de idei care nu se pot urmări totdeauna"[16] constatăm prezenţa unui „Axis poesis" asemenea unei coloane vertebrale ce străbate de la un capăt la altul întreaga operă: **drama eului contopită în drama colectivă a etnicităţii din care face parte.**

MIT ŞI MITOLOGIE POETICĂ

Recursul la mit şi mitologie nu este doar o **metodă** specifică de transfigurare a mesajului, de adâncire a semnificantului. Poetul **reface** un sistem de simboluri cristalizate **Illo tempore**. Proiectează pe acest orizont mitic fabulos, o versiune mitizată a stărilor de lucruri contemporane poetului, scăldate în **jale, dor** şi **suferinţă.**

Avem mitul străbunilor hieratizaţi dar şi simboluri naturale fundamentale: apa-cerul-muntele-câmpia. În

---

[13] Ibidem, p. 39
[14] Trimitere la Virgiliu (Publius Vergilius Maro) – 70-19 î.e.n. A fost primul dintre cei trei mari poeţi latini (Horaţiu şi Ovidiu). Autorul poemului în patru părţi „Georgicele", dedicat vieţii de la ţară (n.n.)
[15] Goga, O. – op. cit., p. 39
[16] Ibidem, p. 39

poeziile lui Goga, trecutul strălucit are ca revers „prezentul înlăcrimat” şi pregătirea unui viitor care are corespondent în vremurile mitologice. **Timpul** este **mitic** şi **anistoric. Apostolul,** care poate fi identic cu poetul se situează într-un vag temporal. Situându-se în „vaierul vremii”. Goga ne asigură – prin transfigurare că: „duhul altei lumi m-atinge” (Dascălul). Interesantă este şi mitizarea naturii: „Nici un alt poet, de la noi şi de oriunde – n-a pus apele, codrul, cerul, mediul cosmic al unei naţiuni să-i plângă destinul”.[17]

Într-un timp, **edenic,** oamenii acestui pământ erau „copii ai firii” şi „copii ai mândrei bolţi albastre”. (Plugarii). Aidoma basmului, avem un spaţiu nedefinit unde găsim elemente cosmice (cerul, soarele, luna, stelele), vegetale (codrul, lanul de grâu, florile), forme de relief (câmpia, muntele, pământul, apele).

De exemplu: **apa** apare ca un simbol al rezistenţei şi totodată **suport moral**, investit cu atributele veşniciei şi ireversibilităţii timpului. Este personificată ca fiind „unda gânditoare”, „căruntă”, „vorbeau azi noapte două ape”/Şi vorba lor o-nţelegeam”.

Apostolul şi **Poetul** credem că aparţin mitului **strămoşilor** (vezi poeziile „Strămoşii” şi „Voi veniţi cu mine”).

A mitiza poezia înseamnă a **eterniza** valorile ei. Este calea cea mai sinceră şi dreaptă de afirmare a specificului naţional în contextul universalităţii.

„Eu credeam de la început în specificul naţional. Adică am crezut în dreptul de a trăi al valorii autohtone, ca o completare a principiului de universalitate”.[18]

---

[17] Streinu, Vladimir. În: *Luceafărul,* 2 aprilie 1966, p. 6

[18] Goga, O. *Fragmente auto-biografice,* Bucureşti, 1933, p. 37

LECTURI PERSONALE

În familia Goga, plecând de la străbunici, bunici şi părinți, a existat o puternică tradiție cărturărească. Protopopul Sava din Răşinari a fost străbunicul poetului şi a lăsat o moştenire de peste 30 cărți, unele cu scrieri originale altele copiate şi risipite tocmai la Petersburg sau Lipsca (Leipzig). Mama poetului este autoarea unor poezii publicate în revista „Familia" care apărea la Oradea sub conducerea lui Iosif Vulcan.

La vârsta de 14 ani, Goga îşi publică prima poezie în *Revista ilustrată* care apărea la Gherla sub îndrumarea folcloristului I. Pop Reteganul. Este dovada clară că poetul acumulase suficiente lecturi de valoare: „multă literatură străină; am citit traduceri germane (…) Pe urmă au venit traducerile ungureşti".[19]

A fost zguduit de Raskolnicoff, o carte încărcată de mesianism, dureri, mister care i-a dat lui Goga: **„(…) o adevărată zguduire de nervi, care m-a ținut aproape un an de zile. M-am pomenit, m-a dus într-o adevărată criză de conştiință şi care m-a făcut să trec printr-o revizuire a problemelor morale şi să-mi schimb cu totul concepția de viață".** [20]

După Dostoievski, lecturi din J.J. Rousseau, Goethe, Schiller, Richard Dehnel. „Ca înregistrare sufletească, aş putea accentua legătura mea cu poezia franceză de la Verlaine şi Baudelaire încoace". [21] A citit mult din literatura maghiară, influențat de „sufletul curat al lui Petöfi".

A tradus „Tragedia Omului" de Emmerik Madach, poem dramatic influențat de Byron şi Goethe. „Dintre poeții mai noi, am avut predilecție pentru Andrei Ady".

[19] Goga, O. – op.cit., p. 33
[20] Ibidem, p. 33
[21] Idem, p. 38

Modelele româneşti pentru Goga au fost Eminescu, Alecsandri, Vlahuță, precum şi alți literați şi retori pe care i-a cunoscut „în lumina lor adevărată: „Ion Brătianu, Dleavrancea, Filipescu”, „în care am văzut înfățişarea sufletului românesc” – I.L. Caragiale **„cea mai strălucită manifestare a neastâmpărului intelectual românesc” – Nicolae Iorga „figura care a înrâurit spiritul public din ultimul sfert de veac”**. Constatând că rostul scrisului şi al scriitorului este dat **„o lege elementară a cauzalității”,** Goga ajunge la concluzia perfect valabilă şi astăzi, că **„scriitorul trebuie să fie un deschizător de drumuri, un mare modelator al sufletului poporului nostru”**.[22]

PROIECTE ABANDONATE

În Muzeul de la Ciucea există, încă neexplorat, un impresionant **corpus epistolar** însumând aproape 2000 de piese.

Printre ele se găsesc şi câteva ciorne, redactate de poet în vederea unor articole sau discursuri viitoare.

Primul proiect nerealizat are ca subiect **„Morala neutralității româneşti”**, structurată în 8 capitole: I – Anacronismul moral al societății româneşti; II – Balansarea politică ca rezultantă a balansării morale; III – Literatura neutrală şi gazetăria; IV – Dezrădăcinații şi concesiile morale; V – Înfrânții Ardealului; VI – Dinastia; VII – Pierderea prestigiului în străinătate; VIII – Concluzii.

Al doilea proiect nerealizat ar reprezenta **o schiță de discurs** gândită în şase secțiuni: I – Pământul nostru; II – Rasa; III – Limba; IV – Îndeletnicirea străveche: agricultura; V – Istoria şi tradițiile; VI – Biserica. Studiul se încheie cu trei cugetări, „firmituri”, numite de Goga (vezi şi capitolul IX – Călătorie în universul operei – Selecție inedită de

[22] Goga, O. – op.cit., p. 46

cugetări). **Sunt extrem de dureroase pentru adevărul frământărilor şi zbuciumului interior al poetului**[23]**:**

1. „Din Infernul lui Dante se desfac cei mai mulți spectri cari se ridică într-o încleştare grozavă a chinurilor neadormite. Ceva asemănător, dar mult mai tragic e în creierul unui artist: **Dansul macabru al subiectelor nerealizate încă**. Profiluri vaporoase, torsuri de jumătate, zâmbete şi grimase, melodii şi disonanțe, alungându-se într-un foc nebun, cerându-şi fiecare dreptul la viață…**Cin-ar avea liniştea diabolică să stăpânească şi să coboare pe hârtie acest spectacol înfricoşat ar smulge din atelierul creațiunii o înspăimântătoare taină”**.

***

2. „Pădure arsă, copaci loviți de trăsnet, crengi care troznesc în vânt ca o oştire de schelete…**Piei arătare groaznică: pădurea subiectelor nescrise”.**

***

3. Odinioară venea neîncetat… îmi încolăcea grumazul şi suflarea fierbinte îmi atingea tâmplele. De mult… demult… Mâna de patimă îmi cobora pe frunte şi mă sguduia în toată ființa. Fugeam de cleştele ei, îi zăvoram uşa. O auzeam cum strigă. Rar… mai rar. Mai târziu venea totuşi, îmi bătea la fereastră în nopțile de vară… sau la marginea mării… **Aşa au trecut ani şi m-au umplut de praf… Azi unde te-ai ascuns? Te mai pot găsi vreodată, strălucitoare minune, taina pururi călătoare, eternă poezie?”**

***

4. Volumul bio-bibliografic: „Octavian Goga 70 (7 mai 1938-7 mai 2008)” cuprinde studiul introductiv „Exasperarea creatoare”, urmat de o „Cronologie documentară”; „Pagini uitate, pagini restituite”; „Goga şi

---

[23] vezi Popa, Mircea. Octavian Goga*: Proiecte abadonate*. In: Limbă si literatură, vol. II, 1981, p. 274-277

Asociațiunea ASTRA"; „Publicistica lui O. Goga"; „Bibliografie generală şi locală"; „Goga în patrimoniul Bibliotecii ASTRA"; Interpretări critice"; „Călătorie în universul operei - Culegere originală de cugetări".

Imaginând o **„Călătorie în universul operei – Cugetări",** observăm conturarea mai clară a unor **concepte** fundamentale care germinează în opera poetului:

Amintirea (copil bastard al vieții); **Cartea** ce trebuie cinstită precum Evanghelia care apără şi mântuieşte de rău – **Cinstea – Clipele**, mărgele înşirate pe-un tainic fir – **Copilăria – Credința**: „Simt, Dumnezeu cum mă primeşte-n casă"- **Durerea-Eternitatea** – artistul se pune de acord cu veşnicia **– Faptele-Gândurile-Iubirea.**

Ideea națională este conceptul politic fundamental al politicianului GOGA: ea nu trebuie privită ca: **„(…) o doctrină de egoism îngust, ci ca o formulă de luptă pentru punerea în valoare a unui colț de umanitate, nu ca o îngrădire a orizontului de simțire şi înregistrare în paguba marelui tot, nu ca o atitudine de xenofobie ci ca o completare a universalității"**.

Judecata proprie cere să - „ne pipăim slăbiciunile" - ca să rostim una dreaptă. - **Liniştea – Literatura**, înțeleasă ca „un domeniu al sincerității implacabile; minciunile nu se pot duce în templu**". Lumea – Lupta Vieții – Moştenirea culturală** „zestrea noastră morală, armura noastră de fier pentru lupta de toate zilele" – **Munca – Nădejdea** văzută ca „altar" pentru „suflete măiestre" – **Norocul – Oratoria**, ca „mijloc de convingere a aproapelui în viață". - **Patimile**: „Într-o lume de gelatină, noi am coborât cu-o patimă de granit".

Părinții – Păcatul – Poezia care este „Biserică cu porți neîncuiate" – **Scrisul – Scriitorul**, păstrătorul „cel mai de seamă al misterului nostru de existență". - **Soarta – Specificul național**: „Am crezut în dreptul de a trăi al

valorii autohtone (…)” - **Stelele – Suferința - Sufletul poetului** care a: **„(…) fost proroc pe drumul din pustie”.**

Tăcerea-Timpul: „Se scurge vremea sfărâmată-n zile” **– Trecutul –Țara – Viața – Visurile –Voința** – **Ziarul**, care reprezintă: „nervii impresionabili ai unui popor în fluctuațiunea lui cotidiană”.

„A fost: **«Un strigăt smuls de-a vremurilor vâltoare», şi-a «risipit sufletul», şi a «răscolit cărare/Cu inima, cu pumnul şi cu dinții/», a fost «izvor de apă vie/Toți m-ați băut, de friguri şi de sete/».**

Dar ce se întâmplă atunci când **poetul** îşi „stinge glasul şi se frânge struna?”

Răspunsul îl oferă undeva tot Octavian Goga: **„Oriunde mergem**, **suntem la noi fiindcă toate călătoriile se isprăvesc în noi**”.

DORIN GOGÂLEA

Sibiu, 20 martie 2008

c r o n o l o g i e

DOCUMENTARA

Cronologie documentară

1840

Familia poetului, din partea mamei, se stabileşte la Răşinari, venind din Braşov – după cum aflăm din însemnarea unei cronici de la Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului. În vremea când bulgarii încă nu aveau din sus de Braşov o biserică clădită din piatră ci, numai una făcută din lemn, a fost un preot cu numele popa Petru, care a şi rămas preot până la moartea sa şi a fost îngropat la biserica din Şchei. Dar până era acest popa Petru în viață, au venit răşinărenii dintr-un sat aşezat lângă oraşul lui Herman (care se numeşte Sibiu) la casa Sfatului din oraşul Coroanei (pe care noi îl numim Braşov) şi au adus atunci de la domnii Sibiului scrisori către cinstitul sfat al oraşului crăiesc Braşov şi pe lângă aceasta au poftit de la domnii noştri cei înțelepți ca să li se dea lor un preot de-aici, la ceea ce dânşii, ca să facă pe placul domnilor de la Sibiu, au lăsat pe fiul popii Petru cel bătrân, pe popa Bratu să plece, pe care l-au şi dus răşinărenii în satul lor şi l-au ținut acolo preot până la moartea lui" (I. Lupaş, *Cronicari şi istorici români din Transilvania,* Editura „Scrisul românesc", 1941, p. 16-17).

1740 *Documente din Țara Românească vorbesc de protopopul Coman Bârsan, unul din strămoşii poetului.*

1769

Se naşte fiul lui Coman Bârsan, Sava Popovici din Răşinari, autor de „propovedanii” autohtone, asemenea lui Samuil Micu ori Petru Maior, precursor al luminismului ardelean: „…străbunicul meu, care a murit la 1812 şi care se chema *preacucernicul protopop Sava* de la Răşinari, a fost un cărturar şi a lăsat în casa lui foarte multe scrieri, unele ticluite de el, cele mai multe copiate: vreo 30 de cărţi în manuscris, care se găsesc unele în muzeul de la Petersburg”.

1814

Se naşte cărturarul Sava Popovici Barcianu, din aceeaşi familie, autor al primei gramatici germano-române.

1819

Se naşte, la Răşinari,bunicul dinspre mamă al poetului, protopopul Ion Bratu, „preot la Răşinari, «» un cărturar şi un om politic, […] unul dintre colaboratorii cei mai asidui ai marelui mitropolit Şaguna”.

1851

28 martie. Se naşte – într-o familie de ţărani fruntaşi din Crăciunel de sus, lângă Blaj, pe Târnava Mică – Iosif Goga, tatăl poetului. A învăţat la şcolile din Blaj şi Sibiu, fiind din 1878 învăţător în Răşinari; este ales mai târziu preot în aceeaşi comună, unde va rămâne toată viaţa, slujind la vechea biserica a Răşinarilor, ctitorie a lui Mircea Basarab. „Suflet delicat, povestitor vioi şi plin de culoare, era un cărturar limpede, bacalaureat de la Blaj, asistent la toate *Conferinţele naţionale,* plin de întrebări în faţa vieţii, bucuros de oaspeţi, senin şi complet lipsit de înclinări pozitive” (O. Goga, *Pagini noi,* Culegere îngrijită de Veturia Goga, Bucureşti, Editura tineretului, 1967, p. 7).

1856

2 octombrie. Se naşte Aurelia Bratu, mama poetului; a fost timp de peste 40 de ani învăţătoare în Răşinari. „Mama, femeie cu o serioasă cultură germană, «era» autoare de conferinţe şi de poezii publicate prin *Familia* prin anii 80 şi prin alte reviste…” (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 7).

1868

În peregrinările lui prin Transilvania, Eminescu trece prin Răşinari, fiind găzduit chiar de protopopul Ion Bratu; venise cu o scrisoare a lui N. Densuşeanu, care-i mijlocea un ajutor pentru trecerea Carpaţilor fără paşaport, prin Vama Cucului.

1880

27 ianuarie. Căsătoria preotului Iosif Goga cu Aurelia Bratu, la Răşinari. „În ce priveşte părinţii mei, mama era după naştere şi de felul ei, de la munte; tata era de pe câmpie. Vedeţi deci o îmbinare sufletească: muntele reprezintă prin psihologia lui mai mult contact cu realitatea, mai mult tendinţa de a intra în mri mult acţiunea, câtă vreme câmpia reprezintă orizontul larg, tendinţa de nostalgie, de povestire. Aceste două elemente s-au transmis în sufletul meu şi sub povara lor se menţine această zbuciumare paralelă, care se traduce în cele două îndeletniciri ale vieţii mele: literatura şi politica”.

1881

20 martie (1 aprilie, stil nou). Ziua de naştere a lui Octavian Goga. „…M-am născut într-un sat care se cheamă Răşinari, la poalele munţilor Carpaţi şi la 22 km de Sibiu, un sat frumos, o comună care n-a făcut parte din iobăgia din trecut, fiindcă era ceea ce se cheamă subt stăpânirea

ungurească «fundus regius» şi, cum se spunea în româneşte, în vechile noastre scrisori, în zapise, «slobod crăiesc sat».

Această comună reprezintă o puritate de rasă, absolută; 6.000 de locuitori, 6.000 de suflete arătau statisticile ungureşti în această comună şi care erau cu toţii Români. Jandarmii unguri erau singurii străini care se găseau în Răşinari, unde mulţi dintre ei sfârşiau prin a lepăda haina de paznici ai ordinii, ca să se însoare acolo şi să devină Români. Erau deci desnaţionalizaţi de mediul absorbant.

În această atmosferă m'am născut, la poale de munte, unde în mod organic am avut totdeauna tendinţa să mă urc pe creste şi de-acolo, din vârful Cindrelului, să văd cele două aspecte ale aceluiaşi popor; soarta a vrut deci să iau dela început contact cu realitatea, găsindu-mă pe coloana vertebrală a românismului.

Cred într'un determinism geografic care îndrumează toată mentalitatea noastră şi, fireşte, întreaga structură sufletească şi intelectuală.

Dacă m'aş fi născut la periferica etnică a neamului, acolo unde apăsarea unei culturi străine s'ar fi resimţit în mediul în care mă mişcam, desigur că acest stigmat m'ar persecuta în cursul vremii, necontenit.

M'am născut însă la graniţă. Am ştiut deci, din primul moment al vieţii mele, că există graniţe; am ştiut ce însemnează existenţa graniţei: un piron înfipt în carnea unui popor".

Goga, Octavian. *Fragmente auto-biografice. Mărturisiri literare.* Bucureşti, „Cartea românească", f.a. [Institutul de istorie literară şi folclor, nr. 14]

1882

În familia Goga se naşte al doilea băiat, Victor, mort după un an.

Parlamentul maghiar votează legea şcolară „Trefort", care accentuează maghiarizarea învățământului secundar.

1883

15 septembrie. Se naşte Victoria Goga, sora poetului. A fost învățătoare; a murit tânără la numai 20 de ani. Ea sugerează un prototip posibil al firavei şi tristei dăscălițe din cunoscutul poem cu acelaşi nume.

Adunări de protest la Sibiu, Blaj. Deva împotriva legii de maghiarizare a învățământului.

„Sunt întrebat dacă dintre figurile Ardealului evocate în poezia mea sunt unele care s'au întipărit din copilărie? De desigur că da!

Eu am trăit până la vârsta de 9 ani la sat; am trăit însă nefiind țăran, ci ca un înregistrator conştient al satului.

Am privit satul şi l-am despicat programatic, dându-mi seama că el e cel mai mare rezervor de energie națională; am crezut dela început, prin transmisiunea strămoşilor şi părinților mei, în ideea de rasă; am crezut deci în sat, fiindcă satul era sinteza care reprezint înaintea mea marele tot: *neamul.*

Am cutreerat satul cu ochii deschişi, conştient că fac o analiză permanentă şi că fiecare clipă de contact al meu cu țărănimea e o clipă de studiu, de interpretare, de disecare a acelui izvor de energie, care se confundă, în judecata mea, cu însuşi rostul existenței noastre. Am crezut în sat şi am căutat în sufletul poporului nostru; şi vă spun sincer că, în acest microcosm, am descoperit oglindindu-se o viață sufletească foarte bogată.

Dacă s'ar gândi cineva să-şi ia asupra lui sarcina ca să caute la sat toate figurile pe care le-au eternizat marile

literaturi le-ar găsi de sigur, într-o formă rudimentară, dar le-ar găsi acolo. Există la țară şi Hamlet şi Tartufee; există *Avarul* lui Molière; există Othello; toate figurile complicate şi toate marile pasiuni clocotesc jos în adâncime. Nu e nevoie de un plastron, ca să simți un suflet bătând şi instincte foarte puternice manifestându-se. Eu am urmărit toate figurile satului şi am luat legătura mea sufletească cu ele; mi-am dat seama că osatura poporului e la țară şi că, dacă vrem să credem într'o logică viitoare a evenimentelor, care să ne salveze, trebue să credem în țăran şi în sat. Deci eu, din fragedă copilărie, am urmărit satul, cu toate figurile lui. Am avut contact cu toate frământările anonime, cu toate bucuriile, începând dela botez şi până la coborârea în pământ. Participând însă la această viață a satului continuu, am rămas oarecum deasupra mulțimii, un observator al ei, înregistrator conştient al tuturor evenimentelor dimprejurul meu. Mă duceam la horă – mai puțin la horă – mă duceam mai mult la şezători, dar aceasta nu la Răşinari, ci într'o comună de pe Târnave, de unde era tatăl meu, unde aveau o moşioară, şi mă lăsam furat de atmosfera de nostalgie, de lene, de căldură a sufletului, care se respira acolo în nopțile de vară".

1884

14 aprilie. Apare primul număr al *Tribunei*, sub conducerea lui Ioan Slavici, - având primul sediu al redacției în str. Cisnădiei, nr. 5 (azi str. N. Bălcescu).

Începe să apară „Biblioteca poporală a Tribunei" publicând în primul său număr nuvela lui Slavici *Pădureanca*.

1886

18 octombrie. Se naşte a doua soră a lui O. Goga, Claudia (Maria), şi ea autoare de versuri, publicate în

paginile revistei *Luceafărul* din Budapesta sub pseudonimele Simina Bran şi Maria Bratu.

Toamna, poetul începe şcoala primară în Răşinari, obţinând în fiecare clasă calificativul „foarte bine". Din vacanţele petrecute la ţară păstrează primele şi cele mai adânci amintiri: „…Copilăria mi-am trăit-o până la nouă ani la Răşinari şi Crăciunel, jucându-mă cu copiii de ţărani în decorul sumbru al munţilor sau pe livezile întinse din satul de lângă Cetatea de Baltă unde un popă bătrân, îmbrăcat rumâneşte, îmi povestea seara cum ungurii au spânzurat şapte popi în „Poarta turcilor" (O. Goga, *Pagini*, ed. cit., p. 8-9)

Se înfiinţează „Societatea pentru cultura maghiară transilvăneană" – E.M.K.E., ca o contrapondere a „Astrei", urmărind o politică culturală de maghiarizare a românilor din Transilvania.

8-9 august. Cea de a 25-a aniversare a înfiinţări „Astrei" e marcată prin adunarea generală a acesteia, ţinută la Alba Iulia – şi prin înfiinţarea, la Sibiu, a Şcolii civile de fete a „Astrei" (15 septembrie).

1887

Vin la Sibiu, în redacţia *Tribunei,* tânărul George Coşbuc.

1888

11 decembrie. Se naşte Eugen Iosif Goga, fratele poetului, viitorul scriitor, autor al romanului *Cartea Facerii.*

1889

Vine la Sibiu – şi rămâne aici ca elev în clasele a V-a şi a VI-a la liceul de stat, până în 1891 – Ştefan Octavian Iosif

1 decembrie. George Coşbuc părăseşte redacţia *Tribunei* din Sibiu, plecând la Bucureşti.

Apare, la Sibiu, primul volum din *Părţile alese din istoria Transilvaniei pre 200 de ani în urmă* de George Bariţiu.

1890

3 martie. După aproape 6 ani de conducere a *Tribunei,* Ioan Slavici părăseşte Sibiul şi se întoarce la Bucureşti.

Înscrierea la liceul unguresc din Sibiu. primele versuri. „La nouă ani m-am dus la gimnaziul din Sibiu. dezlipirea grea. Şcoala era ungurească şi eu nu pricepeam nici o vorbă. Din supliciul acestei închisori am trimis de ziua tatii, la nouă ani şi jumătate, primele versuri. Nu le mai ştiu, dar ţin minte că erau o proslăvire a opincii oropsite şi că notarul din Răşinari – om de seamă, cărturar «…» - după ce le-a citit atunci la noi la masă, a venit peste câteva zile la Sibiu şi mi-a făcut un cadou: poeziile lui Eminescu, legate frumos, ediţia lui Maiorescu, cu o dedicaţie: «Micului poet O. G. ca program»” (O. Goga *Pagini noi,* ed. cit., p. 9).

Apare în limba franceză*: „Memoriul studenţilor universitari români privitor la situaţia românilor din Transilvania şi Ungaria*, *adresat opiniei publice din Apusul Europei”.*

„Fiindcă eu mă întorceam dela şcoală la ţară numai vara – eram la şcoala ungurească dela Sibiu, unde am mers când aveam 9 ani, după ce terminasem şcoala primară din Răşinari, şi din care am ieşti fără să ştiu o vorbă ungureşte – la ţară, vara, mă apropiam de popor, treceam în mijlocul ţăranilor, făceam să se înlăture acel sentiment de diferenţiere socială, care persista în primele clipe, şi urmăream zi cu zi, tot ce era frământare sufletească în jurul meu. În serile de vară, când se ţineau şezătorile pe prispă, eram şi eu chemat la ele şi asistam, desigur robit şi de farmecul cântecului, dar

şi de conştiinţa că trebuie să-mi îmbogăţesc capitalul meu de folclor românesc; sunt amintiri simpatice şi stărui cu drag asupra lor.

Când mă duceam între ţărani, pentru primul moment se făcea linişte întrei ei; era acea mişcare de jenă a săteanului, care nu-şi traduce imediat sentimentele în faţa noului veni; dar peste câteva minute, legătura sufletească cu ei fiind luată, începea acel fluid să circule între noi, începeau cântecele şi eu mă întorceam dela aceste întreprinderi, încărcat de muzică şi povestiri, venind dela aceste incursiuni cinegetice cu prada mea, care de sigur că era substratul sufletesc al operelor mele. Pe urmă începea în sufletul meu elaborarea aceea chinuitoare a cuvintelor, care trebue să-şi dea întâlnirea în creierul unui om, când două noţiuni se întâlnesc şi se îmbrăţişează pentru a nu se mai despărţi niciodată. Dacă aş căuta să hotărăsc printr'un fel de analiză, uitându-mă foarte adânc în mine, de unde purced legăturile mele indestructibile cu viaţa populară, aş ajunge până acolo, la acele clipe ale serilor de vară, când, împreună cu părinţii mei, acel preot dela ţară, cu mama mea, şi cu fraţii mei, toată familia, ne cufundam în marele suflet al ţăranului nostru.

În acea vreme, în Ardeal, era o viaţă foarte sbuciumată; erau adică luptele pe care le duceam, luptele politice de afirmare naţională, împotriva apăsării ungureşti; pe la anul 90, s'a ridicat la apogeu tendinţa de destrucţie a guvernului dela Budapesta, adresată poporului român din Transilvania. Ideea imperialismului unguresc, care s'a profesat, pe la sfârşitul veacului al 19-lea, de către guvernele din Budapesta, a produs o formidabilă reacţiune moleculară în sufletul românismului din Ardeal, la care în mod natural, participam.

Sub aceste împrejurări, am început să scriu foarte curând, mi se pare la 9-10 ani. Şi pentru că în educaţia pe

care mi-o făceam acasă, până la această vârstă de 9 ani, eram îndrumat de părinții mei, în special de mama, care era o intelectuală, trebue să știți atmosfera în care am trăit atunci.

M'am născut într'o vreme când principiul național domina toate fluctuațiile sufletului românesc.

În istoria Europei, au fost mai multe curente, care, în cursul vremii, în mod stăruitor, au influențat sensibilitatea popoarelor. A fost de exemplu Reformațiunea: 100 sau 200 de ani, continentul, prin toți porii lui, a resimțit necesitatea preocupărilor sufletești religioase. Veacul al 19-lea, e veacul principiului de naționalitate. În veacul al 19, s'a lansat ideea identificării granițelor etnice cu granițele politice; în veacul al 19-lea, s'a elaborat unitatea popoarelor.

De sigur, mai întârziați decât alții, din cauza așezării noastre geografice, aceste idei din cursul veacului al 19-lea au fost în mod postum resimțite în conștiința noastră și trecute în instinctul nostru popular. Toți cărturarii, toți scriitorii noștri, toți au perpetuat generații întregi acest vis, dela unul la altul, și eu nu mă găsesc decât cu o verigă într'un lanț de evoluție: *nu sunt decât continuatorul normal al simțirii generale, pe care, în mod firesc, am dus-o și eu cu un pas mai departe.*

M'am născut deci într'o vreme când protestele de rasă erau pe buzele tuturor și când acest sentiment era atât de puternic, încât umbrea pe toate celelalte.

Goga, Octavian. Op. Cit

1891

Tribuna își mută sediul redacției în str. Măcelarilor, nr. 21 (azi str. 1 Mai).

„Era atmosfera celei mai sălbatice persecuții a Românilor din Transilvania; era o opresiune, pe care o știm cu toții, ramificându-se până în cele mai mici îndeletniciri

ale vieții dela țară. De sigur că ea trezea protestarea şi eu m'am născut în această protestare, m'am născut cu pumnii strânşi, sufletul meu s'a organizat din primul moment pentru protestare, pentru revoltă, cel mai puternic sentiment care m'a călăuzit în viață şi din care a derivat şi formula mea literară.

Revolta era aşa de puternică, încât, punându-mi acum întrebarea, în mod postum, dacă cu această structură de nervi şi de suflet m'aş fi născut în altă țară, dacă dispozițiile mele de înregistrare ale sufletului, erau cele native, atunci trebuia să-mi caut în orice culcuş social o seamă de dezmoşteniți, să mă apropiu de ei.

Astfel, primele mele poezii au fost cu caracter social, nu erotic. Mai mult, aş putea să vă spun că poezia erotică mi se părea un act personal, un act care mă privea numai pe mine şi un sentiment de quasi-decență literară mă oprea ca de poeziile mele erotice să ia cunoştință şi alții".

Goga, Octavian. op.cit.

1892

Goga intră în internatul liceului. Elevul trăieşte cu intensitate – suferind şi revoltându-se – atmosfera din şcoală, dominată de tendințele de maghiarizare ale autorităților. „Curând, pe măsură ce primeam noțiunile de cultură străină, mi-am dat seama că trebuie să instrumentez un proces de eliminare conştientă, pentru ca această cultură, pe care o primeam, să nu mă facă un fel de ienicer al civilizației ungureşti. Trebuia să bag de seamă ca această instrucție zilnică să fie de esență pur cerebrală, fără să atingă resorturile intime ale sufletului şi fără să lase urme în conştiința mea națională".

Ianuarie. Are loc la Sibiu o Conferință extraordinară a Partidului Național Român, care hotărăşte alcătuirea unui

„Memorandum” către împăratul Franz Joseph I. Textul va fi redactat de patriotul ardelean I. Coroianu.

1894

Are loc la Cluj procesul politic intentat de guvernul maghiar „memorandiştilor”; sunt dictate 14 condamnări la închisoare. Guvernul maghiar interzice activitatea Partidului Național Român.

1895

La Budapesta are loc Congresul reprezentanților națiunilor asuprite din Austro-Ungaria şi Transilvania, unde se încheie o alianță politică româno-sârbo-slovacă îndreptată împotriva politicii de maghiarizare forțată a națiunilor din Austro-Ungaria. Sub presiunea opiniei publice europene şi a intervențiilor diplomatice ale României, împăratul Franz Joseph îi grațiază pe „memorandişti”.

1893

Martie. George Barițiu este ales preşedinte al Academiei Române. Moare în acelaşi an, la 2 mai.

1894

31 martie. Începe să apară, la Sibiu, „foaia literară beletristică” *Rândunica*, avându-l ca proprietar, editor şi redactor pe Silvestru Moldovan.

1896

Tribuna îşi mută redacția din str. Măcelarilor în str. Poplăcii, nr. 15 (azi str. Tribunei).

1897

Debutul lui O. Goga în *Tribuna* (an XIV, nr. 275 din 12/24 decembrie) cu poezia *Atunci şi acum,* semnată Tavi. Este începutul unei activități poetice fecunde, risipită prin

gazetele din Transilvania. „Toată vremea la Sibiu, în cursul celor opt ani de liceu, am citit de toate şi am scris poezii cu nemiluita”. (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 9). Eminescu, Alecsandri, Coşbuc – din literatura română – Petőfi, Madách, Mikszath – din literatura maghiară – sunt numele pe care le amintesc, în primul rând, mărturisirile poetului: „Adevărata influență, covârşitoarea influență o exercită Eminescu, desigur cu marea lui instrumentare artistică şi cu acea morbideza care se degaja din toată vraja poeziei lui”.

Parlamentul ungar votează legea de maghiarizare a numelor de localități.

Vocația mea literară?

„E o boală de familie: străbunicul meu, care a murit la 1812 şi care se chema *precucernicul protopop Sava* dela Răşinari, a fost un cărturar şi a lăsat în casa lui foarte multe scrieri, unele ticluite de el, cele mai multe copiate: vreo 30 de cărți în manuscris, care se găsesc unele în muzeul dela Petersburg; altele înmânate lui Weygand, la Lipsca, împrumutate de tatăl meu, ca să nu le mai primească înapoi; pe altele, d-l Iorga le-a trecut la Academia Română, unde se găseşte o foarte frumoasă copie după *Învățăturile lui Neagoe Basarab*; şi numai una din aceste 30 de cărți mai e la mine. Va să zică boală veche.

Pe urma preacucernicul protopop Sava, a venit un alt preacucernic protopop, tatăl mamei mele, care şi dânsul era cărturar şi care, în acel timp, a fost profesor de muzică la seminarul din Sibii.

Prietenul lui Cipariu, el l-a scăpat la 1848, când au fugit de Unguri, fără ca prin aceasta să-şi ia vreo răspundere asupra lui, în legătură cu sistemul ciparian de a scrie. Şi dânsul, protopopul acesta, a trăit 3 ani la Râmnicul-Vâlcea, fiind protopop pe vremea revoluției din 1848, stând la un boier din Gloveni, de unde s’a întors acasă încărcat de amintiri, plin de cântece şi de toate acele impulsuri, pe urma

cărora nepotul sau strănepotul lui a venit să constate o indisolubilă legătură între cele două versante ale Carpaţilor. Mama mea a dus mai departe această boală de familie, fiindcă şi dânsa a scris, chiar şi poezii, înainte cu 40-50 de ani, pe care le-a publicat în revista *Familia* dela Oradea Mare, unde se scria în vremurile acelea.

În orice caz, am avut o educaţie mai mult germană decât franceză încât, din toată copilăria, îmi aduc aminte că am avut mereu sub ochi baladele lui Uhland.

Ca o notă de curiozitate, pot să vă spun că Eminescu, în peregrinările lui continue prin Ardeal, acest suflet chinuit care şi-a dat seama nu numai că e vorba de a forma o unitate literară şi sufletească, dar, pentru a constata aceasta, a simţit nevoia s'o verifice la faţa locului, Eminescu a stat 2 zile la Răşinari, în casa acestui protopop, care, aflându-l prin anul 1868, într'o situaţie oarecum de lipsă de mijloace, i-a făcut rost de ce-i trebuia şi pe urmă l-a trecut înapoi în ţară, neavând paşaport, prin Vama Cucului.

Despre acest episod din viaţa lui Eminescu, vorbeşte Nicolae Densuşianu, în scrisoarea publicată în *Anuarul Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român pe anii 1899-1900.*

Unde am publicat, în ce împrejurări, ce răsunet au deşteptat şi ce temă au avut primele mele poezii?

Am început să public pe la 14 ani. Îmi aduc aminte, cea dintâi poezie s'a tipărit la *Revista Ilustrată*, care apărea la Gherla, sub conducerea şi îndrumarea unui literat amator folclorist, I. Pop Reteganul.

Am publicat mai târziu la o revistă din Sibii, care se chema *Tribuna Literară,* şi apărea acolo, ca o anexă la cunoscuta *Tribuna,* fondată de Slavici, în acel timp eu fiind la Sibii, elev la liceul unguresc. Dela 9 ani, am trecut la acest liceu, neştiind nici un cuvânt unguresc, şi a trebui să

învăț această limbă care, după cum știți, n'are nicio legătură cu limba noastră.

(…) Am publicat deci în aceste reviste.

Pe urmă am trecut la „Familia”, dela Oradea Mare, unde se găseau bătrâni scriitori, din punct de vedere literar, întârziate figuri anacronice, care pe vremurile acelea făureau Traianide şi epopei cu Decebal.

În fruntea acestei reviste era venerabilul Iosif Vulcan, membru al Academiei, care avea meritul de a fi luat contact cu oamenii din Vechiul Regat, de a fi deschis astfel granițele literare. Am scris acolo preț ca de un volum de poezii, dacă s'ar aduna, dar aş interzice, fireşte, astăzi publicarea lor. Toate sunt răslețite prin aceste reviste din Transilvania şi sunt încercări tinereşti, răsărite pe urma vegetației eminesciene.

Atmosfera literară din Ardeal, acum vreo 30 de ani, era o atmosferă foarte primitivă. Literatura venea din Vechiul Regat. Dintre autorii ardeleni, era singur Coşbuc, care, cu un talent strălucit, era pentru mine un permanent subiect de curiozitate literară; marele talent epic, cascadele de lumină care se desprind prin poezia lui Coşbuc, m'au atras întotdeauna, însă configurația lui idilică n'a avut accente de înrudire cu sufletul meu.

Eu am văzut în țăran un om chinuit al pământului; n'am putut să-l văd în acea atmosferă în care l-a văzut Alecsandri în pastelele sale şi nici n'am putut să-l văd încadrat în acea lumină şi veselie a lui Coşbuc.

Şi atunci, mă interesa de aproape factura literară a operei literare integrale a lui Coşbuc, însă aceasta nu poate constitui un punct de influență literară.

Adevărata influență, covârşitoarea influență o exercita Eminescu, de sigur cu marea lui instrumentare artistică şi cu acea morbidezza care se degaja din toată vraja poeziei lui.

Citeam însă foarte multă literatură străină; am citit traduceri germane şi ştiţi că traducerile lor sunt foarte bune.

Pe urmă, au venit traducerile ungureşti.

Ungurii au tradus operele clasice şi operele mari din străinătate. Că să vă faceţi o idee, vă spun numai că Shakespeare e într'a 4-a traducere completă, în ungureşte.

Deşi am citit de toate, totuşi nu pot spune că m'am influenţat de-a-binelea, adică nu mi-a pricinuit o criză de conştiinţă sufletească niciuna din aceste cărţi germane.

O singură carte e care m'a sguduit: *Raskolnicoff.* Atmosfera de mesianism, scormonirea durerilor, tendinţa aceea de mister care planează peste capul chinuitului scriitor rus, în *Raskolnikoff,* şi-au înfipt ghiarele în sufletul meu, din primul moment şi mi-au dat o adevărată sguduire de nervi, care m'a ţinut aproape un an de zile. M'am pomenit, m'a dus într'o adevărată criză de conştiinţă şi care m'a făcut să trec printr'o revizuire a problemelor morale şi să-mi schimb cu totul concepţia de viaţă.

Pentru întâia oară, am văzut suferinţele chinuitoare apărând în faţa mea şi încleştându-mi sufletul, trezindu-mi idei, care sunt dator să vi le împărtăşesc şi D-voastră.

Aşa de mult m'a influenţat Dostoievski, prin această carte, încât, şi sub influenţa lui J.J. Rouseau, am început să-mi elaborez, la vârsta de 20 de ani, o întreagă teorie de ordin moral.

Mi-am zis: civilizaţia e putredă, e bolnavă. Înţelegeţi mai bine protestarea care mă stăpânea, când vă daţi seama că această civilizaţie, cu care luam contact, era agresivă la adresa mea, era vinovată, fiindcă tindea să mă desfiinţeze. Şi atunci civilizaţia fiind vinovată, datoria mea era să mă desfac de ea; şi am făcut o întreagă teorie, asupra căreia nu mai stăruesc acum, de reţărănire.

Îmi ziceam: să mă întorc la sat şi să refac în mine procesul prin care au trecut strămoşii mei, de care mă desfăcusem.

Îmi aduc aminte că, sub impresia acelor frământări, îmi combinasem planul să mă întorc la ţară, să mă desfac de toate atributele văzute şi nevăzute ale civilizaţiei, să mă duc acolo în mijlocul ţăranilor, să-mi iau o fată dela horă, să mă însor cu ea şi să-mi zic: eu sunt Ion Botezătorul. Din această cununie, care s'ar face între un intelectual scârbit de aceste aspecte ale civilizaţiei vinovate şi între o fată, care reprezintă principiul sănătăţii populare, îmi ziceam, va trebui să iasă Mesia.

Apoi îmi făcusem şi un plan literar în acest sens şi mai există undeva, prin hârtiile mele, însemnările unei cărţi care nu s'a scris şi care avea titlul: Ion Botezătorul."

Goga, Octavian. op.cit.

1897

12/24 decembrie. Începe să apară „Foaia Pedagogică". Redactor: Dr. D. P. Barcianu.

Debutul lui Octavian Goga la *Tribuna*, cu poezia *Atunci şi acum,* semnată Tavi.

1898

Dr. Cornel Diaconovich publică – din încredinţarea şi sub auspiciile „Astrei" – primul volum din *Enciclopedia Română,* cea dintâi lucrare românească de acest fel, la care colaborează aproape 200 de savanţi şi literaţi din toate provinciile româneşti (Volumul doi: 1900, iar volumul trei: 1904).

Octavian Goga, elev în clasa a VII-a, locuieşte în Piaţa Armelor, nr. 1

În *Revista ilustrată,* an I, nr. 5-6, apare poezia *Nu-i fericire pe pământ,* semnată Octavian şi pe care amintirile

poetului o recunosc ca pe adevăratul debut: „Îmi aduc aminte, cea dintâi poezie s-a tipărit la *Revista ilustrată,* care apărea la Gherla, sub conducerea şi îndrumarea unui literat amator folclorist, I. Popa Reteganul, şi care la poşta redacţiei «…» rostea o profeţie măgulitoare: «ziua bună se cunoaşte de dimineaţă». Va publica apoi, tot în anii liceului, la *Familia* lui Iosif Vulcan.

1899

După o epocă de neîntrerupte frământări, sub povara „spiritului detestabil al acelui sistem de educaţie", „Goga se transferă de la Sibiu la liceul românesc din Braşov. „În continuu însă, am trăit sub presiune, am protestat, m-am bătut, am scris poezii revoluţionare – (era vremea Memorandumului şi tata mă ducea cu el la întâlnirile de la Hermansgarten) până la urmă în clasa a opta, după un conflict cu profesorul de istorie, m-au eliminat de la liceul de stat de la Sibiu…" (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 10). La Braşov, poetul întâlneşte o cu totul altă atmosferă, având printre profesori cărturari renumiţi ai Ardealului, patrioţi entuziaşti ca Virgil Oniţiu ori Vasile Goldiş. Citeşte poezii la Societatea de lectură a liceului, publică în *Tribuna, Tribuna literară şi Familia.*

1900

Student la Facultatea de litere şi filozofie de la Universitatea din Budapesta, anii hotărâtori ai existenţei poetului. „La Budapesta la Universitate am descins cu revolta mea împotriva statului ostil şi cu visurile de înfrigurare literară care mă ţineau sub stăpânirea lor" (Interviu al lui O. Goga în *Cuvântul,* 21 dec. 1931). Lecturile, muzeele, poezia, lungile discuţii politice de la Societatea „Petru Maior" au umplut primii ani ai studenţiei, însemnaţi totodată de zbuciumul unor cumplite crize morale.

„Viața noastră de-atunci în capitala Ungariei era o completă izolare. La «Petru Maior» am dus de la început fermentul revoltei şi al spiritului românesc. Am dat lupte mari şi agitate împotriva colegilor mai pasivi în fața regimului. Eu aveam în conştiința mea tot arsenalul luptei de rasă şi scriam pe atunci la *Tribuna* articole politice. Budapesta, însă, s-a aşternut asupra mea, vâltoarea de oraş mare mi-a angajat nervii, m-am simțit deplasat pe trotuarele ei, lectura romanelor ruseşti, paralel cu Schopenhauer, şi Nietzsche m-au azvârlit în mizantropie…Satul îmi apărea de departe ca o insulă de salvare senină şi onestă…" (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 10, 11).

„Ne găseam atunci, la Budapesta, câțiva băeți de 20-23 de ani şi simțeam penibila singurătate morală, în care ne sbăteam în acel oraş. Eram cam 300 de studenți români acolo, pe malul Dunării, condamnați prin practicile de desnaționalizare ale statului, din care făceam parte, să devenim nişte ieniceri ai culturii străine, ca pe urmă tot noi să asuprim poporul, de unde am plecat.

Intențiile acestea s'au întors însă împotriva celor care le-au conceput. Ar trebui să fie cineva romancier, ca să reînvie zilele de atunci, acea epocă, şi să redea pentru posteritate această grozavă frământare sufletească, în care trăiam noi, tineretul din Transilvania, în acele vremuri.

Când s'ar scrie această frământare, s'ar înțelege sensul lucrurilor şi puterea noastă de protestare, dar şi slăbiciunile şi chiar stigmatele aceste generații, din care fac şi eu parte şi care, în mod fatal, a trebuit să se resimtă de pe urmele unei culturi străine.

Adunați acolo, la un moment dat, ne-am gândit că trebue să facem o revistă a noastră, a eminescienilor de atunci, dela Budapesta.

Crezul nostru literar se vede din însuşi titlul revistei: *Luceafărul*.

Acest titlu l-am găsit noi mai potrivit şi înrudit cu starea noastră sufletească şi cu conştiinţa noastră literară din acele vremuri. Am făcut mai târziu şi o tipografie; şi era de sigur interesant să vezi în acest oraş, în această capitală, adunate mănunchiuri de 10-15 băieţi, care, în subsolul unei case ungureşti, singularizaţi sufleteşte şi diferenţiaţi de ceea ce era în jurul lor, întocmai ca dinamitarzii, pe sub pământ, lucrau la prăbuşirea imperiului austro-ungar.

Pot spune că am reuşit.

Dacă era o influenţă literară cu care să fim într'o înrudire permanentă, nu putea să fie decât aceea a literaturii din Vechiul Regat. Noi înregistrăm tot ce se producea în Vechiul Regat.

Nu trecusem niciodată graniţa în spre Predeal, dar eram într'o permanenţă înrudire cu Ţara, prin aceste tipărituri, care menţineau fluidul sufletesc între cele două provincii, peste alcătuirile omeneşti, vremelnice.

Noi înregistram orice carte care apărea în Vechiul Regat; o carte care apărea pe acele vremuri, era pentru noi mai mult decât un act literar: lua proporţiile unui mare act politic. O nuvelă de Delavrancea şi câteva pagini din Vlahuţă, erau adevărate acte politice, care întăreau capacitatea noastră de rezistenţă naţională."

Goga, Octavian. op.cit.

1901

29 septembrie. La hotelul Saskö din Budapesta, întâlnirea studenţilor români cu Nicolae Iorga. Entuziastă manifestare patriotică, exprimată şi în răspunsul studentului O. Goga. Poetul continuă să publice în *Familia, Tribuna, Tribuna literară.* Se cristalizează acum, într-un frământat „proces de reintegrare sufletească", crezul artistic din care va ieşi poezia de sigură originalitate din paginile *Luceafărului.* „Pe atunci au început şi revizuirile mele. Era

epoca posteminesciană, cu atmosfera ei de foaie veştedă şi boli închipuite. Eram fireşte şi eu atins de suflarea de foc a lui Eminescu «…» Protestam însă împotriva ucenicilor maladivi şi nu mă puteam împrieteni cu acele aere de resemnare care învăluiau pe atunci societatea noastră începătoare. Mi se părea că trebuie o zguduire puternică să ne aducă la matca noastră. Mă gândeam la o literatură care răscoleşte şi propagă marile adevăruri. Eram convins că numai un realism sănătos poate fi temelia unei orientări pentru o literatură militantă. Din această protestare s-a închegat un crez artistic”. (Interviul citat).

1902

1 iulie. Apare la Budapesta primul număr al revistei *Luceafărul,* din inițiativa unor studenți având în frunte pe Al. Ciurea, O. Taslăuanu şi Octavian Goga. Scopul revistei, tipărit pe coperta exterioară, era „gruparea puterilor tinere literare şi darea unui impuls spre o înaintare mai spornică a literaturii româneşti”. *Luceafărul* – în care apar majoritatea poeziilor lui Goga – va prezida unul din momentele cele mai fecunde ale istoriei literare şi culturale din Transilvania.

1903

aprilie. Goga absolvă examenul fundamental de profesor secundar de istorie, limbă latină şi filologie. Apar în *Luceafărul*, semnate Nic. Otavă, ciclul *Cântece* şi poemul *Casa noastră.* Începe tot acum publicarea fragmentelor tălmăcite din poemul dramatic al lui Madách Imre, *Tragedia Omului.*

1904

8 iunie. Facultatea de filozofie îi eliberează „Absolutorium”-ul, marcând încheierea – cu rezultate foarte bune – a studiilor budapestane. La 1 octombrie pleacă la

Universitatea din Berlin, cu o bursă acordată de societatea „Transilvania”. Aici îl cunoaşte pe istoricul Vasile Pârvan, cu care va deveni bun prieten. Călătoreşte în Italia, la Milano, Florenţa, Bologna. Apar în *Luceafărul* cunoscutele poeme *Noi, Oltul, Dăscăliţa, De la noi* etc.

1905

Continuă să publice în *Luceafărul: Plugarii, Rugăciune, Lăutarul, Dascălul, Clăcaşii.* Apare la Budapesta primul volum al lui Octavian Goga: *Poezii* (coperta menţionează anul 1906). Cartea are o primire entuziastă, devenind în curând, „evenimentul literar” al anului. Fostul profesor al poetului, Vasile Goldiş, îl prezintă în *Tribuna* arădeană într-un fel simptomatic pentru semnificaţia simbolică pe care cântarea lui Goga o va căpăta în epocă: „Sus mâinile. S-a născut *poetul redeşteptării,* drept vestitor apostol al unei vremi ce va să vie. În zgomotul crâncenei lupte, ce o purtăm pentru dezrobirea noastră, ne lipsea Tyrteul cu glasu-i de aramă, să ne trezească, de-am lâncezi, să ne dea nădejde, de-am deznădăjdui”.

24 decembrie. Moare părintele Iosif Goga, tatăl poetului. „Am îndurat o lovitură grea şi neaşteptată… Eu am fost supus fără nici o pregătire la această rupere bruscă…” (Scrisoare a lui O. Goga către Titu Maiorescu). Renunţând să mai plece din ţară (şi din motive materiale), va obţine alegerea sa ca secretar al „Astrei”, post în care lucrează timp de un an.

Mari adunări populare, organizate de Partidul Naţional Român în multe oraşe din Transilvania, împotriva politicii de deznaţionalizare.

În asemenea împrejurări, a apărut volumul meu de versuri dela 1906. Care era cazul meu literar la această epocă?

Eu, grație structurii mele sufletești, am crezut întotdeauna că scriitorul trebue să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui şi se transformă într'o trâmbiță de alarmă.

Am văzut în scriitor un element dinamic, un răscolitor de mase, un revoltat, un pricinuitor de rebeliuni.

Am văzut în scriitor un sămănător de credințe şi un sămănător de biruință.

O asemenea atmosferă, în care trăiam eu, nu putea să producă o altă conştiință literară decât aceasta. Mi se pare că, în asemenea circumstanțe, frământările de ordin pur individual trebue să fie puse la o parte; că, în vaierul celor mulți şi în această mişcare mare a maselor, sufletul tău trebue să fie frământat, trebue să fie un bucium care, pe vârfuri de munți, seamănă revolta din culmea în culmea, din pisc în pisc. Iată care a fost crezul meu literar din acele vremuri.

Vă puteți închipui cum, cu asemenea credințe, literatura mea nu putea fi expresia unui egoism şi de aceea, în primul meu volum de versuri, nu există decât poezii larg sociale şi, în mod timid, la urmă, una sau două poezii erotice. Îmi aduc aminte cum bătrânul Maiorescu, care m'a primit cu foarte multă bunăvoință, el, care era un mare înțelegător al literaturii şi al sufletului, a rămas impresionat de această lipsă a elementului erotic şi, la un moment dat, într'o scrisoare pe care mi-a scris-o, mă întreb: *„ci bine, dar unde e Venus Anadyomene?”*

Eu i-am făcut răspunsul şi i-am dat lămuririle ce credeam, arătându-i cu sfială că acest element, în paginile unui pedagog chinuit al poporului, cum mă gândeam eu că trebue să fie un scriitor, acest element de ordin pur subiectiv ar fi oarecum deplasat. Am fost înțeles.

Cu toate acestea, ca să fiu înțeles şi mai bine, i-am trimis câteva poezii erotice, să le pue la cântar. Mi-a răspuns şi eu am fost satisfăcut de răspunsul lui.

Sunt întrebat dacă poeziile acestea ale mele, în traducerea maghiară, au deşteptat vreun interes literar?

Da. Cât priveşte răsunetul acestor poezii ale mele în literatura maghiară; însă, trebue să ştiți că între noi şi Unguri era un adevărat zid chinezesc.

Nu aveam nicio legătură sufletească unii cu alții. Noi trăiam complet diferențiați şi astfel nimic din ce apărea la noi nu se traducea în limba maghiară.

Cu toate acestea, s'a găsit unul care a tradus un volum din poeziile mele şi din Coşbuc şi traducerile sunt destul de bune.

Sunt întrebat ce influență au putut avea asupra mea directivele literare maghiare de atunci şi cât a contribuit atmosfera din capitala Ungariei, la diferențierea mea?

Eu, capitalului ungar sufletesc, i-am opus capitalul meu sufletesc de protestare. Eu mă singularizasem, făceam un proces de eliminare a tot ce primeam în contactul cu poporul străin.

Capitala Ungariei mă silea să fiu oarecum un om condamnat, să trăesc între străini, să fiu un fel de Robinson printre sălbateci, să-mi fac eu singur propriile mele unelte, cu care să mă mențin, şi aceasta am făcut-o având la bază folclorul, limba românească vorbită în regiunea în care m'am născut; al 2-lea, cărțile bisericeşti; al 3-lea, literatura cultă. Aşa că, contactul meu sufletesc fiind cu poporul, eu nu pot să spun că am fost îndrumat în cele literare prin contactul cu Vechiul Regat.

Am trecut hotarul numai după ce am scos primul volum de poezii. Din literatura ungurească, am citit foarte mult. Nu m'a influențat însă decât sufletul curat al lui Petőfi, unul dintre cei mai însemnați poeți ai şcolii romantice dela

1848, un foarte mare poet, cu o extraordinară viziune, încadrată în romantismul vremii. Era un mare cântăreț al libertății şi aceasta era un punct comun între mine şi el.

De aceea, când am fost la Seghedin, în închisoare, mai târziu, primarul Seghedinului cerându-mi un autograf, eu i-am tradus în româneşte o poezie a lui Petőfi, care era o apoteoză a libertății.

Poate că din contactul spiritual cu literatura ungurească m'am ales cu această apologie a libertății, care se degajează din clocotul subteran al literaturii mele, fără să fiu influențat de literatura aceasta.

Din scriitorii lor, am citit cu mare plăcere şi am tradus *Tragedia omului,* de Emmerik Madach, un poem dramatic, unde se vede influența lui Byron şi Goethe. Dintre poeții unguri mai noi, am avut predilecție pentru Andrei Ady, care avea două note interesante: era sub influența şcolii literare post-verlaine-iene şi în acelaşi timp, din cauza unui criticism aproape bolnav, se simțea prieten cu noi şi cu toate popoarele oprimate din imperiul austro-ungar.

M'a atras poporanismul, pentru că se ocupa de țăran, de țăranul în care trebue să vedem un rezervor de rasă, şi pentru că se lansa concomitent şi un sentiment moral: țăranul e clasa care suferă.

Sămănătorismul însemnează o atitudine de simpatie față de țărani, de cei obijduiți, o mişcare de răscolire a frământărilor de jos.

Am mers paralel cu această manifestare, însă pot să spun că nu am fost niciodată ceea ce se cheamă un sămănătorist, n'am fost înglobat în această mişcare literară.

Literatura a avut totdeauna o tendință desrobitoare, ca să zic aşa, o tendință de a se apropia de cei umili, de cei care suferă. De aceea, rolul covârşitor al țăranilor în literatura noastră de atunci.

Eu am crezut dela început în specificul național, adică am crezut că nu se intră în universalitate decât pe poarta ta proprie.

Am crezut în dreptul de a trăi al valorii autohtone, ca o completare a principiului de universalitate.

Am zis că a oprima şi a suprima o manifestare de particularism local, sufletesc, înseamnă a fura din marele tezaur al universalității.

De aceea, pe opresorii care strangulează popoarele îi socotesc un fel de tâlhari ai umanității".

Goga, Octavian. op.cit.

1906

Continuă să colaboreze la *Luceafărul,* publicând în acelaşi timp în *Tribuna, Viața literară etc.* Este ales secretar literar al „Astrei". „Eu la Asociație ca secretar literar am făcut ce-am putut, muncă de popularizare – am scos înainte *Luceafărul* şi m-am cam măcinat zilnic într-o societate de burghezi năpădiți de gânduri mici şi intrigi mărunte. Pe atunci m-am legat şi de politică. Viața din Ardeal te împingea la o protestare permanentă şi nu îngăduia o retragere în turnul de ivoriu" (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 12-13). Obține premiul „Herescu-Năsturel" al Academiei Române pentru volumul *Poezii,* avându-l ca raportor pe Titu Maiorescu.

1907

1 ianuarie. Apare la Sibiu, sub redacția lui O. Goga, *Țara noastră,* „revista populară a Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului". „Am tipărit această revistă în vreo 6.000 de exemplare şi am trimis-o în toate părțile. O redactez singur, fac administrația şi tot… Cu toate acestea eu redactez bucuros revista, pentru că am un mijloc de a sta de vorbă cu țăranii". (Scrisoare a lui O. Goga către

I. Bianu). Publică, în „Viața Românească”, „Un om”*,* poezie cu un puternic accent social. În octombrie i se intentează lui Goga primul proces de presă, acuzat de publicarea unor articole politice.

Parlamentul ungar votează legile şcolare „Appónyi” un nou instrument de maghiarizare forțată a naționalităților din cuprinsul statului ungar”.

1908

Apare la Sibiu, în „Biblioteca poporală a Asociațiunii”, volumul *O seamă de cuvinte,* cuprinzând articole publicate în *Țara noastră.*

Manifestații de protest la Braşov, Arad, Sibiu, Lugoj etc. împotriva proiectului ungar de reformă electorală, care urmărea reducerea numărului de alegători români.

1909

Goga este arestat, pentru un proces de presă, şi întemnițat la Budapesta.

Apare al doilea volum de versuri *Ne cheamă pământul:* „Am trecut la *Ne cheamă pământul,* lărgind nota socială. Încă din volumul *Poezii,* poema *Clăcaşii* reflectă noua evoluție a mea în sensul încadrării în marele principiu de etică socială”.

„De aceea, eu, recunoscând un specific național, în mod natural am susținut că tradiția trebue să fie osatura unui popor.

Vă spun sincer: cu această credință, am refuzat ceea ce se cheamă „modernism”, „literatură modernistă”, la noi. Mi s’a părut fără rădăcini, un fel de uşoară mimetizare artistică. E ceva de import, care nu poate să prindă. Literatura trebue să izbucnească local, vulcanic, din

rărunchii unui popor, căci numai atunci îşi are valoarea ei. Altfel, e pur şi simplu un fel de joc de copii, fără consecinţe.

Ce dâre a lăsat influenţa germană şi ce modificări a adus influenţa franceză?

Trebue să spun că eu am fost mai mult în legătură cu literatura germană, dela Goethe şi Schiller începând, până la poezia germană antebelică, care se sfârşia cu Richard Dehmel.

De ce? Pentrucă am găsit mai multă reflecţie, înclinare spre filozofie şi acel impuls spre mister, pe care îl au mai mult popoarele dela nord decât popoarele latine. Am avut o mare admiraţie şi un sentiment de mare respect faţă de poezia germană din veacul al 19-lea. Toate tendinţele ei de abstracţiune, de reflecţie şi toate tendinţele de mister, care se degajează din ea, au avut mai mare repercusiune asupra mea decât nota retorică a poeziei franceze, până la Verlaine.

N'am putut să am nicio afinitate specială cu romanticii francezi dela începutul veacului al 19-lea, căci, în grandilocvenţa lor, vedeam mai mult de Baudelaire şi Verlaine. Ca înregistrare sufletească, aş putea accentua legătura mea cu poezia franceză dela Verlaine şi Baudelaire încoace. O influenţă directă, am resimţit-o pe urma contactului cu literatura italiană, şi în special remarc o înrudire cu poezia Adei Negri, care însemnează o răscolire de frământări a sufletului italian, o răscolire a tuturor elementelor care reprezintă principiul de suferinţă şi de muncă: *Tempesta şi Fatalita.*

Eu am pornit în literatură dela o idee monografică a unui sat: am crezut că satul reprezintă prin sine unitatea organică a sufletului acestui popor; satul reprezintă prin sine expresia purităţii de rasă; să dau deci monografia sufletească a satului, cu toate frământările lui, cu tot ce e svârcolire în el, şi atunci dau un petic de generalitate, *o pars pro toto.*

Aşa că primul volum, pe care eu, dintr'un sentiment explicabil de modestie, l-am intitulat *Poezii,* pe când trebuia să poarte titlul: *Acasă,* e monografia unui sat. Am luat toate figurile tipice ale satului şi le-am făcut să defileze înainte mea. Pe acele vremuri, eram călăuzit de ideea de a mă confunda cu satul.

Era în intenția mea să fac un fel de *Georgicon,* în care să se înseileze un fel de poezie largă, a tuturor îndeletnicirilor româneşti dela țară.

Însă toate aceste planuri erau făcute de un chinuit intelectual, care nu avea nimic de țăran direct în el.

În cursul vremii, am fost răpit de alte preocupări literare şi am lărgit noțiune de sat la noțiunea muncii, scriind: *Ne chiamă pământul* şi, pe urmă, *În umbra zidurilor,* subiectivându-mă.

Am trecut la *Ne chiamă pământul*, lărgind nota socială.

Încă din volumul *Poezii,* poema *Clăcaşii* reflectă noua evoluție a mea, în sensul încadrării în marele principiu de etică socială. De sigur, *În umbra zidurilor* a venit cu o notă oarecum superioară în frământarea mea individuală. Eu socotesc că literatura şi arta e un domeniu al sincerității implacabile; minciunile nu se pot duce în templu; ele rămân afară; în fața altarului, ne înfățişăm cu sufletul aşa cum suntem noi.

De aceea, pe măsură ce viața mea evolua la oraş, de sigur că am căutat să stau încontinuu „sub umbra zidurilor".

Astăzi, am lărgit orizontul, în măsura în care notele vremelnice s'au dat la o parte şi în măsura în care, prin lărgirea hotarelor, de care vorbiam, s'a produs oarecum şi o uşurare de ordin moral în sufletul meu.

Am spus-o întotdeauna: acest război a dat drumul capitalului de ură pe care îl acumulasem, căci până la

război, între mine şi umanitate, era totdeauna un jandarm ungur.”.

Ia ființă la Bucureşti societatea „Cercul românilor de peste munți”, care a sprijinit lupta românilor aflați sub dominația austro-ungară.

1910

Iunie. Goga candidează – fără succes – în alegerile pentru Parlamentul de la Budapesta.

La Sibiu, Conferința națională a Partidul Național Român; adresează un *Memoriu guvernului maghiar.*

1911

9/12 februarie. Are loc înaintea Curții cu jurați din Cluj dezbaterea a patru procese de presă intentate lui Octavian Goga. Personalități din țară, din Ungaria şi Europa intervin în apărarea poetului. „Eu cred – afirma Goga în răspunsul său – că am fost adus aici spre ruşinea libertății de gândire”. Apare la Arad volumul *Însemnările unui trecător. Crâmpeie din zbuciumările de la noi,* culegere de articole de ziar „înfiripate din îndemnul unor clipe trecătoare şi scrise fără altă pretenție, decât de a contribui din inimă curată la munca de îndrumare a unui popor îngenuncheat, pe care suntem datori să-l luminăm, fire-ar oricât de multe procesele procurorilor unguri…”

1912

Întemnițarea lui Goga la Szeghedin pentru un articol în care scria despre „asupririle clasei feudale din Ungaria”. Este vizitat aici de I.L. Caragiale.

Congresul de la Alba Iulia al Partidul Național Român, la care participă 20.000 de reprezentanți ai populației româneşti din Transilvania, protestează

împotriva unui proiect al episcopiei maghiare, care face din biserică un instrument politic de deznaționalizare şi silnicie.

1913

Apare, la Bucureşti, al treilea volum de versuri al lui Goga. „Au intervenit apoi frământări intime, din care unele se răsfrâng în „*În umbra zidurilor”.* Călătoreşte în Spania, Italia, Elveția şi Franța.

Tratative între guvernul maghiar şi Partidul Național Român privind situația românilor; fără rezultat, datorită opoziției guvernului ungar.

„În ceea ce priveşte procesul de creațiune, de care mă întrebați, natural că e capricios, e legat de asociații de idei, care nu se pot urmări totdeauna. Dacă vă interesează, vă pot spune însă geneza câtorva poezii, pentru a vă da, cum s'ar zice, o privire în atelierul foarte ciudat al unui suflet.

Prima poezie, în ordine cronologică, din primul meu volum, e: *Frumoasa cea din urmă.* E o poezie cu care am vrut să contrabalansez *Mortua est.* Am văzut pe Eminescu şi plângerile lui pentru o femeie murind şi eu am crezut că trebue să fac o femeie-abstracțiune, o femeie-idee şi am scris *Frumoasa cea din urmă.*

Pe vreme aceea, atmosfera literară dela noi era sub influența lui Eminescu şi a *Epigonilor* lui; era o , atmosferă de universală plângere; nu erau decât „file veştede”, „file rupte”, nu citeai decât poezii de renunțare, nu auzeai decât această tânguire în surdină, era resemnarea brațelor încrucişate.

Aceasta nu putea să cadreze cu sentimentele pe car ele aveam; o asemenea atmosferă de resemnare, o găseam cu totul nepotrivită. Îmi ziceam: cum se poate ca un popor nou, tânăr, aproape la începutul civilizației lui, la 20 de ani

după emanciparea de sub Turci, să se prezinte cu ochii plânşi pe arena istoriei universale?

Şi îmi ziceam: această discordare nu poate fi decât un fenomen pur individual. Pe mine, ca scriitor, susţineam eu, nu mă interesează individual, ci vreau să redau expresia mulţimii, vâltoarea sufletească a poporului din care fac parte. Aveam, cum vedeţi o concepţie optimistă. Nu puteam însă, natural, să mă apropiu de Alecsandri, care, în evoluţia literară, era un quasiperimat; şi mai ales, optimismul lui Alecsandri mi se părea o manifestare intelectuală mai mult de suprafaţă, decât de adâncime.

Realitatea nu era la baza concepţiei lui Alecsandri. Literatura lui se înfăţişa ca o frumoasă dantelărie, era o viziune colorată şi plină de pitoresc, însă era dincolo de adevăr. Nu am văzut niciodată ţăranul român, aşa cum l-a văzut Alecsandri, socot eu, mai mult din balcon, îmbrăcat în haine de duminică.

Vă aduceţi aminte: mai târziu, sub influenţa *Junimei* dela Iaşi, a ajuns la modă filosofia lui Schopenhauer, introdusă la noi din Germania. Dar dacă în Germania această filozofie îşi găsea o justificare, la noi nu avea nici un rost.

De aceea, mi-am zis că e timpul să dispară din literatura noastră această atmosferă şi să intervie un curent de gândire care, în cugetul românesc, să producă o revoluţie creatoare. Din această concepţie s'au înfiripat poeziile mele."

Goga, Octavian. op.cit.

1914

Apare, în volum, piesa *Domnul notar,* dramă în trei acte din viaţa Ardealului. „Candidat de deputat în judeţul Arad, trei luni de propagandă electorală mi-au dat prilejul să văd multe taine. Am crezut că sunt dator să dau acest tablou

de frământare interioară a noastră, sub apăsarea unei idei de stat străin”. La *14 februarie* are loc premiera, pe scena Teatrului Național din Bucureşti, bucurându-se de un adevărat triumf. *14 decembrie*. La Congresul extraordinar al Ligii Culturale – care acum îşi schimbă numele în „Liga pentru unitatea politică a tuturor românilor” – O. Goga este ales în Comitetul de conducere, al cărui preşedinte era vechiul memorandist Vasile Lucaciu. La sfârşitul anului demisionează (împreună cu V. Lucaciu) din Comitetul executiv al P.N.R. al cărui program nu mai corespundea „ideii unității politice” a tuturor românilor.

28 iunie: Atentatul de la Sarajevo, pretextul dezlănțuirii primului război mondial. Reprezentanții Antantei fac cunoscut guvernului român acordul privind unirea Transilvaniei cu România, în schimbul participării României la război împotriva Puterilor Centrale.

1915

Apare la Bucureşti volumul de publicistică „*Strigăte în pustiu”. Cuvinte din Ardeal într-o țară neutrală:* „Închin aceste pagini morților din Ardeal căzuți pe toate fronturile luptând pentru alții, fericiților cari au dus o speranță cu ei şi nu mai pot vedea pustiul în care se strigă zadarnic durerea lor”. Activitate publicistică intensă în revistele din Transilvania şi din țară.

„În *Dorința,* se vede influența lui Eminescu, din *Vino'n codru la izvorul, care tremură pe prund,* dar o influență manifestată prin contradicție.

De asemenea, Vlahuță are o poezie asemănătoare, şi O. Carp.

Poezia mea, *Dorința,* era o poezie burgheză:

Departe-aş vrea de-aici să vii,
În alte lumi senine,
În dimineața de Florii

Să mă cunun cu tine.

şi continuam: să avem o casă în satul nostru, tu să fii cea mai frumoasă, iar eu cel mai deştept în sat; să avem copii, să-i ducem la şcoală şi, când voi muri şi va întreba lumea: pe cine îngropi, părinte, pe un anonim? El să răspundă: *pe-un om de omenie.* Poezia *Noi,* care a devenit aşa de cunoscută, a fost scrisă pentru revista *Luceafărul,* la început, in primul număr, pe care îl adresam Reginei României, Carmen Sylva.

Era, cum vă spun, atunci, fiecare manifestare literară si un act politic. Prin această dedicație, noi, dela Budapesta, ne adresam nu numai poetei Carmen Sylva, dar si Reginei României. Si pentru ca să-i arătăm cine suntem noi nenorociții care veneam cu această revistă, am scris poezia *Noi,* şi i-am trimis-o la Castelul Peleş.

Poezia *Oltul* s'a născut la Budapesta si vă pot spune, ca un element de curiozitate literară, că am scris-o înainte de a vedea Oltul. Am înjghebat-o având în față Dunărea şi în spate mişcarea acestui sentiment de protestare, în fața apei care se ducea la vale, au răsărit strofele mele. Mai târziu, peste câțiva ani, după ce am trecut în Regat, am ajuns pe la Călimăneşti, într'o zi de iarnă, unde mă dusesem să stau o lună, pentrucă pregăteam atunci cartea „*Ne chiamă pământul”;* atunci am văzut Oltul de aproape, pentru întâia oară, şi am stat lângă el o lună de zile.

Îmi aduc aminte de căsuța dela Căciulata, unde stăteam adesea pe malul Oltului. Era iarnă, Oltul înghețat; trosnea ghiața când se umflau apele, ca nişte încheieturi care nu s'au întins de mult; mă uitam spre drumul dela Cozia şi, de departe, pe fondul alb de zăpadă, se desemna silueta unui popă sau călugăr, care venea domol călare, țăcănind în buestrul calului. În iarna aceea, am simțit că e un trecut românesc, care mai vorbeşte prin poveştile lui, şi că sunt realmente în fața tainei de familie, a misterului de leagăn al acestui popor. Atunci am verificat această poezie, silabă cu

silabă, atunci vă pot spune că mi s'a părut că am înțeles-o mai bine şi că simțeam că vine de foarte departe.

Da, *subiectul literar, el se plimbă, el vine cu noi, îl ducem în subconştientul nostru, el e un tovarăş, care din când în când înalță capul sau se dă la o parte, ca să vie iarăşi.*

Vă pot spune că aşa am plimbat eu imaginea clăcaşului român pretutindeni, am dus-o cu mine, m'a persecutat prin muzeele din Berlin şi am scris această poezie, *Clăcaşii,* în grădina dela Charlottenburg. Am cântat simțirea mea cu atât mai veridic, cu cât eram mai departe de țară, fiindcă o duceam în sângele meu.

În timpul neutralității, am scris *Cântece fără țară.* Mă socoteam dator, mai ales venind aici, să răscolesc totul, pentru triumful unei idei, şi vă spun sincer, de atunci, din momentul în care visul nostru s'a realizat, de atunci simt o îndrumare largă, spre marile probleme ale omenirii, şi volumul, pe care aş vrea să-l public acum, aş dori să poarte titlul: *Din larg.*

În aceeaşi atmosferă am scris şi piesele *Domnul Notar* şi *Meşterul Manole. Domnul Notar* a fost scrisă în 1913, când am făcut o experiență destul de scump plătită în materie de viață administrativă ungurească.

Candidat de deputat în județul Arad, trei luni de propagandă electorală mi-au dat prilejul să văd multe taine. Umblând din sat în sat, am ajuns să cunosc bine toată administrația aceasta a statului maghiar, spre sfârşitul lui. Am crezut că sunt dator să dau acest tablou de frământare interioară a noastră, sub apăsarea unei idei de stat străin.

Din aceste preocupări a ieşit *Domnul Notar.* Cât despre *Meşterul Manole,* pe mine m'a urmărit totdeauna această legendă plină de adâncă semnificație: ideea că opera de artă se răscumpără prin sacrificiu şi, în măsură în care opera de artă e mai mare, jertfa trebue să fie mai

hotărâtoare. Am ales *Meşterul Manole,* de care s'au apropiat şi alţii, însă eu l-am zugrăvit lăsând mai la o parte nota istorică şi preocupându-mă [numai de problema procesului de creaţiune artistică. Am reţinut ideea numai şi nu m'am dus la Neagoe Basarab, ca s'o ilustrez, ci mai mult ca Ibsen, în *Constructorul Solness,* m'am trudit să proiectez o lumină într-un atelier de artist.

Chestionarul Dv. îmi răscoleşte atâtea amintiri că, fără să vreau, mi se pune chestiunea dacă n'ar trebui odată să le aştern pe hârtie. La urma urmelor, fiece om care se respectă trebue să-şi scrie memoriile. Nu ştiu dacă voi putea să fac acest lucru, dar, după părerea mea, de obicei memoriile se scriu atunci când oamenii încep să-şi piardă memoria. Sunt o mulţime de întrebări încă, domnule profesor, şi să mă ierţi că nu pot să vă satisfac la toate, dar vă voi da câteva răspunsuri sumare."

1916

Apare volumul de poezii „*Cântece fără ţară",* ecou direct din frământările neutralităţii, strigăt dureros al poetului patriot: „Credeam că nu vor mai vedea lumina zilei şi că, dezminţite de realitate, vor românea în sertar pe veci, certificate, vor rămânea în sertar pe veci, certificate intime ale unui zbucium care s-a stins […]. Acum însă, când atmosfera de moleşeală a inacţiunii se lasă tot mai grea peste capetele noastre, când dintr-o datorie de sânge se face socoteală rece de câştig ieftin, acum mi se pare un act de pietate să ne îngropăm morţii în văzul tuturora…" După intrarea României în război, se înrolează, împreună cu fratele său Eugen, în regimentul 80 infanterie, plecând – ca simplu soldat – pe frontul din Dobrogea. Poetul ţine acum un jurnal, oglindă revelatoare a stărilor de spirit de atunci.

14/15 august: România declară război Austro-Ungariei; armata română trece Carpaţii; luptele de la

Turtucaia, Şelimbăr, Sibiu, Tg. Oituz, pentru înlăturarea stăpânirii străine din Transilvania.

1917

Mobilizat la Biroul de propagandă al armatei, face să apară, împreună cu alți scriitori, ziarul *România* – organ al apărării naționale. Articolul de fond al primului număr e semnat de Goga. „Pe câmpul întins, unde se prind în mănunchi puterile de apărare ale unui neam, venim astăzi şi noi, o seamă de oameni ai condeiului. Cetitori de gânduri şi făuritori de visuri […] cerem o părticică de muncă pentru pregătirea marelui praznic, vrem să semănăm credința pe tot cuprinsul acestui pământ…" În numărul din 30 mai publică articolul *Petrogradul revoluționar,* pledoarie, înflăcărată pentru mişcarea socială din Rusia.

„*Comitetul național al românilor emigrați din Austro-Ungaria", înființat la Iaşi, format din 12 persoane (Vasile Lucaciu, O. Goga etc.) semnează declarația de război împotriva monarhiei austro-ungare.*

„Mă întrebați de elocvență şi chipul în care am evoluat spre această ramură de manifestare intelectuală. Vă spun sincer, socot elocința un gen inferior. Cine a luat vreodată contact cu misterele scrisului, îşi dă seama că oratoria e rezultanta unui alt proces sufletesc. Un om dădea odată o definiție elocinței şi făcea deosebirea dintre ea şi scris: când scrii, spunea el, atunci ai toate posibilitățile de selecțiune şi eliminare, fiindcă stai singur la masa de scris şi te gândeşti, iar când intervine un gol în procesul de creație, atunci pui pana jos şi te gândeşti în aşteptare, pe câtă vreme în elocvență, trebue să umpli golul dintre o idee şi alta, cu vorbe. Dar oratoria e un mijloc de convingere a aproapelui în viață şi cu un scop bine determinat, pentru o idee, de

aceea vă puteți închipui că în frământările unei vieți, angajând sufletul meu la triumful unor idei, în mod fatal am fost împins şi spre această ramură de risipire intelectuală.

Acolo în Transilvania, în fața țăranilor, în fața maselor de alegători, la adunările noastre protestatoare, acolo a început aşa zisa mea elocvență, dacă vreți să-i ziceți aşa, când, luând contact cu mulțimea, am căutat să smulg din sufletul meu şi să-i dau ei. N'a fost nimic de şcoală în elocința mea; mi-am manifestat sentimentele mele în mod spontan. Îmi aduc aminte, înainte cu mulți ani, eram student la Berlin, la Universitate, în acel Berlin de dinainte de război, cu pecetea militarismului, cu tendințe de expansiune şi de suprimare a altora.

Mergeam la Universitate, unde audiam pe cunoscutul arheolog, ginerele lui Momsen, Wilamowitz Möllendorff. El vorbea atunci despre cultul Dianei şi al lui Dionisos.

Ei bine, se aduna în sala cea mai mare a Universității din Berlin lume din toate păturile sociale şi afară era sgomotul de târg şi de vehicule, în acest centru pozitiv industrial, era toată alegerea acestui oraş americanizat. În mijlocul acestor frământări, ne vorbea despre Diana şi făcea apoteoza clasicismului. Îmi aduc aminte, se stingeau toate lămpile; lumina una singură, peste capul lui. Sala era plină şi nu lua nimeni note: vorbea magistrul!

La lumina lămpii, se părea că e o aureolă peste acest cap, care avea o mască trudită. Jur-împrejur, pe trepte, erau diverse tipuri, care reprezentau cele cinci continente, figuri din toată lumea: malaezi, japonezi, gâturi goale de anarhişti ruşi şi, în mijlocul lor, vorbea magistrul. El vorbea despre Diana, în cuvinte atât de pregnante, încât trecea un fior de colaborare dela om la om; se resimțea legătura sufletului care creează, cu mediul care participa şi care elabora şi el. masca chinuită a profesorului căuta cuvintele, câteodată

rostite pe jumătate şi repudiate: o tăcere de câteva clipe şi se năştea adjectivul: un fior de bucurie a creației străbătea sufletul tuturor.

Acest gen de elocvență, l-am apreciat şi îl apreciez şi astăzi."

Goga, Octavian. op. cit.

1918

Goga pleacă la Londra şi Paris unde, alături de alți patrioți, inițiază o largă mişcare în favoarea României. Face parte din Consiliul Național al Unității Române, înființat în septembrie la Paris şi recunoscut de guvernele europene ca exponent al intereselor poporului român.

Apare la Paris ziarul La Roumanie, *reprezentând revendicările româneşti; activitate intensă a patrioților români în țările europene* – 1 decembrie: *Adunarea națională de la Alba-Iulia decretează unirea Transilvaniei cu România.*

1919

5 decembrie. Goga este numit ministru al instrucțiunii şi cultelor; *Luceafărul* reapare la Bucureşti.

1920

Ministru de stat şi apoi ministru al artelor şi cultelor în guvernul generalului Averescu. Este ales membru al Academiei Române în locul lăsat vacant de George Coşbuc, ocazie cu care Goga ține un strălucit discurs.

1921

O parte a Partidului Național Român, condusă de O. Tăslăuanu şi O. Goga, fuzionează cu Partidul poporului al generalului Averescu.

„Acum ceva despre proiectele mele literare pentru viitor. E aşa de greu să poţi fixa un program pentru o creaţie literară, pe seama unui om sbuciumat, aşa cum sunt eu! Aşa de rare sunt întâlnirile dintre sufletul meu şi mie însumi! Se interpune paravanul durerilor publice, între vrerea mea şi posibilităţile mele de elaborare intelectuală.

Pe lângă volumul de versuri, de care vă vorbeam, mă tentează ideea să scriu o carte, în care să pun în lumina lor adevărată, cum le-am văzut eu, câteva figuri din trecutul nostru apropiat. Socot că nu avem dreptul să intrăm în pământ, înainte de a spune cuvântul nostru sincer asupra contemporanilor noştri. Dacă am avut prilejul să cunosc oameni, şi buni şi răi, care au avut de a face cu viaţa noastră publică şi au înrâurit-o, trebue să-mi spun cuvântul meu asupra lor, şi de aceea am în programul meu o carte, în care voi vorbi de cinci figuri, aşa cum se proiectează ele, în legătură cu observaţiile mele. Între acestea, e Ion Brătianu, pe care l-am cunoscut înainte de război şi cu care am colaborat chiar. Am avut prilejul să-l văd în frământările lui, necunoscute de alţii. Al doilea e Caragiale, cea mai strălucită manifestare a neastâmpărului intelectual românesc. Acest om avea o excepţională scrupulozitate de atelier, aşa fel, încât toată verva lui s'a risipit în conversaţii. Ţara e încă plină de anecdotele şi sclipirile genialităţii lui Caragiale; se mai găsesc mulţi oameni care le cunosc şi ar fi păcat să se ducă dintre noi, înainte de a le da formularea, oarecum mai apropiată de felul lui Caragiale.

De asemenea, vreau să vorbesc despre Delavrancea despre Filipescu, în care am văzut înfăţişarea sufletului românesc; cu rezonanţele seculare ale boierimii noastre de baştină.

Şi de asemenea, aş vrea să rostesc gândul meu întreg, fără reticenţe, asupra figurii care a înrâurit spiritul public din ultimul sfert de veac: d-l Nicolae Iorga.

Voi vorbi, spunând adevărul întreg, aşa cum m'am obişnuit, fireşte, cu toate consecinţele. Cred că aceasta va fi cartea cea dintâi, pe care voi da-o.

Menirea scriitorului?

Ne găsim într-o frământare mare. Ţara, la 15 ani după unire, se găseşte într'un fel de răscolire moleculară.

Nu e ţara încă închegată. Noi ne găsim în perfectă rânduială, din punct de vedere al legitimităţii existenţei noastre; avem baza noastră etnică, care justifică existenţa noastră de stat, dela Cetatea Albă, până la Oradea Mare. Acesta e patriotismul, dreptatea, care nu poate fi uitată. Tendinţele de revizionism, ele pot să se lanseze în faţa lumii şi ele pot, cu o propagandă mai abilă sau mai puţin abilă, să fie răspândite. Însă suntem triumful târziu al unui principiu care nu mai poate fi doborât, care stă în mod organic la temelia existenţei continentului nostru şi care îşi face drum şi în celelalte continente. Dar dincolo de această realitate, sunt şi celelalte realităţi, care angajează prezentul.

Nu e încă închegată această ţară. O ţară nu însemnează un etnic numai, o ţară însemnează o conştiinţă publică militantă pentru întărirea unor principii care garantează existenţa noastră. Nu trebue pierdut din vedere că avem 3-4 moşteniri de state, pe care nu le-am putut încă închega. Nu trebue pierdut din vedere că, la spatele acestor moşteniri de sate, se găsesc infuziuni de civilizaţii disparate, care nu au legătură unele cu altele."

1922

15 octombrie. Reapare la Cluj revista *Ţara noastră,* cu articolul program semnat de Octavian Goga.

1923

Publică tot mai puţină poezie; semnătura lui e întâlnită mai ales sub articolele politice din *Ţara noastră.*

„Vâltoarea mai recentă o cunoşti. Cea politică nu interesează, deşi mi-a smuls nervi mulţi şi multă cerneală. În literatură, dacă-mi va fi îngăduit s-o mai privesc în faţă, mă simt astăzi ispitit de o poezie largă, umană, dincolo de plângerile trecătoare. Nu ştiu, e sufletul meu scăpat de tensiunea urii de ieri, care mă trimite mai sus, ori e tendinţa unui acord cu eternitatea – un vag impuls de anticamera morţii?” (O. Goga, *Pagini noi,* ed. cit., p. 14).

1924

Apare la „Cultura Naţională” un volum antologic al poetului. Octavian Goga primeşte Premiul naţional de poezie.

1926

Ministrul de interne în noul guvern Averescu.

1927

Apare volumul *Mustul care fierbe,* cuprinzând articole publicate în *Ţara noastră:* „Sunt pagini smulse din zbuciumul cotidian, crâmpeie din risipirea de suflet pe care o cer problemele noastre de existenţă. Toate se reduc la un principiu fundamental de viaţă, la ideea naţională, misterul de procreaţie a acestui neam şi singura lui formulă pentru ziua de mâine”.

1928

Apare piesa *Meşterul Manole,* care se va juca în acelaşi an: „…pe mine m-am urmărit totdeauna această legendă de adâncă semnificaţie: ideea că opera de artă se răscumpără prin sacrificiu şi, în măsura în care opera de artă e mai mare, jertfa trebuie să fie mai hotărâtoare”. Este ales vicepreşedintele Partidului poporului, condus de Averescu.

„Ţăranul nostru reprezintă unitatea de rasă, unitatea de simţire, de gândire; el e un tot organic. Şi dacă îl vei lua de pe malurile Mureşului, de pe malul Prutului ca şi de pe malul Jiului, pe ţăran, dacă îi vei lua pe aceşti oameni şi-i vei pune laolaltă, se vor înţelege perfect de bine, cu atât mai mult din punct de vedere al unităţii de simţire, de gândire. Dacă vei lua însă patru avocaţi din cele patru provincii, care laolaltă reprezintă componenţa statului român, atunci vei simţi că tradiţia de stat străin stărue încă, cu toate particularităţile ei de gândire…Vei resimţi şi stigmatele civilizaţiilor străine, cu care am luat contact în trecutul nostru. Ei bine, pentru opera de nivelare sufletească, de apropiere a rândurilor, de strângere într'un mănunchi pentru acest lucru e chemată tinerimea de astăzi.

Generaţia dinainte a dat atât cât a putut da, mai mult nu poate. Sunt inadaptabili care nu se vor putea acomoda noilor împrejurări şi care sunt meniţi să dispară, ca zimbrii Moldovei.

Şi dacă e vorba de o lozincă, de un cuvânt magic, cu care tinereţea să strângă într'o tabără toată simţirea românească, aceasta nu poate fi decât tot deviza dinainte de război: *idealul naţional,* care astăzi pentru unii pare o împerechere de cuvinte, oarecum anacronică. Aceasta a fost formula magică, aceea care ţinea toată suflarea românească într'o disciplină morală, comandamentul etic, care strângea societatea românească şi-i poruncea o disciplină de simţire şi de gândire, pe care astăzi nu o mai întâlnim. Cred şi astăzi că menirea scriitorului la noi e tot cea din trecut şi cred influenţat de o lege elementară a cauzalităţii.

Cauzele care determinau vechiul rost al scriitorului au rămas. Înainte cu 20 de ani, am putea spune cu 50 de ani, scriitorii au luptat pentru desrobirea noastră politică şi literară. Astăzi, *scriitorul trebue să fie tot un deschizător de drumuri, un mare modelator sufletesc al poporului nostru.*

Îmi dau bine seama care e realitatea şi de aceea fixez această formulă ca definitivă, pentru zilele în care trăim noi. Uitaţi-vă împrejur: ţara noastră e o ţară a cărei unitate e asigurată prin unitatea de sentimente a celor care o compun?

Dar nu trebue să uităm că avem o clasă conducătoare, care nu prezintă aspectul larg al valorilor populare; clasa conducătoare are la spatele ei patru civilizaţii, fără nicio înrudire una cu alta, clasa conducătoare are în amintirea ei stigmatele străinismului. Acestea fiind date, vedem cum societatea noastră diriguitoare are un caracter de mozaic. De aceea, aici trebue să intervie formula de nivelare, de reală plămădire, de reală unificare sufletească. O ţară nu e numai o legitimare etnică, cum spuneam, o ţară nu e numai o instituţie pe baza unor tratate internaţionale; o ţară e conştiinţa cetăţenească de luptă permanentă, pentru a-şi impune valorile poporului ei. Ei bine, în această frământare, eu aş vrea să-l văd totdeauna pe scriitorul nostru.

Fiecare intelectual, în măsura în care e intelectual, trebue să ia parte la această operă de modelare nouă a sufletului românesc, şi cu atât mai mult artistul, acest receptacul de fiecare clipă.

De aceea cred încă în misiunea istorică, veche, a scriitorului; şi dacă m'aţi întreba care e formula sufletească, aceea care trebue să fie pentru el nu numai un comandament etic, ci, în acelaşi timp, şi o formulă literară, eu v'aş răspunde cu vechiul meu crez: *e ideea naţională."*

1930

Apare volumul *Precursori,* reunind articole publicate „aproape toate modeste închinări în faţa figurilor luminoase din trecut".

1931

O. Goga împlineşte 50 de ani. Aniversarea poetului devine eveniment național; este sărbătorit în şcoli, la Academie, la Societatea Scriitorilor Români, în Parlament. În tumultul entuziasmului general, poetul trăieşte tristețea nedisimulată a trecerii timpului. „Sigur, vremea trece, şi pe la târgurile noastre, în zilele de bâlci, se vinde o cunoscută litografie intitulată «Scara vieții». La cincizeci de ani te arată în vârf cu o pălărie în mână, salutând: de aici omul coboară".

1932

Facultatea de litere şi filozofie din Cluj îi decernează titlul de doctor *honoris causa,* indicând pe diplomă în dreptul profesiunii cuvintele de adânc omagiu: *Princeps Poetarum Pro Unitate Totius Daco-Romanicae Nationis Eluctantium* (Principele poeților luptători pentru unitatea întregii națiuni daco-romane). Municipalitatea Clujului îl proclamă cetățean de onoare al oraşului. Este numit profesor la Universitatea clujană.

Goga preia conducerea Partidului poporului, pe care-l transformă în Partidul Național Agrar. Va accepta apoi alianța cu A.C. Cuza, într-o grupare politică de extremă dreaptă.

1937

Devine prim-ministru în guvernul de extremă dreaptă, numit al Uniunii naționale creştine şi țărăneşti, pregătind în fapt instaurarea dictaturii personale a lui Carol al II-lea.

1938

10 februarie. Regele impune demisia guvernului Goga-Cuza. Poetul încheie cu o cumplită decepție

frământările unei activități politice, căreia i-a dăruit o imensă energie.

„Îmi cântă moartea la fereastră”

Ultimele clipe ale poetului

Goga s-a aplecat în fața implacabilului destin în ziua de 7 mai 1938, în împrejurări cunoscute. A murit, într-adevăr, aşa cum a dorit: sub soarele unei blânde şi suave primăveri româneşti. Când umbrele dense ale morții s-au pogorât peste mohorâtul Castel, castelanul era pregătit. Îşi încheiase multe din socotelile acestei ingrate lumi şi-şi trecuse prin filtrul dispreţului amărăciunea care i-a măcinat viața în ultimii ani. „Îmi pare rău – a scris în *Testament,* în luna mai 1936 – că n-am putut sluji Țara aşa cum aş fi vrut şi cred că aş fi putut – cu credință şi hotărâre. Am trăit în vremea proştilor – [în care] a stăpânit mediocrația sub un Rege tranzacționist în chestiuni de morală, timid şi fără orizont în probleme de Stat. Ce va fi de Țară în vâltoarea care vine, nu ştiu – dar cred în puterile sufleteşti ale neamului”. Vestea atacului cerebral care l-a doborât s-a transmis în întregul Cluj, în forme alarmante, în ziua de joi, 5 mai, prin sita deasă a orelor târzii ale serii. Abia se reîntorsese, cu maşina, de la Cluj, împreună cu d-na şi dl. Hodoş, la care a servit masa şi inevitabilul s-a produs. Cei prezenți pe aleile somptuosului parc din jurul Castelului au relatat că poetul era bine dispus, că a glumit – ca deobicei – cu personalul de serviciu, că a intrat în dormitor să se odihnească câteva clipe şi că, în timp ce se dezbrăca, a simțit primele fulgerări sub tâmple şi o nefirească, o puternică amorțeală în piciorul drept, apoi s-a prăbuşit pe pat. A fost chemat în grabă doctorul din comună, iar la orele 10 seara au sosit de la Cluj – chemați telefonic – prof. Dr.

Iuliu Hațieganu şi d-rul Ion Minea, neurolog, care au constatat că, într-adevăr, poetul a căzut, lovit puternic de un atac cerebral. În cele câteva momente de luciditate care i-au mai rămas, până la pierderea totală a cunoaşterii, a reuşit să articuleze clar şi fără ezitări:

- În câteva minute voi muri!...A cerut o foaie de hârtie, pe care a reuşit să scrie, cu mâna stângă – pentru că dreapta nu-l mai ajuta -, un singur cuvânt: *„Dragă...”,* adresat probabil d-nei Veturia – care se afla la Bucureşti -, apoi puterile l-au părăsit definitiv, mintea i s-a întunecat, şi-a pierdut conştiința, iar după miezul nopții n-a mai recunoscut pe nimeni.

Prietenii mai apropiați din Cluj ne-am adunat sufletele într-o mută aşteptare, stăpâniți de alarmante presimțiri. A doua zi, în faptul dimineții, am descins la Ciucea, cutremurați de priveliştea ce ni se înfățişa. Prin parcul Castelului am întâlnit pâlcuri, pâlcuri de oameni – țărani, orăşeni, prieteni – cuprinşi de o cumplită desnădejde. Marele muribund, căzut sub lespezile grele ale necunoaşterii, zăcea întins pe patul larg, în care obişnuia să se dea hodinei. La căpătâi, câțiva din membrii familiei. Un prim consult medical, efectual în cursul dimineții de 6 mai, de medicii prof. Dr. Basile Teodorescu din Bucureşti şi prof. Dr. Iuliu Hațieganul din Cluj, a constatat că bolnavul a fost lovit de un puternic atac de apoplexie şi de gută, iar în după amiaza aceleiaşi zile un comunicat semi-oficial, semnat de aceeaşi medici – la care s-au alăturat d-rul Ureche, prof. Dr. I. Minea şi prof. Dr. Coriolan Tătaru – a adus precizarea că pacientul a fost doborât de „o congestie cerebrală, în urma căreia i s-a paralizat partea dreaptă a întregului corp, astfel că fostul prim-ministru e în stare de comă superficială”. Spre prânz, starea bolnavului s-a complicat cu o bronho-pneumonie „care i-a îngreunat mult respirația, […] amenințând să-l sufoce din clipă în clipă”. Între timp,

îngrijirile i-au fost asigurate de d-na Veturia care a sosit în dimineaţa zilei de la Bucureşti. Parcul a fost luat cu asalt de o imensă mulţime, adunată din Ciucea şi satele din jur, iar în Cluj şi alte oraşe ale Transilvaniei au sosit numeroşi intelectuali, prieteni şi admiratori ai duiosului poet. La căpătâiul muribundului a stat tot timpul neclintită devotata sa soţie şi cei câţiva prieteni intimi, admişi – prin excepţie – în odaia în care chinuitul poet se lupta cu solii ameninţători ai morţii.

Sâmbătă, 7 mai, la orele 14 şi 6 minute, agitatul suflet al nefericitului poet şi-a luat zborul spre înălţimi.

Pelerinajul miilor de oameni a continuat în tot cursul zilelor de duminică, 8 mai şi luni, 9 mai. Aşezat pe catafalc şi străjuit în permanenţă de cei ce i-au fost apropiaţi, cântăreţul inimitabil al *Oltului* şi al *Clăcaşilor* a mai stat în fastuosu-i castel, pe care l-a îndrăgit atât de mult, trei zile şi trei nopţi.

Marţi, 10 mai, trenul mortuar cu rămăşiţele pământeşti ale ilustrului defunct a pornit spre Bucureşti. Pe întregul traseu (la Huedin, Cluj, Teiuş, Braşov, Predeal, Sinaia şi Ploieşti) mari mulţimi i-au ieşit întru întâmpinare cu imense buchete şi jerbe de flori. La Bucureşti trenul a sosit la orele 24 şi 40 de minute, primit fiind de mii de bucureşteni.

Sicriul a fost aşezat în rotonda Ateneului unde a stat până sâmbătă, 14 mai, când s-au desfăşurat funeraliile naţionale. În cele trei zile de doliu naţional populaţia Capitalei şi cea sosită din întreaga ţară s-a perindat, în coloane nesfârşite, prin faţa raclei, luându-şi rămas bun de la marele dispărut. Prietenii devotaţi au făcut de gardă tot timpul, ocrotind – cu duioşie şi veneraţie – somnul etern al aceluia care le-a acordat nepreţuita sa afecţiune.

Funeraliile s-au desfăşurat, într-un cadru solemn şi nespus de trist, sâmbătă, 14 mai, începând cu orele 11, când

au sosit autoritățile de stat. Au depus somptuoase coroane de flori şi jerbe mii de cetățeni, într-o reculegere pioasă. Cortegiul funerar a străbătut străzile Bucureştilor, în acordurile grave ale marşurilor funebre interpretate de fanfare, până la Bellu, unde sicriul a fost coborât în criptă, la orele 14 şi 15 minute.

Nu s-au rostit cuvântări, deoarece poetul şi-a manifestat dorința – prin exprimare testamentară – de a se trece peste formalismul unor laude convenționale. Mama poetului, în vârstă de 80 de ani, n-a asistat la trista ceremonie. Nu i s-a comunicat tristul desnodământ al fiului ei, a rămas la Răşinari, scutită de durerea de a-şi vedea feciorul în racla țintirimului.

Secvențe din viața personală şi publică Goga-Veturia

Cronologie

1881

20 martie (St.V)/1 aprilie (St.N.) – naşte în familia lui Iosif Goga (originar din Crăciunelul de Sus) – învățător şi preot – fiul **OCTAVIAN GOGA**.

1883

30 mai: naşte în familia preotului ortodox Zevedei Mureşan din Sebeş – Alba – fiica **VETURIA MUREŞAN**. Prima căsătorie, cu Lazăr Triteanu (1872-1953), licențiat în litere şi teologie, funcționar, asesor consistorial.

În 1923, este ales episcop al Romanului, sub numele de Lucian.

A doua căsătorie, cu poetul Octavian Goga.

1903

6 mai: O. Goga obține Certificatul eliberat de Universitatea din Budapesta care atestă calitatea de profesor de istorie, limba latină şi filozofie.

11 aprilie: Lazăr Triteanu (1872-1953), primul soț al Veturiei, îi scrie din Sibiu lui O. Goga, care era la Budapesta: *„Doresc mult să ne întâlnim, ca să mai iau putere de la tine, revoluționarule: Atât de mult iubesc anarhiştii!”.*

1904

3 martie: Victoria Goga, sora lui O. Goga, moare bolnavă de tuberculoză, la vârsta de 20 ani.

La 17 ani, era învățătoare în Pianul Inferior, nu departe de Sebeş.

1 aprilie: Marcat profund de moartea surorii sale – Victoria – O. Goga publică în revista „Luceafărul” poezia *Dăscălița.*

26 septembrie: aflat la Bucureşti pentru a obține o bursă pentru perfecționarea studiilor în străinătate, O. Goga primeşte o scrisoare prin care este chemat urgent acasă, tatăl său Iosif, fiind internat la spitalul din Sibiu.

1905

24 decembrie: în ajun de Crăciun, preotul Iosif Goga – în plină putere la cei 54 ani – îi părăseşte pentru totdeauna pe cei dragi lui.

Tristul eveniment a prilejuit o nouă întâlnire între O. Goga şi Veturia.

1906

14 octombrie: în Catedrala mitropolitană din Sibiu are loc cununia lui Octavian Goga cu Hortensia Cosma.

Naşi au fost Alexandrina şi Alexandru Vlahuţă. În vara aceluiaşi an, în Pavilionul Ardealului ridicat la Bucureşti cu prilejul omagierii domniei de 40 ani a regelui Carol I – dr. Miron Cristea, viitor patriarh al României mari, oficiază logodna celor doi, care a provocat „indignarea în cercurile ungureşti din Budapesta […] care priveau în asta un indiciu spre unirea tuturor românilor”.

1909

14 noiembrie: regele Carol I îi conferă Veturiei Triteanu medalia: „Bene merenti”.

1910

3 ianuarie: după ce este transportat de la închisoare din Budapesta la cea din Cluj, O. Goga îi scrie Veturiei:

„Mi se spune că trebuie să dau cauţiune 10.000 coroane şi făgăduinţă – că nu mă voiu mişca din Sibiu. cea dintâi mai greu, dar condiţia a doua din toată inima… Se vede că soarta tot e mai mare decât noi toţi. Vorba ta: „Ne mai revedem noi”.

10 martie: la Oradea are loc un spectacol cu opereta „Şezătoarea” de Tiberiu Brediceanu. În rolul principal, Veturia Triteanu.

1912

15 aprilie: revista „Luceafărul” din Sibiu scrie că la Bucureşti, orchestra Instrucţiunii Publice susţine în fiecare duminică concerte la Ateneul Român, cu participarea unor celebrităţi muzicale printre care şi Veturia Triteanu, care în câteva rânduri a fost acompaniată de George Enescu şi Cella Delavrancea.

9 martie: Aurel Vlaicu îi scrie din Bucureşti, lui O. Goga: „Cântăreaţa ta e aici şi am fost într-o seară cu ea şi cu

o fată de aici la şosea în birje, mă rog, dar nu prea mişcau din şuncă”.

1913

12 mai: din Milano (Italia), Octavian Goga îi scrie la Sibiu Veturiei, poezia „Un Canto del passato” (Un cântec trecut, vechi).

22 decembrie: Hortensia Goga îi scrie din Sibiu lui O. Goga, la Bucureşti. „Opera («Cavaleria Rusticana» de P. Mascagni – n.n.) scrie la gazete, a reuşit. (…) E destul de îndrăzneaţă să se lege în tot locul de tine. La Palat găseşte ea drumul şi singură. L-a umblat doar destul”. Veturia Triteanu interpreta principalul rol feminin.

1914

17 octombrie: O. Goga expediază din Eleusia (Grecia) o carte poştală ilustrată către Veturia. Era acolo împreună cu Barbu Ştefănescu Delavrance, Iosif Şchiopul şi o altă persoană (neidentificată).

1916

17 noiembrie: este semnalată prezenţa la Iaşi, în timpul luptelor aprige de atunci, a lui Octavian Goga.

1918

14 septembrie: de la Stockholm (Suedia) Octavian Goga trimite Veturiei Triteanu, pe adresa „Sibiu, strada Şaguna 6, Ungaria”, o carte poştală ilustrată semnată Titu Pella (din cauza cenzurii militare maghiare).

1919

2 ianuarie: din Bucureşti, Veturia îi scrie lui Goga, aflat la Paris.

„(…) Dumnezeu să te aducă o dată acasă. Scrie-mi dacă mai am timp să vin până la Paris. Adresa ta corectă şi puţine cuvinte izvorâte din suflet pentru Duţi”.

20 mai: reîntors la Sibiu – de la Paris – O. Goga îi trimite o carte poştală Veturiei pe care a notat un singur cuvânt: „Ressurexit” (M-am reînălţat)

2 iulie: Veturia îi scrie lui Octavian Goga. „Tavi, eu te-am ajuns – Evoluţia asta mobilizează şi în această regăsire fii călăuzul”.

7 septembrie: O. Goga îi scrie Veturiei.

„Duţo, sunt mândru de tine şi de mine. Vom birui. Ne ridicăm aşa de sub peste slugile din jurul nostru, că nu poate fi înfrângere!”

20 septembrie: Octavian Goga pleacă din Sibiu la Bucureşti, angajându-se astfel în viaţa publică şi politică a României Mari. Locuieşte –cu chirie – în Pasajul Imobiliara din Calea Victoriei, nr. 60, et. II.

1 decembrie: Octavian Goga, este numit ministru în guvernul condus de Alexandru Vaida-Voevod. Activează până la 13 martie 1920.

17 decembrie: O. Goga scrie în „Florile tăcerii” – „Am făcut totul ca să-mi redobândesc libertatea, pentru a ţi-o dărui ţie, scumpa mea”.

18 decembrie: Veturia către O. Goga: „Vreau iubirea cea mai mare la sfârşitul vieţii, vreau iubirea ce vine după suferinţele mari, vreau iubirea ta lângă a mea (…) mă vei găsi întotdeauna lângă tine, mare, tare şi bună. Crezi în mine – Tavi dragă”.

19 decembrie: O. Goga rosteşte primul discurs în Parlamentul României Mari.

24 decembrie: Goga notează următoarele gânduri – „Moş Crăciun de două mii de ani nu ştie o colindă mai frumoasă ca sărutarea ta” (Veturia – n.n.).

31 decembrie: O. Goga notează în caietul-jurnal:

„Cu anul ce se duce, ce pot să-şi fac cadou,
Tot inima mea veche ți-o dau de anul nou”.
O. Goga - Veturia

1920

1 ianuarie: Octavian Goga precizează în Caietul-jurnal: „Soarta, misterul din noi a vrut, ca după o risipă grozavă de suflet şi de nevoi, să ne întâlnim din nou şi să reînviem”.

26 ianuarie: ajunsă la Milano, în Italia, Veturia îi scrie lui O. Goga: „Sentimentul care mă stăpâneşte cu desăvârşire este dorul. Nu mai vreau nimic, decât să nu mă mai trimiți de lângă tine”.

27 ianuarie: din Genova (Italia) Veturia scrie: „Tavi meu scump, să ştii că lacrimi îți trimit cu fiecare undă de sunet, cu fiecare adiere de vânt şi cu fiecare rază de lumină. Mi-e grea viața, mi-e dor de Tine”.

29 ianuarie: din Ospedaletti (Italia) Veturia către O. Goga: „Tu eşti ca o pată albă de lumină căzută pe viața mea şi dincolo de această lumină nu vreau şi nu pot să văd nimica”.

9 februarie: Octavian Goga consemnează: „Ieri au fost aici alegeri suplimentare în țară. Averescu a biruit absolut pe toată linia. Cred că asta va avea consecințe, foarte curând guvernul acoperit de ridicol va cădea”.

10 februarie: Veturia îi scrie lui Goga din Ospedaletti (Italia): „Tavi scump nu vorbi de oboseală, de amurg. Tu trebuie să dispui încă de toate forțele tinereții, uită-te la tine, gândeşte-te la dragostea ta, care-ți angajează toți nervii şi de unde vezi tu o umbră numai a forțelor tale?”.

13 februarie: O. Goga către Veturia: „Sunt zdrobit de oboseală după lungi şi violente discuții la Cameră şi club. Guvernul e pe ducă, partidul nostru [național, din Transilvania – n.n.) în descompunere”.

17 februarie. Veturia către O. Goga: „Tu eşti în zilele astea la Sibiu – în sfârşit totuşi mă gândesc cu bunătate la acest petic de pământ. Acolo ne-am văzut, acolo m-ai cunoscut, acolo am început a TE IUBI. Acolo…acolo…”.

18 februarie: Goga despre situația politică: „Guvernul poate fi considerat ca demisionat. Şi-au prezentat ieri demisia 4 miniştri şi criza s-a deschis [Alexandru] Vaida [Voevod] a fost rechemat de la Paris (…). Va forma ministrul Averescu. Mi se cere cu insistență să intru şi eu”.

20 februarie: Octavian Goga către Veturia: „(…) Abia aştept să văd dacă soseşte T[avi] (numele de alint al Hortensiei – n.n.) ca să încep descurcarea unui fir nenorocit al cărui ghem de 14 ani îmi apasă conştiința”.

29 februarie: O. Goga despre viața politică: „Eu aici îmi duc zilele copleşit de banalitatea politică, de vre-o zece zile m-am tras la o parte şi sunt spectatorul valurilor”. (…) Aşa trăiesc sterp, un fel de provizorat o aşteptare a viitorului pe care clădesc totul…Şi zilele trec.(…) Şi cu fiecare zi mă simt mai sărac, parcă mai bătrân. Mă gândeam deunăzi că în curând voi fi de 39 ani… Tata a murit la 55…Va să zică… puțin mai este…Din acest puțin noi mai rupem încă…Nu, nu mai avem dreptul”.

4 martie: O. Goga îi scrie Veturiei: „Curat şi cinstit, fără nici un reproş al conştiinței, deplin convins că nici un fir de păr nu m-am abătut de la făgăduințele mele, aşa te aştept”.

10 martie: O. Goga îi scrie Veturiei: „Cum stau aşa singur, mă uit adânc în mine, mă plimb prin grădina largă a sufletului meu, văd cum vremea se simte pretutindeni, încep să se anunțe ruinele prin unghere”.

16 martie: revenită la Bucureşti, Veturia notează: „M-am întors Tavi scump din exil, după 8 săptămâni de suferință. Am crescut în timpul acesta, pot înfrunta orice

durere, orice pericol, ce se va naşte prin iubirea mea. Cred în tine, aşa cum numai tu poţi să ţi-o doreşti”.

18 martie: în guvernul Averescu constituit la 13 martie 1920, Goga primeşte portofoliul de ministru de stat.

23 aprilie: Octavian Goga pleacă de la Bucureşti spre Ardeal, pe ruta Cluj-Alba Iulia pentru rezolvarea unor aspecte ale existenţei Consiliului Dirigent al Transilvaniei, cu sediul la Sibiu.

26 aprilie: aflată la mănăstirea Zanfira, Veturia notează: „Iar acum te-ai dus să guvernezi o ţară. (…) Siguranţa ce-o am că te arunci în mijlocul mediocrităţilor, insuficienţa lor, orbideţa, desăvârşită în recunoaşterea adevărului cinstit – mă înfricoşează – când fatal – te vor supăra”.

27 aprilie: Veturia notează următoarele gânduri legate de apariţia în 1915 a volumului de publicistică „Strigăte în pustiu”, scris de O. Goga.

„Ce luptă sfântă, ce zbucium trist, ce măreţie mută, toate fibrele se mişcă, sângele începe a clocoti. Fericiţi aceia care primeau o astfel de hrană”.

28 aprilie: Veturia se întreabă (m-rea Zanfira) dacă: „Vom rămâne noi şi pe mai departe chinuiţi de revolta inteligentă şi neastâmpărată a personalităţii?”

10 mai: Veturia sesizează necazurile lui O. Goga în politică: „Tu trebuie să-ţi strângi toate puterile căci superioritatea ta în lupta politică este tocmai acea concentrare a forţelor tale, pe care nici tu nu le cunoşteai”.

11 mai: Octavian Goga este prezent la Sibiu, cu prilejul intronizării ca mitropolit al Ardealului a canonicului Nicolae Bălan.

19 mai: Octavian Goga consemnează: „Cheltuindu-mă pentru alţii, nu trăiesc decât pentru tine”.

31 mai: Veturia către O. Goga: „De acum nu mai am ce aştepta, sunt pregătită pentru drumul cel lung – decât dorința de a-l face cu tine”.

13 iunie: Octavian Goga este numit ministru la Culte şi Arte, unde rămâne până la 17 decembrie 1920, când se formează guvernul condus de Take Ionescu.

21 iunie: Veturia despre poezia lui O. Goga: „Tu ai descoperit în extaz atâtea frumuseți, încât pricep că îți cuprinde întreaga făptură o sălbăticie dumnezeiască şi o emoție sfântă”.

22 iunie: Se pronunță divorțul în procesul Octavian Goga – Hortensia Goga (Cosma).

Poetul notează: „Libertatea mi-am recucerit-o. Ți-o dau ție”.

16 iulie: Veturia se reîntoarce la Bucureşti de la Sibiu, unde urgentează propriul divorț: „Cele mai grele zile ale vieții le-au trăit la Sibiu. Am ajuns însă la lămurirea situației. Încă un pas spre realizarea credinței noastre. Dzeu să ne ajute. Viața a vrut ca să se discute şi dragostea noastră”.

28 iulie: Octavian Goga îşi face o promisiune greu de împlinit – ultima țigară – „acest narcotic care mi-a fost necontenit tovarăş de viață”.

18 septembrie: Veturia afirmă în scris că: „În trei săptămâni deci pot să-ți prezint libertatea mea în toată legalitatea”.

24 septembrie: Veturia îi scrie lui O. Goga: „Tavi dragă, Trecutul întreg l-am aruncat în urma mea, cu ziua de astăzi a fost sancționat”.

1 octombrie: o însemnare a lui Tavi în caietul-jurnal: „Eu vreau să merg spre culme înainte, este singura justificare a vieții într-o epocă de monstruoasă banalitate…

În drum, tu mă vei întovărăşi…”

11 octombrie: O. Goga scrie în caietul-jurnal: „Din îmbrățișări, din tăceri și cuvinte, din neîmpliniri și nevroze, din făgăduinți și reproșuri – s-a împletit un suflet nou, misterios, veșnic, nici al tău, nici al meu – sufletul nostru”.

25 octombrie: se pronunță divorțul în procesul dintre Veturia și Lazăr Triteanu.

9 noiembrie: Veturia pentru O. Goga: „Eu sunt cu viața și cu moartea legată de tine”.

28 noiembrie: O. Goga consemnează: „S-a deschis astăzi parlamentul unde mă ține țintuit datoria mea de servitor al celor mulți”.

31 decembrie: Veturia observă: „Pentru încheierea anului ți-a fost dat ocazia să-ți areți puterea ta admirabilă – în fața parlamentului. Sunt atât de fericită de succesul tău – adică de momentul bine ales – la care ți-a ajutat steaua ta să-l găsești”.

1921

15 ianuarie. Evenimentul atât de așteptat s-a produs: „Ne-am întors la cununia civilă. Tavi la aparență liniștit, eu foarte emoționată mi-am iscălit numele de Veturia Goga. Nume sfânt și drag. Te voi păstra în toată curățenia sufletului, a ceasului binecuvântat de azi”.

1922

21 februarie. Din Sibiu O. Goga îi scrie Veturiei la Ciucea: „Am trecut prin Stadt-Park (din Sibiu – n.n.) prin fața sanatoriului…am închis ochii, te-am simțit, dragă Dundel – simt, depărtările sunt tot mai grele…e ceva organic care te cere lângă mine”.

23 februarie: Veturia îi scrie lui Octavian Goga: „Din toată viața mea de 14 ani petrecuți la Sibiu, n-am dus cu mine atât cât mi-a rămas bună-oară așteptându-te la gară când ai sosit de la București întâia oară”.

25 februarie: Veturia într-o scrisoare către O. Goga: „(…) Dar vin tulburările din afară în formă de slovă tipărită la gazetă. Ce infamii. Sunt sigură că toți cari scriu împotriva ta sunt convinşi că-ți fac o nedreptate – dar trebuie o armă şi o caută pe cea mai distrugătoare: calomnia”.

1924

29 martie: Octavian Goga îi scrie Veturiei: „(…) crede-mă că în toată starea mea tu eşti supremul argument – dacă ştiu că eşti bine, mă înseninez dacă nu, mă simt zdrobit…”.

1 aprilie: O. Goga împlineşte 43 ani. Îi scrie Veturiei, din Bucureşti: „Eu de ziua mea mă gândesc la tine, singurul punct fix pe care mă reazim, singura temelie pe care clădesc”.

1926

30 martie: Octavian Goga este numit ministru de interne în guvernul condus de generalul Alexandru Averescu, care a activat până la 4 iunie 1927.

1927

2 februarie: de la Cannes (Franța) Veturia îi scrie lui O. Goga: „Vreau să fiu cu tine în dorurile mele, în chemările mele, în aşteptările mele”.

17 februarie: Octavian Goga îi scrie Veturiei: „Azi noapte la ora 2 – sau după – am adormit. Iar am avut consiliu de miniştri până la unu după miezul nopții: fum, banalitate oboseală. Toată ziua astăzi m-a durut capul. La minister o groaznică învălmăşeală. Mi-e capul încins parcă de un cerc de fier şi sunt plin de zăpăceală. (…) Abia aştept să scap ca din cea mai stupidă închisoare. (…) Viața asta maşinală şi idioată o duc înainte”.

1945

1 aprilie: Veturia Goga către mitropolitul Ardealului – Nicolae Bălan: „Octavian va fi judecat prin rolul care l-a jucat în manifestaţiile publice şi cari au trecut în moştenirea neamului. Când însă Octavian vorbeşte despre sufletul lui, atunci acolo vibrează sufletul neamului şi viaţa intimă a lui Octavian va trece în patrimoniul public.

Notă bibliografică:

La elaborarea celor două **cronologii,** s-au utilizat următoarele surse:

1. Goga, Octavian. *Poezii.* Antologie de Ion Vasile Şerban. Bucureşti, „Albatros”, 1992.

2. Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga. Monografie*. [Ediţia a doua revăzută şi adăugită]. Bucureşti, „Minerva”, 1975.

3. *Octavian Goga în corespondenţă* [Ediţie îngrijită de Daniela Poenaru]. Bucureşti, „Minerva”, 1975

4. Goga, Octavian. *Pagini publicistice.* Cluj-Napoca, „Dacia”, 1981

5. Goga, Octavian. *Mărturisiri literare.* Bucureşti, „Cartea Românească”, f.a. [Institutul de Istorie Literară şi Folclor, nr. 14].

6. Goga, Octavian. *Cântece fără ţară* [vol. II]. Bucureşti, „Minerva”, 1970 (BPT, nr. 281).

7. Goga, Octavian. *Poezii.* Timişoara, „Facla”, 1984

8. Goga. *Scrieri alese.* Braşov, Editura „Arania”, f.a.

9. Bodea, Gheorghe I. *Florile tăcerii.* Cluj-Napoca, „Casa cărţii de ştiinţă”, 1998, 96 p.

10. Revista „Transilvania”, X, (LXXXVII), nr. 3, 1981. [Gheorghe Stoica, p. 24]

Pagini uitate

Pagini restituite

Facsimil după manuscrisul piesei de teatru *„Domnul notar”,*
autor Octavian Goga

Argument

În această MINIANTOLOGIE, încercăm să surprindem principalele etape din evoluția spirituală a lui Octavian Goga, de-a lungul anilor.

Prima secțiune „Anii de şcoală” surprinde conflictul cu profesorul de istorie TOMPA ARPAD, care a fost ultimul mare eveniment din viața de elev la Sibiu, şi cel mai răsunător.

A doua secțiune cuprinde fragmente din Discursul de primire a poetului la ACADEMIA ROMÂNĂ în 1923, cu răspunsul lui G. BOGDAN-DUICĂ.

A treia secțiune – EVOCĂRI – include un emoționant elogiu adus de O. Goga lui ANDREI BÂRSEANU.

A patra secțiune – RETROSEPCTIVE – reproduce două articole de critică literară semnate de Pompiliu Marcea (1981) şi Mircea Anghelescu (1981).

A cincia secțiune – CONFLUENȚE – surprinde relația dintre Eminescu, Schopenhauer şi Goga.

A şasea secțiune – INEDIT – reproduce însemnările lui O. Goga despre Caragiale (D.G.)

*****

I. Anii de şcoală

„(…) Fără să lase urme în conştiința mea națională”.

Octavian Goga este înscris elev în clasa I a Liceului unguresc de stat din Sibiu (Liceul „Gh. Lazăr”) la 1 septembrie 1890 şi s-a retras la 7 octombrie 1899, elev în

clasa a VIII-a. Se transferă la liceul românesc din Braşov, împreună cu viitorul mare istoric ION LUPAŞ. Incidentul este reprodus din studiul: „Anii de şcoală ai lui Octavian Goga la Liceul unguresc din Sibiu (1890-1899)" şi tipărit în revista: „Mitropolia Ardealului, XXVI, nr. 4-6, aprilie-iunie, 1981, semnat de prof. Petru Munteanu.

*****

„Profesorul vorbea la catedră din istoria Ungariei (…).Era o zi frumoasă de toamnă cu cer senin şi raze de soare… Se apropia amiaza. Abia aşteptam sunetul clopoţelului. Însemnam cuvintele profesorului pe hârtie şi, pe furiş, cu un gest discret, m-am uitat la ceasornicul din buzunar. Asta mi-a foste nenorocirea. Profesorul a sărit ca scos din minţi de la catedră, s-a repezit răcnind asupra mea: „Trădătorule! Te plictiseşti nu-i aşa? Te plictiseşti şi-ai vrea să scapi odată, când e vorba de istoria neamului maghiar! De istoria patriei! Înţelegi, mizerabile? Versuri valahe ştii scrie la *Tribuna!* Încălzim şerpii la sân!". Şi puţin a lipsit că nu m-a lovit în cap… Şi când i-am răspuns: „Domnule profesor, eu ştiu lecţia… Eu ştiu întreagă carte… Te rog să mă asculţi". Atunci acest om furios mi-a smuls cartea din mână, a zvârlit-o de i s-au răsfirat foile peste bănci şi mi-a urlat în ureche următoarele cuvinte interesante, cuvinte tipice: „- Ce-mi pasă dacă ştii ceva, ori nu ştii din zdrenţele acestea de foi, - *eu vreau inima d-tale".*[24]

Fireşte, întâmplarea n-a rămas închisă între pereţii clasei. După terminarea lecţiei, Octavian Goga şi colegul său de bancă Ion Lupaş s-au prezentat la direcţiunea şcolii comunicând hotărârea lor de a părăsi liceul. Ştefan Ferenczi, acum directorul şcolii, parcă bănuind scandalul ce va urma,a încercat să-i convingă să renunţe la intenţia lor. Ca prim răspunzător de rezultatele educative urmărite în şcoală,

[24] Însemnările unui trecător, Arad, 1911, p. 53-54

directorul avea motive serioase să închidă conflictul în cuprinsul ei. Căci răbufnirea lui în afară îl punea într-o lumină defavorabilă în fața forurilor conducătoare. Acestea îi cereau doar să imprime în sufletul tineretului român sentimente de dragoste şi de admirație față de tot ce era maghiar, pe când cazul Goga dezvăluia plictiseala elevilor români în lecțiile de istoria Ungariei. Era tocmai ceea ce nu trebuia să se ştie de către conducerea statului. De aceea directorul şi-a continuat stăruințele pe lângă tatăl lui Goga, chemat în grabă, pe lângă profesorul de religie, Nicolae Ivan, spre a determina schimbarea hotărârii celor doi elevi de a părăsi şcoala. Totul a fost zadarnic însă. Şi profesorul Ion Lupaş mai arată ce alte năzuințe însuflețeau pe elevii români din şcoala ungurească, în locul contopirii lor sufleteşti cu idealurile politice urmărite de educația şcolară. „Toate intervențiile şi încercările repetate (…) au rămas zadarnice. În sufletul nostru pătrunsese faima vestiților profesori Virgil Onițiu şi Vasile Goldiş de la liceul românesc din Braşov şi ardea ca o flacără puternică irezistibilă dorință de a le asculta cât mai în grabă minunatele, înălțătoarele lecții de literatură română, de istorie şi literatură latină”.

Iată deci un al doilea motiv ce i-a îndemnat pe cei doi elevi şi, după ei şi pe alții, să părăsească liceul unguresc. În sufletul lor, educația politică ungurească n-a putut slăbi legătura cu cultura românească ci, dimpotrivă, ca o reacțiune, le-a cultivat năzuințele de a-şi însuşi şi de a se afirma cât mai curând în cadrul ei. Incidentul cu profesorul Tompa, jignind prea brutal mândria lor națională, le-a dat tăria de a înfrunta orice piedică în acest scop. Gestul lor avea semnificația unei eliberări. Octavian Goga ulterior a vorbit adesea despre sistemul de educație pus în slujba maghiarizării forțate a naționalităților din regatul unguresc, considerându-l potrivnic firii şi făcându-l vinovat de

adâncirea prăpastiei dintre unguri şi naţionalităţi. Dispreţul cu care era privit elevul român care se lupta cu specificul limbii ungureşti, ne spune Goga, şi-l exprima profesorul prin formule ca acestea: „Nu-i de gura ta limba lui Arany Ianoş!" Iar dacă elevul era surprins cu o carte sau revistă românească era apostrofat cu stigmatul „Trădătorule!". În discursul *Educaţia în şcolile ungureşti,* de astă dată Goga, redând atmosfera din aceste şcoli, îşi descrie destul de transparent, propria-i suferinţă din şcoala din Sibiu: „Nicicând nu se isprăvesc aici înjurăturile şi bănuielile… Profesorul şi elevul o duc într-o continuă încordare…Vă puteţi imagina prin ce schimbări trece în astfel de împrejurări, lumea internă a acestor copii, care petrec opt ani în această atmosferă… Vă puteţi închipui starea morală a acestor osândiţi, pe care o soartă rea îi sileşte să mintă profesorul lor vreme de opt ani de zile…Oricine îşi poate da seama care sunt anume roadele acestei îndelungate minciuni…Sau ura aprinsă, răzvrătirea legitimă a mândriei călcate în picioare, - sentimente care prefac pe profesor într-un tiran insuportabil şi pe elevul maghiar într-un duşman fără inimă, - sau suflete perverse de sicofanţi, perfidia murdară".

Într-adevăr, în calea maghiarizării elevilor români stătea rezistenţa, uneori instinctivă, alteori – ca în cazul lui Goga – conştientă; de a stărui neclintit în structura psihică făurită prin limba naţională şi prin impulsurile primite din mediul de acasă. Şi iată cât de limpede analizează Goga opoziţia faţă de tendinţele oficiale ale şcolii ungureşti: „Cartea e învăţată, dar slova ei se opreşte numai la minte. Inima are alte îndemnuri care se simt străine între pereţii şcolii şi zbughesc cu toată puterea când trec pragul". Şi mai departe: „Conştiinţa lor de români se întăreşte zilnic şi tresare în zbuciumul unei tulburări sufleteşti când cutare profesor de istorie le batjocoreşte neamul". În ce-l priveşte

pe el, Goga ne spune în *Fragmente autobiografice*: „Curând, pe măsură ce primeam noțiunile de cultură străină, mi-am dat seama că trebuie să instrumentez un proces de eliminare conştientă, pentru ca această cultură, pe care o primeam, să nu mă facă un fel de ienicer al civilizației ungureşti. Trebuia să bag de seamă ca această instrucție zilnică să fie de esență pur cerebrală, fără să atingă resorturile intime ale sufletului şi fără să lase urme în conştiința mea națională”.

Din acest complex sufletesc se smulge Octavian Goga prin plecarea sa la Braşov.

II. Primirea la Academia Română

În şedința solemnă din 30 mai 1923 de la Academia Română desfăşurată sub preşedinția Regelui Ferdinand I, Octavian Goga rosteşte DISCURSUL DE PRIMIRE cu tema: COŞBUC.

Răspunsul este dat de prof. univ. G. Bogdan-Duică.

Evocăm câteva pasaje reprezentative după broşura originală apărută în seria „Discursuri de recepțiune” – LIV – editate de Academia Română, Bucureşti, „Cultura Națională”, 1923. (D.G.)

*****

„Literatura, acest fluid miraculos”

Sire,
Domnilor Colegi,

Zilele pe cari le trăim astăzi sunt pline de emoții. Sub ochii noştri de câțiva ani se țese istoria neamului svâcnind palpitările ei de fiecare clipă cu o putere

necunoscută încă. Sunt generații privilegiate în vieața tuturor popoarelor, cărora le este dat să primească roadele unor îndelungi acumulări de energie şi în a căror fericire fulgerătoare se răsplătesc veacurile întregi de amărăciune. Noi suntem o asemenea generație, pe care destinul acestui neam a dăruit-o cu mâinile amândouă, făcând-o să vadă împlinirea gândului în suferințe de o mie de ani…

Unitatea națională de astăzi este încoronarea unei opere de străduinți necurmate. Ea a venit ca o rezultantă a frământărilor de ieri, ca o consecință logică a unui proces normal de evoluțiune, un ultim acord într'o sbuciumată simfonie.

Trecutul, din a cărui elaborare continuă s'a desprins această strălucitoare isbândă târzie e întunecat şi trist. Neamul nostru şi-a răscumpărat în cursul vremii existența pe prețul unor jertfe şi încordări mari. După gloria proaspătă de tinerețe, încununată de razele legendei, vitregia sorții l-a fărămițat sub diverse stăpâniri străine, tot atâtea pietre pe pieptul lui cari i-au oprit respirația liberă veacuri dearândul. Granițele înfipte în încheieturile acestui organism din copilărie au durut ca nişte piroane în carne şi au fost mai primejdioase ca orice boală vremelnică, fiindcă au stânjenit în permanență creşterea unui trup viguros. Am trăit perioade tulburi de apăsare, sub loviturile lor ar fi putut uşor să intervie stingerea noastră. Totdeauna însă, cu rezistența îndârjită a sănătăților robuste, masele româneşti de pretutindeni au păstrat şi în cele mai amărâte zile instinctul sigur al unei înrudiri organice. Unitatea de suflet ni-s'a menținut astfel fără ştirbire de-a lungul vremii. Ca la un lac cu adâncimi mari, viforele au bătut valurile dela suprafață şi au pătat adese oglinda lor, în albia de jos încă unda a rămas limpede şi pură. Trebuià totuş pe lângă această frățietate a păturii populare, trebuià şi conştiința unității de aspirații: crezul care smulge gândul din amorțire şi-l fortifică,

trâmbița fermecată menită să răscolească rândurile şi să le înşiruie în linie de bătaie, trebuià o sinteză a solidarității militante, un foc pururi treaz care arde pe culme vestind tuturora că în văile dimprejur lupta se ține încă. Acest fluid miraculos din care beau forțele creatoare ale tuturor oprimaților a fost şi la noi ca şi în alte părți: *literatura.*

S'a zis cu drept cuvânt, că la începutul oricărei mişcări de libertate e o poezie, la începutul tuturor biruințelor mari ale revendicărilor naționale un mare triumf literar. E un profund adevăr în această axiomă curentă. Literatura a fost totdeauna o energie precursoare. În câmpul ei s'au adunat mai întâi şi au cerut cuvânt puterile latente ale unui popor, indicând prin proporțiile lor raza de întindere a măririlor viitoare. În acest chip Elada lui Homer a luminat înaintea Atenei lui Pricle; gloria lui Dante s'a ridicat ca un stâlp de foc înaintea strălucirii lui Lorenzo de Medicis; orizonturile nemărginite ale lui Shakespeare au avansat cuceririle coloniale ale Engliterei şi astfel, urmând o orânduială consacrată, nu este numai o întâmplare că România Unită, Sire, reîntregirea solului național sub sceptrul Maiestății Voastre, nu s'a putut îndeplinì decât după ce gândul românesc s'a sbătut în avânturi înfrigurate, după ce poezia cu culmile ei eterne a săvârşit logodna, dându-ne de o parte geniul lui Eminescu şi de alta paginile nepieritoare ale lui Gheorghe Coşbuc.

Ardealul nostru în acest sbucium istoric al neamului a trăit printr'un popor de țărani.

*****

(…) Întrebări de conştiință l-au năvălit, protestarea i-a sguduit toate fibrele, a fixat răspunderi, a pipăit rănile, a scormonit răul cu întreagă otrava lui şi atunci din demnitatea lui sbiciuită, din dragostea lui înfrigurată pentru cei cari l-au trimis în lume, ca un țipăt desnădăjduit, ca o trâmbiță de

alarmă, ca un program de luptă, s'a închegat cântecul furtunos:

Voi ce-aveți îngropat aici?
Voi grâu? Dar noi strămoşi şi tați,
Noi mame şi surori şi frați!
Înlături venetici!
Pământul nostru-i scump şi sfânt
Căci el ni-i leagăn şi mormânt,
Cu câte ape l'au udat
Sunt numai lacrămi ce-am vărsat:
Noi vrem pământ!

Spre gloria poetului şi spre binele tuturor trâmbița s'a auzit şi o largă transformare a intervenit în structura țării.

Pentru Coşbuc satisfacția a venit prea târziu, el a concretizat însă cel dintâi într' superioară formă artistică nevoia acestei transformări.

În vuetul oraşului în care s'a zămislit euritmia versurilor sonore el mai purtà cu sine un fir ascuns, o neîntreruptă chemare pasionată, puternică. Erà dragostea de ai lui, rămaşi acasă, acolo în înfundătura dela Hordou, dorul de Năsăudul copilăriei cu grănițerii şi cu plopii, erau amintirile ce se deslipiau din neguri şi-i băteau la geam în nopți de insomnie. Ce crize, ce sbuciumări, se vor fi deslănuțuit în acest suflet sensitiv purtat în pribegie, ce valuri de îndoieli îl vor fi străbătut în saltul vertiginos care l-a dus dela dascălul Tănăsucă până la filozofia sanscrită şi la terzinele lui Dante? De câte ori nu va fi privit înapoi, de câte ori nu l-a oprit în drum pâlpâierea sângelui din vine, de câte ori nu l-au durut poverile misterioase ale moştenirii din strămoşi? În astfel de clipe optimismul lui țărănesc cădeà înfrânt:

Mai trăieşti şi-ți merge bine
Vechi străjer, nu m'ai uitat?

E de mult de când n'am stat
Ulmule, sub tine.
Tot aici? Amar e gândul
Veşnic nemişcat să stai:
Vezi de-atunci eu alergai
Lumile dearândul!
Ce te miri? Eu vin fârtate
Trist aşà şi liniştit –
Sunt bătrân! M'au obosit
Căile-alergate,
Tu cântai şi'n depărtare
Eu priveam râzând pe lunci,
Cum m'am cuminţit de-atunci
Râd aşà de-arare!...

Cu cât se strângeà mai tare cercul oraşului împrejurul lui cu atât mai des îl cercetau vedeniile de demult ca o blândă mustrare uneori, ca o adiere caldă şi binefăcătoare câteodată:

În vaduri ape repezi curg
Şi vuet dau în vale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apii se'mpletesc
Cărări ce duc la moară
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine'ntr'o căscioară.

Coşbuc se gândià acasă cu stăruinţă, cu patimă. Nu numai că nu erà desrădăcinatul care şi-ar fi ucis trecutul, dar îşi scurgeà vieţa de fiecare clipă din acest trecut, erà o fire conservatoare ale cărei rădăcini erau mai puternice decât copacul însuşi. El era Ardeleanul nedesfăcut de glia lui, - de sigur nu în sensul barbar şi inoportun al unui regionalism miop scos la suprafaţă uneori în zilele noastre de către

drumeți întârziați ai școlilor unguresti, pe care sunt convins că s'ar însărcinà bucuros să-i scuture și să-i treacă prin botezul unității de suflet așà cum a cântat-o el, dar ardelean prin strânsa legătură cu toată comoara de simțire a acestui minunat colț de pământ. În interiorul lui dela București, alături de o soție devotată și de un copil adorabil pe care-l iubià cu o dragoste fanatică părinte, erà o atmosferă de simplicitate și cuviință severă ca în vrednicele familii ale vechilor dascăli ardeleni, podoaba intelectualității noastre de ieri. Ardealul l-a tulburat încontinuu cu toate problemele lui culturale și politice. Le urmărià cu pricepere și devotament. La procesul Memorandului din Cluj studenții de la București au venit cu poezia lui *«In opressores»* răspândită pe foi volante miilor de asistenți, un patetic strigăt al iredentei:

Dumnezeu ni-e într'ajutor,
Dacă și el e de-al lor,
Nu-l mai vrem ocrotitor
Ne'nfrățim cu iadul.

Granița, Coșbuc n'o mai puteà trece înapoi, nu se prezentase la serviciul militar și contà ca dezertor din armata austriacă. Se duceà însă în fiecare vară la Predeal și când îl vedeam la București toamna ne spuneà cu un zâmbet obosit că a fost până la stâlpul de frontieră și că l-a alungat deacolo un jandarm cu pene de cocoș. Ce furtuni mute vor fi bătut atunci în adâncurile din care au țâșnit accentele sumbre de baladă? Abià prin anii 1910 o amnestie colectivă i-a deschis poarta. Cu cel dintâi tren s'a dus la Năsăud și apoi înfrigurat a luat centrele noastre dearândul. Mi-aduc aminte la Sibiu, când a călcat întâi după douăzeci și câțiva de ani, palid, bolnav, neurastenic, copleșit de amintirile tinereții, voluptatea revederii îl dureà. Se nemerise tocmai o serbare culturală, lume dimprejur erà adunată într'o sală de conferință. Mi-a cerut să-l duc acolo, fără să suflăm un

cuvânt. L-am dus. S'a retras într-un colț de balcon şi s'a pitit să nu-l vadă nimeni. Privià cu un tremur de pleoape în toate părțile, la țăranii din Răşinari, la costumele dela Sălişte, la ceata de preoți, brâne albastre,brâne roşii… O mişcare s'a produs subit în sală, cineva l-a recunoscut, lumea întreagă s'a ridicat în picioare să-l vadă, să-l aclame. Deodată un glas de popă tărăgănat a început cântecul şi într'o clipă femei, bărbați, copii s'au asociat şi a cântat toată lumea şi cântà şi el plângând:

Pe umeri pletele-i curg râu,
Mlădie ca un spic de grâu
Atâta mi-e de dragă…

*****

(…) Ce a fost Coşbuc în evoluția noastră literară? Să ni-o spuie el:

Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul.

Noi stăm smeriți în fața geniului creator al neamului care şi-a răscumpărat cu jertfe actul de justiție de care s'a împărtăşit, şi acum când stăruie înaintea noastră umbra lui Gheorghe Coşbuc îi închinăm şi ei cuvintele scrise pe mormântul marelui florentin în Biserica Santa Croce:

Onorate l'altissimo poeta!

Octavian Goga

Răspunsul d-lui G. Bogdan-Duică

Domnule Coleg,

Dacă Academia Română nu ar fi singurul colţ de pământ românesc, în care egala îndreptăţire este într'adevăr realizată în mod ideal, anume: lăsând, fireşte numai faptei literare, libertatea cea mai nemărginită, mi-aş îngăduì să Te întreb pentru ce ai întârziat prilejul de a Te ascultà vorbind despre Georghe Coşbuc aşà de frumos, precum ai vorbit acum înaintea colegilor care Te aşteptam calzi şi respectuoşi? Dar nu mai întreb; întâiu, din motivul arătat; şi apoi, dintr'al doilea motiv: gloria lui Coşbuc nu a aşteptat acest discurs, precum nici gloria D-tale nu l-a aşteptat pe al meu. Şi Dumneata ai confirmat numai un adevăr vechiu; şi eu confirm alt adevăr, mai nou, dar tot atât de sigur. Totuş, formalităţile noastre sunt academice; şi trebuie să fie serioase; şi de aceea Te rog să-mi dai voie să Te discut şi eu pe D-Ta, cam în acelaşi chip în care D-Ta ai discutat geniul lui G. Coşbuc.

Sire,
Domnilor colegi,

Daţi-mi voie să rectific întâiu credinţa că O. Goga ar fi răşinărean curat. El este şi de aiurea. Bunicul său, ţăran care-i semănà bine la faţă, trăià încă în Crăciunelul de sus, de pe Târnava-mică, un sat mic, curat românesc. Acolo poşta ajunge prin Cetatea-de-Baltă, despre ale cărei furci dela anul 1848 copilul poet a ascultat, în Crăciunel, povestiri groaznice.

Copilul ţăranului târnăvean, tatăl poetului, a învăţat carte la liceul din Blaj, cu al cărui bacalaureat a trecut la teologie; apoi s'a făcut preot la Răşinari, unde s'a căsătorit

cu fiica preotului I. Bratu, născătoarea poetului (1881, 1 Aprilie, stil nou).

Tatăl poetului erà un suflet gingaş; povestitor vioi, cu cuvântul colorat; bucuros de oaspeți vorbăreți ca şi el; senin; privind gânditor vieața, căreia însă nu-i cereà daruri pozitive.

Mama, care trăeşte încă, este o femeie cu cultură germană serioasă: în tinerețe a avut curajul să încerce a ține conferințe; a publicat şi versuri, în *Familia* şi în alte reviste, cam pe la anul 1880. Acum vieța fiului său bătrâna o urmăreşte din liniştea unei case vechi, din «ulița popilor» din Răşinari.

La Crăciunel părintele Goga aveà o moşioară. Aici, vara, venià adeseori poetul, ca să simtă – fără să o caute – poezia câmpenească. Pe acolo zilele erau încă pline de plângerile foştilor iobagi liberi deabià de vreo 35-40 de ani; de truda clăcaşilor; şi fireşte luminate şi de mulțumiri plugăreşti. Pe acolo serile bunilor oameni de pe Târnavă erau moi, calde, parfumate de busuioc şi tămâiță; şi pline de basme, de superstiții.

Deacolo curg în operă notele sensibilității fragile, tulburate chiar şi de cele mai uşoare ciocniri cu realitățile.

Decât şesul molcom, altfel te creşte, însă, muntele. La Răşinari este munte; muntele-i aspru; el dă nervilor soliditate; iar aceasta îi dă omului îndrăsneală.

Îndrăsneala este chiar proprie tuturor răşinărenilor. Comuna este foarte veche. Dacă comuna nu erà bine alcătuită pe la anul 1223, cum pretind istorici saşi, la 1383, erà, deoarece atunci, în Ianuarie, ea încheià cu Saşii o tocmeală de traiu pacinic. Dacă ei făceau pace la 1383, înainte făcuseră, de sigur, răboiu; deci fuseseră energici şi răsboinici răşinărenii.[25]

---

[25] *Din umbra zidurilor, 1913, p. 74, 78*

Răşinărenii au luptat pentru vieaţă; apoi pentru drept; abià târziu pentru credinţă şi cultură. Cultura pătrundeà fără îndoială şi dela oraşul săsesc, a cărui proprietate erà satul, şi în care răşinărenii aveau de împlinit obligaţiuni, peste cari ochii lor ageri zăriau şi părţi de cultură nouă. Cultura aceasta abià atingeà însă vechiul tip românesc al vieţii patriarhale: cu rusticitatea-i religioasă, cu stânele şi cu oile cele mult care păşteau în vreo douăzeci şi cinci de munţi, cu juzii lor serioşi, sumbri ca şi pădurile munţilor. Deici s'au abătut şi în poezia lui O. Goga: oile şi răbojul lor, juzii lăcrămători la împăratul şi poezia pădurii clocotitoare. În aceste ecouri răsună caracterul vechi regiuni oiereşti şi luptele sale.

Ca sat de margine, Răşinarul s'a mai ţinut şi in contact neîntrerupt cu Ţara românească. Ţăranii, fruntaşii, popii, rugaţi, trimişi de Saşi, plecau adeseori în Ţară, să aducă limbă despre ce mai vrea şi mai face Vodă sau Turcul. Pe lângă astfel de limbă, ei aduceau însă şi alte bunătăţi: aduceau legăturile cu «Ţara», care, pe rând, ne trimiteà astfel frânturi din vieaţa sa întăritoare.

Lupta a fost grea şi de puţin folos. Dar îndată ce ocupaţiunea austriacă a înlesnit vieţa ţărănească, lupta a reînceput. La 1717, 1736, 1753, 1777, 1784, 1786 s'au dat lupte şi hotărâri, chiar şi dela împărăţie, cari arată că şi răşinărenii cei mai din urmă erau tot neobosiţi. Faptul că mai apoi episcopul ortodox s'a aşezat în sat, i-a dat Răşinarului mare lustru. Dinainte, dar mai ales de-atunci, satul a luat parte şi la luptele religioase, în cari preoţii intrară cu autoritate.

Despre ţăranii din Crăciunel şi despre ţăranii şi popii din Răşinari Goga ne vorbeşte în „V*oi veniţi cu mine"*, şi, certându-se în versuri cu Duliu Zamfirescu, în *Strămoşii*[26]:

Mi se plâng ciobanii de călcări de lege

---

[26] *ibidem*

Şi-mi suspină'n noapte rugă de ciasloave.

Sau:

Sunteți fără număr, popi cu bărbi cărunte,
Cu lumina scrisă'n frunțile senine,
Cercetaşi de codri şi păstori de munte,
Ceată nesfârşită, voi veniți cu mine.

*****

(…) Acum, la Budapesta şi la Berlin, crescu acel bloc de poezii, pe care, odată, autorul însuşi mi le-a numit mie o «monografie sufletească a unui sat din Ardeal», cu toate colorile, cu toate figurile lui, cu toate florile pe care originalul grădinar le-a cules din acel sat, din țara aceea cu intimități pe atunci puțin cunoscute Românilor din regat.

Dacă țara aceea, atunci, ar fi fost mai bine cunoscută, volumul nu ar fi surprins chiar atât cât a surprins. Aceasta o ştiu din discuțiile ce le-a provocat în Bucureşti, unde mă aflam luând parte la ele şi unde personal poetul încă nu erà cunoscut, deoarece în Bucureşti, întâia oară, el fusese abià cu vreo două săptămâni înainte de publicarea volumului. Cum, pentru el, ecourile literare trimise din Bucureşti sau din țară, erau, până atunci, numai trâmbițe pe hârtie, nu țipete ieşite dintr'o tovărăşie de viețǎ zilnică comună, pot afirmà că întâiul volum, *Poezii,* deaici nu a primit nimic, a fost deci deplin original o îmbogățire a figurilor marcante ale literaturii noastre, nu numai ca motive, ci şi ca limbă, care din graiul popular şi din graiul adeseori cetit şi răscetit al cărților bisericeşti, se alcătuiesc refuzând orice vechiu tipar, rămânând totuş înțeles, poetic, uneori cam straniu, încă neimitat, propriu până în aceste zile. Cuprinsul nou se învăluise frumos şi în haină nou.

Cine într'o casă veche cu rânduieli concretizate calcă cu paşi aşà de siguri, atrage privirile deprinse cu ghicirea fină a nuanțelor noilor oaspeți. După o astfel de intrare, erà

firesc ca vechea şi atât de puţin literara *Asociaţie* să-şi apropie – ca secretar literar – pe poetul care înfiorase Ardealul şi România.

Dar eu ştiu din propria vieaţă ce greu erà pe atunci să te simţi cu duh şi să trăeşti în acele mărunte oraşe ardeleneşti: cu puţină lume; în care orice demnitar bisericesc îţi ereà să faci ce ziceà el, dar nu permiteà să faci ce făceà el; în care orice bine rotunzit director de bancă pretindeà că în proporţia lefii sale – crescute din camăte plugăreşti – îi crescuse şi priceperea politică, şi neputinţa ta de a i-o contestà; în care cei mai mulţi creştini – să le zicem aşà! – auzind şuerul şi văzând sclipiciul ideilor moderne deschideau nişte guri şi nişte ochi ca ai naivilor ciobani, când meteorul vâjâie focos în zare ori stelele par a se risipì din bolta azurie; în care o semicultură protejată de stat şi oprită în forme de vieaţă fără diferenţieri se oferià privirii noastre visătoare la altfel de bogăţie intelectuală, la altfel de sbor al simţirii[27]. Lupta acestor societăţi cu statul unguresc, pe atunci sigur că ţine în mână o pradă care va expirà în curând, contribuià, fireşte, la desagregarea uşor de sămănat într'un mediu fragil. De aceea volumul întâiu al lui O. Goga nu a fost numai o confesiune estetică, ci o piatră de oprire, de consolidare, aruncată în faţa monstrului care urmărià acolo pe toţi şi care-şi ziceà: stat maghiar unitar.

Stările acestea meschine de o parte, iar de alta tiranice, îl chemară pe poet şi pe tărâmul luptelor politice, pe cari nu am nici un motiv să le urmăresc aici, cari sunt bine ştiute tuturora. Fireşte, ca toţi Ardelenii dinainte de 1916, a proclamat şi el unitatea culturală, despre care, de mult încă, statul său deatunci ştià că va deveni şi politică. Ideea dacoromână apăruse clară şi în poeziile lui O. Goga. Şi eu mă mir şi astăzi cum de procurorii maghiari nu au zărit-o şi nu au cerut să o judece. Pentru ura lor textele constituiau

[27] *ibidem*

probe suficiente de condamnare. Mai apoi, idea dacoromână a călăuzit viu, permanent, politica colegului nostru. Dar despre politica sa, aici nu se vorbeşte!"

***

III. Evocări

ANDREI BÂRSEANU

Născut la 17 octombrie, la Dârste (Braşov). A studiat la Viena şi München. Între anii 1886-1911, are o frumoasă activitate didactică şi pedagogică la Braşov. Printre altele, este autorul de manuale didactice şi articole consacrate organizării învăţământului. Publicist la revistele „Albina Carpaţilor", „Convorbiri literare", „Transilvania", „Luceafărul", redactor la revista „Şcoala şi Familia".

Este ales preşedinte al Asociaţiunii „ASTRA", în perioada 1911-1928. A fost vicepreşedinte al Marelui Sfat Naţional Român.

La 9 decembrie 1918, rosteşte la Sibiu un Discurs de întâmpinarea a membrilor Consiliului Dirigent al Transilvaniei. A fost profesor – mare folclorist, poet şi membru al Academiei Române. În Sibiu, a locuit pe str. Avrig la nr. 14, unde se află o placă comemorativă. (D.G.)

***

Un suflet frumos

Integer vitae scelerisque purus

E o comparaţie veche şi destul de obişnuită asemănarea societăţii cu marea veşnic agitată. Şi e în cele mai sugestive. Neodihna eternă e la temelia amândurora şi când frământarea paşnică, când viforul turbat le sbuciumă

deopotrivă. Dar asemănarea se poate duce şi mai departe până la mici amănunte. Iată de pildă suprafaţa cum îţi lămureşte şi aici şi dincolo tainele din adâncime. Te uiţi la undele pe cari marea le scoate la suprafaţă şi înţelegi ce doarme în sânul ei august. Ştii dacă e pace, ori vine scirocco. Arunci o privire asupra oamenilor pe cari i-a scos la iveală o anumită epocă, şi-ţi dai seama de ce patimi s'a frământat societatea din vremea lor.

Iată sbuciumarea noastră de pildă. Dacă vrei să lămureşti năzuinţele sufleteşti ale unei perioade istorice, n'ai decât să priveşti în sufletul oamenilor pe cari vremea lor i-a scos la suprafaţă. Din povestea lui Horia ceteşti întreagă răzvrătirea unui popor de iobagi chinuiţi, din tragedia lui Iancu desluşeşti visarea romantică a tineretului nostru dela patruzeci şi opt, din căderea lui Dragoş înţelegi rătăcirea unor oameni cari profesau credinţe politice greşite şi cari era fatal să fie sacrificaţi. Şi aşa mai departe până în zilele noastre, cercetând în sufletul unor personalităţi ai să deslegi tainele vremii.

De sigur că această măsură se aplică şi la viaţa noastră de azi. N'ai decât să-ţi treci în revistă fruntaşii, ca să înţelegi turma cu toate păsurile ei. Ia de pildă un conducător de al nostru din cutare colţ de ţară, cântăreşte-i calităţile şi greşurile, ascultă-i bătăile inimii şi lămureşte-i cărările minţii şi ai în faţa ta un capitol de istorie contemporană. Apropie-te de cutare preot sau avocat dintr'un ungher al Caraşului, uită-te în ochii lui, ascultă-i glumele, smulge-i cele câteva norme de filozofie a vieţii, şi o să-ţi dai seama de boala care a cuprins un petic de pământ. Şi plimbându-ţi aşa ochii peste suprafaţa întreagă, ca un drumeţ ce poposeşte la malul mării, n'ai nici un cuvânt de a te bucura de câte îţi ies înainte. Vitregia zilelor prin cari se strecoară de o vreme încoace neamul nostru taie brazde tot mai adânci în sufletul mare al mulţimii. Cei din urmă douăzeci şi cinci de ani de

necrumate înfrângeri politice, - această perioadă de continuă renunțare, - încep a-şi impregna pecetea lor. Se simte binişor cum puținii cari s'au ridicat deasupra maselor şi-au făurit sufletul purtând semnul acestei epoce tulburi. Simți tot mai mult moştenirea tristă a acestor zile fără noroc. Vezi cum oboseala îşi întinde mrejile deasupra lagărului de luptători, cum se încetățeneşte din ce în ce spiritul de târg, cum se tocesc ca nişte bani şterşi valorile morale. Tipul curent al cărturarului nostru, cu care te întâlneşti zilnic, a împrumutat o mulțime de note streine. Adăpat la o cultură înduşmănită cu îndemnurile lui fireşti, desorientat în problemele mari ale neamului său, cu groază de ziua de azi şi descurajat când gândeşte la viitor, bietul nostru fruntaş e de multe ori o figură de plâns. Prin toate manifestațiile lui se țese ca un fir roşu porunca vremii, această lege implacabilă care supune deopotrivă pe cei mulți. De aceea, când apare, el îți deşteaptă o nemăsurată jale, nu pentru povestea lui umilă de călător fără noroc, ci pentru tragedia mare a celor fără număr din mijlocul cărora dânsul, ca o solie, s'a ridicat la suprafață.

Tocmai fiindcă e atât de jalnică icoana în cele mai multe rânduri, ivirea unei personalități care se desface din categoria celor mulți e un prilej de adevărată reculegere sufletească. Un om ale cărui credințe n'au fost ştirbite, care şi-a păstrat seninătatea şi n'a primit nimic din influența detestabilă a împrejurărilor schimbate, un astfel de om cu sufletul lui e pentru noi astăzi ca o oază într'o pustietate. Ivirea lui ne trezeşte senzații de o bucurie rară, fiindcă ne întăreşte în convingerea care începe a slăbi, că, cu toată asprimea timpului, tot mai pot găsi întrupare însuşirile superioare ale poporului nostru. Şi cu cât e cineva pe o mai înaltă treaptă intelectuală reprezentantul acestor puțini, cu atât e mai puternică influența lui binefăcătoare.

O astfel de personalitate distinsă e în viaţa noastră culturală domnul Andrei Bârseanu, vrednicul profesor din Braşov, care printr'un nou gest de nobleţă ne smulge admiraţia.

Un suflet frumos, iată în două cuvinte icoana acestui bărbat vrednic. Ca om de ştiinţă întruneşte calităţile deosebite ale marilor cărturari ardeleni din trecut, cari prin puterea lor de muncă, prin stăruinţa şi temeinicia cercetării, prin iubirea de adevăr şi prin neţărmurita lor dragoste de neam au ajuns podoaba literelor româneşti. Dar pe lângă aceste însuşiri oarecum tradiţionale, d. Andrei Bârseanu prin talentul său literar s'a ataşat la spiritul de progres al evoluţiei culturale din Regat, şi astfel face parte din pleiada puţinilor noştri aleşi, în a căror activitate se oglindeşte visul frumos al unui neam: unitatea noastră culturală. Ca factor activ al mişcării noastre culturale, d. Bârseanu desfăşură de trei decenii o muncă neîntreruptă. Începând cu zeloasa activitate de profesor şi sfârşind cu neobositele străduinţe din jurul Asociaţiunii noastre, acest intelectual, pururi treaz pentru toate nevoile unui neam, a purtat pe umeri o mulţime de sarcini. N'a rămas la îndatoririle profesionale numai, nici nu s'a închis în liniştea cercetărilor sale ştiinţifice unde nu pătrunde glasul de durere al mulţimei nevoiaşe, ci, dimpotrivă s'a frământat zi de zi de toate necazurile noastre.

Şi cine a avut norocul să-l vadă în fruntea adunărilor Asociaţiei în anii din urmă, să-i asculte cuvintele din care vorbia un spirit luminat de savant occidental, o minte cumpănită, care judecă nevoile unui popor, un talent superior de fin analist care disecă cu ochii ageri o situaţie, cine i-a auzit discursurile de deschidere a adunării, cari în fraze rotunzite cu o severitate de artist închid atâtea poveţe şi dau cuvânt unei răspicate demnităţi naţionale, cine i-a admirat cumpătul şi bunul simţ cu care deslega cele mai dificile probleme, acela a rămas fascinat de armonia distinsă

a acestei frumoase figuri din viaţa noastră culturală. În viaţa particulară, acest bărbat de-o rară bunătate şi înalte cunoştinţe e totdeauna o apariţie care robeşte prin verva deosebită de causeur spiritual, prin eleganţa expresiei şi prin delicateţea de poet visător cu care ştie să citească şi în cele mai ascunse creţuri ale sufletului omenesc. Şi pe lângă astea pururi al datoriei, de-o corectitudine rară, însufleţit de toate, călăuzit de optimismul curat al sufletelor bune, e cu adevărat: integer vitae scelerisque purus…

Trebuie să se spună aceste cuvinte, cari nu sunt decât un ecou palid al unor sentimente obşteşti; trebuie să se spună, fiindcă ar fi păcat a pierde o ocazie de a ne învedera recunoştinţa faţă de un asemenea fruntaş al vieţii noastre intelectuale. Dar trebuie să se spună şi fiindcă o nouă faptă a acestui om superior le dă o notă de actualitate. Suflet generos, d. Andrei Bârseanu s'a crezut dator a se achita de datoria către neam şi printr-o contribuţie materială şi astfel jertfeşte o sumă considerabilă din prisosul atât de măsurat al unui salariu de profesor pe seama aşezământul de înaintare culturală, care e „Asociaţiunea" noastră.

Să fiu iertat de d. Bârseanu, care a făcut nenumărate acte de binefacere cu o discreţie desăvârşită, să fiu iertat dacă-i public cele câteva rânduri adresate cu acest prilej preşedintelui „Asociaţiunii". Sunt curate ca o poezie şi tratează o nobleţă cu cari ne întâlnim atât de rar:

Iată-le:

Braşov, *4 Ian. V. 1910.*

Mult stimate Domnule Preşedinte,

Îmi iau libertatea a transpune prin filiala de aici a băncii „Albina" la adresa Cassei Asociaţiunei suma de 2400 coroane, drept răsplătirea sumei ce am primit-o ca stipendiu din partea Asociaţiunii prin anii 1878-81 pe

timpul studiilor mele universitare, cât am fost ajutat, timp de trei ani, cu câte 400 fl. anual.

S'ar cuveni să'ntorc şi interesele, dar acum nu sunt în stare. Tot ce pot face, este să port şi mai departe în inima mea recunoştinţa faţă cu instituţia ce m'a ajutat în tinereţea mea şi, întrucât mă iartă modesta mea poziţie socială, că-i dau mână de ajutor la realizarea măreţelor sale probleme.

Primiţi, mult Stimate d-le Preşedinte, încredinţarea celui mai profund devotament.

Cu deosebită stimă

Andreiu Bârseanu

Profesor.

Cetind aceste rânduri simple şi curate, orice comentarii şi orice laudă sunt de prisos, fiindcă cu greu s'ar găsi cuvântul care ar putea spune mai mult despre înalta cinste a unui om ca această scrisoare. Cât priveşte „interesele", poate fii liniştit d. Bârsan, că le-a întors însutit, şi că ar fi pe alte cărări astăzi neamul nostru dacă tot cât s'a cheltuit pentru ai săi, ar aduce astfel de roade.

- Se vor găsi între cei mulţi inimi generoase cari să tresară în faţa acestui gest frumos? Cu deosebire pătura largă a cărturărimii noastre, leghionul fără număr al foştilor bursieri cari par a-şi fi uitat cu totul drumul pe care s'a croit belşugul lor de astăzi; aceşti oameni înţoliţi în pripă din banul public,vor înţelege ei oare îndemnul unui suflet distins?...

Cine ştie?... Profeţiile cari se pot face astăzi la noi sunt mai mult amare.

Octavian Goga

IV. Retrospective

Octavian Goga, astăzi

Este cazul să ne întrebăm, cu toată francheţea, fără nici o inhibiţie ce ţine de împrejurarea aniversării centenare, cu toate antenele recepţiei estetice în stare de veghe, dacă poezia lui Octavian Goga s-a dovedit rezistentă la eroziunea vremii? Dacă poetul care, în 1905, a pătruns atât de spectaculos pe poarta de aur a literaturii, trezeşte astăzi, la opt decenii de la debut, ecoul şi interesul marii poezii? Să nu uităm că, între marii poeţi ai veacului XX românesc: Arghezi, Blaga, Bacovia, Ion Barbu, Al. Philippide, Goga este cel dintâi a cărui stea răsărise şi strălucise. Şi să nu uităm că, mai ales el este singurul pe care-l putem aşeza, fără reticenţe, în direcţia tradiţionalistă, semănătoristă, a poeziei româneşti. Autorul *Cântecelor fără ţară* nu este un inovator sub raportul expresiei, al instrumentelor artistice, nici sub cel tematic: înaintea sa, Coşbuc şi mai ales Şt. O. Iosif declanşaseră o direcţie pe care Goga, instalat în ea, o consolidează. Cât despre descendenţa sa din Eminescu, susţinută de G. Călinescu şi apoi la alţii, ea se poate proba mai greu. Goga descindea din Eminescu mai ales sub latura temperamentală, importantă desigur, dar nu decisivă. Dealtfel, este momentul să spunem că, încă în anii gloriei poetului, unii contemporani vorbeau despre caracterul „depăşit", vetust al poeziei sale în raport cu noile direcţii artistice. Este cazul să-l amintim pe Duiliu Zamfirescu, şi nu numai pe el. Nu este vorba de o *negare* obişnuită, căci nu există mare artist necontroversat, ci de constatarea caducităţii sub raportul adecvării la sensibilitatea epocii. Altfel spus, legată de satul idilizat (nu sub raportul relaţiilor sociale, ci sub al structurii morale), opera sa poate părea prăfuită, inactuală şi neadecvată noului univers spiritual pe car, fără nici o îndoială, societatea modernă l-a dobândit.

Prea puține din observațiile lumii contemporane apar, într-adevăr, în versurile sale dedicate în special plugarilor, dascălilor şi dăscălițelor de țară, preoților şi lăutarilor. Prea puține, apoi, din cuceririle tehnicii poetice mai noi sunt puse la contribuție, şi stabilirea unor maniere simboliste încercată de exegeții săi este, prin disproporția dintre eforturi şi rezultate, edificatoare tocmai pentru zădărnicia eforturilor. Căci, raportat la Arghezi, Bacovia, Barbu, Goga este, sub acest aspect, un conservator. El este o sinteză între patosul romantic şi elocința clasicistă, adresându-se publicului larg şi nu inițiatorilor lecturii, urmărind scopuri morale şi nu estetice. Iar pentru atingerea acestor scopuri, Goga preferă mijloacele încercate şi verificate ale tehnicii poetice anterioare. Poezia sa este expresie a temperamentului său profetic, de *poeta vates,* dar mai ales, a opțiunii sale. Contemporan cu mari emuli, români şi străini, cititor şi cunoscător avizat de poezie şi de artă modernă, cu o cultură sistematică şi solidă, Goga putea să îmbrățişeze, în egală măsură, cauza poeziei noi. Pe el nu-l interesau, însă, competițiile şi performanțele estetice, aşa cum nu i-au interesat pe scriitorii proveniți din spațiul transilvan înainte de integrarea Ardealului la patria română. Pe el îl interesa o literatură „care răscoleşte şi propagă marile adevăruri", generată de fermentul „revoltei şi al spiritului românesc". Goga avea, fără îndoială, o vocație de apostol, însă această dimensiune a spiritului său şi-a aflat, în ambianța Transilvaniei subjugate, cele mai adânci temeiuri. Dar, revenind la întrebarea pusă la început, nu cumva, stăm şi ne întrebăm, nu cumva poezia lui *Goga datează şi localizează* prea mult, fiind, adică prea îndârjit cantonată într-un spațiu şi într-un timp care, o dată depăşit, crează un destin similar şi cântecului ce a însoțit-o? După ce am fost impregnați de muzica bacoviană, de magia argheziană, după ce am fost provocați intelectual de *Jocul secund* sau de *Elegiile* lui

Nichita Stănescu, după ce atâtea farmece s-au destrămat sub presiunea „cinismului” demitizant şi demistificant a lui Sorescu, ne mai spune ceva, astăzi, *Cântarea pătimirii noastre, „jalea înstrăinatului Ardeal?”*

O dată ajuns îmi îngădui o succintă digresiune: am copilărit, în şcoala primară şi în primii ani de liceu, ca toţi cei din generaţia, mea, cu Coşbuc, Goga şi, fireşte, Alecsandri şi Eminescu. În ultimele clase de liceu a pătruns aerul înnoitor, provocator al poeziei lui Arghezi, Blaga şi Bacovia, din care învăţăm, cu o adevărată voluptate, zeci de poezii pe dinafară, chiar dacă pe unele le pricepeam numai parţial. Dintre vechii idoli, doar Eminescu a rămas, suveran, pe tronul său de Zeus al poeziei. Intrat în Facultate (1950-1954), cei trei idoli ai ultimilor ani de liceu deveniseră „decadenţi şi reacţionari”, scoşi din program şi interzişi. Goga, datorită păcatelor politice, avea un statut şi mai grav. Mărturisesc că nedreptatea ce i se făcea mă atingea mai puţin decât cea pricinuită contemporanilor săi. A intervenit, însă, o împrejurare care pentru mine l-a aşezat pe Goga în *fruntea marilor nedreptăţi*: în anul 1954 am făcut, împreună cu un grup de studenţi, prima mea excursie transilvană. Şi atunci, regăţeanul ce eram, am avut revelaţia răscolitoare a ceea ce însemna Goga pentru transilvăneni. Deşi nereeditat (prima ediţie de după 1944 a apărut în 1957), poetul era pe buzele tuturor, de la ţăranii, preoţii şi dascălii satelor până la cărturarii şi înalţii prelaţi din marile urbe. Unii ne spuneau şi i-am crezut pe dată, că-l ştiu pe de-a întregul pe dinafară. Un bătrân învăţător din Răşinari a spus nişte vorbe teribile: „Cărţile lui fiind interzise, a trebuit să-l învăţ pe dinafară. Vină toate focurile pământului, memoria nu poate arde. Goga nu poate să dispară”. (Cred că am reprodus exact vorbele „apostolului”). Am încercat, în acelaşi timp, un sentiment de profundă şi cruntă îndurerare, constatând că generaţia nouă, elevii de şcoală de atunci, nu-l ştiu pe Goga.

Faptul mi s-a părut, atunci, în 1955, în Transilvania, cutremurător. Iată, prin urmare, că ceea ce putea să pară caduc: *datarea şi localizarea* – se converteau, dintr-o dată, în virtute. Cu toate că istoria era alta, Transilvania redevenise ceea ce era în realitate, adică românească, poetul făcea parte din ființa oamenilor, din substanța alcătuirii lor umane.

În realitate, îmi dau seama astăzi, Goga a rămas în conştiința românească nu atât pentru că a consemnat în versurile sale, grave şi patetice, însăşi tragedia poporului din acea parte a țării, ci pentru că umanitatea acelor locuri îşi recunoaşte în poet un suflet consubstanțial, confratern. Un semen de-al lor, într-un moment de sublimă inspirație, a fixat, pe pelicula invizibilă a memoriei colective, chipul tuturor în ceea ce are caracteristic. Un chip al suferinței, de Crist, multiplicat prin satele ardelene, sacrificându-se parcă pentru posteritate. Dar de ce *parcă?* Ne putem, oare, închipui, astăzi, realitatea românească, nu numai din Transilvania, ci pe de întregul ei cuprins, fără jalea şi jertfele înaintaşilor? În fiecare licărire din bucuria vieții noastre se ascund lacrimile suferințelor trecute. De aceea, *cântarea pătimirii noastre,* supusă doar normelor respective ale autonomiei estetice, ni se pare un act meschin şi de-a dreptul profanator. Poezia este numai o parte a sufletului nostru, nu este sufletul însuşi. A ne reduce sensibilitatea la reacția artistică echivalează cu o autoexpropriere spirituală. Răsfățul estetizant, zicea Iorga, este bun pentru îmbuibați, nu pentru omul cu sufletul întreg. Reducția estetică este, fără îndoială, semnul unei infirmități sufleteşti, al unei decadențe morale.

Dar, gândindu-ne bine, poezia retorică, pasională şi mesianică a lui Goga nu răspunde unui criteriu esențial al frumosului, care este mirajul, magia verbală? N-a înstrunat marele poet una din cele mai vibrante coarde ale sufletului

nostru sempiterm? Nu simțim, chiar în cele mai fericite împrejurări ale existenței, ispita nostalgiei şi nu suntem încercați de viermele suferinței? Nu simțim, când ne credem în Eden, vecinătatea infernului? A dispărut, de pe pământul pe care-l călcăm, obiceiul ori nevoia crucificării? Şi atunci, important este ca asemenea stări să aibă echivalențe poetice şi, indiferent de „maniera" folosită, performanța constă în provocarea celor mai ascunse, mai tainice fibre ale sensibilității. Realizând o asemenea performanță, poetul se dovedeşte durabil, etern. De aceea, indiferent de epoca în care au scris, Dante, Hugo sau Eminescu nu se învechesc.

Un poet ca Octavian Goga poate să ne pară vechi, dar niciodată învechit. Iar prețuirea cărților vechi, ca şi a vinului vechi, după vorba lui Pliniu cel Bătrân, este o veşnică ispită. Nu simțim, în versurile celui mai fascinant poet contemporan, care a lansat, de curând, un *Manifest pentru sănătatea pământului,* ispita magiei verbale a celui care, născându-se acum un veac, lansa profetic, semănător de furtuni, *„înfricoşata clipă-n premenierii"?*

Respirăm prin porii istoriei. Fără trecut, ne-am sufoca. Prezentul este, totdeauna, mărginit şi efemer, trecutul este, practic, infinit şi etern. Pe una din bolțile istoriei noastre, Octavian Goga a înfipt un drapel de poezie românească fără de care victoria întregirii ar fi lipsită de culoarea tare a purpurei. Putem să cerem mai mult de la un poet?

Pompiliu Marcea

În: *Transilvania*, X (LXXXVII), nr. 3, 1981, p. 25-26

Recitindu-l pe Goga

Indicele firesc şi, s-ar zice, obiectiv al popularității unui scriitor, clasic mai ales, ar trebui să fie numărul de ediții curente, populare, şcolare, care circulă din opera sa, aşa cum selecția care stă la baza acestora, preferința arătată unor opere, tendințe, aspecte în dauna altora ar trebui să fie ilustrativă pentru ceea ce reprezintă partea superioară valoric a operei în ansamblul său, ca şi pentru individualitatea scriitorului, cu tot ce face parte dintr-însul. În ceea ce-l priveşte pe Goga, scriitor a cărui popularitate întrece cu mult cota sa într-o ideală istorie a literaturii – dacă poate fi concepută o istorie ideală a literaturii -, edițiile de după război (e vorba, desigur, de poezia sa, căci teatrul a fost reluat numai în seria de **Opere,** iar publicistica nici atât) nu reflectă întotdeauna aceste principii, aşa cum nici alte ediții nu le reflectă, din atâtea şi atâtea motive. Unul din ele este acela că Goga a fost „recuperat" oarecum târziu şi cu vizibilă ezitare, din cauza amintirii încă proaspete a evoluției sale politice, plasate după primul război mondial sub tristul semn al compromisului; alt motiv este fără îndoială, de găsit în însăşi formula explicită, în transparența energică a versului său, suspect de prea puțin mister şi, implicit, de prea puțin lirism într-un moment în care trăiam drama lecturilor din Blaga, Barbu, Botta, rămaşi încă, pe atunci, în conul de umbră al lecturilor prohibite. Găsindu-i-se, în acele momente, un merit important poeziei lui Goga într-o serie de trăsături de natură etică, în aşa-zisul caracter popular al limbii şi universului său poetic, în simplitatea aparentă a imaginilor, s-a acreditat treptat ideea unui Goga semănătorist, sau pe-aproape, adică s-a continuat linia vechii interpretări care-şi are punctul de plecare în însăşi critica contemporană debutului său şi în entuziasmul cu care acesta a salutat apariția volumului din 1905, punând în valoare

unele caracteristice, şi chiar exaltându-le, în defavoarea altora, existente şi ele în volumul de debut. Aceste trăsături, ignorate atunci, vor prolifera, vor creşte în volumele următoare, ducând la impresia unui „abandon" al temelor şi vocației inițiale a poetului, la ideea unei involuții, a unui amurg pretimpuriu; cum spunea Lovinescu într-o propoziție pe care o reia, validând-o, Mircea Zaciu într-un frumos articol despre receptarea lui Goga, de acum zece ani, „**cât timp Goga a avut originalitatea fondului, a avut şi pe cea a formei".** Dar originalitatea lui Goga nu stătea numai în vigoare mânioasă a verbului său premonitoriu, în lumea satului de munte din Transilvania, pe care-l scoate din idilă pentru a-l arăta sub soarele nemilos al trudei zilnice şi-al nedreptății, ci şi în caracterul abstract-intelectual al imaginilor, în muzicalitatea sugestivă a versului, în rolul definitor de atmosferă al unor cuvinte-cheie care revin, ca un motiv muzical, în marile sale poezii, adică, într-un cuvânt, într-o serie de elemente care definesc simbolismul nostru de după 1900.

S-a remarcat şi analizat faptul că, în primul volum, „**Goga scrie…aproape exclusiv cu elementele limbii vechi, ale graiului popular";** orice cititor poate face uşor o bogată recoltă de asemenea termeni: **ursită maşteră, jale, gârbovi de povară, orândui, şindrilă, codru, frăgar, otavă, polomidă, țărână, răvaş, grumaz, bucoavnă** ş.a., fără a mai pune la socoteală imaginile care evocă, în termeni mai mult sau mai puțin „tehnici", lumea fatalmente tradițională a bisericii: **„hirotonirea razelor de soare", „duioasa lor hirotonire", „hirotonirea/Cu harul cerurilor", „întinsul luncii patrafir"**, freamătul codrilor ca „**un glas cucernic de tropare"** etc. Acest vocabular, acoperind fără nici o îndoială o poziție vibrând de patriotism, i-a dat poetului statutul de adept al tradiționalismului şi a dus implicit la refuzul, sau cel puțin

da desconsiderarea caracterului „modernist” al lirismului său, care se accentuează – sau poate apare doar mai evident – în volumele următoare din pricina abandonului treptat al vocabularului arhaizant. Temele predilecte rămăseseră însă aceleaşi! Dacă din volumul **Cântece fără țară** din 1916, de pildă, se pot uşor extrage numeroase versuri care să sune bacovian (**„În pacea mută, solitară,/Cum stau cu somnul de mă-şel,/Azi pare-o urnă funerară/Mansarda vechiului hotel”,** sau **„Cântând a morții serenadă/Trecea convoiul mortuar”)** sau minulescian (**„Se frângea puntea ta de-argint/Şi de pe ea îmi cad în ceață, /Cad visurile şi mă mint…”),** cauza nu este că Goga evoluase spre simbolismul lui Bacovia sau Minulescu; el îşi dezvolta propriile latențe. Semnificativ mi se pare în acest sens că poezia sa, muzicală şi energică, are şi sonuri macedonskiene (**„Pe drumul meu de pribegie/Nu licăresc în noapte stele,/Şi singură tovărăşie/Port numai gândurile mele”** sau **„Cresc în pacea sării magice orchestre…”** sau **„Tu, noapte tainică de vară,/Atât de dulce, atât de grea…”),** ea încheind, la fel de înalt, o linie pe care părintele *Literatorului* o inaugurase.

Indiferent de valoarea absolută a acestei părți, mai „simboliste”, a operei lui Goga, ea nu poate fi ignorată; dealtfel, trebuie spus că Ibrăileanu, care nu era un entuziast al poeziei „noi”, găsea în **Cântece fără țară** poezii care vor **„mări bagajul cu care d. Goga se va înfățişa înaintea posterității”.** Dar posteritatea, pentru a reveni la problema edițiilor, nu va putea reface profilul liric al lui Goga în toată complexitatea lui, pentru că antologiile noastre l-au reținut doar pe cântărețul sonor al „pătimirii noastre” şi l-au uitat pe cel în nuanță interiorizată. Scrupulul este cu atât mai ciudat, cu cât modernismul lui Goga nu este niciodată crepuscular, agonic, ca la Bacovia, nici cinic şi superficial, ca la Minulescu, ci sumbru în tonalitate majoră, disperarea lui

este creatoare de energie, stimulatoare, pozitivă. Această imagine, mai puţin obişnuită în marele val al simbolismului românesc, lipseşte în general pentru ca ea contrazice imaginea tradiţională a poetului. Iată de pildă, în ultimele ediţii curente, la Minerva (a lui Mircea Popa, în 1972, reeditată în 1979) şi la Albatros (a lui I.V. Şerban, în 1976, reeditată în 1980), sunt selectate 36 texte din volumul **Poezii** (1905), respectiv 37, faţă de 20 din **Ne chiamă pământul** (29 la I.V. Şerban) şi 5 din **Cântece fără ţară** (10 la Şerban). Evident, din selecţie lipsesc titlurile la care făceam trimitere, ele nefiind „specifice" poetului, iar comprehensiva postfaţă a lui Mircea Popa, care face un loc justificat simbolismului lui Goga (**„o continuare pe alte planuri a colegiului primitivităţii şi rusticităţii, o respingere a urâtului citadin")** este lipsită de sprijinul material al textului, cele mai multe dintre poeziile invocate fiind absente în volum. Evident, ambele volume, printre cele mai bune din seriile respective, reflectă o concepţie foarte răspândită: aceea că antologiile trebuie să cuprindă argumente pentru imaginea ideală a scriitorului aşa cum a stabilit-o consensul istoriei literare, pentru principala direcţie, trăsătură, caracteristică a operei sale, sau pentru aceea care i s-a atribuit. O selecţie de acest fel din Macedonski va cuprinde deci **Noaptea de noiembrie** dar nu şi **Noaptea de august,** din Bacovia va da **Nervi de toamnă** dar nu şi **Ca mâine** (nu e „caracteristică"), din Blaga **Mirabila sămânţă** dar nu şi argheziana **Înţelepciune de grădină** ş.a.m.d. Or, fiecare generaţie trebuie să-şi compună propria scară de valori, să facă propriile ei selecţii, să-şi recitească clasicii, cu un cuvânt, şi asta încă de pe băncile şcolii. De aceea cred că antologiile trebuie să fie căi de deschidere a orizontului spre laturile necunoscute, ne-„caracteristice" ele autorului respectiv, pentru a favoriza

apariția judecăților necanonice. Critica trăieşte din perpetua „revizuire” a judecăților sale.

Textul curent utilizat în ambele antologii menționate este cel pus în circulație încă din 1967 în primele două volume ale ediției de *Opere* îngrijite de I.D. Bălan, retipărite printr-un fericit miracol în 1978. Cum n-am recenzat atunci ediția, n-are rost s-o fac acum; vreau doar să semnalez câteva mărunte chestiuni de pură textologie. Una ar fi dreptul editorului de a restitui o formă care lui i se pare corectă, chiar dacă aceasta nu e atestată de nici un autograf. Iată, de pildă, în *Cântece,* I **(Poezii,** 1905), apare un vers şchiop: **„Sus la cârciumă-n Dealul-Mare/De trei zile țin soborul…/De trei zile beau şi-mi zice/Din lăută Laie Chioru”.** Din aparatul critic al ediției lui I.D. Bălan reiese că primul vers a fost în ediția princeps „Sus la **cârimă-n** Dealul-Mare”, repetat în edițiile ulterioare, până când cea din 1924, luată ca bază de editor, introduce forma neconcordanță ritmic, citată mai sus. E, foarte probabil, o greşeală de tipar, cunoscută de editori (culegătorul culege mecanic cuvântul în forma sa uzuală, corectă, neobservând contracția unei silabe) şi trebuia corectată, făcându-se o simplă mențiune în notă. Alteori, o greşeală de tipar poate deforma sensul chiar alterându-l, deşi amplitudinea repetițiilor şi muzica versului fură pe cititor şi acoperă absurditatea. În **Flamma mundi,** de pildă, din **Cântece fără țară,** întâlnim una din invocațiile ample, atât de obişnuite în poezia lui Goga: **„Furtună sfântă şi grozavă, /Îți simt suflarea la fereastră,/Şi-ți cer oştirile de lavă/Să treacă pe la casa noastră.//La cer să-mi spulbere amarul/ Înfricoşatelor blesteme…”** etc. În mod logic primul vers al strofei la care ne oprim continuă fraza începută mai sus: **„îți cer…la cer ca să…”** Deci **„La cer”** trebuie să fie logic „**Le cer”,** şi aşa şi este în ediția originală din 1916. Dar luând ca bază pentru traducerea sa textul din ediția amintită de

Opere, vechiul traducător al lui Goga în italiană în recentul său volum (Octavian Goga, **Poesie,** Minerva, 1978, cu o prefață de Mircea Zaciu), Paolo Soldati, traduce şi greşeala de tipar: **„Che sperando verso il cielo l'amaro…"** Şi aşa , un bun şi foarte exigent traducător (el a îmbunătățit multe din mai vechile sale traduceri, apărute în **Familia,** iar la altele mai slabe a renunțat de tot) cade în capcana unei mărunte inadvertențe.

Totul, şi interpretare, şi traducere porneşte de la text, în cel mai propriu înțeles al cuvântului; textului clasicilor va trebui să-i acordăm mai multă atenție decât până acum.

Mircea Anghelescu

În: *Transilvania*, X (LXXXVII), nr. 3 1981, p. 43-44

V. Confluențe

Eminescu, Schopenhauer şi Goga

Cercetând influența lui Schopenhauer în țara noastră, atenția ne-a fost atrasă de o informație notabilă cuprinsă în documentata monografie a cercetătoarei clujene Elena Stan despre *Poezia lui Eminescu în Transilvania* (Buc., E.p.l., 1969, p. 200). Este vorba despre un „poem în proză" a lui Goga (iscălit Octavian), publicat în *Tribuna poporului*, an II (1898), nr. 160 (25 aug./6 sept., p. 782), purtând titlul *În taina serei şi dedesubt* indicația – „după Schopenhauer". Valoarea acestor notații juvenile ale lui Goga, nestudiate – după câte ştim – până acum, nu trebuie să scape cercetătorilor perioadei lui de formație, cu atât mai mult, cu cât ele trădează o fază semnificativă, în multe privințe, a eminescianismului său.

Dar să vedem ce ne poate revela poemul în proză, în sine, în structura, în articulațiile, momentele şi imaginile sale caracteristice.

După cum ne sugerează însuşi titlul, junele poet ne strămută în atmosferă plină de mister a „înserării”, după ce ultimele raze ale soarelui s-au „ascuns prin desişurile coastelor”, când „cernicul văl” al nopții începe să înveşmânteze în „taină” atmosfera din jur, când privirea lui „rătăceşte prin chaosul întunericului şi fantasia obosită dă naştere la fantome nebune ce bat pământul şi spulberă în vânt țărâna țupăind fioros în jocul moților”.

Acestui tablou din natură îi corespunde un peisaj sufletesc, adecvat, axat pe contrastul dintre „ieri şi azi…”, dintre clipele de fericire, suscitate de prezența iubitei, şi cele de răvăşeală şi însingurare, consecvente părăsirii lui, când poetul se simte confruntat cu „realitatea amară a unui proletar desnădăjduit, înşelat în toate şi înghimpat adânc de răul vieții…”. Până aici, cum vedem, totul trădează scări sufleteşti comune îndrăgostiților, la vârsta juvenilă. Nucleele artistice se încheagă, începând de acum, să graviteze în jurul unor structuri imagistice specific eminesciene. În acest sens, ne întâmpină imaginea *chaosului,* prezentă, nu o dată, la Eminescu, sub forma „chaosului de nimic” la Goga; „demonicul” apare şi el în câteva sintagme de revelanță – credem – tot eminesciană.

Simbolismul poetic la Goga, aici de sorginte pregnant eminesciană, capătă valențe noi, dacă îl raportăm mai îndeaproape la sistemul de imagini proprii creatorului *Luceafărului.* Relevăm, de pildă: „râsul ironic, la a mormântului margine”, imaginea „lacului”, sintagmele „blânda lună” şi „lira spartă”, dar cu deosebire, apelativele Selenei: „atotştiutoare” şi „luna gânditoare”, care concordă aidoma cu cele transcrise de Eminescu în *Mai am un singur*

dor de unde şi expresia lui Goga: „în taina serei” şi în *Scrisoarea I.*

Finalul poemului în proză a lui Goga include o frântură dintr-o maximă a lui Spinoza, întregită de o altă cugetare de rezonanţă budistă, dar şi stoică – toate, credem, captate şi prin intermediul lui Eminescu.

O cercetare atentă a structurii acestor notaţii ale lui Goga ne îndreptăţeşte integrarea lor în lumea de idei şi simţăminte ce frământau mintea poetului când a scris, la aceeaşi epocă, strofele alcătuiesc creaţii juvenile ca: *Aşa a fost să fie…, Nu-i fericire pe pământ, Adevăruri triste, Râs printre lacrimi,* incluse de poet în volumul ce-l avea în pregătire căruia îi hărăzise titlul semnificativ: *Nimicuri.*

Se impune aici constatarea că în aceeaşi culegere urma să figureze un poem purtând titlul *În taina sării,* apărut, la un an după proza în discuţie, în *Familia,* an XXXV (1899), nr. 33, 15/27 aug., p. 390, ceea ce probează preocuparea lui Goga de a-şi închega ideile în jurul unor imagini poetice centrate pe aceeaşi temă. Poemul menţionat mai sus denotă însă depăşirea aleanului şi „morbidităţii” din proza în cauză, reprezentând tendinţa de „înseninare” – de factură, bănuim, goetheană -, cum ne-o probează, chiar în prima strofă, următoarele versuri-cheie:

„Şi vezi că-i cerul fără nori,
De ce n-arunci vălul uitării?”

După ce am relevat mai sus concordanţele eminesciene esenţiale ale textului lui Goga, se pune întrebarea în ce măsură poemul în proză *În taina serei* este sau nu schopenhauerian şi, mai mult, dacă reprezintă o traducere sau chiar numai o „prelucrare” după un anume text din opera filozofului german.

Investigaţiile noastre, parcurgând, încă o dată, toate lucrările lui Schopenhauer, ne îndreptăţesc să răspundem

negativ la această întrebare. Nici o operă, nici corespondența, însemnările filozofului, ca şi ale discipolilor săi, nici masiva biografie scrisă de Gwinner, nu conțin vreo pagină care să reprezinte modelul notațiilor lui Goga. Concluzia ce s-ar impune, în acest caz, este aceea că poetul ardelean, compunându-şi poemul în proză, a pornit de la Eminescu, prin mijlocirea căruia a găsit de cuviință să-ş invoce – numai cu vagi justificări – pe Schopenhauer.

Temeiuri pentru o asemenea aserțiune sunt suficiente. Perioada compunerii fragmentului este cea marcată de frecventarea asiduă a textelor eminesciene de către Goga, relevată de exegeți ca G. Călinescu, Şerban Cioculescu, Ion Dodu Bălan, Al. Piru, Elena Stan ş.a. În timpul elaborării textului supus analizei noastre, în anii de liceu, după toate probabilitățile, nu poate fi vorba încă la Goga de o cunoaştere întinsă a operei schopenhaueriene, cu care poetul a luat contact, conform propriilor mărturii, în perioada studiilor universitare, la Budapesta.

Nici atmosfera generală pe care o degajează poemul în proză a lui Goga şi cu atât mai puțin poezia cu acelaşi titlu, publicată – cum am invederat – un an mai târziu, nu trădează factura net schopenhaueriană a acestuia, afară doar dacă ne-am referi, ici şi acolo, la unele gânduri versificate de filozoful german în timpul petrecut de el la Rudolstadt, în mijlocul naturii, epocă în care a elaborat, în deplină reculegere şi singurătate, bazele sistemului său filozofic. Pentru inexistența unui text schopenhaureian, chiar numai apropiat de cel al lui Goga, mai pledează şi faptul, nu nesemnificativ, că filozoful german, n-ar fi putut compune asemenea rânduri pornind de la deziluziile provocate de zeul Amor. Singura împrejurare, atestată de biografii lui, când Schopenhauer a simțit ghimpele „deznădejdii erotice" a fost cea de la Veneția, când italianca Terezita, în compania căreia se plimba, de braț pe chei, a exclamat, văzându-l pe

Byron, trecând călare: „Ecco il poeta inglese”, - exclamație primită cu îmbufnare misogină de filozoful german.

Pe temeiul investigațiilor noastre şi al argumentelor expuse mai sus, optăm pentru caracterul „eminescian” al schiței lui Goga, în care întrevedem şi unele tonalități schopenhaueriane, captate, poate, din lectura unor pagini ale filozofului, trecute însă, aici, tot prin filieră eminesciană. Izvorul de inspirație, ca şi construcția poemului în proză a lui Goga, sunt datorate – în concepția noastră – poemelor lui Eminescu, al cărui contact atât de adânc cu opera metafizicianului german l-a îndreptățit, până la un anumit punct, pe poetul ardelean să revendice sorgintea şi paternitatea schopenhaueriană textului analizat de noi.

Grigore Tănăsescu

În: *Transilvania,* nr. 7, 1975, p. 28-29

VI. Inedit

Caragiale inedit
- o scrisoare către Octavian Goga -

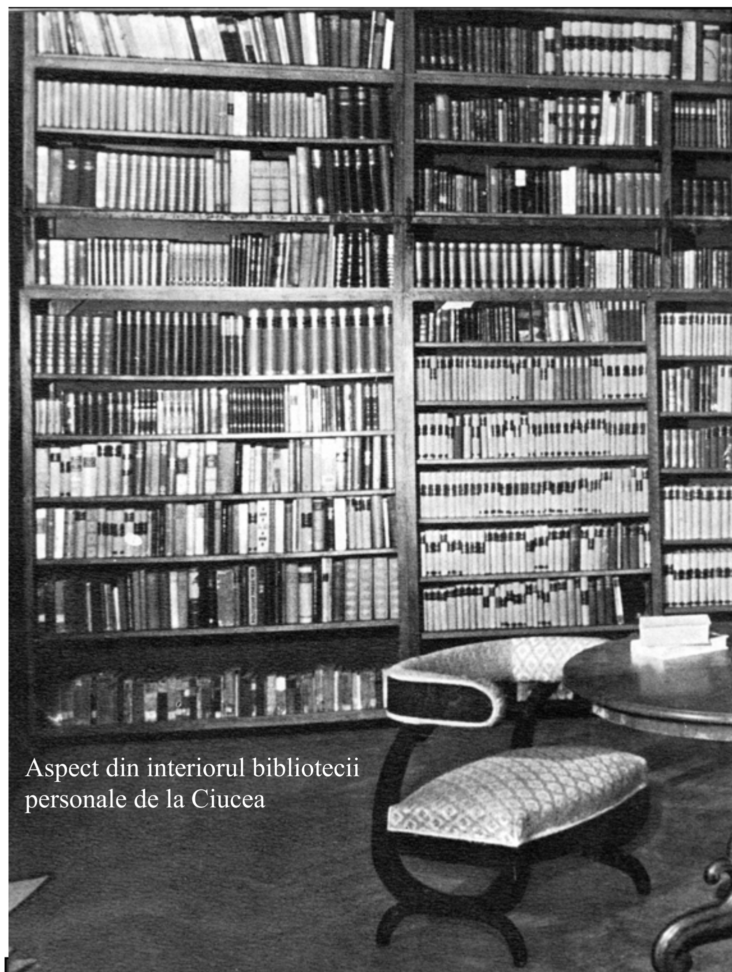
Între simpatiile sale literare şi omeneşti, nu totdeauna confundabile, Caragiale păstra la loc de cinste prețuirea pentru ardeleni. Dorea chiar să intre redactor la Tribuna, fiind dezgustat de luptele politice din regat. În ultimii ani ai vieții, începuse să colaboreze la Românul de la Arad şi să se abată tot mai des prin părțile Transilvaniei. La Braşov, Sibiu, Blaj, Sîngeorz-Băi, Bistrița, Năsăud legase cunoştințe şi prietenii statornice, între alții cu George Coşbuc, Şt. O. Iosif, Octavian Goga, Aurel Vlaicu. Îl atrăgea la Goga sufletul tânăr şi curat, sensibilitatea şi candoarea. A fost emoționat până la lacrimi de zborul lui Vlaicu deasupra Câmpiei Libertății, devenită loc de pelerinaj pentru românii de pretutindeni.

Octavian Goga, în însemnările sale, a rezervat un spațiu larg, amintirilor despre Caragiale. „Ce e Caragiale în literele româneşti – scrie poetul – dacă nu strălucitul analist al multelor noastre neajunsuri, spiritul îndrăzneț, adeseori crud, care şi-a împletit nemurirea din greşelile deaproapelui? Aceşti ochi, neasemănat de limpezi, au pătruns în toate ungherele structurii noastre sociale, căci pentru ei n-a existat niciodată tabu. De aceea, în orice pagină ne-a dat, noi găsim moartea unui tabu…”. (Însemnările unui trecător – crâmpeie din sbuciumările de la noi, *Arad, 1911, pag. 19).*

Stabilit la Berlin, Caragiale trimite lui Octavian Goga şi scrisoarea al cărei text inedit îl reproducem acum.

Mircea Goga

Vezi textul în*: Transilvania,* nr. 3, 1972, p. 18

Aspect din interiorul bibliotecii personale de la Ciucea

Octavian Goga şi Asociaţiunea „Astra”

CRONOLOGIE
1905

19 august: La Sibiu, este inaugurată Casa Naţională Centrală „ASTRA" (Palatul „Asociaţiunii") prevăzută cu o Bibliotecă publică (parter), Muzeul Istorico-Etnografic al Transilvaniei (etaj I) şi Sala de Conferinţe şi dizertaţii „ASTRA", construită şi cu ajutorul Societăţii pentru un fond de teatru românesc în Transilvania. Din acest motiv, Sala „ASTRA" a avut menirea de a fi şi scena primului teatru naţional românesc din Transilvania. Inaugurarea Sălii s-a făcut cu piesa lui V. Alecsandri: Fântâna Blandusiei.

16 decembrie – În şedinţa comitetului „Astrei", Octavian Goga este ales secretar II al acesteia.

24 decembrie – Moare, la Răşinari, Iosif Goga, tatăl poetului.

1906

21 martie – Academia Română îi acordă lui Octavian Goga premiul „Năsturel Herescu". Raportor: Titu Maiorescu.

21 septembrie – O. Goga este numit secretar literar al „ASTREI" în locul Dr. C. Diaconovich.

14 octombrie – Octavian Goga se căsătoreşte, la Sibiu, cu Hortensia Cosma. Naşi: Alexandru Vlahuţă şi soţia sa,

Alexandrina. De acum înainte, până în 1914, va locui în Str. Schewis, nr. 25 (azi Bulevardul Victoriei).

15 octombrie – Apare primul număr al *Luceafărului* la Sibiu, Sediul redacției era în str. Schewis, nr. 2 (Bulevardul Victoriei).

1907

1 ianuarie – Apare primul număr din *Țara Noastră*, sub conducerea lui Octavian Goga. Redacția publicației este în str. Morii, nr. 6 (azi str. Şaguna).

- Pe lângă *Țara Noastră,* în această perioadă mai apar la Sibiu încă opt publicații periodice româneşti („Calicul", „Foaia Poporului", „Luceafărul", „Revista economică", „Revista teologică", „Transilvania", „Telegraful Român", „Vatra Şcolară"), dintre care unele trec sau se aproprie de o jumătate de veac de existență („Telegraful Român", „Transilvania"). În „Biblioteca poporală a Asociațiunii", nr. 28, apare volumul de *Povestiri* al lui Ioan Pop Reteganul, cu o prefață semnată de Goga.

- În nr. 31 al „Bibliotecii poporale a Asociațiunii", apare volumul *O samă de cuvinte* de Octavian Goga.

26 decembrie – Comitetul „ASTREI" hotărăşte ca Octavian Goga, secretar literar, să se ocupe şi de „Biblioteca Asociațiunii".

1909

3 septembrie – Ia ființă, la Bucureşti, „Societatea Scriitorilor Români", avându-l ca preşedinte pe Mihail Sadoveanu. Din Comitetul de conducere face parte şi Octavian Goga.

5 decembrie – „Țara Noastră" îşi încetează apariția.

- La Bucureşti, în editura „Minerva" , apare cel de al doilea volum de poezii al lui Octavian Goga, *Ne cheamă pământul.*

1910

29 mai – Ion Agârbiceanu vine la Orlat şi se stabileşte acolo (până în 1914), fiind ales, în octombrie, în Comitetul Despărţământului Sălişte al ASTREI.

Iunie – Octavian Goga candidează – fără succes – în alegerile pentru parlamentul budapestan.

- În „Biblioteca poporală a Asociaţiunii", nr. 37, apare volumul lui Octavian Goga *Poezii*

1911

martie – Are loc, la Sibiu, prima şezătoare literară a Societăţii Scriitorilor Români, la care participă, pe lângă Emil Gârleanu, Victor Eftimiu, etc., şi localnicii Octavian Goga, Ioan Agârbiceanu, Maria Cunţan şi Oct. C. Tăslăuanu.

27-30 august – „ASTRA" îşi sărbătoreşte jubileul de 50 de ani în cadrul adunării generale de la Blaj, cu care prilej Octavian Goga susţine conferinţa „Curente de idei în literatura ardeleană de la 1848 până în zilele noastre".

12/25 septembrie – Aurel Vlaicu face prima sa demonstraţie de zbor la Sibiu

- Apare, la Arad, volumul *Însemnările unui trecător* de Octavian Goga.

1912

ianuarie – Octavian Goga revine în redacţia *Luceafărului.*

noiembrie – O. Goga se retrage din nou de la conducerea *Luceafărului.*

- Poetul execută, în temnița din Szegedin, o condamnare de o lună, ca urmare a ultimului său proces de presă.

1913

- Îşi ia un îndelungat concediu de la „ASTRA".
- La Bucureşti, în editura „Minerva", apare cel de-al doilea volum al poetului, *„Din umbra zidurilor".*

1914

14 februarie - Are loc, la Teatrul Național din Bucureşti, premiera piesei lui O. Goga, *„Domnul Notar".*

- În editura Institutului de arte grafice din Bucureşti, apare piesa *„Domnul Notar".*

15 august - Apare ultimul număr al *Luceafărului.*

27-30 august - „ASTRA" îşi sărbătoreşte jubileul de 50 de ani în cadrul adunării generale de la Blaj, cu care prilej Octavian Goga susține conferința „Curente de idei în literatura ardeleană de la 1848 până în zilele noastre".

12/25 septembrie – Aurel Vlaicu face prima sa demonstrație de zbor la Sibiu

- Apare, la Arad, volumul *„Însemnările unui trecător"* de Octavian Goga.

1 noiembrie - Octavian Goga îşi dă demisia din postul deținut la „ASTRA"

Poetul şi Asociaţiunea „ASTRA"

Activitatea lui Octavian Goga în cadrul societăţii „ASTRA" a fost deosebit de bogată, şi în consecinţă, cuprinderea ei într-o singură lucrare, e dificilă. De aceea în rândurile de faţă vom încerca să completăm tabloul, tezele şi informaţiile aduse atunci, să le aprofundăm şi reanalizăm. Oricum această activitate care cuprinde un capitol de seamă din viaţa sa, însumând anii cei mai fecunzi artisticeşti, sunt dublaţi pe planul social de o activitate deosebit de febrilă, de o excepţională valoare morală. Dacă activitatea din cadrele „ASTREI", - aşa cum am arătat cu acel prilej a lăsat urme adânci în concepţia sa social-politică, este în bună parte pătrunsă de crezurile acestei societăţi, nu e mai puţin adevărat că însuşi poetul a încercat, după marii ei întemeietori: G. Bariţiu, T. Cipariu, P. Vasici, A. Bârseanu, ş.a. să reformuleze, să refixeze şi să actualizeze scopurile şi modalităţile ei de luptă şi acţiune, cu alte cuvinte, s-o racordeze la prezent. Octavian Goga a fost un temperament de luptător prin excelenţă şi acţiunile sale au fost în bună parte subordonate acestui deziderat. De la intrarea lui Goga în cadrul societăţii mai întâi ca secretar II al Asociaţiunii (1905) apoi ca secretar literar (perioada 1906-1914) contribuţia sa la bunul mers al societăţii e dintre cele mai substanţiale, cu repercusiuni pozitive asupra destinului ei general. Propunerile şi iniţiativele sale au determinat o nouă creştere a popularităţii şi prestigiului societăţii, o nouă afluenţă de membri, o nouă intensificare a muncii comisiilor astfel încât, în 1911, la jubileul ei de 50 de ani se poate afirma că această activitate atinge apogeul. Vicepreşedintele ei, profesorul academician, Andrei Bârseanu, consfinţeşte oficial meritele colaboratorului să afirmând cu deplină îndreptăţire: „Norocul ne-a dat ca conducător în lucrarea noastră literară un om de talent, preţuit în toate părţile şi

înzestrat cu bun simț în alegerea materialelor destinate a vedea lumina zilei”.[28]

La data aceea, în 1909, Octavian Goga, aproape de trei ani în serviciul societății, era o personalitate literară distinctă, poet cunoscut şi apreciat pentru volumul său de *Poezii* din 1905, dar şi prin munca de redactor al „Luceafărului”. După căsătoria sa cu Hortensia Cosma, reşedința sa şi a revistei se mută la Sibiu, şi atât el, cât şi O. C.Tăslăuanu îşi asumă sarcina de a impulsiona activitatea Asociațiunii.

Încă de la venirea sa în această funcție, Octavian Goga aduce cu sine o nouă concepție de lucru, meditând la schimbările ce s-ar putea introduce în viața cum uniformă şi şablonaidă a Asociațiunii. „ASTRA” devenise tot mai mult în anii aceia – grație unui secretar literar comod şi neinspirat[29], o organizație cu caracter exclusiv cărturăresc, intelectual, pierzându-se adeseori din vedere factorul esențial căruia îi era destinată: masele. Ridicarea culturală, economică şi morală a acestora era redusă la câteva broşuri şi prelegeri populare, ceea ce prezintă evident, puțin. Poetul urmărea atragerea şi mobilizare lor la viața Asociațiunii printr-o participare masivă şi intensă, ca acțiune să nu se facă numai de sus în jos, ci şi invers, de aceea gândurile lui se îndreptau în primul rând spre editarea unei reviste noi, mai vii şi mai accesibilă, maselor, scrisă mai pe înțelesul lor.

Neîmplinind această condiție elementară-atrage el atenția într-unui din rapoarte – orice carte care se adresează țăranului rămâne literară moartă”.[30] El propune, prin urmare, ca vechea revistă „Transilvania” care cuprindea o parte ştiințifică-literară, prea îmbâcsită de lucrări savante şi

[28] Andrei Bârseanu, *Către cetitorii foii “Transilvania”,* XL, 1909, nr. 1, p. 1
[29] Octavian Goga, *Texte inedite,* în “Steaua”, XVI, 1965, nr. 10, p. 12
[30] “Transilvania”, XXXVIII, 1907, p. 144

prelegeri academice, ce depăşeau modul de înţelegere al păturilor mijlocii de cititori, să fie suprimată în folosul unei foi săptămânale şi literare, scrisă pentru popor şi adresată direct acestuia. Asociaţiunea urma să publice în continuare doar *Analele,* cuprinzând dezbaterile şi chestiunile oficiale. Nou organ de presă preconizat de O. Goga a primit titlul de *„Ţara Noastră”,* apărând cu începere de la 1 ianuarie 1907 sub auspiciile Asociaţiunii şi directa conducere a lui O. Goga care şi-a atras în scurt timp de partea sa un mănunchi de intelectuali tineri, doritori de muncă cu concepţii înaintate şi îndrăzneţe. Cei care nu trimit materiale corespunzătoare – şi nu sunt puţini – sunt înlăturaţi, căci, aşa cum arată într-o scrisoare către Andrei Bârseanu din 19 ianuarie 1907, a scrie pentru popor nu însemnează „a înşira adevăruri şi axiome banale”[31] cerând totodată sprijinul acestuia pentru atragerea colaborărilor cărturarilor braşoveni. Principalii săi colaboratori vor rămâne însă: I. Lupaş, Oct. C. Tăslăuanu, Il. Chendi, I. Bratu, V. Cioflec, A. Melin, M. Cristea, I. Radu, I. Pop Reteganul, I. Georgescu, Şt. St. Tuţulescu ş.a., la care se adaugă după 1908: M. Cunţan, L. Rebreanu, V. Eftimiu, Z. Bârsan etc.

Concepţia de la care pleacă Octavian Goga în editarea noii reviste este expusă programatic încă din articolul de fond al primului număr: *Către cărturarii noştri.* Ideea înstrăinării cărturărimii de interesele şi viaţa ţărănimii, ideea preluată probabil de la N. Iorga, este adaptată condiţiilor specifice din Transilvania (*boierimea* fiind înlocuită cu *cărturărimea),* deşi expresia aminteşte pe alocuri de mentorul *Sămănătorului:* „E vremea ca această tagmă de cărturari să simtă în sufletul ei acel răsunet al datoriei faţă de ai săi, acel îndemn frumos de a te apropia de ceata oropsiţilor din care te-ai ridicat. Să ne apropiem de

---

[31] Biblioteca universitară Cluj. *Corspondenţa A. Bârsanu,* mss 4053, f. 20

săteni şi de nevoile lor; să ne apropiem cu înțelegerea dreaptă a durerii lor şi cu meşteşugul vorbei în povața pe care-o spunem".[32] Şi mai departe: „Să ne dăm seamă, că numai o apropiere de sufletul acestor oameni de la sate poate fi temeiul mânecării noastre, că această mulțime trebuie crescută în povețele zilei de astăzi, dacă vrem să ne asculte şi mâine. Să ne pătrundem de adevărul că viitorul unui neam se razimă pe legătura sufletească dintre căpetenii şi ostaşi".[33] Octavian Goga, ca şi N. Iorga, a insistat asupra solidarității care trebuia să se manifeste în sânul societății româneşti, a necesității coborârii în popor, a lumânării acestuia cu foloasele învățăturii în scopul activizării sale din punct de vedere politic. În articolele publicate aproape număr de număr de O. Goga se dezbat probleme esențiale ale vieții sociale româneşti demascându-se politicianismul veros, demagogia, falsul patriotism, trădarea națională. Alte articole adresează sfaturi practice: economice, medicale, şcolare, financiare, urmărind şi ridicarea şi prosperitatea economică a țărănimii prin bănci şi asociații cooperatiste, altele exaltă trecutul şi sentimentul de demnitate națională *(Moştenirea noastră, Nu mai vrem umilință, Poveste de jale, La podmol* etc.). În urma unor pătrunzătoare articole scrise de O. Goga şi I. Lupaş, revistei i se intentează mai multe procese de presă ce se soldează cu amenzi şi închisoare. Avându-se apoi în vedere greutățile tot mai mari ivite în redactarea, tipărirea şi difuzarea revistei, întrucât tirajul revistei scade mereu (de la 6000 exemplare inițial, la 5000, apoi la 3000 şi 1500 – nr. 41-52), cu toate că un număr de exemplare se desfac gratuit prin despărțăminte, conducerea Asociațiunii trece în iulie 1907 dreptul de proprietate şi editură lui O. Goga. Începând cu 1908 el restructurează şi formatul revistei, care devine de acum un săptămânal

---

[32] *Țara noastră,* I, 1907, nr. 1 (1 ian.), p. 5
[33] *Ibidem*, p. 1

politic-social-literar, asociindu-şi câţiva colaboratori destoinici printre care Ilarie Chendi şi Victor Eftimiu, corespunzător principiului său că numele celor ce onorează revista să reprezinte o garanţie morală pentru public".[34]

Tendinţa sa de a transforma revista într-un organ politic e tot mai vizibilă. În paginile ei şi ale „Tribunei poporului" de la Sibiu, noua generaţie deschide lupta pentru revizuirea vechilor concepţii politice învechite care mai dăinuiau la unii din conducătorii Partidului Naţional Român, pentru activitatea şi agitarea maselor în favoarea unor libertăţi şi drepturi democratice. Dreptul de vot universal figurează printre acestea şi revista îi consacră mai multe pagini, la care sa adaugă alte libertăţi politice şi naţionale. Prin caracterul nou *de propagandă* proţărănistă, pe care Goga îl imprimă revistei, aceasta capătă în scurt timp priză la public. Rechizitoriul pe care-l fac poetul încă din articolul program *Pe drum nou,* vizează concepţia şi meschinăria unor foruri conducătoare, pe „tinerii hămesiţi de setea banului", pe „vânătorii de trebuşoare", pe învârtiţii politici, pe toţi cei lipsiţi de un ideal generos, deplângând în acelaşi timp starea jalnică a ţărănimii exploatate, ce fiind lipsită, după părerea sa, de conducători devotaţi, rămâne „cu ochii închişi", „în toată tragedia asta mare de strivire îndelungată".[35] Întreg efortul intelectualităţii trebuie canalizat înspre asanarea nevoilor ei, privită ca principalul aliat în luptele social-politice care se anunţau:

„Vremea noastră e o vreme de luptă, spune O. Goga. Aceste zile nu au ceasuri menite pentru truda migăloasa a sporurile încete (…). Azi sunt trebuinţe de împlinit care cheamă, care tulbură orice inimă simţitoare. În vreme de război dascălii se ridică de la masa de scris, poeţii se despart de muză, pictorii îşi aruncă penelul şi păstrând în suflet visul

[34] Vezi *Anexa, scrisoarea* nr. 1

[35]

lor, ei se înşiruie alături de oşteni pe câmpul de bătaie. Astfel e vremea noastră. Ne cere tuturor o înfrățire de forțe, o strângere a rândurilor pentru apărarea unei averi comune".[36]

Strădiunța de a face din gazeta sa un centru de acțiune politică şi literară îndreptată în acest scop o găsim şi în alte declarații ale poetului, care critică cu vehemență arbitrariul care domneşte în publicistică, invadarea țărănimii cu o jurnalistică mediocră, cu „cele mai neînsemnate producții ale tiparului".[37] În rapoartele pe care le înaintează Asociațiunii el deplânge adeseori această stare de lucruri, cerând măsuri pentru remedierea ei. Revista „*Țara Noastră"* este după părerea sa, cel mai bun ambasador al „ASTREI" în sânul poporului „cel mai nimerit pas pentru a se putea introduce în conştiința poporului nostru de la sate, între care instituțiunea noastră până astăzi atât de puțini cunoscători".

Ea urmărea de altfel şi un scop general mai îndepărtat, țintind la unirea, cum bine sesizează V. Curticăpeanu, într-o lucrare recentă: „Orientarea revistei spre o literatură de popularizare explică, în esență, noua tactică adoptată de burghezia română în mişcarea națională pentru unire, în anii premergători războiului. Acum nu mai erau necesare demonstrații ştiințifice, ci îndemnul la lupta maselor populare în sprijinul idealului comun". În ceea ce priveşte pregătirea terenului în favoarea unirii, O. Goga face în raportul său din 1909, o foarte interesantă declarație de principiu în acest sens, spunând: „Drumul spre progres al unui neam se deschide numai prin chemarea la viață a tuturor forțelor care dormitează în sufletul maselor, prin desfăşurarea acestora pe cărările fireşti indicate de principiul educației în sprijinul național. Şi acest drum pe care ar putea ieşi din umbră neasemănată putere latentă a neamului nostru

36

37

viguros – nu e deschis încă. Se înțelege că în astfel de împrejurări nu se poate vorbi de-o operă de regenerare culturală, ci numai de străduințele modeste ale începutului”.

El se veștejește cu acest prilej sufletul comercial al contemporanilor, atmosfera publică vitregă în care orice inițiativă este întâmpinată cu scepticism, plătind cu greu tribut indiferenței oficialităților. Cu toate acestea sforțările sale capătă un contur din ce în ce mai ferm, urmând o linie de dezvoltarea ascendentă. Liniile directoare ale acestei activități sunt trasate în mare, într-un amplu tablou sintetic, încă din raportul său din 1907 către conducerea Asociațiunii, unde se arăta: „Secțiunile ar trebui deci să pregătească din cele cinci ramuri ce reprezintă, ușoare cărți lămuritoare pentru țărani. Înfățișarea istoriei trecutului nostru din partea membrilor secțiunii istorice, lămuriri trebuincioase pentru lipsurile poporului, sfaturi pentru o mai bună întocmire a vieții practice date de secția științifică, îndrumări în chestiunile școlare cari, prin actualitatea lor, în așa mare măsură preocupă pe sătenii noștri contribuenți, o înfățișare a problemelor economice care ar putea ridica starea materială a țărănimii noastre și în sfârșit, mănoasa activitate de a povățui în bine și frumos sufletul oamenilor noștri plugari, prin culegeri de povești și poezii înțelese, prin istorisiri alcătuite după priceperea lor de membrii secțiunii literare.

Plecând de la aceste deziderate generale, O. Goga a promovat și dezvoltat în continuare colecția „Bibliotecii poporale”, editată de „Asociațiune”. În timpul secretariatului său literar aici s-au publicat opere de: V. Alecsandri, C. Negruzzi, I. Creangă, M. Sadoveanu, I. Lupaș, I. Pop-Reteganul, M. Străjan, Anton Pann, I. Agârbiceanu, Brătescu-Voinești, Popovici Bănățeanul ș.a., adică din tot ce avea mai de frunte literatura română la acea dată. Numai în 1909 au apărut 7 broșuri (nr. 29-35), ca să ajungă în 1910 la 37 (ultimul volum fiind chiar *Poezii* de O. Goga), rămânând ca din acest an

colecția să-şi reia de la început numărătoarea. Tot el a fost acela care a inițiat o bibliotecă pentru tineret unde se publicau cărți adecvate lor, a mărit numărul cărților destinate bibliotecilor săteşti sau şcolare, a ridicat problema întocmirii unui repertoriu bibliografic al scrierilor de valoare, a publicării bibliografiei publicațiilor din Transilvania, s-a trecut la instruirea analfabeților, s-a instituit o sumă pentru achiziționarea documentelor vechi etc. Instruirea analfabeților s-a făcut spre exemplu în cursul iernilor anilor 1908-1910, organizându-se chiar un concurs pentru cel mai bun manual de alfabetizare. El a pus de asemenea problema alcătuirii unor antologii de poveşti, balade, teatru pentru popor, şi a editării unui manual de literatură română pe înțelesul poporului. În calitatea sa de secretar literar a urmărit şi a condus inițiative diverse ca: sporirea numărului prelegerilor populare şi publicarea celor mai bune dintre ele în broşuri, întocmirea unui dicționar al localităților româneşti din Transilvania (realizat mai târziu de N. Togan), publicarea unei colecții de biografii a bărbaților de valoare ai poporului român şi altele mai numeroase. Majoritatea acțiunilor organizate şi preconizate de întreaga Asociațiune au fost în fond fie inițiate, fie patronate de el, cheltuind timp şi energie pentru transformarea lor în practică. Revelatoare pentru munca depusă de el în cadrul Asociațiunii o constituie cercetarea numerelor jubiliare ale revistei „Transilvania” pe anul 1911 în care s-a publicat un bun istoric al „ASTREI” pe diferite sectoare de activitate, şi unde, multe din pagini aparțin poetului însuşi.

Extrase din studiul: Popa, Mircea. *Activitatea lui Octavian Goga în cadrul Societății „ASTRA*”. Sibiu, 1969, 57 p.

***

Vezi şi studiul: Mircea Popa. *Octavian şi Societatea „ASTRA”*. În: *Revista de istorie şi teorie literară*, Tom 17, 1968, nr. 3, p. 517-523

Bibliografie

1. Goga, Octavian. *Cuvânt de încheiere.* Transilvania, 1906, p. 85-86
2. Începând cu 1907 se suprimă partea literar-ştiinţifică a revistei „Transilvania”, publicându-se numai Analele
3. Goga, Octavian. *Raportul secretarului II către şedinţa plenară.* Transilvania. Anale, 1906, p. 167-171.
4. Revista Transilvania să fie transformată într-o publicaţie periodică, scrisă pentru popor.
5. G. (Goga, Octavian). Bibliotecile poporale. Ţara Noastră, 1, nr. 15, 8 apr. 1907, p. 231-234.
6. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare ale Asociaţiunii, ţinut în ziua de 1/14 iul. 1907.* Transilvania. Anale, 1907, p. 142-148.
7. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare ale Asociaţiunii, ţinut în ziua de 1/14 iul. 1908.* Transilvania. Anale, 1908, p. 124-134.
8. Goga, Octavian. *Problema publicaţiunilor Asociaţiunii.* Date şi consideraţii referitoare la revista „Ţara Noastră”. Sistarea revistei Transilvania, reorganizarea Bibliotecii poporale a Asociaţiunii. Transilvania. Anale, 1908, p. 124-134.
9. Demisia Dlui Goga (din postul de secretar al Asociaţiunii a fost respinsă). Foaia Poporului, 17, nr. 37, 13/2 sept. 1909, p. 414.
10. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secţiilor din 1909.* Transilvania. Partea oficială, 1909, p. 318-323.

11. Goga, Octavian (Cuvântarea secretatului literar al Astrei la înmormântarea lui Augustin Bunea). Transilvania, 1909, p. 419-424.
12. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secțiilor din 1910.*Transilvania. partea oficială, 1910, p. 292-296.
13. Goga, Octavian. *Mijloacele de propagandă literară şi culturală ale Asociațiunii şi dezvoltarea lor.* Transilvania, 1911, p. 349-392.
14. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secțiilor din anul 1911,* Transilvania, 1911, p. 626-631.
15. Goga, Octavian. *Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secțiilor (cu mențiuni despre activitatea membrilor decedați: scriitorul Ion Borcea şi medicul Simeon Stoica).*Transilvania, 1912, p. 452-456.
16. [Goga, Octavian] *Alegerea lui Octavian Goga ca secretar al Asociațiunii.* În: Transilvania, XXXVI, 1905, p. Analele…, p. 312
17. Goga, Octavian. *Demisia lui Octavian Goga din postul de secretar II şi alegerea în acest post a lui Oct. Tăslăuanu. Oct. Goga îşi prezintă cererea pentru ocuparea postului de secretar literar al Asociațiunii.* În: Transilvania, (XXXVII), 1906, Analele…p. 203, pct. 163
18. *[Goga şi Asociațiunea].* În: Telegraful Român, nr. 102, 20 septembrie (30 octombrie) 1908, p. 423.
19. Goga, Octavian. *Demisiunea d-lui Octavian Goga din postul de secretar literar al „Asociațiunii”,* În: Transilvania XLV(1914), p. 510
20. Faur, Viorel. *Octavian Goga şi „ASTRA*”. (date inedite) [şi] Anexe. Patrimoniu documentar. Transilvania, nr. 2, feb. 1973, p. 40-42.

Publicistica lui Octavian Goga

Repere din activitatea publicistică
LUCEAFĂRUL

Din inițiativa studenților români care activau la Budapesta în cadrul Societății culturale „Petru Maior", la 1 iulie 1902 apare primul număr din „Luceafărul. Revistă literară". Scopul declarat al publicației era promovarea culturii naționale şi unitatea politică a românilor din Transilvania. În perioada premergătoare apariției revistei, studenții români aflate la studii în capitala Ungariei, au cerut sprijinul savantului Nicolae Iorga şi mentorului literar al prestigioasei reviste „Familia" care apărea la Oradea – Iosif Vulcan. Era un apel inspirat de valoroasa lor experiență publicistică, capabil să ofere direcții clare de program şi doctrină literară pentru noua revistă. Aşa se explică publicarea în primul număr a câtorva fragmente din scrisoarea lui Nicolae Iorga, care recomanda publicarea de poezii populare, poveşti şi amintiri literare: „Trebuie să vă îndreptați toate puterile pentru a vă cunoaşte cât mai bine şi a întări astfel conştiința națională de care atârnă totul…Scrieți de la d-voastră din țară şi din sufletul românesc de acolo". La rândul său, Iosif Vulcan mărturiseşte: „Doresc din inimă ca lucrarea începută de un grup de tineri să devină a întregii tinerimi de pretutindeni (…) să discute chestiuni care agită viața noastră național-culturală, tot ce simte sufletul lor în avântul spre un ideal măreț" (vezi nr. 3, 1902). Viața revistei a avut un drum sinuos: apare bilunar la Budapesta între 1 iulie 1902 şi 1 octombrie 1906. Redacția se mută la Sibiu (15 octombrie

1906 – 3 decembrie 1911), devine săptămânal (1 ianuarie – 15 noiembrie 1912); din nou bilunar (16 noiembrie 1912-15 august 1914). După primul război mondial apare lunar la Bucureşti (1 ianuarie 1919 – august/septembrie 1920). Revine la Sibiu (ianuarie-februarie-martie 1934 – septembrie 1939). Din primul Comitet de redacţie (1902) au făcut parte: Octavian Goga, Ioan Lupaş, Ioan Meitani, Dionisie Stoica, Ioan Lăpădat, Vasile E. Moldovan, Sebastian Stanca, George Zărea.

De la 1 ianuarie 1905, „Luceafărul" apare sub conducerea lui Al. Ciura, Octavian Goga şi O.C. Tăslăuanu, până în anul 1911. Octavian Goga este directorul revistei în 1912, iar Octavian C. Tăslăuanu, între 1906-1911.

În 1902, redactor-şef era Aurel P. Bănuţ, urmat de Alexandru Ciura între 1902-1904, Octavian Goga (1902-1903), Mihail Stan (1905) şi Octavian C. Tăslăuanu, între 1906-1911.

Subtitlul „Revistă literară" este eliminat la 2 ianuarie 1903.

În 2 iulie 1905 apare cu subtitlul: „Revistă pentru literatură şi artă".

La 1 ianuarie 1911 subtitlul se modifică din nou: „Revistă săptămânală pentru literatură, artă şi politică".

O altă schimbare a subtitlului revistei are loc la 16 noiembrie 1912: „Revistă pentru literatură, artă şi ştiinţă".

În articolul: „În loc de program" apărut în primul număr, Al. Ciura afirmă fără echivoc că revista doreşte: „(…) darea unui impuls spre o înaintare mai spornică a literaturii româneşti". Credincioasă de la început şi până la ultimul număr acestui crez programatic, „Luceafărul" devine o tribună de luptă şi afirmare a spiritualităţii româneşti transilvănene.

Oferă deopotrivă o imagine caleidoscopică a frământărilor sociale, politice şi culturale din Transilvania

primelor decenii ale secolului XX. Sunt publicate versuri şi proză originale, articole şi studii de istorie şi istorie literară, folclor, cronici, recenzii, o revistă a revistelor româneşti şi străine. Prezența statornică în paginile revistei şi a scriitorilor din regatul României, îi conferă statutul de Revistă literară națională. Aici se afirmă două mari valori ale liricii şi epicii româneşti: Octavian Goga şi Ion Agârbiceanu.

Octavian Goga este prezent cu majoritatea poeziilor ce vor fi incluse în volumul de debut din anul 1905 şi intitulat „Poezii”; „Casa noastră” (nr. 14-15, 1903), „Dăscălița” (nr. 7, 1904), „Apostolul” (nr. 9-11, 1904), „Cântăreților de la oraşe (nr. 20, 1904), „Clăcaşii” (nr. 19, 1905), „Cântecele mele” (nr. 7, 1908), „Poetul” (nr. 10, 1912), „Din umbra zidurilor” (nr. 29, 1912). În numărul 2 din 1916, O. Goga publică fragmente din drama în trei acte „Domnul notar”. Traduce drama „Tragedia omului” de Emeric Madach (nr. 13, 1902) şi poezii de Sandor Petőfi.

În 1913, Goga este prezent în paginile „Luceafărului” cu mărturii prilejuite de sfârşitul dramatic al lui Aurel Vlaicu, „şoimul nostru ardelenesc”, după cum îl caracterizează N. Iorga în volumul de amintiri „Oameni care au fost”.

Printre colaboratorii revistei se numără: Zaharia Bârsan, Aron Cotruş, Nichifor Crainic, Maria Cunțan, Victor Eftimiu, Elena Farago, St.O. Iosif, Corneliu Moldovanu, Cincinat Pavelescu, I.U. Soricu, Alexandru Vlahuță, Lucian Blaga, Ion Agârbiceanu, Emil Gârleanu, Ion Gorun, Horia Petra-Petrescu, Mihail Sadoveanu, B. Şt. Delavrancea, Caton Teodorean, Eugen Lovinsecu, I.L. Caragiale, G. Bogdan-Duică, Ilarie Chendi, N. Iorga, Liviu Rebreanu, Gala Galaction, Ioan Lupaş, Vasile Pârvan, George Oprescu, Tudor Vianu, Nicolae Tonitza, Mihail Dragomirescu.

În revista „Luceafărul” debutează scriitorul Liviu Rebreanu cu schiţa „Codrea” (nr. 21, 1908), continuând cu nuvelele: „Ofilure” (nr. 24, 1908) şi „Răfuiala” (nr. 9, 1909).

Bibliografie revista „Luceafărul”

1. Tăslăuanu, O.C. *Amintiri de la „Luceafărul”,* 1936

2. Popa, Grigore. *Drumurile „Luceafărului” – drumul biruinţei.* În: *Luceafărul,* nr. 7, 1942.

3. Netea, Vasile. *La patru decenii de la ivirea „Luceafărului”.* În volumul: *De la Petru Maior la Octavian Goga”,* 1944.

4. Stanca, Sebastian. *Cum am înfiinţat revista „Luceafărul” la Budapesta.* În: *Revista de istorie şi teorie literară*, nr. 4, 1970.

5. Bălan, Ion Dodu. *Răsfoind reviste: „Luceafărul”.* În vol.: *Valori literare,* 1966.

6. Cosma, Aurel. *Cum am organizat apariţia revistei „Luceafărul”.* În revista: *Orizont,* nr. 7, 1970.

7. Barbu, Elena. *Luceafărul.* Budapesta, Sibiu, 1902-1920. Bibliografie, 1969.

8. Triteanu, M. *Luceafărul.* Bibliografie, 1972.

*****

Ţara Noastră

La 1 ianuarie 1907, apărea la Sibiu primul număr al revistei: „Ţara Noastră”. Revista poporală a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român”.

Redactor al noii reviste este Octavian Goga, mentorul de necontestat al redacţiei cu sediul în strada Morii, la nr. 6. Articolul-program „Către cărturarii noştri” semnat Octavian Goga este în opinia noastră un model emoţionant de pledoarie şi argumentaţie culturală. Plecând de la realităţile vremii, O. Goga sesizează prăpastia tot mai accentuată care apăruse între cărturarii neamului, care ar trebui să fie: „(…) sămănătorii gândurilor luminoase fără număr şi ţărani, cei „lipsiţi de norocul luminii”.

Pentru sinceritatea şi frumuseţea argumentelor invocate uneori cu patetism de O. Goga, îngăduiţi-ne să reproducem după original o parte din acest articol.

„Am început să avem o întreagă pătură de cărturarĭ feciorĭ şi nepoţĭ de ţăranĭ cu toţiĭ. Noĭ toţĭ carĭ învârtim condeiul astăzĭ avem un tată sau un moş care se poartă în opincĭ.

Aceştĭ cărturarĭ sunt chemaţi să steie la cârmă, să-şĭ deie seamă de toate trebuinţele vremilor schimbate şi cu povaţa învăţăturilor lor să deschidă drumurĭ prielnice bunăstăriĭ celor rămaşĭ acasă. Ei sunt datori să steie astăzĭ în fruntea rândurilor largi ale ţărănimii noastre, să fie sămânătoriĭ gândurilor luminoase cari povăţuiesc cărările mulţimiĭ fără număr …Eĭ ar fi să fie ostaşiĭ meniţĭ să sfarme întunerecul, - propoveduitoriĭ cuvântului înaintea celor lipsiţĭ de norocul luminiĭ…

Anul I. I Ianuarie 1907. Nr. I.

ȚARA NOASTRĂ

Revista poporală

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom."

Abonamentul:
Pe un an . . . . 4 cor.
Pe o jumătate de an 2 „
Pe treĭ lunĭ . . . 1 „
Pentru România . . 6 Leĭ

REDACTOR:
OCTAVIAN GOGA.

Redacția și administrația:
Sibiiu (Nagyszeben)
Str. moriĭ, 6.

Dacă vrem să ne judecăm pe noĭ, să ne pipăim, slăbiciunile şi să rostim judecată dreaptă, va trebui să mărturisim că aceste rândurĭ de cărturari n'au împlinit toate poruncile chemăriĭ lor. O ochire repede în jurul nostru ne lămureşte această judecată.

Cărturariĭ noştri se despart tot mai mult în gândurile ce poartă de îndemnurile obârşeĭ lor. Uniĭ sunt cuprinşĭ de-o sete a banului care nu prilejeşte nicĭ odată ajutorul deaproapeluĭ, alțiĭ văd în țărănime turma ascultătoare care are lipsă numai de poruncă, nu de povață, alțiĭ simt nevoia uneĭ jertfe dar se trudesc fără pricepere. Aşezămintele noastre carĭ au rost cultural rămân maĭ mult numaĭ la împlinirea formelor fără duh şi găsesc atât de rar în rostul lor o încopciere cu trebuințele fireştĭ ale țărănimiĭ. Pentru luminarea acestor oamenĭ dela sate se face prea puțin; cărturariĭ noştrĭ se duc rar la sate, când se duc totdeauna cer, nu dau nimic; se folosesc maĭ mult de şerparul țăranului decât de mintea luĭ. Adunările noastre la carĭ se chiamă poporul sunt sterpe, căcĭ împart sfaturĭ neînțelese; cuvântările se spun în vorbe colțuroase de carĭ se poticneşte limba țăranuluĭ; treptele amvonului sunt tot maĭ bătute de praf şi hârtiile carĭ vin dela cărturariĭ noştri sunt scrise într'o limbă maĭ încurcată ca pe nemțeşte.

Trebuie să ne întoarcem de pe acest drum pe care nu ne pot întovărăşi părințiĭ noştri. Vreme noastră şi toate împrejurările în carĭ trăim nu maĭ iartă două tabere: una de domnĭ şi una de prostime. Trebuie să fim umăr la umăr, să ne răzimăm unul pe altul ca să nu ne prăpădim. Cărturărimea să nu fie numaĭ cinstită ci şi înțeleasă de popor. Să ne dăm seamă, că numaĭ o apropiere de sufletul acestor oamenĭ dela sate poate fi temeiul mâncăriĭ noastre, că această mulțime trebue crescută în povețele zileĭ de astăzĭ, dacă vrem să ne asculte şi mâne. Să ne pătrundem de adevărul, că viitorul unuĭ neam se razimă pe legătura

sufletească dintre căpeteniĭ şi ostaşĭ. Să fim pe deplin lămuriţĭ, că închişĭ între zidurile meserieĭ noastre orăşeneştĭ, ieşind din slujbă odată pe an cu trenul pe două ceasurĭ la sat, ne înstrăinăm de păsurile ţăranuluĭ, de gândul şi graiul lui. În acest chip ne clădim temeliile uneĭ lumĭ ciudate de oamenĭ fără rădăcinĭ sufleteştĭ în trecutul lor, carĭ dibuiesc şi nu ştiu să aleagă nicĭ când calea care duce la inima creştinilor dintre carĭ s'au ridicat. Astfel se deschide prăpastia largă între noĭ şi ţăranĭ şi glasul nostru răsună în pustie.

E vremea ca această tagmă de cărturarĭ să simtă în sufletul eĭ acel răsunet al datorieĭ faţă de aĭ săĭ, acel îndemn frumos de a te apropia de ceata oropsiţilor din carĭ te-aĭ ridicat. Să ne apropiăm de sătenĭ şi de nevoile lor; să ne apropiăm cu înţelegerea dreaptă a dureriĭ lor şi cu meşteşugul vorbeĭ în povaţa pe care-o spunem.

Să-ĭ dăm carte ţărănimiĭ noastre; *carte înţelească.* Slova e zidul de apărare, pe care ni-la dat vremea nouă împotriva duşmanului. Dar o slovă cu greşurĭ e o săgeată care a greşit drumul. Dacă judecăm drept, vedem că maĭ tot ce s'a scris pe seama ţărănimiĭ la noĭ – şi la carte şi la gazetă – e o aşezare de vorbe chinuite, din carĭ iese gâtuit înţelesul povesteĭ. Întreprinderile gazetăreştĭ, carĭ se îndreaptă spre casa ţăranuluĭ, sunt învârtite de nepricepuţĭ, sau de negustoraşĭ mititeĭ.

Să-ĭ dăm ţăranuluĭ o gazetă cuminte şi cinstită. Aceasta e o mare şi neapărată trebuinţă a vremiĭ. O gazetă ridică punte între sufletele cărturarilor şi ale ţăranilor carĭ o slovenesc dumineca pe genunchĭ. Din rândurile uneĭ gazete se desluşesc sfaturi şi îndemnurĭ nouă, se trezesc aducerile aminte ale unuĭ trecut care trebuie să trăiască în suflete, se desface glasul de povaţă al trebuinţelor zilnice şi se vesteşte chemarea la muncă în aşteptarea zilelor de mâne.

Pătrunderea sloveĭ cuminţĭ până în toate unghiurile noastre, e o poruncă a vremiĭ. Împlinirea acesteĭ poruncĭ e o datorie de cinste a tuturor acelora carĭ simt în sufletul lor amintirea glieĭ de unde au pornit la şcoală.

Noĭ toţĭ ştiutoriĭ de carte înfrăţiţĭ prin suflet şi sânge cu soartea sătenilor necăjiţĭ, noĭ să sămânăm grăuntele luminiĭ la sate. Să împlinim acest gând bun nu din meşteşug, ci din datorie. Să fie slova noastră povăţuitoare o răsplată pentru acea merinde aşezată de mâna muncită a părinţilor noştriĭ în desagiĭ carĭ ne-au întovărăşit la învăţătură. Noĭ suntem mutaţĭ numaĭ cu trupul la oraşe, dar amintirea cu farmecele eĭ şi mintea cu cumpăna înţelegeriĭ drepte, ne îndrumă la sate. La masa noastră de scris, când ni-se opreşte pe o clipă condeiul în alergarea luĭ pe hârtie, când trecem mâna ostenită pe frunte, gândul ni-se desleagă de tot împrejurul nostru şi se duce departe în tinda uneĭ căsuţe albe. Acolo e cuibul vechiu al nostru. Acolo sunt ceĭ mulţĭ şi necăjiţĭ slujitoriĭ fără plată aĭ cinsteĭ. Acolo e sănătatea şi vigoarea noastră, puterea de premenire nouă a rândurilor de ostaşĭ slăbiţĭ, şi tot acolo e nădejdea vremilor viitoare.

Noĭ suntem datorĭ să ne apropiem de aceştĭ oamenĭ. Să le arătăm cărărĭ nouă de traĭ şi să le lămurim dreptul lor de oamenĭ. Nu e o sarcină grea pentru cărturariĭ noştrĭ această datorie. Noĭ toţĭ trecuţĭ prin şcoale avem o cărăruie deosebită a învăţăturiĭ câştigate.

Noĭ înţelegem nevoile lumiĭ noastre. Noĭ ştim ce durerĭ poartă, ce amărăciunĭ sufere, ce necazurĭ o sapă şi ce nădejdĭ o maĭ ţân în picioare. Ochiĭ noştri ştiu pătrunde în sărăcia caselor cu straşina de paie, căcĭ sărăcia lor e sărăcia de care ne-am poticnit şi noĭ în drumul nostru; noiĭ ştim desluşi de acolo durerile şi trebuinţele. Noĭ avem şi glasul jertfeĭ şi cel al mileĭ în suflet; noĭ ştim cinsti osteneala zilelor de plug, ştim cântecele şi poveştile serilor de iarnă, cunoaştem greul dărilor, cunoaştem vorba de poruncă a

scriitoraşilor cu peana după ureche. Numaĭ noĭ putem fi sfătuitoriĭ acestor oamenĭ lipsițĭ de sfat, batjocorițĭ în întreagă viața lor de ceata mincinoşilor fără număr şi despoiațĭ de toțĭ tâlhariĭ pământului.

În îndemnurile frăţietăţiĭ bune cu aceştĭ oamenĭ năcăjițĭ e a se căuta rostul acesteĭ gazete. Rândurile eĭ vor fi povața țăranilor noştri şi vor urmări trebuințele lor. Toțĭ cărturariĭ noştri, carĭ simt în sufletul lor răsunetul datorieĭ ce cere împlinire, îşĭ vor spune cuvântul pe această hârtie, ale căreĭ foloase vor fi folosul aşezământuluĭ nostru cultural. Se vor spune cuvinte drepte şi se vor păzi hotarele cinsteĭ. Se vor lăuda numaĭ ceĭ vrednicĭ şi vor fi lovițĭ păcătoşiĭ. Se va prețui munca şi vor fi arătațĭ cu degetul fanfaroniĭ vorbeĭ goale.

În aceste îndrumărĭ căutăm împlinirea gândurilor noastre şi chemăm într'ajutor pe ceĭ chemațĭ.

Octavian Goga

*****

Din 1907, revista apare săptămânal la Sibiu până în 22 noiembrie 1909.

Redacţia se mută la Cluj, din 15 octombrie 1922. La 29 mai 1938 apare ultimul număr. Din 23 decembrie 1907 are subtitlul: „Foaie poporală a Asociaţiunii”. Intervine o nouă modificare la 1 ianuarie 1908: „Revistă politico-culturală”. La 4 mai 1908 apare cu subtitlul: „Revistă săptămânală”. Din 1922 şi până în 1938 are subtitlul: „Revistă literară, culturală socială”.

Directorii revistei au fost: Ilarie Chendi (1908-1909); Octavian Goga (1908-1909; 1922-1937); Al. Hodoş (1938). Redactori: Octavian Goga (1907); Al. Hodoş (1922-1927).

Octavian Goga semnează diferite editoriale, articole politice, poezii: („Sonet”, nr. 18, 1908; „Strămoşii”, nr. 27,

1909). Traduce fragmente din „Tragedia omului" de Emeric Madach.

În numărul 1 din 1928, Goga publică poezia „Profetul", iar în nr. 3 din 1923 este tipărit „Discursul de recepție" rostit la Academia Română, despre G. Coşbuc.

Ultimul număr al revistei „Țara noastră" (nr. 13-14, 1938) este dedicat lui Octavian Goga, trecut în veşnicie la 7 mai 1938.

Au colaborat: Victor Eftimiu, Maria Cunțan, Emil Gîrleanu, Gh. Tulbure, Caton Teodorian, I. Chirunanov, Al. Ciura, A.P. Bănuț, Al. Hodoş, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Al. Stamatiad, Emil Isac, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Volbură Poiană, Vintilă Russu, Şirianu, Virgil Cioflec, Bucur Țincu, G.M. Ivanov, Ioan Lupaş, P. Nemoianu, Gh. D. Mugur, I.U. Soricu.

Octavian Goga despre rolul presei şi colaborarea scriitorilor

Selecţie originală din articolele culturale şi social-politice semnate de O. Goga

Moto: *„(…) cu îndrăzneală chibzuită şi cu credinţă dârză, din pământ, din visuri şi din stele, clădiţi pentru viitor peste ţărâna strămoşilor, Unirea cea nouă.”*

O.Goga. *Ideea Unirii*
8 februarie 1931

ROLUL PRESEI

1- Punte de legătură

„O gazetă ridică punte între sufletele cărturarilor şi ale ţăranilor care o slovenesc duminica în genunchi. Din rândurile unei gazete se desluşesc sfaturi şi îndemnuri nouă, se trezesc aducerile aminte ale unui trecut care trebuie să trăiască în suflete, se desface glasul de povaţă al trebuinţelor zilnice şi se vesteşte chemarea la muncă în aşteptarea zilelor de mâine.

Pătrunderea slovei cuminţi până în toate unghiurile noastre e o poruncă a vremii. Împlinirea acestei porunci e o datorie de cinste a tuturor acelora care simt în sufletul lor amintirea gliei de unde au pornit la şcoală.”.

Către cărturarii noştri
1 ianuarie 1907

2 - Spiritul critic

„În societatea noastră se vădesc în ultimul timp semne îmbucurătoare de a strivi îndemnurile unei ipocrizii tradiționale, se ivesc personalități care au îndrăzneala cinstită de-a smulge vălul de pe obrazul multor minciuni cuvioase şi de a privi viața în față cu toată vitregia ei.

Gazetăria trebuie să se ataşeze acestor spirite critice, a căror activitate, călăuzită de dorul îndreptării, nu poate da decât roade binefăcătoare căci adevărul ustură, dar vindecă. În acest chip sunt a se explica, cred, părerile mai recente ale unor oameni din generația tânără, care au luat asupra lor sarcina grea de a se rosti cu sinceritate asupra lucrurilor, unde cred că pot spune un cuvânt de folos şi de a exprima cu glas răspicat păreri şi judecăți, care se şoptesc în umbră. Ei vor spune de aici înainte adevărul şi nimic mai mult. (…) Urmând îndrumările unor concepții de datorie, care au drept temeiu orientări culturale superioare şi o interpretare severă a valorilor morale, ei vor introduce spiritul critic în publicistica noastră. Ei își dau seama că fără acest drept al criticii, care nu e nici tendință de „destrămare", nici „anarhie", ci elementul indispensabil al marilor premeniri sociale şi culturale în viața unui popor; fără acest drept n-are nici un rost de existență ziaristica la noi".

Goga, Octavian. *Dreptul criticii*. În: *Tribuna,* XIV (1910), nr. 259, 1 decembrie, p. 1-2

*****

„(…) ca din orice mişcare intelectuală de premenire a valorilor, ne-am ales şi cu oarecari avantajii, care îşi au binefacerile lor.. Mai întâi, orice s-ar zice, campania asta a introdus în conştiința obştească la noi dreptul criticii şi a

lansat principiul sincerității ca cel mai firesc şi mai potrivit temei pentru judecățile, care trebuie să normeze viața austeră a unui popor luptător. Şi e un mare bine acest lucru! Prea ne cufundasem până în gât în nămolul minciunilor convenționale, prea ne sugruma favorul tămâierilor fără rost, prea ne stânjeneam libertatea mişcării cu formulele placide ale unei diplomații provinciale cu multe nuanțe de bizantinism.

În adunări, în conferințe, la mese albe şi verzi pre-a ne-am legănat pe vorbe, mângâind neputința deaproapelui, prea ne-am acoperit ramele în fața ochiului rece şi cercetător al adevărului care doare şi vindecă. Gazetăria noastră de vreo douăzeci de ani încoace prea semăna a toast, care plictiseşte, şi nu vrea să se mai isprăvească…În această atmosferă mocnită cu orizonturi înguste, a pătruns glasul sincerității răspicate, față de care s-a împrăştiat multă ceață dinaintea noastră. (…) Tot în această campanie publicistică s-a vădit şi însetarea generației mai noi de cărturari după o cultură națională, care îşi găseşte rădăcinile în însuşirile specifice ale poporului românesc, ce nu poate fi îndrumat decât de conducători împrieteniți cu bogăția sufletească a neamului lor”.

Octavian, Goga. *Treuga dei.* În: *Tribuna,* (Arad), XV, nr. 65, 2 aprilie 1911, p. 1-2

3 - Primenirea morală

„Acum e timpul să lămurim şi să fixăm definitiv în conştiința poporului valorile morale ale oamenilor. Şi tot acum e timpul suprem să începem munca de regenerare a nivelului moral în viața noastră publică. (…) E de datoria tuturor oamenilor care au un rost în viața publică să se angajeze în această luptă de primenire. Şi e mai ales datoria

publiciştilor să fie în rândurile cele dintâi în această luptă şi să primească cele dintâi lovituri.

Aceasta e o datorie națională, o trebuință care nu poate suferi amânare.

(…) Să ridicăm deci vălul de pe toate minciunile cuvioase, să le zicem pe nume păcatelor care bântuie societatea noastră şi să aducem un suflu aspru de sănătate, care să învioreze viața noastră publică".

Octavian, Goga. *Adevărul*. În: *Luceafărul*, VII, nr. 11-12 (1-15 iunie 1908), p. 291-293

*****

„Trebuie să se statornicească o nouă înțelegere a datoriei către neam. Trebuie să se ştie odată pentru totdeauna, că sunt unele trebuințe a căror împlinire o porunceşte cinstea omului. Să ne dăm seama că ne covârşesc năcazurile şi ne prăpădim, dacă nu apucăm alte cărări".

Octavian, Goga. *Vorbe*… În: *Țara Noastră*, I, nr. 10, 4 martie 1907, p. 151-154.

4 – Ideea națională

„Ideea națională, revenirea la un catehism moral care să codifice necesitățile specifice ale neamului, şi-a făcut drum.

O atmosferă proaspătă şi înviorată ne înconjoară astăzi. Până jos în straturile adânci ale poporului nostru se mişcă rezervele anonime şi o sevă reconfortantă agită mulțimea. E o mare revărsare de energii care se pregăteşte în umbră şi care va scoate la suprafață în fluctuația continuă a forțelor unui neam, lozinci noi şi oameni noi".

Octavian, Goga. *Afirmarea ideii naționale. După un an de luptă.* În: *Țara Noastră*, IV, nr. 41, 14 octombrie 1929, p. 1297-1299

5 – Scriitorul şi presa

„Scriitorul în această perioadă zbuciumată este cea mai puternică armă în afirmarea vieții unui neam, istoria îi acordă o aureolă de apostolat".

Octavian Goga. *Rostul scriitorilor (Din Conferința rostită la Teatrul Național din Cluj).* În: *Țara Noastră*, V, nr. 49, 7 decembrie 1924, p. 1549-1553

*****

„Uniți printr-un sentiment de firească frățietate şi prin legăturile de solidaritate al unui ideal comun s-au grupat pe rând în jurul acestui ziar (*Tribuna* de la Sibiu – n.n.) care le-a asigurat pe deplin libertatea cuvântului **toți scriitorii de la noi.**

Aşa cum sunt, cu rostul lor simplu de muncitori în ogorul literelor, au venit aici să-şi spuie credințe şi păreri care îi frământă în vârtejul zbuciumului lor zilnic".

Octavian Goga. *Ce e „Tribuna" zilelor noastre? V. Rostul scriitorilor în politică*. În: *Tribuna* (Arad), XV, nr. 112, 6 iunie 1911, p. 1-2

6 – Moralitatea presei

„După retragerea literaților în turnul de ivoriu coloanele gazetelor au ajuns în stăpânirea celor care au

industrializat slovele şi din reporteri de cafenele au evoluat în veseli milionari. Astăzi tiparul care modelează opinia publică e lăsat numai pe mâna scribilor”.

Octavian Goga. *Libertatea militantă*. În: *Țara noastră*, IV, nr. 48, 2 decembrie 1923, p. 1521-1523

„(…) țara trebuie să devie abia acum dintr-o entitate politică şi geografică, **o entitate morală**. Sufletul agitat şi impresionabil al acestui popor cere o hrană de toate zilele ca să poată trăi şi să nu se împiedice în cale. Cine să dea această hrană?

Desigur că scrisul domnilor, tiparul cotidian, care se risipeşte prin toate colțurile ca o mamă binefăcătoare ori ca o otravă primejdioasă.

D-voastră vă dați seama cu toții de rostul presei la noi. Înțelegeți că în Occident **ea înregistrează numai opinia publică, pe când la noi trebuie s-o creeze**. (…) Scrisul în coloanele gazetăriei de azi apare diform ca talent şi străin ca substrat sufletesc. **La tribuna ideologiilor s-au îmbulzit negustorii şi au făcut din amvon o tejghea**”.

Octavian Goga. *Rostul scriitorilor.* (Din Conferința rostită la Teatrul Național din Cluj). În: Țara Noastră, V, nr. 49, 7 decembrie 1924, p. 1549-1553.

Un gazetar de legea veche

A fost o idee din cele mai fericite actul de pietate al ziarului „Carpații" de la Braşov, care deunăzi într-un număr festiv a comemorat ilustra figură a publicistului Aurel Mureşianu, la cincisprezece ani de la moartea lui.

Cu fostul director al „Gazetei Transilvaniei" de odinioară se evocă rostul gazetarului la noi, aşa cum a fost el în vremile eroice din trecut şi cum trebuie să fie astăzi în perioada constructivă a unui patrimoniu unit. Aurel Mureşianu, cu toată activitatea lui, reînvie aceste îndatoriri ale presei luptătoare pentru idee, care era supremul razim de existență în zbuciumul unui popor primejduit. Cei patruzeci de ani de muncă la gazeta din Braşov sunt un capitol strălucit, în care se afirmă gazetarul nostru de legea veche, aşa cum ne-am obişnuit să-l respectăm de-a lungul frământărilor de demult şi cum am dori să-l vedem astăzi în mijlocul atâtor epigoni cari au degradat o nobilă profesiune.

Viața lui Aurel Mureşianu se confundă în peripețiile ei cu lupta națională a românismului vreme de o jumătate de veac. Răposatul patriarh al presei din Ardeal, ale cărui articole le citeam zilnic cu profundă venerație în tinerețea noastră, avea însuşirile care îl predestinau rolului de îndrumător al opiniei publice la noi. Fiu al lui Iacob Mureşianu şi nepot al cântărețului care scutura lanțurile iobăgiei, el era smuls din misterele acestui pământ. Avea în sânge instinctele noastre seculare şi purta în suflet moştenirea din bătrâni. Coborâtorul popilor de la Rebrişoara se găsea într-o perfectă înrudire organică cu mediul căruia se adresa, prin scrisul lui vorbea poporul însuşi într-un elan de caldă spontaneitate. Pe lângă această garanție morală, publicistul, doctor la Universitatea din Viena, aduce gazetei

din Braşov şi o orientare intelectuală de ordin superior. Cu o astfel de armură, condeiul lui Aurel Mureşianu s-a apropiat de problemele curente ale vieții noastre. Decenii de-a rândul s-a desfăşurat truda lui, nu cu sila meseriei, ci cu avântul unui apostolat. În bătăliile pe cari le da, el apăra neamul dintr-un sentiment familiar al apărării proprii şi planurile pe cari le urzea erau o manifestare de energie colectivă, erau încordarea de voință a noastră, a tuturora.

E prea firesc, că astfel directorul de gazetă era un fel de mentor al opiniei publice, un conducător al mulțimii, un înalt sfetnic de fiecare zi. Toate faptele politice care se săvârşeau în vremea lui îi purtau pecetea individuală. Nu era comentatorul care vine în urmă, ci la cele mai multe ocazii autorul gândului inițial. În acest chip, fie că la Viena fonda societatea „România Jună”, fie că scria articole la revistele din străinătate sau contribuia acasă la întemeierea vechiului Partid Național, fie că făcea închisoare la Cluj sau compunea „Memorandul” către împărat, Aurel Mureşianu era în acțiunea permanentă a evoluției unui popor şi din călimara lui se ridica binecuvântarea cotidiană, necesară şi fructificatoare ca pâinea cea de toate zilele. După o viață de fecund neastâmpăr, în care s-au împletit toate lozincile mari ale epocii, moşneagul, făcând un bilanț rezumativ al străduințelor sale, putea scrie un drept cuvânt la jubileul de şaptezeci de ani al „Gazetei Transilvaniei” în 1907: *„Stați neclintiți la postul la care v-a chemat soarta, nu aşteptați de la nimeni nici mulțumire, nici recunoştință, ci în bine şi-n rău, în pace şi-n război, țineți sus şi tare steagul mântuirii poporului vostru, ca să-l vadă oştenii loviți de arma inamicului şi să-l recunoască, ca să nu se risipească şi să nu piardă nădejdea în izbândă”.*

Când a murit Aurel Mureşianu, am înțeles cu toții să s-a stins un focar de lumină şi de idealitate şi că amintirea

lui în analele presei noastre va rămâne încontinuu ca o justificare superioară a tagmei.

*

Iată un gazetar de legea veche!

Ca să vedeți reversul medaliei şi să puteți judeca în deplină obiectivitate pe prototipul de modă nouă, citiți, vă rog, „presa independentă", pe care scuipă în sute de mii de exemplare pe toată suprafața țării rotativele din strada Sărindar de la Bucureşti. Comparați scrisul lor cu un număr din „Gazeta" lui Mureşianu de pe vremuri. Puneți în cumpănă ce vreți: inteligență, pregătire, talent, onestitate. Veți vedea degrabă că marfa uşoară care se fabrică cu trei decenii mai târziu, e lipsită de consistență, e contrafacere odioasă. Citind printre rânduri, veți înțelege că în locul unei apropieri de sufletul nostru, tendințele programatice sunt destrucțiunea şi descurajarea. Veți căuta zadarnic în paginile bogate să se desprindă firul roşu al dragostei de țară, care anima sufletul mortului de subt Tâmpa. Ducând mai departe opera de analiză, veți lua în cercetare mai amănunțită lista acestor noi *directori* cari vor să lumineze mulțimea şi atunci o serie de întrebări vor da năvală ca să lămurească situația. De unde vine, vă veți zice, dinastia Honigmanilor, Braunşteinilor, Nadlerilor etc., ale cărei monitoare se strigă astăzi pe Calea Victoriei?

Unde cade Rebrişoara lor?

Ce moşteniri atavice pun în circulație numiții potentați ai tiparului, intruşi pe urmele lui Aurel Mureşianu, în ale cărui articole de ziar clocotea patima bardului redeşteptării noastre? Sau urmând indicațiile celui care s-a dus, veți întreba: la ce universitate a învățat Albert Honigmann, ce capital de inteligență pune el la bătaie şi care sunt strădaniile lui pentru binele României?

După toate aceste şi multe întrebări la fel, vă veți da seama de penibila dărăpănare în care se zbate presa la noi.

În afara progresului tehnic, scăpătarea culturală şi mai ales morală e evidentă. Directorii ziarelor de care ne poticnim noi, nu numai că nu sunt expresia ţării, cum erau înaintaşii, ci sunt în afară de ţară, sunt spuma incertă a călătorilor internaţionali, risipiţi pe toată întinderea globului, fără credinţe şi fără rădăcini. Ce rost pot avea în uriaşa încrucişare de energii a poporului nostru aceste fiinţe gelatinoase, care se îndoaie la toate vânturile, purtând termometrul mulţumirii în stomac? Cine e nebunul care crede că le poate confia secrete de stat sau planuri de război astăzi când stăm pe un vulcan şi când în fiecare clipă putem aştepta dezlănţuirea unui cataclism? Citiţi listele nemţeşti de pe vremea neutralităţii, în care se găseşte categorisit fiecare cu suma lui, şi vă veţi da seama atunci ce înseamnă o presă comercializată fără inimă şi fără Dumnezeu.

*

Aceste sunt motivele pentru care noi predicăm aici cu vreme întoarcerea la tradiţiile consacrate odinioară. Vrem, după pilda lui Gheorghe Bariţiu şi Aurel Mureşianu, să înstăpânim în coloanele gazetelor noastre *formula istorică* a gazetăriei româneşti de baştină, a cărei pietate dorim s-o salvăm, oricâte chelălăieli sinistre şi oricât injurii grosolane ar trezi această încercare.

La vreme de război, pentru soldaţii din tranşee, se ştie, păduchii sunt o groaznică nenorocire.

Să nu se mire nimeni, deci, dacă privind cu sfinţenie spre marii înaintaşi ai scrisului nostru, noi ne-am simţit datori să-i cerem opiniei publice o operă de deparazitare…

Octavian Goga, În: *Ţara Noastră*, V,
nr. 28, 13 iul. 1924, p. 861-863

„Unul din cele mai luminoase capitole din existenţa noastră”

Octavian Goga despre Andrei Şaguna

Anastasie Şaguna, viitorul monah şi apoi ierarh Andrei, s-a născut la 20 decembrie st.v. 1808/1 ianuarie 1809, st.n. în Mişcolţ (Miskolc), într-o familie de aromâni stabiliţi aici (Ungaria).

- 15/27 iunie 1846 – este numit „vicar general” al Ardealului
- 24 ianuarie/5 februarie 1848 – este numit **episcop ortodox** al Ardealului de către împăratul Ferdinand V al Austriei.
- 6 februarie 1849: primit în audienţă de noul împărat Francisc Iosif I, la Olmütz.
- 12 martie 1850 – Primul Sinod eparhial la Sibiu, cu 24 preoţi şi 20 de mireni, între care şi Avram Iancu – preşedinte, Andrei Şaguna.
- 27 august 1850: inaugurarea „Tipografiei Diecezane” în Sibiu.
- 1852: apare primul număr din *Calendarul diecezan*, continuă şi azi, neîntrerupt.
- 3 ianuarie 1853: apare primul număr din ziarul eparhial „Telegraful Român”, sub redacţia lui Florian Aron.
- 24/26 martie 1860: al doilea Sinod al diecezei ortodoxe a Transilvaniei, la Sibiu.
- 1/13 ianuarie – 4/16 ianuarie 1861: Conferinţa naţională a fruntaşilor politici români din Transilvania, la Sibiu.
- 23 octombrie/4 noiembrie 1861: înfiinţarea „ASTREI” cu primul ei preşedinte, Andrei Şaguna.

o 7/11 aprilie – 19/23 aprilie 1873. Congres Național al românilor din Transilvania, la Sibiu

o 16/18 septembrie – 7/19 octombrie 1868: Şaguna convoacă la Sibiu, Congresul Național – Bisericesc al românilor ardeleni.

A fost aprobat „Statutul Organic" al Bisericii Ortodoxe române din Transilvania – după care se va conduce până în anul 1925. Sancționat de împăratul Austro-Ungariei la 28 mai 1869

o 1 octombrie 1870: convocat primul Congres Național Bisericesc al Bisericii ortodoxe din Ardeal, în conformitate cu Statutul Organic.

o 7 septembrie 1871: Andrei Şaguna este ales membru de onoare al „Societății Academice Române" din Bucureşti. Este al treilea membru de onoare după principele Carol I, şi episcopul Dionisie Romano de la Buzău.

o 16/28 iunie 1873: Mitropolitul Andrei Şaguna moare în reşedința din Sibiu şi este înmormântat lângă Biserica mare din Răşinari.

*****

o 2008: la 20 decembrie se împlinesc 200 ani de la naşterea lui Andrei Şaguna. Biserica ortodoxă română a proclamat la începutul acestui an 2008: „Anul Andrei Şaguna".

*****

Despre marele ierarh, George Barițiu a scris: „(…) Şaguna a tras în viața sa un plan atât de larg şi [de] măreț, încât succesorii săi au să lucreze cel puțin o sută de ani ca să-l vadă realizat întreg."

*****

În anul 1923, când s-au împlinit 50 ani de la trecerea la cele veşnice a neuitatului Şaguna, Octavian Goga rosteşte un sensibil discurs, din partea Academiei Române.

Reproducerea este integrală după original.

*****

La groapa lui Şaguna

Mormintele sunt pe seama morților lăcaşuri de odihnă, pe sama viilor urne evocatoare.

Posteritatea se opreşte în pragul lor ca să smulgă tainele vieții ce a fost, să descifreze impulsul unei energii, sau să culeagă un învățământ pentru ziua de mâine. Deasupra fiecărei cruci din țintirim planează o poveste din trecut, care luminează în veşnicie. Sunt cruci de poveşti umile ca para gălbuie a unui opaiț în amurg, crucile mulțimii anonime revenite la sânul țărânii primitoare. Sunt cruci însă al căror înțeles străluceşte departe ca un stâlp de foc călător în noapte; sunt crucile risipitorilor de suflet ce au ocrotit o idee şi au lăsat-o moştenire spre binele altora. A te apropia de ele înseamnă a face să reînvie subt ochii tăi unele din forțele creatoare care au dus societatea în eterna ei primenire mai înainte cu un pas.

Pentru noi toți, mausoleul mitropolitului Şaguna este un asemenea prilej de împrospătare a amintirii unei rare energii rodnice, cheltuite pe de-a întregul în slujba neamului. Este poate cel mai evocator mormânt al românismului din Ardeal de o sută de ani încoace, fiindcă subt lespedea lui doarme omul care a realizat cele mai mari binefaceri pe seama acestui colț de pământ. De aceea astăzi, la cincizeci de ani de când s-a închis în criptă marele arhiereu, întreaga conştiință națională într-un avânt de pioasă reculegere călătoreşte subt brazii de la Răşinari,

dându-şi seama că de la groapa lui Şaguna, ca de pe o culme de înaltă retrospecţiune, vedem desfăşurându-se unul din cele mai luminoase capitole din însăşi existenţa noastră.

Veacul al nouăsprezecelea, perioada de procreaţie a României moderne, a scos pe arenă o admirabilă pleiadă de personalităţi. Principiul naţional, aruncat în laboratoriul istoriei universale de marea revoluţie franceză, a inaugurat epoca de redeşteptare şi la noi ca şi în alte părţi. Ca după un îndelung somn letargic, în care s-a acumulat o sevă milenară, puterile latente au izbucnit pe amândouă laturile Carpaţilor şi poporul nostru revenit la viaţă a fost zguduit din toropeala lui cu o egală intensitate subt toate stăpânirile politice de atunci. Un fluid misterios i s-a comunicat parcă în tot organismul lui şi l-a pus în mişcare. Lozincele vremei au găsit deodată răsunet în oropsitele Principate dunărene si în Ardealul chinuit de apăsarea iobăgiei. Un suflu romantic, o grabă febrilă de viaţă, un val impetuos de porniri generoase a luat conştiinţa obştească în stăpânire ca totdeauna în ajunul marilor primeniri. Dincoace şi dincolo de munţi setea de lumină şi de dreptate a început să agite într-un fel neobişnuit rândurile mulţimii şi ca prin minune din adormirea unui mediu primitiv patriarhal a crescut dintr-o dată o generaţie de intelectuali frământaţi de problemele neamului, militanţi, îndrăzneţi şi gata de ultimul sacrificiu pentru izbânda visului lor. E generaţia ideologilor de la patruzeci şi opt, cum s-a obişnuit să-i numească posteritatea, cei cari în Muntenia şi Moldova au făurit unirea şi războiul de independenţă, paralel cu mănunchiul care a îndrumat destinele neamului aici în Ardeal după prăbuşirea feudalităţii.

Românii de subt Habsburgi s-au găsit în faţa evenimentelor epocale de la jumătatea veacului trecut orfani de o clasă conducătoare. Un popor de ţărani clăcaşi călăuzit de preoţii lui era Ardealul nostru de la patruzeci şi opt.

Şcolile de la Blaj singure luminau pe acest fond de tristă părăsire ca o candelă în întuneric. De aceea a trebuit o răscolire a tuturor instinctelor de viaţă, ca menirea noastră istorică să poată fi îndeplinită. Încordarea supremă s-a făcut şi o vastă eflorescenţă de oameni a răsărit pentru toate trebuinţele. În mersul revoluţiei preoţimea a unit crucea cu spada, s-au ivit clerici în fruntea legiunilor de lăncieri, tineri advocaţi au devenit comandanţi de armată, în vreme ce profesori de teologie s-au improvizat în codificatorii doctrinei noastre politice. Totul s-a pus în mişcare, toate rezervele s-au înşiruit pe câmpul de bătaie în marele examen al neamului. Această revărsare de energii însă trebuia ordonată, ţinută în frâu şi valorizată cu un obiectiv politic bine determinat. Se cerea deci o operă de chibzuită cerebralitate, se cerea spiritul creator şi intuiţia de geniu care stăpâneşte vâltoarea tulbure, se cerea *omul excepţional.*

Rolul acesta l-a avut Andrei Şaguna, descendent al Pindului, trimis de soartă ca un ajutor venit de sus în tabăra ardelenilor.

Tânărul vicar din preziua învâlmăşelii generale s-a aşezat de la început în această largă perspectivă istorică, a ajuns repede un centru al mişcării şi mâna lui viguroasă a prins cu putere toate iţele. Înţelegând din primele momente că milioanele de ţărani români din vremea lui sunt predestinaţi unei conduceri teocratice, el a făcut din cârja vlădicească un sceptru de îndrumare politică. Deosebitele sale însuşiri îl impuneau în fruntea trebilor. Minte de o comprehensiune cu totul particulară pentru toate situaţiile politice, om de tact şi fin diplomat, spirit cizelat de cultură şi perfect echilibrat, pregătit deopotrivă pentru speculaţiunile abstracte ca şi pentru acţiunile pozitive, urmaşul de scaun al blagocestivului Vasile Moga aducea cu sine şi un element psihologic nou, linia de avânt şi îndrăzneală, temperamentul

de revoluționar şi conspirator, o reminiscență atavică, cine ştie, din sufletul agitat al Macedoniei.

Înzestrat cu o personalitate multiplă şi bogată, Şaguna a devenit astfel diriguitorul destinelor noastre politice în Ardeal.

De la memorabila Adunare de pe Câmpia Libertății la Blaj, unde figura lui venerabilă asemănătoare imaginei lui Andrei Hoffer, eroul tirolez din pânzele celebre ale lui Defregger, domina miile de țărani şi până în clipa din urmă a acestei frumoase bărbății, cel mai demn principe al bisericii noastre a fost pe planul întâi al tuturor acțiunilor constructive la noi. În acest cadru de ansamblu al zbuciumului unui popor trebuie apreciată munca lui Şaguna. Ardealul românesc, chemat la o viață politică prin străduințele arhipăstorului agreat la Curțile din Viena şi Petersburg, se înfățişa ca un spațiu întins şi gol, pe care totul trebuie clădit. Neobositul constructor a luat asupra sa covârşitoarea sarcină de a crea instituțiile trebuincioase pe seama milioanelor care au tânjit în umbră, cheltuindu-şi puterile într-o continuă şi laborioasă trudă, făcând „tuturor toate”, după zisa scripturii.

Grija de căpetenie a clericului mândru de tagma lui a fost ridicarea bisericii ortodoxe din prăbuşirea şi umilința ei şi reînvierea vechii mitropolii cutropite de vitregia vremilor. Când această țintă extrem de dificilă a putut fi atinsă, înfrângându-se prin influența şi stăruințele lui conduita tradițională a burgului vienez, noul mitropolit şi-a putut pune în lucrare ideile de organizator. În Constituția ce a dat bisericii sale i se învederează întreg spiritul de prevedere politică unit cu cea mai subtilă înțelegere a problemelor morale. *Statutul organic* al lui Şaguna, opera lui personală, rămâne pentru toate vremile la noi o „magna charta” a organizării bisericeşti. Principiul național şi concepția democratică sunt la baza magistralei alcătuiri care îmbină în

cel mai fericit chip spiritul apostolic al perceptelor creştineşti cu exigenţele avansate ale vieţii moderne. Pusă la adăpost de amestecul inoportun al statului ostil sau prea laicizat, pe temeiul unei complete autonomii şi înfrăţită cu complexul trebuinţelor unui popor prin participarea preponderentă a mirenilor la toate organele ei de administraţie, guvernându-se prin votul obştesc şi prin sistemul electiv, biserica orânduită de Şaguna a devenit cea mai puternică cetate de afirmare şi apărare naţională, lăsând viitorului mai norocos indicaţiile precise pentru organizarea integrală a bisericii noastre.

Prin activitatea lui pe tărâm bisericesc mitropolitul Andrei a depăşit graniţele eparhiei sale şi a menţinut contactul permanent cu românismul de pretutindeni.

Dar alături de această prodigioasă frământare la adăpostul Crucii, sufletul lui înregistra toate nevoile curente şi din scaunul arhieresc pe care prestanţa şi prestigiul lui personal îl transformaseră într-un piedestal de mare senior, bătrânul cu chip de vultur cobora des, fie că îl chema arena publică cotidiană, unde un sfert de veac a fost supremul paznic, fie că problemele culturale sau economice îl preocupau pentru întărirea neamului.

Când a fost în preajma apusului, deodată cu stingerea lui o furtună vrăjmaşe îşi pregătise dezlănţuirea asupra ogoarelor unde s-a risipit sămânţa lui Şaguna. Era de imperialism unguresc şi-a scos la iveală atotputernicia, lăsând să cadă pe bietul Ardeal, după o perioadă de destindere, urgia anilor răi din Biblie. Moşneagul dârz a înţeles toată amărăciunea vremilor schimbate, şi-a murmurat trist în barba de patriarh: *Flere possum, sed juvare non!* Înfrânt în cale, ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale unei vieţi, căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul pe

lume, drumețul de la Pind care urcase toată scara măririlor, el, prietenul arhiducilor de la Viena şi oaspele splendorilor imperiali, şi-a ales locaş de odihnă într-un sat de țărani la poală de codru verde, la Răşinari, în coasta graniței ce trebuia să cadă, într-o atmosferă rustică de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani de la munte care semnificau mai limpede trăinicia rasei şi pecetea de eternitate a năzuințelor noastre.

Figura lui Şaguna s-a introdus în mod definitiv în conştiința populară şi cultul marelui Andrei înstăpânit în toate cătunele Ardealului îşi întinde rețeaua strălucitoare asupra întregului pământ românesc.

Astăzi, la jumătate de veac, când sufletul României întregite în frunte cu Regele ei se apleacă în fața acestui mormânt plin de înțeles, umbra neuitatului părinte al neamului se desface deasupra capetelor noastre, trezind în inima tuturora un sentiment de binefăcătoare armonie, pentru a desprinde mai bine ritmul unei vieți şi a ne pătrunde de povețele ei.

Academia Română, prin rostul meu, turburat de duioase amintiri şi copleşit de măreția clipei, îşi trimite prinosul de închinare.

Octavian Goga, În: *„Țara Noastră”,* IV,
nr. 28, 15 iul. 1923, p. 881-884

Monumentul lui Mihai Eminescu
Cuvântare rostită la Sân Nicolaul Mare

Cea mai curată sărbătoare se desfăşură astăzi subt ochii noştri. Pentru întâia oară într-un petic de pământ românesc dezrobit, cade vălul de pe chipul de bronz al lui Eminescu. În zilele noastre de preocupări materiale, când după sângele scurs în tranşee o sete de viață păgână alungă cugetele din sferele abstracțiunii, d-voastră, un colț de popor din Banat, v-ați ridicat pe aripile poeziei. Când alții aleargă după zgomotul zarafilor, d-voastră vă cereți în tăcerea unui templu, când alții se lasă răpiți de valul bucuriilor deşerte, d-voastră zidiți un altar.

Am căutat să dezleg în mintea mea rostul tainei: de ce anume prima consacrare populară de acest fel o dă lui Eminescu tocmai Banatul? De ce tocmai aici la graniță, în fața unei şcoli rurale din Sân Nicolaul Mare răsare fruntea boltită a maestrului? De ce preoți şi învățători şi cete de țărani învăluiți în înfiorare mistică v-ați adunat cu toții să vă plecați genunchii? Cred că vă înțeleg şi pot da răspunsul. Mai întâi, Banatul e țara simțământului artistic, unde cântecul e la el acasă şi unde un suflet palpită la toate atingerile, ca o minunată harpă. Al doilea, conştiința voastră națională, conştiința propriei valori şi a diferențierii de alte neamuri tresare mai vie, cu zbucniri de fiecare clipă. Ş-al treilea, bănățeni, la praznicul libertății, voi sunteți singurii care n-ați venit cu toții, în inimă v-au rămas încă strigăte care dor, chemări tulburătoare…Din acest vălmăşag de simțiri, din dragostea pentru cântec, din mândria de rasă şi din protestarea unui drept ştirbit, ați înălțat acest semn de proslăvire. V-a trebuit un poet, care să vă zguduie şi să vă alinte, un cântăreț şi un animator pentru ziua de mâine.

L-ați ales pe Eminescu și ați fost pricepuți în alegere. Omagiul pe care i-l aduceți vă face cinste, fiindcă dovediți o înaltă înțelegere a culmilor de pe care vorbește gândirea noastră. Eminescu este și rămâne cea mai strălucită incarnație a geniului românesc. Vremea de astăzi cu toate izbânzile ei îi aparține. A biruit crezul lui. Tot viforul de dărâmare și tot avântul de reclădire țâșnește din fulgerele lui. Prin scrisul lui Eminescu a cerut cuvânt ideea integralității naționale cu toate atributele ei logice. Din zilele de adolescent cu o precocitate uimitoare, fiul căminarului de la Botoșani s-a îndrumat spre acest ideal, căruia mai târziu i-a dat o superioară justificare teoretică. Unitatea literară ca o formulă pregătitoare a unității politice, iată lozinca către care s-a îndrumat el, căreia de la început i-a jertfit ritmul măreț al unei creațiuni fără precedent încă în analele noastre. Din primele zile, elevul lui Aron Pumnul pornit în pribegie, a simțit chemările întregului sol românesc prins atunci sub atâtea stăpânirii vitregi. A plecat să-l cunoască și pretutindeni a pus urechea să-l audă. Limba lui literară, într-o vreme când grămătici de tot soiul o drămuiau cu erezii savante, se adapă din moștenirea „veche și înțeleaptă” a tuturor. Un proverb din munții Moldovei, o glumă de pe Târnava, o frază cu ritmică din Gorj, toate își dau întâlnire în atelierul lui Eminescu, ca să închege patrimoniul unității. El a fixat mai întâi și de un caracter definitiv tablele legii în graiul nostru. Nu e însă numai codificatorul limbii literare. *Eminescu e mai mult: e părintele ideologiei naționale moderne în evoluția noastră. E cel dintâi român al cărui creștet primește binecuvântarea din cer, dar ale cărui picioare sunt înfipte până în glezne în pământul strămoșesc. Mai mult ca oricare altul, el a crezut în neam, l-am simțit în adâncime, l-a înțeles în misiunea lui istorică*. Veacurile i-au strigat de departe, dincolo de „scripturile bătrâne”, i s-a mărturisit misterul traco-romanic al începutului, i-a strălucit

epopeea de la o mie patru sute, şi l-au durut toate chinurile facerii de astăzi. Citiţi *Doina* lui, cântecul năzuinţelor noastre eterne: e cea mai categorică evanghelie politică a românismului. Pentru că politica naţională întemeiată pe puritatea de sânge şi pe încercuirea în tradiţiile noastre seculare ca şi pe excluderea străinului exploatator, n-a avut un mai luminos doctrinar decât pe poetul *Luceafărului.* Oricât ar fi dispuse minţile simpliste să creadă că jocul realităţilor scapă artistului şi că înregistrarea cu precizie a necesităţilor naţionale e numai apanajul politicianilor profesionişti, adevărul e altul. Eminescu, poetul, e cel mai echilibrat creier politic al României în creştere. Citiţi articolele lui şi veţi vedea că staţi în faţa unor axiome de valoare permanentă. Ele pot fi invocate la tot pasul ca un îndreptar de pedagogie naţională.

De aceea aţi avut o intuiţie fericită când vi l-aţi decretat ca paznic suprem al sufletelor voastre şi l-aţi turnat în bronz. În vremea asta de plămădeală, când ţara e înconjurată de frământări vulcanice, când duşmănii văzute şi nevăzute se plimbă subt ochii noştri, alături cu învălmăşeala atâtor nepricepuţi, când piroane străine ni se bat în carne şi mulţi venetici se împart încă pe cămaşa acestui biet popor, d-voastă, adunaţi-vă la poalele acestui monument şi primiţi sfatul din îndrumările lui.

Eminescu vă va răsplăti. Din el vă veţi împărtăşi cu acea dragoste de ţară care e temelia tuturor căminurilor bine aşezate. Veţi vedea de la el poruncile de toate zilele, veţi şti cum să afirmaţi existenţa voastră de avangardă a românismului. O graniţă se păzeşte sau cu un corp de armată, sau cu statuia unui poet legată de inimile tuturora. Aţi ales pe cea mai tare, aţi ales pe poet, cum v-au povăţuit impulsurile firii unui popor de artişti. Lăsaţi-mă să vă mulţumesc, având acest drept printr-un zbucium îndelung pe urmele învăţătorului. În ziua când şi la Nistru, acolo în

Basarabia, se va ridica din obolul mulțimei anonime un altar la fel, în ziua aceea statul românesc a primit consacrarea eternității şi a ajuns aşa cum l-a visat el, puternic şi nedespărțit de-a pururi, - de la Nistru până la Tisa.

Octavian Goga, În: *„Țara Noastră”,* VI,
nr. 42, 18 oct. 1925, p. 1337-1339

PUBLICISTICA

A. În periodice

CEASUL DEŞTEPTĂRII, semnat *Octavian, Tribuna,* an XV, decembrie 1898.

ÎN SÂNUL NATURII, semnat *Octavian, Familia,* an XXXV, nr. 8, 21 ianuarie – 5 februarie 1899, p. 88.

TEMPORA MUTANTUR, semnat *Octavian, Tribuna literară,* 24 şi 31 martie 1901.

OUĂ ROŞII, semnat *Octavian, Tribuna literară,* 14 aprilie 1901.

DIN HÂRTIILE LUI NIȚĂ, semnat *Octavian, Tribuna literară,* 14 iulie 1901.

CIRIPITURI, semnat *Octavian, Tribuna,* 1902, nr. 42.

ALTE CIRIPITURI, semnat *Octavian, Tribuna,* 1902, nr. 43.

LA ANTICAR, semnat *Agog, Luceafărul,* Budapesta, an I, nr. 5, 1 septembrie 1902, p. 72-73.

RETOUR – *Dedicație celor ce nu vor să citească revista „Luceafărul”, Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 33-34.

CEL DIN URMĂ FOILETON, semnat *Agog, Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 86-88.

FAMILIA MOCSONYI, *Luceafărul,* an II, nr. 22, 15 noiembrie 1903, p. 258.

EXPOZIȚIA DE PICTURĂ A D-LUI OCTAVIAN SMIGHELSCHI, *Luceafărul,* an II, nr. 24, 15 decembrie 1903, p. 394-396.

CHEMAREA PREOȚIMII NOASTRE, *Luceafărul,* an VI, nr. 2-3, 1 februarie 1907, p. 27-31.

NIŞTE LĂMURIRI, semnat *O.G., Luceafărul,* an VI, nr. 1, 1 ianuarie 1907, p. 23-24.

O DEOSEBIRE, *Luceafărul,* an VI, nr. 6, 15 martie 1907, p. 110-111.

IOSIF VULCAN, Un condei al vremilor apuse, semnat *O.G., Luceafărul,* an VI, nr. 17, 1 septembrie 1907, p. 359.

CĂTRĂ CĂRTURARII NOŞTRI, *Țara noastră,* an I, nr. 1, 1 ianuarie 1907, p. 3-7.

NU MAI VREM UMILINȚĂ, *Țara noastră,* an I, nr. 2, 7 ianuarie 1907, p. 23-26.

POVESTE DE JALE, *Țara noastră,* an I, nr. 4, 21 ianuarie 1907, p. 55-59.

DIN PĂCATELE NOASTRE, *Țara noastră,* an I, nr. 7, 11 februarie 1907, p. 103-105.

CĂTRE…, *Țara noastră,* an I, nr. 9, 25 februarie 1907, p. 9-10.

VORBE…, *Țara noastră,* an I, nr. 10, 4 martie 1907, p. 151-154.

ZILE GRELE, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 12, 18 martie 1907, p. 183-185.

MOŞTENIREA NOASTRĂ, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 13, 25 martie 1907, p. 199-202.

BIBLIOTECILE POPORALE, semnat *O., Țara noastră,* an I, nr. 15, 8 aprilie 1907, p. 231-234.

LA PODMOL, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 22, 27 mai 1907, p. 359-362.

LA RĂSPÂNTIE, *Țara noastră,* an I, nr. 27, 1 iulie 1907.

UN NEMURITOR: NICOLAE GRIGORESCU, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 33, 12 august 1907, p. 535-537.

VREM CALEA ADEVĂRULUI I, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 40, 30 septembrie 1907, p. 647-649.

IDEM, nr. 43, 21 octombrie 1907, p. 695-697.

PĂMÂNTUL NOSTRU SE CHEAMĂ, semnat *G., Țara noastră,* an I, nr. 49, 2 decembrie 1907, p. 741-744.

ȚĂRANUL ÎN LITERATURA NOASTRĂ POETICĂ, *Viața românească,* II, 1907, nr. 12, dec., p. 371, 389.

PE DRUM NOU, *Țara noastră,* Sibiu, an II, nr. 1, 1 ianuarie 1908, p. 1.

PORTRETE. PIERDUT, semnat, *Ion Bratu, Țara noastră,* an II, nr. 1, 1 ianuarie 1908, p. 2-3-4-5-6.

SOCIALE, semnat *Styx, Țara noastră,* an II, nr. 7, 10/23 februarie 1908, p. 57-58.

ADEVĂRUL, *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1908, p. 291-293.

GENERAȚIA NOUĂ, *Țara noastră,* an II, nr. 11, 9/22 martie 1908, p. 87-88.

LĂMURIRE, *Țara noastră,* an II, nr. 16, 13/26 aprilie 1908, p. 131.

DOUĂ JUDECĂȚI, *Țara noastră,* an II, nr. 18, 27 aprilie/10 mai 1908, p. 147.

ADEVĂRUL, *Țara noastră,* an II, nr. 20, 11/24 mai 1908, p. 163-164.

DISCURSUL DE APĂRARE ROSTIT DE DL.O. GOGA LA CURTEA CU JURAȚI DIN CLUJ în 10 noiembrie 1908, *Țara noastră,* an II, nr. 46, 9/22 noiembrie 1908, p. 371-372.

CÂTEVA LĂMURIRI, *Țara noastră,* an III, nr. 27, 15/18 iulie 1909, p. 219.

POVESTEA UNEI CASE, nesemnat, an III, nr. 46, Sibiu 15/18 noiembrie 1909, p. 365-366. Reprodusă în volum.

ÎNDEMNURI NOI, *Tribuna,* Arad, an XIV, nr. 245, 14/27 noiembrie 1910, p. 1.

COPIII NIMĂNUI, *Tribuna,* an XIV, nr. 240, 7/20 noiembrie 1910, p. 1-2.

PRO DOMO, *Tribuna,* an XIV,nr. 257, 11 decembrie 1910, p. 1-2.

DREPTUL CRITICEI, *Tribuna,* Arad, an XIV, nr. 259, 1 decembrie 1910, p. 1-2.

O SCRISOARE A DOMNULUI GOGA, *Tribuna,* Arad, an XIV, nr. 261, 3 decembrie 1910, p. 1.

JUDECĂȚILE UNUI „OM MAI ÎN VÂRSTĂ" ŞI LĂMURIRILE UNUI „BĂIAT TÂNĂR", *Pentru dl. A.C. Popovici şi alți binevoitori, Tribuna*, Arad, an XIV, nr. 281, 29 decembrie 1910, p. 1-2, 3.

MITRUȚ JURATUL – Fragment -, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 1, 1/14 ianuarie 1911, p. 1-4. [E o scenă din *Domnul notar].*

CUM SE OTRĂVESC SUFELTELE…, *Tribuna,* an XV, nr. 29, 6 februarie 1911, p. 1-2.

DECLARAȚIE (Semnată Ion Agârbiceanu, O. Goga, Ion Lupaş), *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 38, 2 martie 1911, p. 1.

(Scrisoare către ziarul BUDAPESTI HIRLAP), *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 38, 2 martie 1911, p. 4.

TREGUA DEI, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 65, 2 aprilie 1911, p. 1-2.

CÂTEVA CUVINTE PENTRU D-L VASILE GOLDIŞ, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 38, 2 martie 1911, p. 4.

O MĂRTURISIRE, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 73, 13 aprilie 1911, p. 1-2.

AVEM O CREDINȚĂ, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 81, 10/23 aprilie 1911, p. 2-3

CE E „TRIBUNA" ZILELOR NOASTRE?, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 108, 17/30 mai 1911, p. 1-2; II IDEM, nr. 109, 18/31 mai 1911, p. 1-2, III IDEM, nr. 110, 1 iunie 1911, p. 1-2; IV, IDEM, nr. 111, 3 iunie 1911, p. 1-2;

V, IDEM, nr. 112, 6 iunie 1911, p. 1-2; VI, IDEM, nr. 114, 8 iunie 1911, p. 1-2; VII, IDEM, nr. 115, 9 iunie 1911, p. 1-2; VIII IDEM, nr. 116, 10 iunie 1911, p. 1-2.

ÎNMORMÂNTAREA PROFESORULUI AUREL BRATU, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 120, 16 iunie 1911, p. 4-5.

O SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE D. ALEXANDRU VAIDA, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 126, 23 iunie 1911, p. 1-4.

CIOCOISMUL VINE LA NOI, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 159, 4 august 1911, p. 1-3.

MORALA CELOR MICI, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 161, 6 august 1911, p. 1-2.

LĂMURIRI PENTRU ADEVĂR, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 167, 13 august 1911, p. 1-2.

DREPTUL TĂCERII, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 226, 27 octombrie 1911, p. 1

TRIUMFUL IDEII, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 227, 29 octombrie 1911, p. 1.

UN ANAHRONISM: CULTURA NAȚIONALĂ MAGHIARĂ, *Românul,* Arad, nr. 284, 25 dec. 1912-7 ian. 1913.

ÎN PLOAIA DE SĂGEȚI, *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 273, 27 decembrie 1911, p. 1.

SECRETUL POLITIC AL LUI MAUPRE, *Tribuna,* Arad, nr. 281, ianuarie 1912, p. 3.

DOUĂ SUFLETE, DOUĂ LITERATURI, *Luceafărul,* an XII, nr. 6, 16 martie 1913, p. 177.

MARII VINOVAȚI, *Adevărul,* nr. 9353, 17 august 1914, p. 1.

BUCUREȘTII PETREC, *Epoca,* an XXII, nr. 142, 26 mai 1915, p. 1.

CEI DIN URMĂ…, *Epoca,* an XXII, nr. 156, 9 iunie 1915, p. 1.

REFUGIAȚII, *Epoca,* an XXII, nr. 162, 15 iunie 1915, p. 1.

NU MAI ȚINE MULT, *Epoca,* an XXII, nr. 177, 30 iunie 1915, p. 1.

O NEDREPTATE, *Epoca,* an XXII, nr. 181, 4 iulie 1915, p. 1.

ALMA MATER, *Epoca,* an XXII, nr. 188, 11 iulie 1915, p. 1.

TABACHERA LUI NICULAE CRĂCIUN, *Epoca,* an XXII, nr. 193, 16 iulie 1915, p. 1.

ANUL MORȚII ÎN ARDEAL, *Epoca,* an XXII, nr. 197, 20 iulie 1915, p. 1.

CINE SUNT TRĂDĂTORII?, *Epoca,* an XXII, nr. 203, 26 iulie 1915, p. 1.

O MÂNGĂIERE, *Epoca,* an XXII, nr. 208, 31 iulie 1915, p. 1.

A MURIT ÎMPĂRATUL (Tekirghiol 5 august), *Epoca,* an XXII, nr. 215, 7 august 1915, p. 1.

ŞVABUL DE LA MĂRIŞEL, *Epoca,* an XXII, nr. 226, 18 august 1915, p. 1.

PLEACĂ ŞI MANIU…, *Epoca,* an XXII, nr. 238, 20 august 1915, p. 1.

OAMENI AI NIMĂNUI, *Epoca,* an XXII, nr. 244, 5 septembrie 1915, p. 1.

CEASUL DIN URMĂ, *Epoca,* an XXII, nr. 251, 12 septembrie 1915, p. 1.

NEUTRALII NOŞTRI, *Epoca,* an XXII, nr. 263, 24 septembrie 1915, p. 1.

FATALITATEA SÂNGELUI, *Epoca,* an XXII, nr. 267, 28 septembrie 1915, p. 1.

DACĂ SE VA ÎNTÂMPLA…, *Epoca,* an XXII, nr. 286, 17 octombrie 1915, p. 1.

SCRISOARE D-LUI AL. BRĂTESCU-VOINEŞTI, *Epoca,* an XXII, nr. 292, 23 octombrie 1915, p. 1.

UN GLAS DIN MORMÂNT: AR FI O TRĂDARE, *Epoca,* an XXII, nr. 316, 16 noiembrie 1915, p. 1.

MANIFESTUL D-LUI OCTAVIAN GOGA CĂTRE ALEGĂTORII COLEGIULUI II DE ROMANAȚI, datat 2 decembrie 1915, *Epoca,* an XXII, nr. 337, 7 decembrie 1915, p. 1.

CU PRILEJUL CANDIDATURILOR DE LA GALAȚI ŞI ROMANAȚI, datată Caracal 17 decembrie 1915, *Epoca,* an XXII, nr. 349, 19 decembrie 1915, p. 1.

SPRE BIRUINȚĂ, *România,* an I, nr. 1, 2 februarie 1917, p. 1

CRIMĂ ŞI PEDEAPSĂ, *România,* an I, nr. 2, 3 februarie 1917, p. 1.

ARDEALUL FĂRĂ DUMNEZEU, nesemnat, însă particularitățile stilistice îl indică pe Goga ca autor, *România,* an I, nr. 3, 5 februarie 1917, p. 1.

LA SICRIUL UNEI IDEI – *cu prilejul morții lui Aurel Popovici, România,* an I, nr. 3, 5 februarie 1917, p. 1.

CĂTRE ȚĂRANII SOLDAȚI, *România,* an I, nr. 5, 6 februarie 1917, p. 1.

TRĂDĂTORII, *România,* an I, nr. 9, 10 februarie 1917, p. 1.

UNGURII, *România,* an I, nr. 13, 14 februarie 1917, p. 1.

INIMA UNEI REGINE, *România,* an I, nr. 15, 16 februarie 1917, p. 1.

SĂ VORBEASCĂ FRONTUL, *România,* an I, nr. 18, 19 februarie 1917, p. 1.

UN NEAMȚ CA TOȚI NEMȚII: CONTELE ZEPPELIN, *România,* an I, nr. 27, 28 februarie 1917, p. 1.

O NOUĂ PERSPECTIVĂ, *România,* an I, nr. 30, 3 martie 1917, p. 1.

LINIŞTEA MORALĂ, *România,* an I, nr. 32, 6 martie 1917, p. 1.

ÎNCHISORILE UNGUREŞTI, *România,* an I, nr. 35, 8 martie 1917, p. 1.

AUGUST MÜLLER, *România,* an I, nr. 37, 10 martie 1917, p. 1.

TRIUMFUL EUROPEI, *România,* an I, nr. 41, 14 martie 1917, p. 1.

CUM VORBEŞTE ARDEALUL, *România,* an I, nr. 100, 14 mai 1917, p. 1.

PETROGRADUL REVOLUȚIONAR, *România,* an I, nr. 115, 30 mai 1917, p. 1.

AU VENIT ARDELENII, *România,* an I, nr. 123, 7 iunie 1917, p. 1.

ACUM ÎNCEPE RĂZBOIUL NOSTRU, *România,* an I, nr. 131, p. 1.

FEMEIA RUSĂ, *România,* an I, nr. 135, 19 iunie 1917, p. 1.

MAIORESCU, *România,* an I, nr. 139, 23 iunie 1917, p. 1.

SCRIITORII RUŞI, *România,* an I, nr. 147, 1 iulie 1917, p. 1

KERENSKY, *România,* an I, nr. 147, 1 iulie 1917, p. 1.

DOUĂ FORȚE UNITE – ȚARA ŞI FRONTUL, *România,* an I, nr. 150, 4 iulie 1917, p. 1.

SÂNGE ŞI CERNEALĂ, *România,* an I, nr. 154, 8 iulie 1917, p. 1.

DREPTURI ŞI PĂMÂNT, *România,* an I, nr. 167, 22 iulie 1917, p. 1.

CĂTRE SOLDAȚII ROMÂNIEI MARI, *România,* an I, nr. 172, 27 iulie 1917, p. 1.

ZILE MARI, *România,* an I, nr. 178, 2 august 1917, p. 1.

UN POPOR LUPTĂTOR – CEHII, *România,* an I, nr. 180, 4 august 1917, p. 1.

NE ÎNVAȚĂ MĂRĂȘEȘTII …, *România,* an I, nr. 183, 8 august 1917, p. 1.

POLITICA UNGUREASCĂ, *România,* an I, nr. 214, 13 septembrie 1917, p. 1

LUMINĂ ÎN BASARABIA, *România,* an I, nr. 221, 21 septembrie 1917, p. 1.

ÎNCEP SĂ NE CUNOASCĂ, *România,* an I, nr. 224, 24 septembrie 1917, p. 1.

ROBINSON ÎNTRE SĂLBATICI, *România,* an I, nr. 227, 28 septembrie 1917, p. 1.

NU MOARE FILIPESCU…, *România,* an I, nr. 230, 1 octombrie 1917, p. 1.

UNGURII GENEROȘI…, *România,* an I, nr. 254, 29 octombrie 1917, p. 1.

DRUMUL UNUI APOSTOL, PROFESORUL G.T. MASARYK, *România,* an I, nr. 238, 29 octombrie 1917, p. 1.

ARDEALUL LA CHIȘINĂU, *România,* an I, nr. 254, 29 octombrie 1917, p. 1.

TULBURĂRILE DIN RUSIA, *România,* an I, nr. 255, 31 octombrie 1917, p. 1.

O CĂLĂTORIE URÂTĂ, *România,* an I, nr. 257, 2 noiembrie 1917 p. 1.

CLEMENCEAU, *România,* an I, nr. 270, 17 noiembrie 1917, p. 1.

UN MARE EVENIMENT, *România,* an I, nr. 277, 25 noiembrie 1917, p. 1.

NU S-A SCHIMBAT NIMIC, *România,* an I, nr. 284, 3 decembrie 1917, p. 1.

CRIZA PARTIDULUI NAȚIONAL DIN ARDEAL, *Țara noastră,* an III, nr. 1, 15 octombrie 1922, p. 6-9.

REGIONALISMUL, *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 41-44.

PUMNALUL DE TOLEDO, *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 51-56. Reprodus în volume.

ŞCOALA D-LUI MANIU, semnat *G.O., Țara noastră,* an III, nr. 3, 29 octombrie 1922, p. 74-76.

POVESTEA LUI ILIE MUROMETS, *Țara noastră,* an III, nr. 4, 5 noiembrie 1922, p. 105-108.

SCĂDEREA DE PRESTIGIU A ARDEALULUI, *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 137-141.

PRO DOMO, *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 147-148.

IDEEA NAȚIONALĂ, *Țara noastră*, an IV, nr. 2, 14 ianuarie 1923, p. 49-52.

REABILITAREA ARDEALULUI, *Țara noastră,* an IV, nr. 3, 21 ianuarie 1923, p. 81-85.

O APĂRARE NAȚIONALĂ, *Țara noastră,* an III, nr. 6, 19 noiembrie 1922, p. 169-172.

TABLA VALORILOR, *Țara noastră,* an III, nr. 7, 26 noiembrie 1922, p. 201-203.

O LIMPEZIRE, *Țara noastră,* an III, nr. 8, 3 decembrie 1922, p. 235-237.

LA GROAPA PĂRINTELUI LUCACI, *Țara noastră,* an III, nr. 9, 10 decembrie 1922, p. 265-268.

CEI CARE PLEACĂ – CEI CARE VIN… (fragmente), *Țara noastră,* an III, nr. 10, 17 decembrie 1922, p. 298-302.

PROBLEMA RELIGIOASĂ, *Țara noastră,* an III, nr. 11, 24 decembrie 1922, p. 329-334.

POST MORTEM…, *Țara noastră,* an III,nr. 11, 24 decembrie 1922, p. 340-341.

CONGRESUL DE LA SIBIU, *Țara noastră,* an III, nr. 12, 31 decembrie 1922, p. 361-363.

O LADĂ GOALĂ, *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 7 ianuarie 1923, p. 8-14.

PROBLEMA MAGHIARĂ, *Țara noastră,* an IV, nr. 4, 28 ianuarie 1923, p. 113-115.

VOTAREA CONSTITUȚIEI, *Țara noastră,* an IV, nr. 5, 4 februarie 1923, p. 145-147.

AU IEŞIT ÎN LARG…, *Țara noastră,* an IV, nr. 7, 18 februarie 1923, p. 209-211.

CONCEPȚII MINORITARE, *Țara noastră,* an IV, nr. 8, 25 februarie 1923, p. 245-249.

ÎNCĂ O DATĂ ALBA-IULIA, *Țara noastră,* an IV, nr. 9, 4 martie 1923, p. 273-278.

GRANIȚE, *Țara noastră,* an IV, nr. 10, 11 martie 1923, p. 305-308.

MUSTUL CARE FIERBE, *Țara noastră,* an IV, nr. 11, 18 martie 1923, p. 337-340.

VORBELE MARI, *Țara noastră,* an IV, nr. 12, 25 martie 1923, p. 369-372.

PRIN EVAPORARE…, *Țara noastră,* an IV, nr. 13, 10 aprilie 1923, p. 401-404.

ÎN VINEREA PATIMILOR..., *Țara noastră*, an IV, nr. 14, 8 aprilie 1923, p. 433-435.

SPRE ALTE ORIZONTURI, *Țara noastră,* an IV, nr. 15, 15 aprilie 1923, p. 265-268

PROPAGANDA DE LA BUDAPESTA, *Țara noastră,* an IV, nr. 16, 22 aprilie 1923, p. 497-499.

PONEGRIREA COROANEI, *Țara noastră,* an IV, nr. 17, 29 aprilie 1923, p. 529-533.

BADEA GHEORGHE, *Țara noastră,* an IV, nr. 18, 6 mai 1923, p. 561-563.

LEGENDE ŞI TEORII, *Țara noastră,* an IV, nr. 19, 13 mai 1923, p. 593-597.

PARTIDELE POLITICE DIN ARDEAL, *Țara noastră,* an IV, nr. 20, 20 mai 1923, p. 625-629.

PRIMEJDIA STRĂINILOR, *Țara noastră,* an IV, nr. 21, 27 mai 1923, p. 657-659.

GHEORGHE COŞBUC, DISCURS DE RECEPŢIE LA ACADEMIA ROMÂNĂ, *Ţara noastră,* an IV, nr. 22, 3 iunie 1923, p. 689-708.

CA LA BUDAPESTA…*Ţara noastră,* an IV, nr. 23, 10 iunie 1923, p. 721-723.

APELUL LA STRĂINĂTATE, *Ţara noastră,* an IV, nr. 24, 17 iunie 1923.

DOUĂ SIMBOLURI, *Ţara noastră,* an IV, nr. 25, 24 iunie 1923, p. 785-788.

LICHIDARE, *Ţara noastră,* an IV, nr. 26, 1 iulie 1923, p. 817-819.

PROPAGANDA DUŞMĂNOASĂ ÎN STRĂINĂTATE, *Ţara noastră,* an IV, nr. 27, 8 iulie 1923, p. 849-852.

LA GROAPA LUI ŞAGUNA, *Ţara noastră,* an IV, nr. 28, 15 iulie 1923, p. 881-884.

ARENDAŞI AI TRECUTULUI, *Ţara noastră,* an IV, nr. 29, 22 iulie 1923, p. 913-915.

CONDOTIERII MĂRUNŢI, *Ţara noastră,* an IV, nr. 30, 29 iulie 1923, p. 945-947.

PROTECTORII DE LA BUCUREŞTI, *Ţara noastră,* an IV, nr. 31, 5 august 1923, p. 977-979.

O NEDREPTATE, *Ţara noastră,* an IV, nr. 32, 13 august 1923, p. 1009-1012. Reprodus în volumul *Mustul care fierbe.*

LA O RĂSPÂNTIE NOUĂ, *Ţara noastră,* an IV, nr. 22, 19 august 1923, p. 1041-1043.

O MIŞCARE PARALELĂ, *Ţara noastră,* an IV, nr. 34, 26 august 1923, p. 1075-1076.

UN PACHET DE MINCIUNI, *Ţara noastră,* an IV, nr. 35, 2 septembrie 1923, p. 1105-1107.

VLAICU, *Ţara noastră,* an IV, nr. 36, 9 septembrie 1923, p. 1137-1142. Reprodus în volum.

LĂMURIRILE GENERALULUI AVERESCU, *Țara noastră,* an IV, nr. 38, 23 septembrie 1923, p. 1214-1216.

FIERBE ÎN ȚARĂ, *Țara noastră,* an IV, nr. 39, 30 septembrie 1923, p. 1233-1239.

EXPULZAREA STRĂINILOR, *Țara noastră,* an IV, nr. 40, 7 octombrie 1923, p. 1265-1266.

AFIRMAREA IDEII NAȚIONALE, *Țara noastră,* an IV, nr. 41, 14 octombrie 1923, p. 1297-1299.

CAZUL DOMNULUI ROZENTHAL, *Țara noastră,* an IV,nr. 42, 21 octombrie 1923, p. 1329-1332.

O CHESTIUNE DE FAMILIE, *Țara noastră,* an IV, nr. 43, 28 octombrie 1923, p. 1361-1363.

SE SPARG GRANIȚELE…, *Țara noastră,* an IV, nr. 45, 11 noiembrie 1923, p. 1425-1428.

ESTETISM POLITIC, *Țara noastră,* an IV, nr. 46, 18 noiembrie 1923, p. 1457-1462.

LĂSAȚI PERDEAUA, *Țara noastră,* an IV, nr. 47, 25 noiembrie 1923, p. 1489-1491.

LITERATURA MILITANTĂ, *Țara noastră,* an IV, nr. 48, 2 decembrie 1923, p. 1521-1523.

DUPĂ CINCI ANI, *Țara noastră,* an IV, nr. 49, 9 decembrie 1923, p. 1553-1554.

IDEEA NAȚIONALĂ, conferință ținută în fața studenților din Cluj, *Țara noastră,* an IV, nr. 50, 16 decembrie 1923, p. 1585-1598. Reprodus în volum.

ARDEALUL SE REFACE…, *Țara noastră,* an IV, nr. 51, 23 decembrie 1923, p. 1621-1623.

O LECȚIE, *Țara noastră,* an IV, nr. 52, 30 decembrie 1923, p. 165-1657.

AN NOU- VREMURI NOI, *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 6 ianuarie 1924, p. 74.

RĂZVRĂTIREA DE LA CUIBUL CU BARZĂ, *Țara noastră,* an V, nr. 2, 13 ianuarie 1924, p. 33-36.

TREI SERI ÎN GARA DE NORD…, *Țara noastră,* an V, nr. 3, 20 ianuarie 1924, 65-67.

DUPĂ CONFERINȚA DE LA BELGRAD, *Țara noastră,* an V, nr. 4, 27 ianuarie 1924, p. 97-100.

CRIZA PARLAMENTARISMULUI, *Țara noastră,* an V, nr. 5, 3 februarie 1924, p. 129-130.

ECLIPSA INTELECTUALĂ, *Țara noastră,* an IV, nr. 6, 10 februarie 1924, p. 161-163.

DREPTATEA DE VÂNZARE, *Țara noastră,* an V, nr. 8, 24 februarie 1924, p. 193-195.

DUPĂ MOARTEA LUI WILSON, *Țara noastră,* an V, nr. 8, 24 februarie 1924, p. 225-228.

UN NOU TIP DE ORIZONT: ŞABĂS-GOIMUL, *Țara noastră,* an V, nr. 9, 2 martie 1924, p. 257-259. Reprodus în volum.

CU UNUL MAI PUȚIN, *Țara noastră,* an V, nr. 10, 9 martie 1924, p. 285-287.

ZEFLEMEAUA, *Țara noastră,* an V, nr. 11, 16 martie 1924, p. 317-320. Reprodus în volum.

BUDAPESTA LA CARACAL, *Țara noastră,* an V, nr. 12, 23 martie 1924, p. 349-351.

CONŞTIINȚA DE PARTID ÎN ARDEAL, *Țara noastră,* an V, nr. 13, 30 martie 1924, p. 381-383.

DUPĂ ACHITAREA STUDENȚILOR, *Țara noastră,* an V, nr. 15, 15 aprilie 1924, p. 445-448.

VECINII NOŞTRI SÂRBI, *Țara noastră,* an V, nr. 16, 20 aprilie 1924, p. 477-479.

TAINA ÎNVIERII NOASTRE, *Țara noastră,* an V, nr. 17, 27 aprilie 1924, p. 509-510.

RĂSPUNS UNOR PROVOCĂRI, *Țara noastră,* an V, nr. 18, 4 mai 1924, p. 541-546.

ADUNĂRI POPORALE, *Țara noastră,* an V, nr. 19, 11 mai 1924, p. 573-575.

PARTIDUL GUVERNĂRII DE MÂINE, *Țara noastră,* an V, nr. 20, 18 mai 1924, p. 605-606.

DUPĂ ÎNTOARCEREA SUVERANILOR, *Țara noastră,* an V, nr. 21, 25 mai 1924, p. 637-639.

CRIZA ARDEALULUI, *Țara noastră,* an V, nr. 22, 1 iunie 1924, p. 669-671.

UN TRIUMF AL DEMOCRAȚIEI, *Țara noastră,* an V, nr. 23, 8 iunie 1924, p. 701-703.

O COMPARAȚIE HIBRIDĂ, *Țara noastră,* an V, nr. 25, 15 iunie 1924, p. 733-736.

ODISEEA UNEI CĂMĂȘI, *Țara noastră,* an V, nr. 25, 22 iunie 1924, p. 765-768.

S-A FĂCUT – DAR NU S-A FĂCUT…, *Țara noastră,* an V, nr. 26, 29 iunie 1924, p. 797-800.

PE DEASUPRA MULȚIMEI, *Țara noastră,* an V, nr. 27, 6 iulie 1924, p. 829-831.

UN GAZETAR DE LEGEA VECHE, *Țara noastră,* an V, nr. 28, 13 iulie 1924, p.861-863.

FILOXERA ARDEALULUI, *Țara noastră,* an V, nr. 29, 20 iulie 1924, p. 893-895.

ORAȘELE, *Țara noastră,* an V, nr. 30, 27 iulie 1924, p. 925-927.

DUPĂ ZECE ANI, *Țara noastră,* an V, nr. 31, 3 august 1924, p. 957-959.

MOBILIZAREA MORALĂ, *Țara noastră,* an V, nr. 32, 10 august 1924, p. 989-992.

ÎN PRAGUL SĂRBĂTORILOR DE LA ȚEBEA, *Țara noastră,* an V, nr. 33, 17 august 1924, p. 1021-1023.

PATRIOȚII DE LA BUDAPESTA, *Țara noastră,* an V, nr. 34, 24 august 1924, p. 1053-1056.

AVRAM IANCU, *Țara noastră,* an V, nr. 35, 31 august 1924, p. 1085-1090.

LECȚIA LUI IANCU, *Țara noastră,* an V, nr. 36, 7 septembrie 1924, p. 1133-1135.

CULTUL TINEREȚII, *Țara noastră,* an V, nr. 37, 14 septembrie 1924, p. 1165-1167.

PACEA ARMATĂ, *Țara noastră,* an V, nr. 38, 21 septembrie 1924, p. 1197-1199.

UN CAZ DE CONŞTIINȚĂ, *Țara noastră,* an V, nr. 39, 28 septembrie 1924, p. 1229-1231.

PÂNZE DE PĂIANJEN, *Țara noastră,* an V, nr. 40, 5 octombrie 1924, p. 1261-1267.

SĂCUII LA ARENE, *Țara noastră,* an V, nr. 41, 13 octombrie 1924, p. 1293-1294.

UNGARIA ŞI SOVIETELE, *Țara noastră,* an V, nr. 42, 19 octombrie 1924, p. 1325-1327.

FIERBEREA PARTIDULUI NAȚIONAL, *Țara noastră,* an V, nr. 43, 26 octombrie 1924, p. 1357-1359.

SAMSARII, *Țara noastră,* an V, nr. 44, 2 noiembrie 1924, p. 1389-1391.

ENERGII DESCĂTUŞATE, *Țara noastră,* an V, nr. 45, 9 noiembrie 1924, 1421-1423.

INTERNAȚIONALA VERDE, *Țara noastră,* an V, nr. 46, 16 noiembrie 1924, p. 1453-1455.

RECTIFICĂRI ÎN ISTORIA D-LUI N. IORGA, *Țara noastră,* an V, nr. 47, 23 noiembrie 1924, p. 1488.

ROSTUL SCRIITORILOR. Din conferința rostită la Teatrul Național din Cluj, *Țara noastră,* an V, nr. 49, 7 decembrie 1924, p. 1549-1553. Reprodus în volum.

SIMPLIFICARE, *Țara noastră,* an V, nr. 50, 14 decembrie 1924, p. 1581.

CRIZA INTELECTUALĂ ÎN ARDEAL, *Țara noastră,* an V, nr. 51-52, 21 decembrie 1924, p. 1613-1615.

SETEA DE AUTORITATE, *Țara noastră,* an V, nr. 1, 4 ianuarie 1925, p. 1-4.

ARDEALUL ŞI POLITICA PARTIDULUI NAȚIONAL, *Țara noastră,* an VI, nr. 2, 11 ianuarie 1925, p. 32-42.

DUPĂ CONFERINȚA DE LA CLUJ, *Țara noastră,* an VI, nr. 3, 18 ianuarie 1925, p. 65-71.

O SATISFACȚIE, *Țara noastră,* an VI, nr. 4, 25 ianuarie 1925, p. 97-99.

CRITICA ÎN ARDEAL, *Țara noastră,* an VI, nr. 5, 1 februarie 1925, p. 129-131.

APELUL DOMNULUI MANIU, *Țara noastră,* an VI, nr. 6, 8 februarie 1925, p. 161-162.

PATIMA PERTRACTĂRILOR, *Țara noastră,* an VI, nr. 7, 15 februarie 1925, p. 193-195.

CONGRESUL PARTIDULUI NAȚIONAL, *Țara noastră,* an VI, nr. 9, 1 martie 1925, p. 257-258.

ALEGEREA DE LA REGHIN, *Țara noastră,* an VI, nr. 10, 8 martie 1925, p. 289-290.

GENEZA UNEI FARSE, *Țara noastră,* an VI, nr. 11, 15 martie 1925, p. 321-326.

CONSTATĂRI ELECTORALE, *Țara noastră,* an VI, nr. 12, 22 martie 1925, p. 353-354.

DUPĂ ALEGEREA DE LA REGHIN, *Țara noastră,* an VI, nr. 13, 29 martie 1925, p. 385-386.

DE MORTUIS, *Țara noastră,* an VI, nr. 17, 26 aprilie 1925, p. 529-531.

APROPIEREA MINORITĂȚII MAGHIARE, *Țara noastră,* an VI, nr. 18, 3 mai 1925, p. 561-563.

LECȚIA LUI HINDENBURG, *Țara noastră,* VI, nr. 19, 10 mai 1925, p. 593-595.

OAMENI DE CREDINȚĂ…, *Țara noastră,* an VI, nr. 20, 17 mai 1925, p. 625-626.

FAZA PATOLOGICĂ, *Țara noastră,* an VI, nr. 21, 24 mai 1925, p. 657-658.

LUAȚI AMINTE!, *Țara noastră,* an VI, nr. 22, 31 mai 1925, p. 689-691.

SPRE SIMPLIFICARE, *Țara noastră,* an VI, nr. 23, 7 iunie 1925, p. 721-722.

SPECTRUL REVOLUȚIEI, *Țara noastră,* an VI, nr. 24, 14 iunie 1925, p. 753-754.

ÎNCEP VACANȚELE, *Țara noastră,* an VI, nr. 25, 21 iunie 1925, p. 785-786.

CUM SE INSULTĂ ȚARA, *Țara noastră,* an VI, nr. 27, 5 iulie 1925, p. 849-850.

DUPĂ ALEGEREA DE LA CHIŞINEU, *Țara noastră,* an VI, nr. 28, 12 iulie 1925, p. 881-883.

O LINIE DREAPTĂ, *Țara noastră,* an VI, nr. 29, 19 iulie 1925, p. 913-915.

PILDA DE LA BELGRAD, *Țara noastră,* an VI, nr. 30, 26 iulie 1925, p. 945-947.

OGLINDA SITUAȚIEI, *Țara noastră,* an VI, nr. 37, 13 septembrie 1925, p. 1169-1171.

REÎNCEPE MASCARADA, *Țara noastră,* an VI, nr. 38, 20 septembrie 1925, p. 1201-1202.

DE LA BLAJ LA TATAR-BUNAR, *Țara noastră,* an VI, nr. 39, 27 septembrie 1925, p. 1233-1235.

SUPRALICITAȚIA DEMAGOGILOR, *Țara noastră,* an VI, nr. 40, 4 octombrie 1925, p. 1265-1267.

SUPREMUL REAZEM: ARMATA, *Țara noastră,* an VI, nr. 41, 11 octombrie 1925, p. 1297-1299.

TREI ANI DE LUPTĂ, *Țara noastră,* an VI, nr. 42, 18 octombrie 1925, p. 1329-1330.

MONUMENTUL LUI MIHAIL EMINESCU, *Țara noastră,* an VI, nr. 42, 18 octombrie 1925, p. 1337-1339.

OMUL DE CAUCIUC: N. IORGA, *Țara noastră,* an VI, nr. 43, 25 octombrie 1925, p. 1377-1379.

TÂRGUL…DEMOCRAȚIEI, *Țara noastră,* an VI, nr. 44, 1 noiembrie 1925, p. 1409-1411.

AVEM PATRIARH, *Țara noastră,* an VI, nr. 45, 8 noiembrie 1925, p. 1441-1443.

MÂNA TARE, *Țara noastră,* an VI, nr. 46, 15 noiembrie 1925, p. 1473-1475.

O RUŞINE MARE, *Țara noastră,* an VI, nr. 47, 22 noiembrie 1925, p. 1505-1507.

PROCURORII UMANITĂȚII, *Țara noastră,* an VI, nr. 48, 29 noiembrie 1925, p. 1537-1539.

ÎNCEPE O BĂTĂLIE MARE… I, *Țara noastră,* an VI, nr. 49, 6 decembrie 1925, p. 1569-1572.

SE ÎNCEPE O BĂTĂLIE MARE…II, *Țara noastră,* an VI, nr. 50, 13 decembrie 1925, p. 1601-1603.

VIOLENȚA ŞI RETORISME, *Țara noastră,* an VI, nr. 51-52, 25 decembrie 1925, p. 1633-1634.

O FAZĂ NOUĂ: OFENSIVA NAȚIONALĂ, *Țara noastră,* an VII, nr. 1, 3 ianuarie 1926, p. 1-5.

DUPĂ RENUNȚAREA PRINCIPELUI CAROL, *Țara noastră,* an VII, nr. 2, 10 ianuarie 1926.

UN PRECURSOR AL UNITĂȚII: IOSIF VULCAN, *Țara noastră,* an VII, nr. 3, 17 ianuarie 1926, p. 73-82.

UNGARIA BOLNAVĂ, *Țara noastră,* an VII, nr. 4, 24 ianuarie 1926, p. 105-107.

O GREŞEALĂ MARE, *Țara noastră,* an VII, nr. 5, 31 ianuarie 1926, p. 137-139.

PROVOCATORII, *Țara noastră,* an VII, nr. 6, 7 februarie 1926, p. 169-170.

ANUL TĂCERII, *Țara noastră,* an VII,nr. 7, 14 februarie 1926, p. 201-202.

PROMISCUITĂȚI PRIMEJDIOASE, *Țara noastră,* an VII, nr. 8, 21 februarie 1926, p. 233-235.

N. IORGA PROPAGANDISTUL…, *Țara noastră,* an VII, nr. 9, 28 februarie 1926, p. 265-268.

PERTRACTĂRI ŞI DECLARAȚII, *Țara noastră,* an VII, nr. 10, 7 martie 1926, p. 297-298.

LEGEA ELECTORALĂ, *Țara noastră,* an VII, nr. 11, 14 martie 1926, p. 329-330.

MIMETISMUL LUI N. IORGA, *Țara noastră,* an VII, nr. 12, 21 martie 1926, p. 361-363.

ARGUMENTELE PARTIDULUI NAȚIONAL, *Țara noastră,* an VII, nr. 13, 28 martie 1926, p. 393-394.

POLITICA ŞI CULTURA, UN SCHIMB DE SCRISORI ÎNTRE D-NII OCTAVIAN GOGA ŞI MIHAIL SADOVEANU, *Țara noastră,* an VII, nr. 24, 13 iunie 1926, p. 649-650.

POLITICA FAȚĂ DE MINORITĂȚI, *Țara noastră,* an VIII, nr. 10, 27 martie 1927, p. 225-230.

POLITICA ETNICĂ A ROMÂNIEI, *Țara noastră,* an VIII, nr. 12, 10 aprilie 1927, p. 289-297.

SĂRBĂTOAREA TINEREȚII, *Țara noastră,* an VIII, nr. 18-19, 29 mai 1927, p. 417-429.

CONTINUĂM, *Țara noastră,* an IX, nr. 1, 1 ianuarie 1928, p. 1-5.

DUPĂ UN SFERT DE VEAC, *Țara noastră,* an IX, nr. 2, 8 ianuarie 1928, p. 57-61.

BRĂTESCU-VOINEŞTI, *Țara noastră,* an IX, nr. 5, 29 ianuarie 1928, p. 153-156.

VORBELE MARI, *Țara noastră,* an IX, nr. 6, 5 februarie 1928, p. 185-187.

CRIMĂ ŞI PEDEAPSĂ, *Țara noastră,* an IX, nr. 7, 12 februarie 1928, p. 217-219.

ȚARĂ FĂRĂ STĂPÂN, *Țara noastră,* IX, nr. 8, 19 februarie 1928, p. 249-252.

DUPĂ SUPĂRAREA DOMNULUI MANIU, *Țara noastră,* an IX, nr. 9, 26 februarie 1928, p. 281-283.

SACRIFICAREA PRINCIPIULUI NAȚIONAL, *Țara noastră,* an IX, nr. 10, 4 martie 1928, p. 313-315.

TÂRGUL DEMOCRAȚIEI ÎN ARDEAL, *Țara noastră,* an IX, nr. 11, 11 martie 1928, p. 345-347.

LOVITURA DE LA GENEVA, *Țara noastră,* an IX, nr. 12, 18 martie 1928, p. 377-379.

ÎNTRE DEMAGOGIE ŞI CEREBRALITATE, *Ţara noastră,* an IX, nr. 13, 25 martie 1928, p. 409-411.

UN ARGUMENT UZAT: MULŢIMEA, *Ţara noastră,* an IX, nr. 14, 1 aprilie 1928, p. 473-475.

PACEA SUFLETELOR, *Ţara noastră,* an IX, nr. 17, 22 aprilie 1928, p. 537-539.

PARODIA DE LA ALBA-IULIA, *Ţara noastră,* an IX, nr. 15, 8 aprilie 1928, p. 473-475.

DUPĂ ALBA-IULIA, *Ţara noastră,* an IX, nr. 20, 13 mai 1928, p. 633-635.

AMINTIREA LUI GEORGE COŞBUC, *Ţara noastră,* an IX, nr. 21, 20 mai 1928, p. 665-669.

TURBURAREA DIN ARDEAL, *Ţara noastră,* an IX, nr. 22, 27 mai 1928, p. 697-699.

VASILE ALECSANDRI, cuvântare rostită la Academia Română, *Ţara noastră,* an IX, nr. 24, 10 iunie 1928, p. 761-770.

UN TRIPTIC: RADICI-HLINKA-MANIU, *Ţara noastră,* an IX, nr. 36, 2 septembrie 1928, p. 1113-1116.

DOUĂ PROCESE: DOUĂ PRIMEJDII, *Ţara noastră,* an IX, nr. 41, 7 octombrie 1928, p. 1273-1278.

POPULARITATEA D-LUI IULIU MANIU, *Ţara noastră,* an IX, nr. 43, 21 octombrie 1928, p. 1337-1343.

PROCESUL D-LUI IULIU MANIU, *Ţara noastră,* an IX, nr. 45, 4 noiembrie 1928, p. 1401-1407.

NU MOARE FILIPESCU…, *Ţara noastră,* an IX, nr. 48, 25 noiembrie 1928, p. 1550-1552.

DUPĂ ZECE ANI, *Ţara noastră,* an IX, nr. 49, 2 decembrie 1928, p. 1529-1532.

SĂ AŞTEPTĂM TREZIREA, *Ţara noastră,* an IX, nr. 51-52, 23 decembrie 1928, p. 1599-1601.

VA VORBI ARDEALUL, *Ţara noastră,* an X, nr. 1, 25 decembrie 1929.

TEORIA FOAMEI, *Țara noastră,* an X, nr. 2, 5 ianuarie 1930, p. 65-68.

DE LA PRINCIPELE SCHWARZENBERG LA D. AUREL DOBRESCU, *Țara noastră,* an X, nr. 3, 12 ianuarie 1930, p. 97-99.

ECLIPSA VECHIULUI REGAT, *Țara noastră,* an X, nr. 4, 19 ianuarie 1930, p. 129-132.

A CUI E VINA, *Țara noastră,* an X, nr. 5, 26 ianuarie 1930, p. 217-220.

FIERBE ÎN ȚARĂ, *Țara noastră,* an X, nr. 7, 9 februarie 1930, p. 274-276.

CUVINTE CĂTRE TINERET, *Țara noastră,* an X, nr. 8, 16 februarie 1930, p. 313-318.

FAPTE VOINICEŞTI, *Țara noastră,* an X, nr. 9, 23 februarie 1930, p. 353-355.

SĂRBĂTORIREA UNUI APOSTOL; T.A. MASSARYK, *Țara noastră,* an X, nr. 11, 8 martie 1930, p. 425-427.

CA ÎN RUSIA DE IERI…, *Țara noastră,* an X, nr. 12, 16 martie 1930, p. 457-459.

UN ULTIM ARGUMENT: ALEGERILE COMUNALE, *Țara noastră,* an X, nr. 13, 23 martie 1930, p. 489-492.

O MARE BIRUINȚĂ, *Țara noastră,* an X, nr. 14, 30 martie 1930, p. 521-523.

DOUĂ FRONTURI DUŞMANE: ARMATA-GUVERNUL, *Țara noastră,* an X, nr. 15, 6 aprilie 1930, p. 553-555.

ŞCOALA DĂRÂMĂRII, *Țara noastră,* an X, nr. 18, 27 aprilie 1903, p. 649-652.

UN PARLAMENT CULTURAL, *Țara noastră,* an X, nr. 19, 4 mai 1930, p. 681-683.

AMBASADORUL LATINITĂȚII: contele de Saint-Aulaire, *Țara noastră,* an X, nr. 22, 25 mai 1930, p. 777-784.

RESTAURAREA, *Țara noastră,* an X, nr. 26, 22 iunie 1930, p. 905-908.

DUPĂ REÎNTOARCEREA REGELUI, *Țara noastră,* an X, nr. 27, 29 iunie 1930, p. 937-943.

CE S-A SCHIMBAT, *Țara noastră,* an X, nr. 29, 13 iulie 1930, p. 1001-1003.

LA ŞIMLEU ŞI LA BLAJ, *Țara noastră,* an X, nr. 31, 21 septembrie 1930, p. 1086-1088.

PE AICI A TRECUT MANIU!, *Țara noastră,* an X, nr. 35, 2 noiembrie 1930, p. 1209-1212.

REGELE CULTURII NAȚIONALE, *Țara noastră,* an X, nr. 37, 23 noiembrie 1930, p. 1273-1274.

ANUL LICHIDĂRII, *Țara noastră,* an XI, nr. 1, 18 ianuarie 1931, p. 1-3.

IDEEA UNIRII, *Țara noastră,* an XI, nr. 3, 8 februarie 1931, p. 65-68.

DOUĂ MENTALITĂȚI: Budapesta – Bucureşti, *Țara noastră,* an XI, nr. 4, 22 februarie 1931, p. 97-102. (Apărut în *Tribuna* 1910 şi reprodus în volumul *Aceeaşi luptă,* Ed. Univ. 1930).

O RELIGIE NOUĂ, *Țara noastră,* an XI, nr. 3, 13 aprilie 1932, p. 1.

FRĂMÂNTAȚI-VĂ, DRAGI PRIETENI (fragment din „Mustul care fierbe"), *Țara noastră,* an XI, nr. 198, 11 decembrie 1932, p. 1.

ION BIANU, *Revista Fundațiilor Regale,* an II, nr. 4, 1 aprilie 1935, p. 3-7.

Octavian Goga în presa sibiană

Octavian (Goga, Octavian). Ciasul deşteptărei, Tribuna, 15, nr. 259, 27 nov./ 9 dec. 1889, p. 1038.

Octavian (Goga, Octavian). Toamnă. Tribuna literară, Supliment la Tribuna, nr. 209, 29 oct./11 nov. 1900, p. 150.

Octavian (Goga, Octavian). Impresii de anul nou. Tribuna, 18, nr. 1, 1/14 ian. 1901, p. 1.

Octavian (Goga, Octavian). Tempora mutantur. Tribuna literară, Supliment la Tribuna, nr. 47, 1901, p. 41-42; nr. 52, 1901, p. 45.

Octavian (Goga, Octavian). Ouă roşii. Tribuna literară, Supliment la Tribuna nr. 62, 1901, p. 54-55.

Octavian (Goga, Octavian). Din hârtiile lui Niță. Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 122, 1901, p. 108-1909.

Octavian (Goga, Octavian). 1902. Tribuna, 19, nr. 1, 1/14 ian. 1902, p. 1-2

Octavian (Goga, Octavian). „Ciripitori". Tribuna, 19, nr. 42, 5/18 mart. 1902, p. 165-166; nr. 43, 6/19 mart., p. 170-171.

Goga, Octavian. Şarpele aude! Tribuna, 19, nr. 201, 2/15 nov. 1902, p. 801, 802; nr. 202, 3/16 nov. 1902, p. 805, 806.

Alfa (Goga, Octavian). Ajunul Crăciunului în Răşinari. Tribuna, 19, nr. 238, 29 dec. 1902/11 ian. 1903, p. 949.

O.G. (Goga, Octavian). Alt an, alte nădejdi. Luceafărul, 5, nr. 21-24, 15 dec. 1906, p. 471-472.

Goga, Octavian. Către cărturarii noştri. Țara Noastră, 1, nr. 1, 1 ian. 1907, p. 3-7.

O.G. (Goga, Octavian). Nişte lămuriri. Luceafărul, 6, nr. 1, 1 ian. 1907, p. 23-24.

Goga, Octavian. Nu mai vrem umilință. Țara Noastră, 1, nr. 1, 7 ian. 1907, p. 23-26.

Goga, Octavian. Poveste de jale. Țara Noastră, 1, nr. 4, 21 ian., 1907, p. 55, 59.

Goga, Octavian. Chemarea preoțimii noastre. Luceafărul, 6, nr. 2-3, 1 feb. 1907, p. 27-31.

O.G. (Goga, Octavian). Revista teologică. Luceafărul, 6, nr. 2-3, 1 feb. 1907, p. 49.

Goga, Octavian. Din păcatele noastre. Țara Noastră, 1, nr. 7, 11 feb. 1907, p. 103-105.

Goga, Octavian. Carte…Țara Noastră, 1, nr. 9, 25 feb. 1907, p. 135-136.

Goga, Octavian. Vorbe…Țara Noastră, 1, nr. 10, 4 mart. 1907, p. 151-154.

Goga, Octavian. O deosebire. Luceafărul, 6, nr. 6, 15 mart. 1907, p. 110-111.

O.G. (Goga, Octavian). Fără titlu. Luceafărul, 6, nr. 6, 15 mart. 1907, p. 114-115.

G. (Goga, Octavian). Zile grele. Țara Noastră, 1, nr. 12, 18 mart. 1907, p. 183-185.

G. (Goga, Octavian). Moştenirea noastră. Țara Noastră, 1, nr. 13, 25 mart. 1907, p. 199-202.

G. (Goga, Octavian). La podmol. Țara Noastră, 1, nr. 22, 27 mai 1907, p. 359, 362.

Goga, Octavian. La răspântie. Țara Noastră, 1, nr. 27, 1 iul. 1907, p. 439.

G. (Goga, Octavian). Un nemuritor: Nicolae Grigorescu. Țara Noastră, 1, nr. 33, 12 aug. 1907, p. 535-537.

O.G. (Goga, Octavian). Un condei al vremilor apuse (Iosif Vulcan). Luceafărul, 6, nr. 17, 1 sept. 1907, p. 359.

O. (Goga, Octavian). Vrem calea adevărului. Țara Noastră, 1, nr. 40, 30 sept. 1907, p. 647-649; nr. 43, 21 oct. 1907, p. 695-697.

G. (Goga, Octavian). Pământul nostru ne cheamă. Țara Noastră, 1, nr. 49, 2 dec. 1907, p. 741, 744.

Ion Bratu (Goga, Octavian). Pierdut. Țara Noastră, 2, nr. 1, 1 ian. 1908, p. 2-6.

Goga, Octavian. Pe drum nou. Țara Noastră, 2, nr. 1, 1 ian. 1908, p. 1.

Goga, Octavian. Adevărul. Luceafărul, 7, nr. 11-12, 1-15 ian. 1908, p. 291-293.

O.G. (Goga, Octavian). Expoziția Luchian-Loghin Spaethe. Luceafărul, 7, nr. 4, 15 feb. 1908, p. 78.

Goga, Octavian. Generația nouă. Țara Noastră, 2, nr. 11, 9/22 mart. 1908, p. 87-88.

Goga, Octavian. Răspuns dlui N. Iorga. Țara Noastră, 2, nr. 13, 23 mart./5 apr. 1908, p. 103-104.

Goga, Octavian. Lămuriri. Țara Noastră, 2, nr. 16, 13/26 apr. 1908, p. 131.

Goga, Octavian. Adevărul. Țara Noastră, 2, nr. 20, 11/24 mai 1908, p. 163-164.

Styx (Goga, Octavian). Morala fabulei. Țara Noastră, 2, nr. 24, 8/21 iun. 1908, p. 199.

Goga, Octavian. Cetiți şi vă edificați. Țara Noastră, 2, 28 sept./4 oct. 1908, p. 329-330.

Goga, Octavian. Ziua Învierii. Foaia Poporului, 18, nr. 16, 18 apr./1 mai 1910, p. 1-2.

Goga, Octavian. Titu Maiorescu. Transilvania, 1910, p. 1-4.

/Goga, Octavian/Plagiatul Luceafărului. Luceafărul, 10, nr. 20, 16 oct. 1911, p. 467-468.

Goga, Octavian. Drumul unui cuceritor: Aurel Vlaicu. Luceafărul, 10, nr. 20, 16 oct. 1911, p. 445-456.

Goga, Octavian. Curente de idei în literatura ardeleană de la 1848 până în zilele noastre. Transilvania, 1911, p. 672-681.

Goga, Octavian. După zece ani. Luceafărul, 11, nr. 1, 1 ian. 1912, p. 1-3.

Aegrotus (Goga, Octavian). Fărâmituri. Luceafărul, 11, nr. 1, 1 ian. 1912, p. 15; nr. 2, 7 ian. p. 53.

Aegrotus (Goga, Oct.) Trandafiri şi cartof, Luceafărul, 11, nr. 11, 11 mart. 1912, p. 219-220.

Goga, Octavian. Starea materială a preoților şi protopopilor noştri. Luceafărul, 11, nr. 15, 8 apr. 1912, p. 281-284.

O.G. (Goga, Octavian). Pentru adevăr. Luceafărul, 11, nr. 20, 13 mai 1912, p. 375.

Goga, Octavian. A murit Caragiale. Luceafărul, 11, nr. 26, 24 iun. 1912, p. 457-459.

Goga, Octavian. An nou – vremuri nouă. Luceafărul, 12, nr. 1, 1 ian. 1913, p. 1-4.

Goga, Octavian. Două suflete: două literaturi. Luceafărul, 12, nr. 6, 15 mart. 1913, p. 177-183.

Goga, Octavian. Două morminte. Luceafărul, 12, nr. 15-16, 1 aug. 1913, p. 457-463.

Goga, Octavian. Vlaicu. Luceafărul, 12, nr. 18-19, 1 oct. 1913, p. 553-559.

B. În volume:

1. O seamă de cuvinte, Biblioteca poporală a Asociațiunii nr. 31, Sibiu, Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1908, 83 p. Cuprinsul: Prefață. *„Am spicuit aceste pagini din articole publicate anul trecut în revista* Țara noastră…”.

Către cărturarii noştri./Pământul ne cheamă./Nu mai avem umilință./Poveste de jale./Din păcatele noastre./Carte./Vorbe ./Moştenirea noastră./Biblioteci poporale./La Podmol./Un nemuritor: Nicolae Grigorescu.

/La şcoală./ Să ne apropiem./ Vrem calea adevărului./Pierdut./ De la noi.

BA/4782;7427

2. Însemnările unui trecător. Crâmpeie din zbuciumările de la noi. Arad, 1911, *Tribuna,* Institutul Tipografic Nichin şi Cons., 287 p.

Într-o notă O.G. arată că volumul este *„un mănunchi”* din *„articolele publicate în diferite ziare, cu deosebire în revista* Ţara noastră şi Tribuna”. Trebuie privite ca articole de ziar, *„înfiripate din îndemnul unor clipe trecătoare şi scrise fără altă pretenţie, decât de a contribui din inimă curată la munca de îndemnare a unui popor îngenuncheat, pe care suntem datori să-l luminăm, fire-ar oricât de multe procesele procurorilor unguri şi oricât de înăcrite injuriile cârcotaşilor noştri”.* Cuprinde: *Pro domo./ Pe drumul nou./ Tabu./ Dreptul criticii./ Vrem o credinţă./ Părinţi şi fii./ Generaţie nouă./ Educaţia în şcolile ungureşti./ Copiii nimănui./ Chemarea preoţimii noastre./ O deosebire./ Cinstea cârjei./ Cuvântul arhiereilor./ Robia banului./ Deputaţii noştri./Cultura ungurească./ Adunări poporale./ Ne primenim./ Adevărul./ Mici negustori./ Roadele iertării./ Fruntaşul./ Apariţii ciudate./ Oameni slabi./ Condotieri mărunţi./ Mijloacele lor./ Două judecăţi./ Crimă şi pedeapsă./ Două morminte./ Două mentalităţi./ Politică săsească./ Trei rânduri la gazetă./ Micile garnizoane./ Thalia noastră./ De vorbă cu un străin./ Fruntaşi ai neamului./ Fericiţii noştri expatriaţi./ Un înfrânt./ Un fals Coriolan./ Diagnoza unui străin./ A murit un om./ Alma mater./ Drumeţi întârziaţi./ Fumegă putregaiul./ O nouă morală./ Învăţăminte./ Îndemnuri noi./ Povestea unei case./ Morala celor mici./ În urma unei pierderi./ La groapa lui Bunea./ Un suflet frumos./ Drumul*

unui cuceritor./ Doi robi./ Tovarăşi de drum./ Prin noi înşine.

3. Strigăte în pustiu. Cuvinte din Ardeal într-o ţară neutrală. Buc., 1915, Ed. Librăriei Şcoalelor C. Sfetea, 230 pagini.

„Închin aceste pagini morţilor din Ardeal căzuţi pe toate fronturile luptând pentru alţii, fericiţilor cari au dus o speranţă cu ei şi nu mai pot vedea pustiul în care se strigă zadarnic durerea lor”. Autorul, Bucureşti, 10 oct. 1915.

Cuprinsul: *Un chinuit./ Refugiaţii./ Cum credeam noi./ Zile mari./ Marii vinovaţi?/ Bucureştii petrec./ Neutralii noştri./ Evoluţia programului nostru politic./ Fatalitatea sângelui – Serbia. Bulgaria. Grecia./ Morţi fără ţintă: Cătanele./ Oameni ai nimănui./ Două clase primare./ Crăciun pribeag./ O legendă distrusă: Autonomia Transilvaniei./ Tabacherea lui Nicolae Crăciun./ Alma mater./ Unul din cei mulţi./ O nedreptate./ Note disonante./ Anul morţii în Ardeal./ Cei din urmă./ Pleacă şi Maniu./ A murit împăratul./ Şvabul de la Mărişel./ A murit un om: Ion Slavici./ Cine sunt trădătorii?/ O mângâiere./ Calvarul nostru./ Flori de sânge./ Armata naţională./ Idealul politic în conştiinţa populară./ Discurs rostit la întrunirea „Ligii culturale” din 15 februarie 1915 la Daia./ Discurs rostit la întrunirea „Ligii culturale” de la Iaşi, din 15 martie 1915./ Discurs rostit la întrunirea „Ligii culturale” de la Galaţi, 19 aprilie 1915./ Discurs rostit la Congresul studenţilor de la Galaţi, 26 august 1915./ Discurs rostit la întrunirea „Federaţiei Unioniste” din sala Doina la Bucureşti, 10 oct. 1915./ Scrisoare d-lui Al. Brătescu-Voineşti./ Dacă nu se va întâmpla./ Ceasul din urmă./ Nu mai ţine mult./*

4. *Mustul care fierbe.* Tipărită la Imprimeria Statului, Bucureşti, 1927. Cuprinde următoarea notă a autorului: *„Reunesc într-un volum o seamă din articolele publicate în revista* Ţara noastră. *Sunt pagini smulse din zbuciumul*

cotidian crâmpeie din risipirea de suflet pe care o cer problemele noastre de existenţă. Toate se reduc la un principiu fundamental de viaţă, la ideea naţională, misterul de procreaţie a acestui neam şi singura lui formulă pentru ziua de mâine. Astăzi când totul este încă în prefacere, când societatea noastră neînchegată e mustul care fierbe, numai acest crez ne poate ţine în picioare. E un fenomen de sănătate a neamului că noua generaţie intelectuală afirmă această dogmă şi porneşte la drum cu lozincile ei. E o garanţie că în fierberea actuală vor ieşi biruitoare adevărurile noastre organice şi că drojdia se va duce la fund. Cu nădejdea marilor premeniri închin cartea mea tinerei generaţii".

Urmează apoi 67 articole dintre care unele sunt publicate şi în volumul *Precursori.*

Rostul scriitorilor (Din conferinţa rostită la Teatrul Naţional din Cluj)./ *Cultul tinereţii. Ideea naţională* (Conferinţă în faţa studenţilor universitari din Cluj)./ *Monumentul lui Eminescu* (Cuvântare rostită la Sân Nicolaul Mare)./ *Vânt de primăvară./ Spre alte orizonturi./ O nedreptate* (Opinia congresului studenţesc)./ *Un caz de conştiinţă./ După achitarea studenţilor./ O mare ruşine./ Violenţa şi retorismul./ Luaţi aminte./ Presa de negustori./ Ca la Budapesta./ Un nou tip de orizont: Şabăs-goinul./ Protectorii de la Bucureşti./ O chestiune de familie./ O lecţie./ Două simboluri./ Cazul d-lui Rosenthal./ Cu unul mai puţin./ Pânze de păianjeni./ Începe o bătălie mare I-II./ Mustul care fierbe./ Graniţele./ Povestea lui Ilie Muromets./ Adunarea de la Alba-Iulia./ Vorbele mari./ Samsarii./ Basarabia./ Cei care pleacă – cei care vin* (Fragmente)./ *Tabla valorilor./ Trei seri în Gara de nord./ Dreptatea de vânzare./ După renunţarea principelui Carol./ Gheorghe Coşbuc* (Discurs de recepţie rostit de d. O. Goga în şedinţa Academiei Române la 20 mai 1920)./ *Un precursor al*

Unității: Iosif Vulcan./ Avram Iancu./ La groapa lui Şaguna./ Părintele Lucaci./ Un gazetar de legea veche./ Badea Gheorghe./ Problema maghiară./ Concepții minoritare./ Propaganda de la Budapesta./ Vecinii noştri sârbi./ Pilda de la Belgrad./ Apropierea minorității maghiare./ În Vinerea Patimilor./ Problema religioasă./ Răzvrătirea de la Cuibul cu barză./ Avem patriarh./ Încoronarea la Alba-Iulia./ Mobilizare morală./ Primejdia străinilor./ Fierbe în țară./ Oraşele./ La o răspântie nouă./ Cum se insultă țara./ Procurorii umanității./ Răspuns unor provocări./ Lecția lui Hinderburg./ Setea de autoritate./ O fază nouă: ofensiva națională./ Supremul razim: Aramata./

5. *Precursori* (cu un portret inedit de C. Ressu), Bucureşti, „Cultura Națională” 1930, 309 p. Cuprinde următoarea prefață a autorului: „*Articolele reunite în volumul «Precursori», aproape toate modeste închinări în fața figurilor luminoase din trecut, sunt în mare parte schițe fugitive prinse în treacăt fără laborioase cercetări de bibliotecă. Ele reflectă mai mult impresiile autorului care o viață întreagă a crezut că orice scriitor la noi, în această vreme ingrată a tuturor începuturilor, pe lângă impulsurile creațiunii sale artistice e supus şi unor îndatoriri de onest pedagog fără pretenții”*. I *Un precursor al unității: Iosif Vulcan./ Alecsandri./ Un monument lui Eminescu./ Gheorghe Coşbuc./ A murit Caragiale./ Două morminte: St. O. Iosif – Ilarie Chendi./ Carmen Sylva./* II *Avram Iancu./ La groapa lui Şaguna./ Un gazetar de lege veche./ Badea Gheorghe./ Părintele Lucaci./* III *Drumul unui cuceritor./ Un înfrânt./ Doi robi./ Pumnul de Toledo./*

6. *Discursuri.* „Cartea românească”, Bucureşti, 1942. Cuprinde: *Fragmente autobiografice./ Ideea Unirii./ Discurs honoris causa./ Sărbătoarea tinereții./ Transformarea sufletească a României./ Comemorarea reginei Elisabeta./ Horia./ Kogălniceanu./ Amintirea lui G.*

Coşbuc./ Nu moare Filipescu./ Vechea artă plastică a poporului român (Grigorescu, Andreescu, Luchian)./ I.C. Negruzzi./ V.Goldiş./ I. Bianu./ I. Grădişteanu./ Brătescu-Voineşti./ Prefaţă la cartea „România"./ Prăbuşirea Austriei.

7. *Pagini noi,* Bucureşti, Ed. Tineretului, 1967. Culegere îngrijită de Veturia Goga. Cuprinde: *Despre el însuşi, Note din Spania, Italia, Elveţia şi Franţa, Însemnări zilnice (fragmente), Petrogradul revoluţionar, Fărâmituri, Spiritualitatea românească.*

BA/170234-170236

*

* *

Goga, Octavian. *Însemnările unui trecător. Crâmpeie din sbuciumările de la noi.* Arad, „Tribuna" Institutul Tipografic Nichin şi Cons, 1911, 290 p.

BA/357016-362374; 366890

Goga, Octavian. *Însemnările unui trecător. Crâmpeie de zbuciumările de la noi.* Arad, „Tribuna", 1911, 288 p.

BA/s/9157; 9158; 5997

Goga, Octavian. *Ce e „Tribuna" zilelor noastre? Răspuns la broşura „Mangra, Tisza şi Tribuna".* Arad, „Tribuna", 1911, 94 p.

BA/7464

Goga, Octavian. *Precursori. Cu un portret de C. Ressu.* Bucureşti, „Cultura naţională", 1930, 313 p.

BA/223048

Goga, Octavian. *Precursori* (articole culturale), Bucureşti, s.n., 1930, 311 p.+1 portret

BA/s/9346

Goga, Octavian. *Mustul care fierbe.* Bucureşti, Imprimeria Statului, f.a., 460 p.

BA/s/9176; 9423

Goga, Octavian. *Pagini publicistice.* Cluj-Napoca, „Dacia”, 1981, 272 p.

BA/308387-308390

Goga, Octavian. *Mustul care fierbe: [articole şi discursuri].* Ediţie îngrijită, prefaţă şi notă bibliografică de Teodor Vârgolici. Bucureşti, Scripta, 1992, 336 p.

BA/407047-407053; 428892

Goga, Octavian. *Ideea naţională: discursuri, cuvântări articole.* Cluj-Napoca, Sedan, 1997, 176 p.

BA/435215

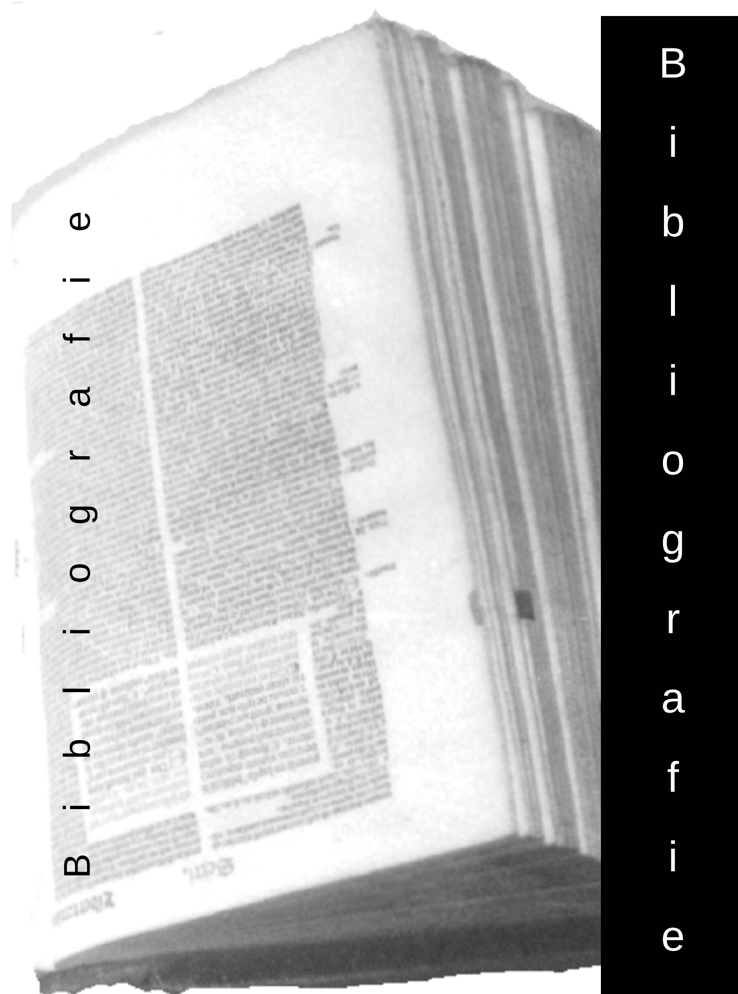
Periodice

Goga, Mircea. *Activitatea publicistică a lui Octavian Goga, la redacţia gazetei „România”.* În: Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Philologia, 24, Nr. 1, 1979, p. 10-17. Rezumat în limba franceză.

Crăciun, Corneliu. *Octavian Goga şi revista „Familia”.* În: Familia, 17, Nr. 3, martie 1981, p. 10-11

Popa, Mircea. *Octavian Goga şi revista „Flacăra”.* Orizont, 32, Nr. 9, aprilie 1981, p. 3

Udrea, Silvia. *Ideea unităţii naţionale în publicistica lui Octavian Goga.* În: Vatra, 11, nr. 3, 20 martie 1981, p. 8

Opera şi viaţa poetului

NAȚIONAL

I. POEZII
A. ÎN PERIODICE

ATUNCI ŞI ACUM – *Tribuna,* an XIV, nr. 275, 12/24 dec., p. 1098; semnată *Tavi.*

NU-I FERICIRE PE PĂMÎNT – *Revista ilustrată*, an I, nr. 5-6

AŞA A FOST SĂ FIE … - *Familia, an XXXIV,* NR. 33, 1/13 noiembrie 1898, P. 523; semnată *Octavian.*

AZI ŞI MĂINE… - *Familia,* an XXXV, nr. 1, 10/22 ianuarie 1899, p. 18; semnată *Octavian.*

DRAGOSTE ŞI GÂNDURI – *Familia,* an XXXV, nr. 18,2/14 mai 1899, p. 21; semnată *Octavian.*

ÎN TAINA SĂRII – *Familia,* an XXXV, nr. 33, 15/27 august 1899, p. 390; semnată *Octavian.*

ADEVĂRURI TRISTE … - *Familia,* an XXXV, nr. 45, 7/19 noiembrie 1899, p. 530; semnată *Octavian.*

STANA – *Tribuna,* an XVI, nr. 255, 19 noiembrie/1 decembrie 1899, p. 1020; semnată *Octavian.*

ÎN CALUMNIATORES – *Tribuna,* an XVII, nr. 1, 1/13 ianuarie 1900, p. 2; semnată *O.*

ÎMPĂCARE – *Familia,* an XXXVI, nr. 4, 23 ianuarie/4 februarie 1900, p. 38-39; semnată *Octavian.*

LACRĂMI … - *Familia,* an XXXVI, nr. 16, 16/29 aprilie 1900, p. 187; semnată *Octavian.*

PE ULIȚĂ – *Familia,* an XXXVI, nr. 21, 21 mai/3 iunie 1900, p. 243; semnată *Octavian.*

MAI RĂMÂI…- *Familia,* an XXXVI, nr. 26, 25 iunie/8 iulie 1900, p. 304; semnată *Octavian.*

MĂDĂLINA – *Tribuna,* an XVII, nr. 139, 16/29 iulie 1900, p. 554; semnată *Octavian.*

PE GÂNDURI – *Familia,* an XXXVI, nr. 33, 13/26 august 1900, p. 388; semnată *Octavian.*

TE-AI DUS… - *Tribuna*, an XVII, nr. 160, 17/30 august 1900, p. 638; semnată *Octavian.*

AŞ VREA… - *Tribuna,* an XVII, nr. 201, 18/31 octombrie 1900, p. 801; semnată *Octavian.*

DACĂ…- *Tribuna,* an XVII, nr. 204, 22 octombrie/4 noiembrie 1900, p. 814; semnată *Octavian.*

BLONDINEI – *Tribuna,* an XVII, nr. 236, 10/23 decembrie 1900, p. 942; semnată *Octavian.*

ADEVĂR…- *Familia,* an XXXVI, nr. 51-52, 24 decembrie/6 ianuarie 1900, p. 604; semnată *Octavian*.

OSTENIT … - *Tribuna literară,* nr. 32, 18 februarie/3 martie 1901, p. 209; semnată *Octavian.* Republicată cu titlul *A fost odat'…* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

TU DORMI…- *Tribuna literară,* nr. 37, 25 februarie/10 martie 1901, p. 88; semnată *Octavian.*

TE-AI DUS… - *Familia,* an XXXVII, nr. 8, 25 februarie/10 martie 1901, p. 88; semnată *Octavian.*

DRAGOSTE BARBARĂ – *Tribuna literară,* nr. 47, 11/24 martie 1901, p. 42; semnată *Sfinx.*

DESPĂRȚIRE – *Familia,* an XXXVII, nr. 12, 25 martie/ 7 aprilie 1901, p. 135; semnată *Octavian.*

NOI ŞI ELE – *Tribuna literară,* nr. 57, 25 martie/7 aprilie 1901, p. 49; semnată *Octavian.*

CÂNTEC – *Tribuna literară,* nr. 65, 8/21 aprilie 1901, p. 59; semnată *Octavian.*

CÂNTEC MODERN – *Tribuna literară,* nr. 65, 8/21 aprilie 1901, p. 60; semnată *Octavian.*

ABĂTUT…- *Familia,* an XXXVII, nr. 15, 15/28 aprilie 1901, p. 174; semnată *Octavian.*

NECESSITAS FACIT VERSUM – *Tribuna literară,* nr. 75, 22 aprilie/5 mai 1901, p. 67; semnată *Octavian.*

VARIETAS… - *Familia,* an XXXVII, nr. 19, 13/26 mai 1901, p. 222; semnată *Octavian.*

ZÂMBET TRIST …- *Tribuna literară,* nr. 94, 20 mai/2 iunie 1901, p. 83; semnată *Octavian.*

IRONIE – *Tribuna literară*, nr. 98, 27 mai/9 iunie 1901, p. 87; semnată *Octavian.*

RUGĂMINTE … - *Familia,* an XXXVII, nr. 21, 27 mai/9 iunie 1901, p. 246; semnată *Octavian.*

RÂS PRINTRE LACRĂMI – *Tribuna literară,* nr. 103, 3/16 iunie 1901, p. 92; semnată *Octavian.*

PE PAT – *Tribuna literară,* nr. 108, 10/23 iunie 1901, p. 95; semnată *Octavian.*

FII PE PACE! – *Tribuna literară*, nr. 127, 8/21 iulie 1901, p. 112.

SONET – *Tribuna literară,* nr. 132, 15/28 iulie 1901, p. 115; semnată *Octavian*; reprodusă în *Luceafărul,* an VIII, nr. 3, 1 februarie 1909, p. 53; semnată *Octavian.*

SĂ TAC?... *Tribuna literară,* nr. 149, 12/25 august 1901, p. 131; semnată *Octavian.*

ȚIE!...- *Tribuna literară,* nr. 158, 26 august/8 septembrie 1901, p. 139; semnată *Octavian.*

RĂMAS BUN – *Tribuna literară,* nr. 167, 11/24 septembrie 1901, p. 148; semnată *Octavian.*

DIN VIAȚĂ – *Tribuna literară,* nr. 180, 30 septembrie/13 octombrie 1901, p. 157; semnată *Octavian.*

DOMNULUI SĂ NE RUGĂM – *Tribuna,* an XVIII, nr. 209, 11/24 noiembrie 1901, p. 833; semnată *Octavian.*

DIN VIAȚĂ – *Familia,* an XXXVII, nr. 2, 14/27 ianuarie 1901, p. 13; semnată *Octavian.*

CLIPE SENINE… - *Familia,* an XXXVII, nr. 5, 4/17 februarie 1901, p. 54; semnată *Octavian.*

PRIETENEI – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/ 6 februarie 1902, p. 71; semnată *Octavian.*

UNUI PRIETEN – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

CURÂND – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

DE PE STRADĂ – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

CARMEN MISERABILE – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

ZADARNIC – *Tribuna,* an XIX, nr. 23 6/19 februarie 1902, p. 89; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Luceafărul*, an II, nr. 21, 1 noiembrie 1903, p. 344; semnată *Nic. Otavă.* Retipărită în volumul *Poezii* (1905).

FRAGMENT – *Tribuna,* an XIX, nr. 24, 7/20 februarie 1902, p. 89; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Luceafărul,* an II, nr. 21, 1 noiembrie 1903, p. 344; semnată *Nic. Otavă.* Retipărită în volumul *Poezii* (1905).

FRAGMENT – *Tribuna,* an XIX, nr. 24, 7/20 februarie 1902, p. 93; semnată *Octavian.*

ACASĂ – *Tribuna,* an XIX, nr. 26, 10/28 februarie 1902, p. 101; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

VIS MAIOR, I, II – *Tribuna,* an XIX, nr. 28, 13/26 februarie 1902, p. 109; semnată *Octavian.*

NOI – *Tribuna,* an XIX, nr. 31, 17 februarie/2 martie 1902, p. 121; semnată *Octavian.*

SĂ PLEC…- *Tribuna,* an XIX, nr. 33, 20 februarie/5 martie 1902, p. 129; semnată *Octavian.*

RAPSODIE (Fără rimă) – *Luceafărul,* an I, nr. 1, 1 iulie 1902, p. 2; semnată *Othmar.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ACASĂ, I. REVEDERE – *Luceafărul,* an I, nr. 2, 15 iulie 1902, p. 6; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIMĂVARA – *Luceafărul,* an I, nr. 2, 15 iulie 1902, p. 16, la „Poşta redacţiei"; semnată *Lia.*

IAR CÂND VEI DORMI… (Heine) – *Luceafărul,* an I, nr. 3, 1 august 1902, p. 40; semnată *Octavian.*

DORINȚA – *Luceafărul,* an I, nr. 6, 15 septembrie 1902, p. 95; semnată *Octavian;* reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

TOAMNĂ – *Luceafărul,* an I, nr. 6, 15 septembrie 1902, la „Poşta redacției"; semnată *Pygmalion.*

TOAMNA – *Luceafărul,* an I, nr. 8, 15 octombrie 1902, p. 114; semnată *Octavian;* reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

BĂTRÂNI – *Luceafărul,* an I, nr. 11, 1 decembrie 1902, p. 171; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

DE MULT… - *Luceafărul*, an II, nr. 1, 1 ianuarie 1903, p. 3; semnată *Octavian.*

ŞI IARĂŞI VA SĂ FIE…? – *Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 6; semnată *Agog.*

POVESTE DE ANUL NOU – *Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 22-23; semnată *Octavian.*

I-A LUAT DUMNEZEU – *Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 26; semnată *Nic. Otavă.*

CANTORUL CIMPOI – *Luceafărul,* an II, nr. 3, 1 februarie 1903, p. 46; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Țara noastră,* an II, nr. 38, 1908, p. 412; semnată *Octavian Goga.*

Reprodusă în *Luceafărul,* an VIII, nr. 6, 16 martie 1909, p. 128. Introdusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SĂRBĂTOARE – *Luceafărul,* an II, nr. 3, 1 februarie 1903, p. 54; semnată *Nicu.*

DE-O SĂ MOR – *Luceafărul,* an II, nr. 4, 15 februarie 1903, p. 67; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, I, II – *Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 85, semnată *Octavian.*

DE CE?... – *Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 97; semnată *Lia.*

CÂNTECE, I – *Luceafărul,* an II, nr. 6, 15 martie 1903, p. 102; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

NOAPTE – *Luceafărul,* an II, nr. 7, 1 aprilie 1903, p. 133; semnată *Octavian.*

ZĂDARNIC – *Luceafărul,* an II, nr. 8, 15 aprilie 1903, p. 152; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, II – *Luceafărul,* an II, nr. 9, 1 mai 1903, p. 158; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii (1905).*

CÂNTECE, III – *Luceafărul,* an II, nr. 10-11, 1 iunie 1903, p. 230-231; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

RĂMÂI – *Luceafărul,* an II, nr. 12-13, 1 iulie 1903, p. 199; semnată *Octavian.*

CASA NOASTRĂ – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 230-231; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

IUBIREA MEA – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 235; semnată *Octavian.*

NEPOTRIVIRE – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 240; semnată *Ion Codru.*

LA STÂNĂ – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 268; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

SFÂRŞIT DE SEPTEMBRIE (Petőfi) – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 278; semnată *Octavian Goga.*

RUGA MAMEI (fragment) – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 261; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1904).

REÎNTORS – *Luceafărul,* an II, nr. 19, 1 octombrie 1903, p. 302; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an II, nr. 23, 1 decembrie 1903, p. 383; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905), cu titlul *Cântece,* VI.

SINGUR – *Luceafărul,* an II, nr. 24, 15 decembrie 1903, p. 402; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DESPĂRȚIRE – *Luceafărul,* an II, nr. 24, 15 octombrie 1903, p. 399; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

MORTUA EST (Rapsodie. Fără rimă) – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 6-7; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Frumoasa cea din urmă,* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PE ÎNSERATE – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 18; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

LA GROAPA LUI LAIE – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 44; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

O, TEMPORA, TEMPORA!...*Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 44; semnată *Sanherib.* Reprodusă în *Țara noastră,* an II, nr. 52, 21 decembrie 1908, cu modificări, sub semnătura *Octavian Goga.* Reprodusă apoi în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

NOI – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 51; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

MOARA – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 57; semnată *Octavian Goga.*

COPILUL MEU – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 67; semnată *Octavian Goga.*

A MURIT – *Luceafărul,* an III, nr. 3, 1 februarie 1904, p. 74; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

TU EŞTI…- *Luceafărul,* an III, nr. 3, 1 februarie 1904, p. 88, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

OLTUL – *Luceafărul,* an III, nr. 4, 15 februarie 1904, p. 91-92, semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CADE O LACRIMĂ… - *Luceafărul,* an III, nr. 5, 1 martie 1904, p. 119; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 6, 15 martie 1904, p. 140; semnată *Ion Codru.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DĂSCĂLIȚA – *Luceafărul,* an III, nr. 7, 1 aprilie 1904, p. 151; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

DIMINEAȚA – *Luceafărul,* an III, nr. 8, 15 aprilie 1904, p. 172; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

APOSTOLUL – *Luceafărul,* an III, nr. 11, 15 iunie 1904, p. 208; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DURA LEX – *Luceafărul,* an III, nr. 9-11, 4-5 iunie 1904, p. 224, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

DE LA NOI – *Luceafărul,* an III, nr. 12-13, 1 iulie 1904, p. 227; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

IUBIREA MEA (Manyoshu) (traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 294; semnată *Othmar.*

NESTATORNICIE (Manyoshu) (traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 264; semnată *Othmar.*

LA GROAPA IUBITEI (M. Ugeda) (traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904; semnată *Othmar.*

HORA CÂINILOR (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 272; semnată *O. Goga.*

HORA LUPILOR (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 273; semnată *O. Goga.*

SEARA – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 291; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă cu titlul *Sara* – în volumul *Poezii* (1905).

SOLUS ERO – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 291; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 300; semnată *Octavian Goga.*

COPIILOR (I, II) – *Luceafărul,* an III, nr. 18, 15 septembrie 1904, p. 310; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

CÂNTĂREȚILOR DE LA ORAŞ – *Sămănătorul,* an III, nr. 40, 3 octombrie 1904, p. 629-630; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an III, nr. 20, 15 octombrie 1904, p. 343; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 20, 15 octombrie 1904, p. 352, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

DESPĂRȚIRE – *Luceafărul,* an III, nr. 21, 1 noiembrie 1904, p. 355; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

PRIBEAG – *Luceafărul,* an III, nr. 22-23, 1 decembrie 1904, p. 384; semnată *Nic. Otavă.* reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎN SUFLET SIMT O TEAMĂ CUM S-AŞTERNE (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 24, 15 decembrie 1904, p. 404; semnată *Octavian Goga.* Retipărită în *Luceafărul,* an XI, nr. 31, 16 noiembrie 1912, p. 676; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg.*

PACE – *Luceafărul,* an IV, nr. 1, 1 ianuarie 1905, p. 5; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

PLUGARII – *Luceafărul,* an IV, nr. 1, 1 ianuarie 1905, p. 10; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

LĂUTARUL – *Luceafărul,* an IV, nr. 2, 15 ianuarie 1905, p. 35; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎNGROPARE (I, II) – *Luceafărul,* an IV, nr. 4, 15 februarie 1905, p. 83; semnată *O.G.*

ÎN TREN (După G. Hauptmann) – *Luceafărul*, an IV, nr. 4, 15 februarie 1905, p. 93; semnată *Octavian Goga.*

ÎNVINS – *Luceafărul,* an IV, nr. 5, 1 martie 1905, p. 115; semnată *O. G.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

PĂRĂSIȚI – *Luceafărul,* an IV, nr. 6, 15 martie 1905, p. 138; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii (1905).*

AŞTEPTARE – *Luceafărul,* an IV, nr. 8, 15 aprilie 1905, p. 167; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎN CODRU – *Luceafărul*, an IV, nr. 10, 15 mai 1905, p. 207; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DASCĂLUL – *Luceafărul,* an IV, nr. 15-16, 15 august 1905, p. 306; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

RUGĂCIUNE – *Luceafărul,* an IV, nr. 17, 1 septembrie 1905, p. 327; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

NOAPTE – *Luceafărul,* an IV, nr. 18, 15 septembrie 1905, p. 347; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CLĂCAŞII – *Luceafărul,* an IV, nr. 19, 1 octombrie 1905, p. 367; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905), apoi în *Calendarul Minervei,* 1906, p. 132-135.

ÎNVIERE – *Luceafărul,* an V, nr. 2, 15 ianuarie 1906, p. 30; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă – cu titlul *Lăcaş străbun…* - în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

DE DEMULT… - *Luceafărul,* an V, nr. 3, 1 februarie 1906, p. 51-52. Retipărită în *Gazeta de Transilvania,* 15 februarie 1906, p. 75. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SCRISOARE – *Luceafărul,* an V, nr. 4, 15 februarie 1906, p. 75; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SUFLETUL (După Ada Negri) – *Luceafărul,* an V, nr. 5, 1 martie 1906, p. 102; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Cântece fără țară* (1916).

SINGURI (După Ada Negri) – *Luceafărul,* an V, nr. 6, 15 martie 1906, p. 123; semnată *Octavian Goga.*

SUFLETUL – *Luceafărul,* an V, nr. 8, 15 aprilie 1906, p. 167; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CARMEN – *Viața românească,* an I, nr. 4, 1 iunie 1906, p. 79-80; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an V, nr. 11-12, 15 iunie 1906, p. 349. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ÎN MUNȚI – *Luceafărul,* an V nr. 13-16, 1 iulie 1906, p. 263; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Viața Românească,* an I, nr. 7, septembrie 1906, p. 145. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

O RAZĂ – *Viața românească,* an I, nr. 6, iunie 1906, p. 421-424; semnată *Octavian Goga.* Retipărită în *Luceafărul,* an V, nr. 17-18, 15 octombrie 1906, p. 388. reprodusă în *Tribuna,* nr. 239, 25 decembrie 1906, p. 22. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

GRAIUL PÂNII – *Luceafărul,* an V, nr. 21-24, 15 decembrie 1906, p. 433; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Viața românească,* an II, nr. 1, ianuarie 1906, p. 206, şi în *Țara noastră,* an III, nr. 7, 15/28 februarie 1909, p. 2. Republicată în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

AŞTEPTARE – *Viața literară,* 18 iunie 1906; semnată *O. Goga.*

COPIILOR – *Luceafărul,* an V, nr. 21-24, 15 decembrie 1906, p. 463; semnată *Ion Bratu.* Reprodusă sub titlul *Moş Crăciun* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIVIGHETORI ŞI CIOCÂRLII (După Petőfi) – *Luceafărul,* an VI, nr. 1, 1 ianuarie 1907, p. 3-4; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

NOAPTE (După Carducci) – *Luceafărul,* an VI, nr. 4-5, 1 martie 1907, p. 65; semnată *G.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

ION CRÂŞMARUL – *Luceafărul,* an VI, nr. 4-5, martie 1907, p. 74; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

EU VĂD ÎN VIS (După Al. Petőfi) – *Luceafărul,* an VI, nr. 6, 15 martie 1907, p. 97; semnată *Octavian Goga.*

RUGĂCIUNE – *Luceafărul,* an VI, nr. 7, 1 aprilie 1907, p. 199; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *O ţară ştiu – 1907 –* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ZILELE RELE – *Convorbiri literare,* an XLI, nr. 3, martie 1907, p. 261; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VI, nr. 7, 1 aprilie 1907, p. 136; semnată *O. Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

UN OM – *Viaţa românească,* an II, nr. 3, 1 martie 1907, p. 460-463; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul*, an VI, nr. 8, 15 aprilie 1907, p. 149. Retipărită în *Dezrobirea,* an I, nr. 8, 23 aprilie 1907, p. 2-3. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ÎNVIERE – *Luceafărul,* an VI, nr. 9, 1 mai 1907, p. 178; semnată *Octavian Goga.* Cu titlul *E sărbătoare,* inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

STRĂINUL – *Luceafărul,* an VI, nr. 12, 15 iunie 1907; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

FECUNDITAS – *Viața românească,* an II, nr. 10, octombrie 1907, p. 71-72; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VI, nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 454. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ASFINȚIT – *Luceafărul,* an VI, nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 447; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

POEZIA VIEȚII (De F. Schiller) – *Luceafărul,* an VI, nr. 22, 15 noiembrie 1907, p. 481; semnată *Octavian Goga.*

ÎN LINIȘTEA AMURGULUI (După Al. Petőfi) – *Luceafărul,* an VII, nr. 3, 1 februarie 1908, p. 48; semnată *Octavian Goga.*

FIOR – *Viața românească,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1908; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VII, nr. 6, 15 martie 1908, p. 120. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

IUDITA (După I. Kiss) – *Luceafărul,* an VI, nr. 23-24, 15 decembrie 1907, p. 512; semnată *Octavian Goga.*

POEZIE – *Luceafărul,* an VII, nr. 1-2, 15 ianuarie 1908, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CÂNTECELE MELE – *Luceafărul,* an VII, nr. 7, 1 aprilie 1908, p. 143; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SONET – *Țara noastră,* an II, nr. 18, 27 aprilie 1908, p. 2; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRĂPASTIE – *Luceafărul,* an VII, nr. 9-10, 1-15 mai 1908, p. 195-197; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

TRANDAFIRII – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1-15 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1-15 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909) cu titlul *Cântece, I.*

SONET – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1-15 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

INVIERE – *Luceafărul,* an VI, nr. 9, 1 mai 1907, p. 178. Reprodusă – cu titlul *E sărbătoare* – în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CAIN (1907), I, II, III – *Luceafărul,* an VII, nr. 17, 1 septembrie 1908, p. 406; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

COSAŞUL – *Luceafărul,* an VII, nr. 18, 15 septembrie 198, p. 431; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIMA LUX – *Luceafărul,* an VII, nr. 19, 1 octombrie 1908, p. 455; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

RĂSUNĂ TOACA – *Luceafărul,* an VII, nr. 19, 1 octombrie 1908, p. 460; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PORTRET (Unui parvenit) – *Luceafărul,* an VII, nr. 24, 15 decembrie 1908, p. 584; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

MI-A BĂTUT UN MOŞ LA POARTĂ … - *Luceafărul,* an VIII, nr. 1, 1 ianuarie 1909, p. 6; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

EŞTI SINGURĂ… - *Luceafărul,* an VIII, nr. 1, 1 ianuarie 1909, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

NOI NE-NTÂLNIM – *Luceafărul,* an VIII, nr. 2, 16 ianuarie 1909, p. 27; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

LACUL MORŢII (După Ady) – *Luceafărul,* an VIII, nr. 5, 1 martie 1909, p. 106; semnată *G.*

MARTIRUL CRISTOŞILOR (Ady) – *Luceafărul,* an VIII, nr. 5, 1 martie 1909, p. 190; semnată *G.*

GRAIUL APELOR; LA MAL, DE PROFUNDIS – *Luceafărul,* an VIII, nr. 12, 16 iunie 1909, p. 266; semnate *Octavian Goga.* Reproduse în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

PE-UN ALBUM – *Țara noastră,* an III, nr. 39, 27 septembrie /10 octombrie 1909, p. 2; semnată *Sylex.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

OASPE VECHI – *Viața românească,* an IV, nr. 10, octombrie 1909, p. 51; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul*, an VIII, nr. 23, 1 decembrie 1909, p. 531. Inclusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

UN TRANDAFIR SE STINGE – *Luceafărul,* an IX, nr. 6, 16 martie 1910, p. 149; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TRAGEDIE (de Richard Dehmel) – *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 125, 23 iunie 1911, p. 4.

SCRISOAREA TA … - *Luceafărul,* an XI, nr. 1, 1 ianuarie 1912, p. 20; semnată *Othmar.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CRONICA MEA – *Luceafărul,* an XI, nr. 1, 1 ianuarie 1912, p. 40; semnată *Yorik.*

PĂCAT – *Luceafărul,* an XI, nr. 2, 7 ianuarie 1912, p. 47; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

GOMORA – *Luceafărul,* an XI, nr. 4, 22 ianuarie 1912, p. 83; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Notre Dame* în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

PACE… - *Luceafărul,* an XI, nr. 5, 29 ianuarie 1912, p. 106; semnată *Othmar.* Reprodusă cu modificări, sub titlul *Cântece, V,* în volumul *Din umbra zidurilor* (1013).

LACUL – *Luceafărul,* an XI, nr. 8, 19 februarie 1913, p. 163; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

EU ŞTIU UN BASM… - *Luceafărul,* an XI, nr. 9, 16 februarie 1912, p. 177; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

POETUL – *Luceafărul,* an XI, nr. 10, 4 martie 1912, p. 196; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

OAMENI…- *Luceafărul,* an XI, nr. 11, 11 martie 1912, p. 219; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

SCRISOARE (Contesei de Noailles, născ. Principesa Brâncoveanu) – *Luceafărul,* an XI, nr. 16, 15 aprilie 1912, p. 297; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TĂCEREA TA… - *Luceafărul,* an XI, nr. 19, 6 mai 1912, p. 348; semnată *O.G.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

ÎN DRUM… - *Luceafărul,* an XI, nr. 20, 13 mai 1912, p. 267; semnată *Othmar.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TE DU… - *Luceafărul,* an XI, nr. 20, 13 mai 1912, p. 370; semnată *O.G.* Reprodusă, cu titlul *Cântece,* VI, în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

VORBEAU AZI-NOAPTE DOUĂ APE…- *Luceafărul,* an XI, nr. 22, 27 mai 1912, p. 393; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

MARE MOARTĂ – *Luceafărul,* an XI, nr. 28, 1 septembrie 1912, p. 549; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

ZIUA – *Luceafărul,* an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 575; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

MAMA – *Luceafărul,* an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 575-576; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CINQUECENTO – *Luceafărul,* an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 576; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TOAMNA NOUĂ … - *Luceafărul,* an XI, nr. 32, 1 decembrie 1912, p. 715; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CÂNTEC (Din Heine) – *Luceafărul,* an XII, nr. 3, 1 februarie 1913, p. 89; semnată *Othmar.*

MI-AM FĂCUT UN CÂNTEC – *Luceafărul,* an XII, nr. 3, 1 februarie 1913, p. 90; semnată *Octavian Gog.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

AGONIE – *Luceafărul,* an XII, nr. 7, 1 aprilie 1913, p. 212; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

VOI VENIȚI CU MINE… - *Luceafărul,* an XII, nr. 8, 16 aprilie 1913, p. 241; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

E SĂRBĂTOAREA BĂTRÂNEȚII – *Luceafărul,* an XII, nr. 24, 16 decembrie 1913, p. 769; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

POVESTEA ARDEALULUI – 1914 – *Calendarul Minerva,* 1915, p. 171; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Poveste* (1914) în volumul *Cântece fără țară* (1916).

O RAMURĂ ÎNTÂRZIATĂ – *Flacăra,* an IV, nr. 21, 7 martie 1915, p. 177; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

VORBESC TĂCERILE – *România nouă,* 8 aprilie 1918; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

CIORILE – *România,* an I, nr. 10, 11 februarie 1917, p. 1; semnată *Octavian Goga*. Reprodusă în acelaşi ziar, an III, nr. 3, 18 ianuarie 1919, p. 1; semnată *Octavian Goga.*

ÎN ȚINTIRIM – *Luceafărul,* an XVII, nr. 1, 1920, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

LA AKERMAN – *Luceafărul,* an XVIII, nr. 4-5, 1920, p. 58; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă sub titlul *În bivuac la Akerman,* în volumul *Din larg* (1939).

DIN LARG – *Țara noastră,* an III, nr. 1, 15 octombrie 1922, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

MARTIE (traducere din Ady) – *Țara noastră,* an III, nr. 1, 15 octombrie 1922, p. 9, semnată *Styx.*

OGORUL UNGURESC (traducere din Ady) – *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 50; semnată *Styx.* Reprodusă cu titlul *Poezii, III,* în volumul *Din larg* (1939).

SĂ ŞTII … - *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 59; semnată *Aegrotus.* Reprodusă cu titlul *Cărbunii* în volumul *Din larg* (1939).

VITA NUOVA – *Țara noastră,* an III, nr. 3, 29 octombrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

ISUS PE VALURI – *Țara noastră,* an III, nr. 4, 5 noiembrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

KARLSBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

MARIENBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 142; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

FRANZENSBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 142; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

APUS – *Țara noastră,* an III, nr. 9, 10 decembrie 1922, p. 268; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

AM FOST… - *Țara noastră,* an III, nr. 10, 17 decembrie 1922, p. 297; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

STEJARUL – *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 7 ianuarie 1923, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939). În manuscrisul din Muzeul O. Goga era intitulată: *Datorie* şi datată 10 I 1922.

POST BELLUM - *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 7 ianuarie 1923, p. 86; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

POVESTE VECHE – *Țara noastră,* an IV, nr. 5, 4 februarie 1923, p. 148; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

STRIGOII – *Țara noastră,* an IV, nr. 10, 11 martie 1923, p. 309; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

TRECUTUL – *Țara noastră,* an IV, nr. 12, 25 martie 1923, p. 373; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

DE PROFUNDIS – *Țara noastră,* an IV, nr. 14, 8 aprilie 1923, p. 373; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

CETIND PE BAUDELAIRE – *Țara noastră,* an IV, nr. 18, 6 mai 1923, p. 564; semnată *Aegrotus.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

PĂMÂNT ȘI CER (I, II, III) – *România,* an I, nr. 184, 9 august, 1917, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Țara noastră,* an IV, nr. 18, 6 mai 1923, p. 564; semnată *Aegrotus.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

TÂRZIU (Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 25; semnată *Octavian Goga.*

POET (Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 27; semnată *Octavian Goga.*

MARTEI (Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 27; semnată *Octavian Goga.*

OGORUL UNGURESC (Ady) – *Cultura*, an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 28; semnată *Octavian Goga.*

CE CAUT (A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 28; semnată *Octavian Goga.*

ACELAŞI ZÂMBET – *Ţara noastră,* an V, nr. 2, 13 ianuarie 1924, p. 37; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă, cu titlul *Pace,* în volumul *Din larg* (1939).

POETUL, UN OM… - *Ţara noastră,* an V, nr. 29, 20 iulie 1924, p. 896; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

PERDITA – *Argeş,* an I, nr. 7, decembrie 1966, p. 11; semnată *Octavian.*

LUI DUNDEL – semnată *T.,* se găseşte în manuscris în Muzeul Octavian Goga, de la Ciucea. Publicată pentru prima oară în ediția *Opere,* 1968.

B. PRINCIPALELE EDIȚII

1. POEZII, Budapesta, Institutul tipografic şi de editură „Luceafărul", 1905, 126, p. Pe copertă, anul 1906; volumul acesta a fost reeditat apoi de „Minerva", Bucureşti, 1907, în „Biblioteca pentru toți", nr. 286, Sibiu, 1910 şi în primul volum antologic tipărit de „Cultura națională", Bucureşti, 1924, care cuprinde şi volumele *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântece fără țară* (1916). A fost apoi introdus în toate edițiile ce au urmat. Cuprinde 48 de poezii: *Rugăciune, Plugarii, Noi, Casa noastră, Apostolul, Dascălul, Dăscălița, Bătrâni, Reîntors,*

Departe, Dorință, Zadarnic, De-o să mor, În codru, Dimineața, Pe înserate, De la noi, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Pribeag, Pace, Cade-o lacrimă, Singur, Părăsiți, Ruga mamei, Zadarnic, La stână, Toamna, Copiilor, I, II, Părăsit, Despărțire, Învins, Solus ero, Noapte, Clăcaşii, Aşteptare.

2. NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL. Poezii, Bucureşti, Editura „Minerva”, 1909, 147 p. A fost retipărit în volumul antologic de *Poezii* din 1924, precum şi în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde 49 de poezii: *Fecunditas, Prăpastie, Cântecele mele, Înviere, Cosaşul, Portret, De demult…, Colindă, Un om, Zile rele, Graiul pânii, Cain, O țară ştiu, În munți, Prima lux, Cantorul, Câmpoi, Străinul, Mi-a bătut un moş la poartă…, Scrisoare, Locaş străbun…, Ion crâşmarul, Acasă, Nepotrivire, Asfințit, Carmen, O rază, Iubirea mea, Fior, Noi ne-ntâlnim, Rapsodie, Trandafiri, Eşti singură, Sufletul, A fost odat'… Revedere, Răsună toaca…, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, Moş Crăciun, Sonet, Sonet, E sărbătoare, Tempora, Frumoasa cea din urmă, Poezie.*

3. DIN UMBRA ZIDURILOR, Bucureşti, Editura „Minerva” , 1913, 171, p. A fost introdus în volumul de *Poezii,* 1924, şi în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde poezia *Revedere* şi alte 62 de poezii, împărțite în patru cicluri: a) DIN UMBRA ZIDURILOR: *Oaspe vechi, Agonie, Paris, Ziua, Notre Dame, Felinarul, În muzeu, Cinquecento, Mama, Măsuța mea, Oameni;* b) CÂNTĂ APELE: *La mal, Aeternitas, Furtuna, Mare moartă, De profundis, Lacul, Mama Venerei eterne, Eu stau la mal, Scrisoarea ta…, Gândeşte-te, Scirocco;* c) COARDE VECHI: *Poet, Vorbeau azi-noapte două ape, Doina, Voi*

veniți cu mine, Inima, Strămoşii…, Carmen laboris, Scrisoare, Moş Crăciun, Eu ştiu un basm…; d) CLIPE: *Trage-ți oblonul…, Cântecele mele, Poetul, Mi-am făcut un cântec, Un trandafir se stinge, Păcat, Taina, Toamna nouă, Mă-ntorc din nou, Lacrimi, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Tăcerea ta…, Singurătate, Coboară toamna…, Singur, Sonet, Amurg, În brazi, Blestem, O lacrimă, La moarte, Cum zbori cu trenul, În drum, Moştenire, O clipă, Aşteptare, Noapte, Apus, Pe-un album, Mors magna.*

4. CÂNTECE FĂRĂ ȚARĂ, Editura Bucureşti „C. Sfetea", 1916, 154 p. A fost retipărit în volumul de *Poezii,* 1924, şi în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde un cuvânt introductiv al autorului, din care cităm: „Recitesc aceste pagini întunecate înainte de a le da la tipar. Ele s-au desprins pe rând din frigurile neutralității, din aşteptarea zadarnică de un an şi jumătate din oraşul vesel al Bucureştilor. Credeam că nu vor mai vedea lumina zilei şi că, dezmințire de realitate, vor românea în sertar pe veci, certificate intime ale unui zbucium care s-a stins – *Testimoni del perir mio lento* - cum spune atât de frumos poetul italian. Acum însă, când atmosfera de moleşeală a inacțiunii se lasă tot mai grea peste capetele noastre, când dintr-o datorie de sânge se face o socoteală rece de câştig ieftin, acum mi se pare un act de pietate să ne îngropăm morții în văzul tuturora. Iată de ce public aceste versuri…"

Urmează apoi cele 35 de poezii pe care le cuprinde volumul: *Fără țară, Aşteptare, Pajurei cu două capete, Țara mea de suflet, Sângele, În pacea mută, 10 mai 1915, Atunci, Portretul, Trenurile, Apostolul, Flamma mundi, În mormânt la Argeş, Bal la palat, Pribeag străin, Latinitatea strigă din tranşee, Neutralul, Unui orb, Lupul, Bobotează, Trecea convoiul mortuar, Aducerile-aminte, În suflet simt o teamă cum s-aşterne, Lui Petőfi, Unui scriitor vândut,*

Noapte, I, II, III, Doi frați, Pribeag, Hora valurilor, I, II, Poveste, Sufletul, Dies illa.

5. DIN LARG (Poeme postume), Bucureşti „Fundația pentru literatură şi artă”, 1939, 114 p. *Cu lămurire* a editorilor Veturia Goga şi poetul D. Ciurezu, din care reiese limpede ideea că Goga s-a îngrijit de acest volum.

Cuprinde 60 de poezii, împărțite în şase cicluri: a) DIN LARG: *Din larg, Profetul, Isus pe valuri, Poetul, Stejarul, Pace, Regina Elisabeta la 70 ani, 1883-1933;* b) RĂZBOI: *De profundis, Poveste veche, Pământ şi cer, I, II, III, Ceahlăul, Afară trece moartea, Vorbesc tăcerile, În bivuac la Akerman, Hora morții;* c) NOI: *Înviere, Vita nuova, Tovarăşi, Pustiu, În noapte, Strigoii, Tristia, Breve sogno, Departe, Cântec, Sufletul, Cărbunii, Chemare, Munții, Paris, Aşteptare, O ramură întârziată, Trecutul, Apus, Din viață, Resurrectio, Tibi mare, De profundis, La mal, Mare aeternum, Trec clipele, Pax nobis;* d) ASTĂZI: *Am fost…, Post bellum, Cetind pe Baudelaire, Ascultând „Messias” de Händel, Karlsbad, Marienbad, Franzensbad, Cântă moartea;* e) ÎN SAT: *Cântecul cămăşii, În mine câteodată, Trecea un om, Bisericuța din Albac, Vânt de seară, În țintirim;* f) TRADUCERI: *Privighetori şi ciocârlii (*După Petőfi), *Noapte* (După Carducci), *Poezii* (După Ady).

6. O. Goga: *Poezii,* Editura „Cugetarea”, 1939.

7. O. Goga: *Poezii,* Colecția „Darul soldatului”, 1941.

7a. O. Goga: *Poezii,* Cu o prefață de V. Netea, Buc., 1942, Col. „Cartea refugiatului ardelean”.

8. O. Goga: *Versuri,* E.S.P.L.A., 1957. Cu o prefață de M. Beniuc.

9. O. Goga: *Poezii. T*ext ales şi stabilit, prefaţă, note bibliografice de I.D. Bălan, E.P.L., 1963.

10. O. Goga: *Poezii,* Prefaţă, tabel cronologic, ediţie îngrijită de I. D. Bălan. Editura Tineretului, „Biblioteca şcolarului", 1964.

11. O. Goga: *Ne cheamă pământul I şi II. Cântece fără ţară,* ediţie prefaţată şi îngrijită de I. D. Bălan, „Biblioteca pentru literatură, 1965 (Colecţia „Biblioteca pentru toţi").

12. O. Goga: *Versuri,* Bucureşti, Editura Tineretului, colecţia „Cele mai frumoase poezii", 1966 (Colecţia „Cele mai frumoase poezii"). Îngrijire de ediţie şi prefaţă de Mihai Beniuc.

13. Octavian Goga: *Opere,* Vol. I, II, colecţia „Scriitori români", Editura pentru Literatură, 1967. Ediţie îngrijită, prefaţată, note, bibliografie şi indici de Ion Dodu Bălan.

14. O. Goga, *Poezii,* antologie şi postfaţă de Mircea Popa, Bucureşti, Editura „Minerva", 1972. Colecţia Arcade.

15. O. Goga, *Versuri* (Költemenick), ediţie bilingvă, prefaţă Ion Dodu Bălan. Bucureşti, Editura „Minerva", 1972.

16. *Poezii inedite,* descoperite şi prezentate de Dan Smântânescu, Bucureşti, Editura „Cartea românească", 1973. Cuprinde: *Cuvânt înainte, I: Poezii inedite: [Aş vrea…], Cât de ceresc e valsul lin, Ana şi Harapul, Bufli, E pace – Miezul nopţei bate, Te vaiet pieptul meu uscat, Din vremuri vechi, Povestea mea, [Vesel, iubita mea], [Vesel ceata noastr-acum], Inima, [De-aş spune cât îmi eşti de dragă], Domnişoarei L., [Şi zi, ştii geografia?], [Mă*

cuprindea o mută jale], [Cum ne privim acum în faţă], [Şi uite mi-e şi greu să-ţi spun], [Mâine-s Rosale], [Azi am clipe liniştite], Adevăr, [E greu să stai între străini], Împăcare, Despărţire… Lenitei, [Printr-o rarişte de paltini, un potec încet se perde], [De nu ar fi fost ochii tăi], [O stea îţi luminează-odată viaţă], [Când frământat de vifor lacul], [În ochii verzi văd fulgere de ură], [Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă], Sospiri, [Pe bolta ceriului senin], [Când vin din lumea mea de stele], [Azi noapte-o rază coborând], [În zori de zi pe lângă noi], [Drăcuşor rotund şi rumen], [Versuri răzleţe], [Trecutul s-a ivit în prag], [De când te-ai dus în suflet port], Ziua, Vatra, [Un basm de mult mă împresoară], Toamnă.

II. ***Poezii apărute în periodice****: [A fost de mult… a fost demult], [Tremură lin un cânt pribeag], [Când privesc floarea de mac], [Ca cele vechi să nu le uiţi], [Din toiul vremilor trecute], [E-atât de mare depărtarea], [Când îmi pare câteodată], [Din stele de pe azur], [Din valul vremii se desprinde], [Şi dacă nu mai ştiu ruga], [Pe drum m-opresc şi stau şi-ascult], De mult, Şi iarăşi va să vie?, Poveste de Anul Nou, Cantorul Cimpoi, Sărbătoare, În zadar, Cântece, Plângi copilă!, Am plâns, Noapte, Rămâi, De-aş fi, Iubirea mea, Sfârşit de septembrie* (Petőfi), *Din viaţă, Moara* (după Carmen Sylva), *Copilul meu* (după Carmen Sylva), *La un mormânt* (de Leuthold), *Licuriciul, În liniştea amurgului* (după S. Petőfi).

III. ***Variante la poezii publicate****: Tu dormi… Ce sfânt îmi pare somnul, Şi dacă astăzi ochii mei, Ironie, Eu vă chem din visuri, Bătrâni, Iubirea mea, Scrisoarea ta mi-a destrămat, Lin picură azi milostiva pace, Corabie din lanţuri desfăcută, [Am rătăcit departe-n lumi străine], [Cum zboară trenul pe câmpii], [Eu ştiu un basm de mult uitat].*

DESPRE VIAŢA ŞI OPERA POETULUI

1. Aderca, F. *Mărturia unei generaţii,* Buc., E.P.L., 1967
2. Albani, Tiron: *Memorii. Din contribuţia clasei muncitoare la desăvârşirea statului naţional român unitar.* Bucureşti, Editura Ştiinţifică 1969.
3. *Almanahul scriitorilor de la noi.* Orăştie, 1911, p. 19
4. Alexandrescu, Sorin şi Rotaru, Ion. *Analize literare şi stilistice.* Buc., Editura didactică şi pedagogică, 1967.
5. Apostolescu, N. I. *Despre „Poezii" de O. Goga.* În: *Literatură şi artă română,* 1905, p. 747 şi urm.
6. Arhivele Statului Bucureşti, arh. ist. centr. Fondul Spiru Haret, dos. 4, p. 15.
7. Arghezi, Tudor. *Sentimentul religios.* În: *Bilete de papagal,* nr. 282, 1928.
8. Arghezi, Tudor. *Octavian Goga: Meşterul Manole.* În: *Bilete de papagal,* nr. 48, 28 martie 1928.
9. *Articole vorbite – conferinţe radiofonice, Octavian Goga. Amintiri despre Aurel Vlaicu,* 22 iunie 1933, Bucureşti, Editura „Cartea românească", 1974, p. 136-144.
10. Bariţiu, G. *Părţi alese din istoria Transilvaniei,* vol. III, p. 32.
11. Bănuţ, A. P. *Cum l-am cunoscut pe Goga. Pagini literare* nov.-dec. 1938.
12. Beniuc, Mihai. *Octavian Goga, poetul.* În volumul *Meşterul Manole,* Buc., E.S.P.L.A., 1957.
13. Bîrseanu, Andrei. *La jubileul de cincizeci de ani al „Asociaţiunii".* În: *Luceafărul*, nr. 15-17, 1911.

14. Blaga, Lucian. *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea.* Ediție îngrijită de G. Ivaşcu. Buc., Editura Ştiințifică, 1966
15. Bogdan, Nicolae. *„Octavian Goga".* În: *Țara noastră,* an XI, nr. 211, 30 dec. 1932, p. 1-2
16. Bogdan-Duică, G. *Octavian Goga.* În *Studii şi articole,* ediție îngrijită şi prefață de D. Petrescu, Ed. Minerva, Buc., 1975, p. 309-327.
17. Boitoş, Olimpiu. „Meşterul Manole", *Universul literar,* 8 oct. 1938.
18. Teodorescu-Branişte, Tudor. *Scriitorii în politica d-lui Goga.* În *Vlăsia,* nr. 1, 10 octombrie 1926, p. 9.
19. Teodorescu-Branişte, Tudor. *D. Goga.* În *Vlăsia,* nr. 3, 24 octombrie 1926, p. 46.
20. Teodorescu-Branişte, T. *D. Octavian Goga şi ideea națională.* În: *Cuvântul liber,* an I, nr. 5, 9 dec. 1933, p. 4-5.
21. Bratu, S. *Lupta de idei în critica noastră literară, 1900-1916.* În: *Viața românească,* an XVI, nr. 6-7, iun.-iul. 1963.
22. Breazu, Ion. *Literatura Transilvaniei:* În: *Studii, Articole, Conferințe,* Buc., Casa Şcoalelor, 1944.
23. Breazu, Ion. *Octavian Goga* (necrolog). În: *Dacoromania,* an IX (1936-1938), p. 639-645.
24. Brunea, Fox I. *Cu poetul Octavian Goga la Ciucea. Poetul şi omul politic în intimitate. Amintiri dintr-o viață de zbucium şi luptă,* în *Dimineața,* 7 oct. 1931.
25. Bucur, Septimiu. *Singurătatea lui Octavian Goga.* În: *România literară,* an I, nr. 6, 7 mai 1939, p. 15.
26. Bulgăre, Gh. *Limba poetică a lui Oct. Goga.* În: *Limba română,* an VI, nr. 3 mai-iun. 1957, p. 22-37.
27. Bunea, I. *O. Goga. „Discursuri".* În: *Pagini literare,* an IX, nr. 5, p. 121-124.

28. *Calendarul Bibliotecii Enciclopedice Socec pe 1909,* p. 254.

28 a. Caragiale, I.L. *Situație penibilă.* În: *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 2, 3/16 ian. 1910, p. 4.

29. Cardaş, Gh. *Poeții şi prozatorii Ardealului până la Unire. 1800-1918.* Antologie şi studiu. Buc., Editura „Universală" Alcalay et co., 1936.

30. Cartojan, N. *Istoria literaturii române vechi.* Vol. II. De la Matei Basarab şi Vasile Lupu până la Şerban Cantacuzino şi D. Cantemir. Buc., Fundația pentru literatură şi artă, 1942, p. 119.

31. Cazacu, Boris. *Studii de limbă literară.* Probleme actuale ale cercetării ei. Buc., E.S.P.L.A., 1960.

32. Călinescu, G. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent.* Buc., Fundația pentru literatură şi artă, 1941.

33. Călinescu, G. *O. Goga. Tragedia omului după Madách.* În: *Adevărul literar şi artistic,* nr. 737, 20 ian. 1935, p. 10.

34. *Cele trei Crişuri,* iun. 1924, p. 95.

35. Chendi, Ilarie. *Epocă de tranziție.* În: *Țara noastră,* an II, nr. 1, 1 ian. 1908, p. 2.

36. Cheresteşiu, Victor, Bodea, Cornelia, Surdu, Bujor, Mureşan, Camil, Nuțu, Constantin, Egyed, Acațiu, Curticăpeanu, Vasile. Din Istoria Transilvaniei, vol. II. Buc., Editura Academiei, 1961

37. Chinezu, Ion. *Octavian Goga,* în: *Gând românesc, nr. 5-12, 1938.*

38. Chinezu, Ion. *Octavian Goga, Pagini de critică,* ediție îngrijită şi prefață de Ion Negoițescu, E.P.L., Buc., 1969, p. 9-25.

39. Chinezu, Ion. *Tragedia omului de E. Madách în traducerea d-lui O. Goga, ibidem,* p. 26-30.

40. Cioculescu, Ş. *Octavian Goga: „Din larg" – poeme postume* În: *Aspecte lirice contemporane,* Buc., Casa Şcoalelor, 1942.
41. Ciopraga, Const. *Permanențe şi mişcare.* (I. Vitalitatea literaturii române, II. Sensul activ al tradiției). În volumul *Portrete şi reflecții literare.* Buc., E.P.L., 1968.
42. Constantinescu, Iancu. *Octavian Goga. Monografie literară.* Ed. *Ramuri,* Craiova, f.a.
43. Constantinescu, Pompiliu. *Octavian Goga* (medalion). În: *Mişcarea literară,* nr. 34, 4-11 iun. 1925.
44. Constantinescu, Pompiliu. *Octavian Goga: „Mustul care fierbe".* În: *Viața literară,* an II, nr. 52, 21 mai 1927.
45. Constantinescu, Pompiliu. *Octavian Goga: „Precursorii".* În: *Vremea,* nr. 111, 1 mai 1930.
46. Constantinescu, Pompiliu. *Octavian Goga (1879 (sic!) – 1938)* – necrolog. În: *Vremea,* nr. 534, Paşti 1938.
47. Curticăpeanu, V. *Întemeierea societății „Astra" şi rolul ei în cultura poporului român.* În: *Studii,* revistă de istorie, nr. 6, 1961.
48. Daicoviciu, C., Pascu, St., Cheresteşiu, V., Morariu, T. *Din istoria Transilvaniei.* Vol. I. Buc., Editura Academiei 1960.
49. Delavrancea, B. Şt. *Lucaci şi Goga.* În: *Epoca,* an XXII, nr. 358, 30 dec. 1915, p. 1
50. Deleanu, Th. *Cum l-am cunoscut pe Octavian Goga.* În: *România,* nr. 198, 16 decembrie 1938.
51. Densuşianu, Aron. *Scrisoare.* În: *Anuarul II al Societății pentru crearea unui fond de teatru român pe anii 1899-1900.* Braşov, p. 14.
52. Densuşianu, O. *Din mişcarea intelectuală.* În: *Viața nouă,* an V, nr. 2, 1 martie 1909, p. 39.

53. Dima, Al. *Sibiu.* Buc., Fundaţia pentru literatură şi artă, 1940.
54. *Documente literare,* vol. I, ediţie îngrijită de Gh. Cardaş, Bucureşti, Editura Minerva, 1971, p. 6, 57, 87, 169, 183, 207, 340, 376, 410.
55. Doicescu, Ciprian. *Viaţa lui Goga.* Buc., Cartea românească, 1942.
56. Domokos, Samuel. *Octavian Goga a költö és mufordító,* Bucureşti, Editura Kriterion, 1971.
57. Dragomirescu, Mihail. *Mişcarea literară în 1908.* În: *Calendar literar şi artistic pe 1909.*
58. Dragomirescu, Mihail. *Critică.* Vol. I, Directive (1896-1910). Bucureşti, Editura Casa Şcoalelor, 1927, p. 89 şi p. 243.
59. Drumaru, D. *Poezia lui Octavian Goga.* În: *Steaua,* an VIII, nr. 1, ian. 1957, p. 78-88; nr. 2, feb.1957, p. 61-83.
60. Fătu Mihai şi Spălăţelu Ion, *Garda de fier. Organizaţie teroristă de tip fascist,* Bucureşti, Editura Politică, 1971, 430 p.
61. *Fântâna Darurilor,* 15 mai 1939, număr închinat lui Octavian Goga.
62. Gáldi, Láslo. *Esquisse d'une histoire de la versification roumaine.* Budapest, 1964.
62a. *Octavian Goga interpretat de…,* ediţie îngrijită de Ion Dodu Bălan, [Biblioteca critică], Bucureşti, Editura Eminescu, 1974, 285 p.
63. Goldiş, Vasile. *Cântarea pătimirii noastre.* În: *Tribuna,* Arad, an IX, nr. 188, 9/22 oct. 1905, p. 1
64. Gruia Bazil, *Blaga inedit – amintiri şi documente. Lancrămul şi Ciucea,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974, p. 126-131.

65. Haşdeu, B.P. *Morală şi profetism românesc.* În: *Scrieri literare, morale şi politice.* Ediție îngrijită şi prefațată de Mircea Eliade. Tom. II. Bucureşti, Fundația pentru literatură şi artă, 1937, p. 152-153.
66. Hérard, Guy. *Peuples et langues de l'Europe.* Editura Denoël, 1968.
67. Ibrăileanu, G. *Note şi impresii.* Iaşi, Editura „Viața românească", 1920, p. 85-89.
68. Ionescu, Const. D. *Poetul Octavian Goga.* În: *Gândirea,* mai 1939, p. 429.
69. Iorga, N. *Un uitat: Partenie Cosma.* În: *Oameni cari au fost,* vol. III. Bucureşti, Fundația pentru literatură şi artă, 1936, p. 138-139.
70. Iorga, N. *Poeziile lui Octavian Goga.* În: *Sămănătorul,* an IV, nr. 44, 30 oct. 1905, p. 801-804.
71. Iorga, N. *Vasile Goldiş.* În: Oameni cari au fost, vol. III, Buc., Fundația pentru literatură şi artă, 1936, p. 404-405.
72. Istrăteanu, I. *Cronică teatrală la „Meşterul Manole" de O. Goga.* În: *Viața literară,* an III, nr. 76, 3 mar. 1928, p. 2.
73. Ivaşcu, George. *Goga: „Din larg".* În: *Jurnalul literar,* 15 martie 1939.
74. Ivaşcu, George. *O. Goga – retrospectivă.* În: *Contemporanul,* 8 aprilie 1966.
75. Lovinescu, E. *Grigore Alexandrescu.* Viața şi opera lui. Buc., „Minerva", 1910, p. 191.
76. Lovinescu, E. *Istoria literaturii române contemporane 1900-1937.* Buc., Socec, 1937, p. 76.
77. Lovinescu, E. *Critice.* Vol. I. Ediție definitivă. Bucureşti, Editura Ancora, 1925, p. 138.
78. Lovinescu, E. *Istoria civilizației române moderne.* Vol. I (1924), vol. II şi III (1926). Bucureşti, Editura Ancora, 1924-1926.

79. Lovinescu, E. *T. Maiorescu şi posteritatea lui critică.* Buc., Casa Şcoalelor, 1943.
80. Lovinescu, E. *Memorii.* Vol. I. 1900-1916. Bucureşti, Editura „Cugetarea", f.a.
81. Ciopraga, Const. *Arta lui Octavian Goga.* În: *Cronica,* an I., nr. 10, 16 apr. 1966, p. 1, 11.
82. Lupaş, I. *Cronicari şi istorici români din Transilvania.* Ediția a II-a. „Clasici români comentați", 1941, p. 85-91.
83. Lupaş, I. *Contribuții la istoria ziaristicii româneşti ardelene.* Sibiu, 1926.
84. Lupaş, I. *Sibiul ca centru al vieții româneşti din Ardeal.* În: *Anuarul Institutului de istorie națională Cluj,* an V, p. 35.
85. Peris, Teresa. *Creațiile dramatice ale lui O. Goga în publicațiile maghiare,* În: *Viața românească,* an XXIII, nr. 6, 1970, p. 122-124.
86. Petric, Aron, *Octavian Goga – gânditor şi om politic,* În: *Lupta de clasă,* seria a V-a, an. LI, noiembrie 1971, p. 100-105.
87. Maiorescu, Titu. *Poeziile lui O. Goga.* În: *Critice,* vol. III, p. 300-301.
88. Maiorescu, Titu. *Poezia română. Cercetare critică la condițiunea materială a poeziei.* În: *Critice,* vol. II, Bucureşti, Editura librăriei „Socec" et comp. S.A., 1931, p. 31 şi vol. III, p. 297.
89. Maniu, Adrian. *Acest poet cu ochi albaştri.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), mar. 1966, p. 45-47.
90. Martin, Aurel. *„Poeta vates".* În: *Gazeta literară,* an XIII, nr. 13(699), 31 mar. 1966, p. 7
91. Meteş, Ştefan. *Emigrări româneşti din Transilvania în sec. XIII-XX, cercetări de demografie istorică.* Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1971.

92. Micu, D. *Literatura română la începutul secolului al XX-lea.* Bucureşti, E.P.L., 1964.
93. Montani, Ion. *Acum 25 de ani la „Luceafărul”,* revista *Banatul,* an II, nr. 7-8, 1927.
93a. Nedelcu, Florea. *Cu privire la politica externă a României în perioada guvernării Goga-Cuza.* În volumul: *Probleme de politică externă a României 1919-1939,* Bucureşti, Editura Militară, 1971, p. 259-296.
94. Netea, Vasile. *Octavian Goga,* în *Progres şi Cultură,* Tg. Mureş, nr. 5, 1938, p. 1-16; *Anuarul Univ. din Cluj pe 1931-1932. Acte solemne. Proclamarea de Doctor honoris causa a d-lui Octavian Goga,* p. 37-59.
95. Netea, Vasile, *Caracterul primelor poezii ale lui Octavian Goga,* În revista „*Cuget clar”* (Noul Sămănător), nr. 34, 18 mai, 1938, pp. 718-720.
96. Netea, Vasile. *Trei scrisori inedite ale lui Octavian Goga.* În: *Universul literar,* nr. 6, 1 feb. 1941, p. 1-2.
97. Netea, V., *La şase decenii de la naşterea lui Octavian Goga.* În „*Vremea”* XIII, 1941, nr. 595, 23 martie, p. 6.
98. Netea, Vasile. *George Bariţiu. Viaţa şi activitatea sa.* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1966.
99. Netea, Vasile: *O zi din istoria Transilvaniei: 1 decembrie 1918.* Editura Albatros, 1970.
100. Netea, Vasile: *Geneza revistei „Luceafărul”,* - *Manuscriptum,* an VI, nr. 3(12), 1973, p. 178-183.
101. Nicolescu, G. C. *Sămănătorismul.* În: „*Viaţa românească”*, an XII, nr. 11, 1959.
102. Nicolescu, G. C. *Noi precizări cu privire la sămănătorism.* În: *Viaţa românească,* an XIII, nr. 10/1960.

103. Oarcăsu, I. *O. Goga – profil spiritual.* În volumul *Oglinzi paralele.* Bucureşti, E.P.L., 1967.
104. Ornea, Z. *Confruntări şi delimitări în problema sămănătorismului şi poporanismului.* În: *Iaşul literar,* nr. 10/1960.
105. Ornea, Z. *Curentele literare în lumina cercetării ştiinţifice.* În: *Luceafărul,* nr. 14, 4 iul. 1964.
106. Ornea, Z. *Sămănătorismul,* Bucureşti, Editura Minerva, 1970 (ed. I), 1972 (ed. a II-a).
107. Papadima, Ovidiu. *Octavian Goga.* Bucureşti, „Fundaţia pentru literatură şi artă", 1944.
108. Papadima, Ovidiu. *Căile omului şi ale naturii în poezia lui Goga.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), mar. 1966, p. 35-42.
109. Paraschivescu, Miron Radu. *Octavian Goga.* În: *Timpul,* an II, nr. 363, 9 mai 1938, p. 9.
110. Păcală, Victor. *Monografia comunei Răşinariu.* Sibiu, 1915. (Lucrare premiată de Academia Română)
111. Peltz, I. *Amintiri despre…* Bucureşti, Editura Tineretului, 1968, p. 78
112. Perpessicius, D. *Cu neînfricat patos şi cu înaltă artă.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), mar. 1966, p. 43-44.
113. Petrescu, Cezar. *Ochii strigoiului.* Vol. II.
114. Pillat, Ion. *Isus în poezia cultă.* În: *Tradiţie şi literatură.* Bucureşti, Casa Şcoalelor, 1943, p. 294.
115. Piru, Al. *Goga şi literatura universală.* În: *Gazeta literară,* an XIII, nr. 13(699), 31 mar. 1966, p. 7.
116. Popa, Grigore. *Octavian Goga: „Fragmente autobiografice".* În: *Pagini literare,* an I, nr. 2, 15 iun. 1934, p. 101-102.
117. Popa, Victor Ion. *Goga autor dramatic.* În: *Familia,* an. LXXVIII, seria IV, mai-aug.-sep. 1943, p. 47-48.
118. Popa, Mircea. *Octavian Goga publicist.* În: *Tribuna,* an. X, nr. 23(488), 9 iun. 1966.

119. Popa, Mircea. *Epistolar,* „Iacă de ce te rog să cumpăneşti bine”, *Manuscriptum,* an IV, nr. 4(13), 1973, p. 124-134.
120. Popovici, D. *Introducere* la I. H. Rădulescu, *Opere,* tom I. Bucureşti, Editura pentru literatură şi artă, 1939, p. 63.
121. Popovici, D. *Mesianismul poetic al lui Octavian Goga.* În: *Luceafărul* (seria nouă), iul.-aug. 1942, an II, p. 264 şi urm.
122. Puşcariu, Sextil. *Cinci ani de mişcare literară* (1902-1906). Bucureşti, Editura „Minerva”, 1909, p. 25.
123. Puşcariu, Sextil; *Poeziile lui Octavian Goga, Cercetări şi Studii,* ediţie îngrijită de Ilie Dan şi prefaţată de G. Istrate, Bucureşti, Editura Minerva, 1974, p. 512-524. Articolul a fost scris la Viena în febr. 1905 şi publicat în *Convorbiri literare,* XL, nr. 2, 2 februarie 1906, p. 165-184.
124. Ralea, M. şi Bratu, S. *Rural şi urban în literatura română.* În: *Viaţa românească,* an XVI, nr. 2, 1963.
125. Rău, Aurel. *Poetul vocaţiilor multiple.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), martie 1966, p. 30-34.
126. Râpeanu, V. *Vlahuţă şi epoca sa.* Bucureşti, Editura Tineretului, 1966.
127. Râpeanu, Valeriu: *Permanenţe etice în poezia lui Octavian Goga,* În rev. *Lupta de clasă,* seria a V-a, an. LI, noiembrie 1971, p. 95-99.
128. Roman, I. *St. O. Iosif,* Buc., E.P.L., 1964.
129. *România literară,* an II, nr. 55, 12 mai 1940, p. 6-7 închinate lui O. Goga.
130. Sadoveanu Evan, Izabela. *Octavian Goga.* În: *Impresii literare.* Bucureşti, „Minerva”, 1908, p. 214-215.

131. Săndulescu, Al. *Discuții despre sămănătorism.* În: *Gazeta literară,* an VII, nr. 11, 12, 14 din 10, 17, 31 mar. 1961.
132. Smântânescu, Dan. *Mişcarea sămănătoristă.* Bucovina, 1933.
133. Smântânescu, Dan. *Semănătorismul lui Octavian Goga.* În: *Universul literar,* an XLVII, nr. 13, 14 mai 1938, p. 3
134. *Scrisori către G. Ibrăileanu (Studii şi Documente),* vol. III, ediție îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu şi Al. Teodorescu, prefață de N. I. Popa, Bucureşti, Editura Minerva, 1973, p. 69-72.
135. *Scrisorile lui Octavian Goga către Garabet Ibrăileanu.* În: *Iaşul literar,* an XIV, nr. 8, aug. 1963, p. 66-69.
136. Stanca, Sebastian, *Cum am înființat revista „Luceafărul”.* În *Revista de istorie şi teorie literară,* Bucureşti, tom. XIX, 1970, nr. 4, p. 645-652.
136a. Stancu, Zaharia, *Scrieri, 4, Cefe de taur,* Bucureşti, Editura Minerva, 1973, tabletele: *Mai sunt nădejdi, Lanțuri zadarnice, Alungarea minciunii, Cazul scriitorului evreu Aderca, Între Ion şi Ițic, Mai sunt treizeci de zile până la alegeri, Ultima oră pentru dezmeticire, Cine i-a inventat,* publicate în „*Lumea românească”* din ianuarie-februarie 1938.
137. Stere, C. *Cântarea pătimirii noastre. V*olumul *În literatură.* Iaşi, 1921.
138. Streinu, Vladimir. *Versificația modernă.* Studiu istoric şi teoretic asupra versului liber, Bucureşti, E.P.L., 1966.
139. Szemler, Ferenc. *Goga în limba maghiară.* În: Steaua, an. XVII, nr. 3(194), mar. 1966, p. 49-52.

140. Şuluțiu, Octav.: *Pe margine de cărți.* Seria I, Sighişoara, Editura Miron Neagu, 1938.
141. Tăslăuanu, O. C. *Octavian Goga – Amintiri şi contribuții la istoricul revistei Luceafărul.* Partea I, *Epoca, Budapesta,* „Bucovina”.
142. Todor, A. P. *Octavian Goga şi legăturile literare româno-maghiare.* În: *Convorbiri literare,* an LXXII, nr. 2, feb. 1939, p. 221-232.
143. Tomuş, Mircea. *Scriitori în paginile „Vieții româneşti”.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), mar. 1966, p. 9-15.
144. Torouțiu, I. E. *Studii şi documente literare.* Vol. IX. Bucureşti, 1940, p. 162-163.
145. Triteanu, Mihail, *Luceafărul* – bibliografie, Bucureşti, Editura Enciclopedică română, 1972, 374 p.
146. Trivale, Ion. *Cronici literare.* Buc., 1915.
147. Tzigara Samurcaş, N. *Naționalismul lui Octavian Goga.* În: *Convorbiri literare,* nr. 66, iun. 1933, p. 326-337.
148. Vianu, Tudor. *Arta prozatorilor români.* Buc., Editura Contemporană, 1941.
149. Vianu, Tudor. *Octavian Goga.* În: *Universul literar,* an XLVII, nr. 13, 14 mai 1938.
150. Vârgolici, T.A. *A existat o literatură sămănătoristă?* În: *Viața românească,* an XVI, nr. 6-7, iun.-iul. 1963.
151. Vârgolici, Teodor. *Arta poetică a lui Octavian Goga.* În volumul *Retrospective literare,* Bucureşti, E.P.L., 1969.
152. Weil, Simon. *L’enracinement.* Deuxième partie: *Le déracinement.* Idées, Galimard, 1949, p. 61.
153. Zaciu, M. *Puncte de vedere în problema curentelor literare.* În: *Tribuna,* an IV, nr. 3, 4, 5, 6 din 8, 15, 22, 29 ian. 1960.

154. Zaciu, M. *Durată.* În: *Gazeta literară,* an XIII, nr. 13 (699), 31 mar. 1966, p. 7.
155. Zaciu, Mircea. *Evoluția receptării poeziei lui Octavian Goga,* În: *Lupta de clasă,* seria a V-a, an LI, noiembrie 1971, p. 89-94.

LOCAL

Volume

Goga, Octavian. *O seamă de cuvinte.* Sibiiu. Tiparul tipografiei Arhidiecezane, 1908. 83 p. (Biblioteca poporală a Asociațiunii, nr. 31).

Goga, Octavian. *Poezii.* Sibiiu, Tipografia Poporului, 1910, 96 p. (Biblioteca poporală a Asociațiunii, nr. 37).

În periodice

Poezii

Tavi (Goga, Octavian). *Atunci şi acum.* Tribuna, 14, nr. 275, 12/24 dec. 1897, p. 1098.

Octavian (Goga, Octavian). *Stana.* Tribuna, 16, nr. 255, 10 nov./1 dec. 1899, p. 1020.

Octavian (Goga, Octavian). *În calumniatores.* Tribuna, 17, nr. 1, 1/13 ian. 1900, p. 2.

Octavian (Goga, Octavian). *Măgdălina.* Tribuna, 17, nr. 139, 16/29 iul. 1900, p. 554.

Octavian (Goga, Octavian). *Despărțire.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna nr. 134, 3/22 iul. 1900, p. 86.

Octavian (Goga, Octavian). *Povestea mea.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna nr. 134, 3/22 iul. 1900, p. 86.

Octavian (Goga, Octavian). *Din vremuri vechi.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna nr. 167, 27 aug. 1900, p. 113.

Octavian (Goga, Octavian). *Te-ai dus.* Tribuna, 17, nr. 160, 17/30 aug. 1900, p. 638.

Octavian (Goga, Octavian). *Aş vrea…* Tribuna, 17, nr. 201, 18/31 oct. 1900, p. 801.

Octavian (Goga, Octavian). *Dacă…* Tribuna, 17, nr. 204, 22 oct./ 4 nov. 1900, p. 813.

Octavian (Goga, Octavian). *Blondinei.* Tribuna, 17, nr. 236, 10/23 dec. 1900, p. 942.

Octavian (Goga, Octavian). *Ostenit.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 32, 1901, p. 29.

Octavian (Goga, Octavian). *Tu dormi…* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 37, 25 feb./10 mart. 1901, p. 33.

Sfinx (Goga, Octavian). *Dragoste barbară.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 47, 11/24 mart. 1901, p. 48.

Octavian (Goga, Octavian). *Noi şi ele.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 57, 25 mart./7 apr. 1901, p. 49.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântec. În salbă multe mărgele*. Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 65, 8/21 apr. 1901, p. 59.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântec modern.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 65, 8/21 apr. 1901, p. 60.

Octavian (Goga, Octavian). *Necesitatea facit versum.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 75, 22 apr./5 mai 1901, p. 67.

Octavian (Goga, Octavian). *Zâmbet trist…* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 94, 20 mai/2 iun. 1901, p. 83.

(Goga, Octavian). *De ziua mea.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 98, 1901, p. 88.

Pe ziar indicația autografă a lui O. Ghibu „Octavian". (Goga, Octavian). *Cobzarul.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 98, 1901, p. 89.

În josul paginii indicația autografă a lui O. Ghibu „Octavian".

(Goga, Octavian). *Veselie.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 98, 1901, p. 89.
În josul paginii indicația autografă a lui O. Ghibu „Octavian".

Octavian (Goga, Octavian). *Ironie.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 98, 1901, p. 87.

Octavian (Goga, Octavian). *Râs printre lacrimi.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 103, 1901, p. 92.

Octavian (Goga, Octavian). *Pe pat.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 108, 10/23 iun. 1901, p. 95.

Octavian (Goga, Octavian). *Fii pe pace.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 127, 8/21 iul. 1901, p. 112.

Octavian (Goga, Octavian). *Sonet. În sânul tău cuprinde-mă natură.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 132, 15/28 iul. 1901, p. 115.

Octavian (Goga, Octavian). *Să tac?...* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 149, 12/25 aug. 1901, p. 131.

Octavian (Goga, Octavian). *Ție!* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 158, 26 aug./8 sept. 1901, p. 139.

Octavian (Goga, Octavian). *Rămas bun.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna nr. 167, 11/24 sept. 1901, p. 148.

Octavian (Goga, Octavian). *Din viață. Lex temporis.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 180, 30 sept./13 oct. 1901, p. 157.

Octavian (Goga, Octavian). *Domnului să ne rugăm.* Tribuna, 18, nr. 209, 11/24 nov. 1901, p. 833.

Octavian (Goga, Octavian). *O tempora…tempora!* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 239, 1901, p. 208.

Octavian (Goga, Octavian). *Domnului să ne rugăm.* În: *Călindarul Poporului pe anul comun 1902.* Anul XVII. Sibiu, Editura şi tipografia „Tipografiei”. Soc. pe acțiuni, p. 66-67.

Octavian (Goga, Octavian). *Unui prieten.* Tribuna, 19, nr. 16, 24 ian./6 feb.1902, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *Curând.* Tribuna, 19, nr. 16, 24 ian./6 feb. 1902, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *Prieteni.* Tribuna, 19, nr. 16, 24 ian./6 feb. 1902, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *De pe stradă…*Tribuna, 19, nr. 16, 24 ian./6 feb.. 1902, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *Carmen miserabile.* Tribuna, 19, nr. 16, 24 ian./6 feb. 1902, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *Zădarnic.* Tribuna, 19, nr. 23, 6/19 feb. 1902, p. 89.

Octavian (Goga, Octavian). *Fragment. Dar nici că mi se cuvin mie.* Tribuna, 19, nr. 24, 7/26 feb. 1902, p. 93.

Octavian (Goga, Octavian). *Acasă.* Tribuna, 19, nr. 26, 10/23 feb. 1902, p. 101.

Octavian (Goga, Octavian). *Vis maior.* Tribuna, 19, nr. 28, 13/26 feb. 1902, p. 109.

Octavian (Goga, Octavian). *Noi.* Tribuna, 19, nr. 31, 17 feb./2 mart. 1902, p. 121.

Octavian (Goga, Octavian). *Să plec.* Tribuna, 19, nr. 33, 20 feb./5 mart. 1902, p. 121.

Octavian (Goga, Octavian). *Acasă.* Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 123, 7/20 iul. 1902, p. 112.

Goga, Octavian. *Seara la noi.* În: *Amicul poporului.* Calendar pe anul comun 1903. anul XLIII, Sibiu, Tip. şi ed. W. Krafft, p. 61.

Octavian (Goga, Octavian). *„L-a luat Dumnezeu”.* Tribuna, 20, nr. 10, 18/31 ian. 1903, p. 39.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântece din frunză I.* Tribuna, 20, nr. 55, 22 mart./4 apr. 1903, p. 219.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântece din frunză II.* Tribuna, 20, nr. 56, 23 mart./5 apr. 1903, p. 223.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântece din frunză III.* Tribuna, 20, nr. 57, 25 mart./7 apr. 1903, p. 227.

Octavian (Goga, Octavian). *Cântece din frunză IV.* Tribuna, 20, nr. 58, 27 mart./9 apr. 1903, p. 231.

Nicolae Otavă (Goga, Octavian). *Înviere.* Tribuna, 20, nr. 66, 10/23 apr. 1903, p. 263. Reprodusă din „Răvaşul”.

Nicolae Otavă (Goga, Octavian). *Oltul. Calendariu pe anul comun de la Christos 1905. Anul al cincizeci şi patrulea.* Sibiiu. Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 162-163.

Nicolae Otavă (Goga, Octavian). *De la noi. Calendariul pe anul comun de la Christos 1905. Anul al cincizeci şi patrulea.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 163-164.

Goga, Octavian. *Dăscălița. Calendariu pe anul comun de la Christos 1906. Anul al cincizeci şi cincilea.* Sibiiu. Editura şi tipariul tipografiei Arhidiecezane, p. 137-138.

Goga, Octavian. *Dascălul. Calendariul pe anul comun de la Christos 1906. Anul al cincizeci şi cincilea.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 139-140.

Goga, Octavian. *Pace. Micul calendar pe anul 1906.* Anul I. Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, p. 61.

Goga, Octavian. *O rază. Luceafărul,* 5, nr. 17-18, 15 oct. 1906, p. 388. Reprodusă după Viața Românească.

Goga, Octavian. *Graiul pâinii. Luceafărul,* 5, nr. 21-24, 15 dec. 1906, p. 433.

Ioan Bratu (Goga, Octavian). *Copiilor. Luceafărul,* nr. 5 21-24, 15 dec. 1906, p. 463.

Goga, Octavian. *Carmen. Telegraful Român,* 54, nr. 78, 18/31 iul. 1906, p. 337.

Goga, Octavian. *Aşteptare. Calendariu pe anul comun de la Christos 1907. Anul al cincizeci şi şaselea.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 140-141.

Goga, Octavian. *Bătrâni. Călindariul poporiului pe anul comun 1907. Anul 22.* Sibiu, Editura şi tiparul Tipografiei Henric Meltzer, p. 92-93.

Goga, Octavian. *Ion Crâşmarul. Luceafărul,* 6, nr. 4-5, 1 mart. 1907, p. 74.

Goga, Octavian. *Rugăciune. Luceafărul,* 6, nr. 7, 1 apr. 1907, p. 119.

Goga, Octavian. *Zile rele. Luceafărul,* 6, nr. 7, 1 apr. 1907, p. 136. Reproducere din „Convorbiri literare".

Goga, Octavian. *Un om. Luceafărul,* 6, nr. 8, 15 apr. 1907, p. 149. Reproducere din „Viața Românească".

Goga, Octavian. *Înviere. Țara Noastră,* 1, nr. 17, 22 apr. 1907, p. 263-264.

Goga, Octavian. *Înviere. Luceafărul,* 6, nr. 9, 1 mai 1907, p. 178.

Goga, Octavian. *Străinul. Țara Noastră,* 1, nr. 24, 10 iun. 1907, p. 407-408.

Goga, Octavian. *Străinul. Luceafărul,* 6, nr. 12, 15 iun. 1907, p. 239.

Goga, Octavian. *Sonet. Tu tainică, curată Poezie. Luceafărul,* 6, nr. 18, 15 sept. 1907, p. 383.

Goga, Octavian. A*sfințit. Luceafărul,* 6, nr. 21, 1 nov. 1907, p. 447.

Goga, Octavian. *Fecunditas. Luceafărul,* 6 nr. 21, 1 nov. 1907, p. 454. Reproducere din Viața Românească.

Goga, Octavian. *Colindă. Moş Crăciun, Moş Crăciun. Țara Noastră,* 1 nr. 52, 23 dec. 1907, p. 794-795.

Goga, Octavian. *De demult. Amicul poporului. Calendar pe anul bisect 1908. Anul XLVIII.* Sibiiu, Tiparul şi editura lui W. Krafft, p. 41-42.

Goga, Octavian. *Un om. Calendariu pe anul bisect de la Christos 1908. Anul al cincizeci şi şaptelea.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 144-146.

Goga, Octavian. *Poezie. Luceafărul,* 7, nr. 1-2, 15 ian. 1908, p. 3.

Goga, Octavian. *Fiori. Luceafărul,* 7, nr. 6, 15 mart. 1908, p. 120. Reproducere din „Viața Românească”.

Goga, Octavian. *Cântecele mele. Luceafărul*, 7, nr. 7, 1 apr. 1908, p. 143.

Goga, Octavian. *Sonet. Cuprinde-mă din nou, singurătate. Țara Noastră,* 2, nr. 18, 27 apr. 10 mai 1908, p. 148.

Goga, Octavian. *Prăpastie. Luceafărul,* 7, nr. 9-10, 1-15 mai 1908, p. 195-197.

Goga, Octavian. *Trandafiri. Luceafărul,* 7, nr. 11-12, 1-15 iun. 1908, p. 247.

Goga, Octavian. *Cântec. Tu n-ai la uşa ta zăvor. Luceafărul,* 7, nr. 11-12, 1-15 iun. 1908, p. 247.

Goga, Octavian. *Sonet. Cuprinde-mă din nou, singurătate. Luceafărul,* 7, nr. 11-12, 1-15 iun. 1908, p. 247

Styx (Goga, Octavian). *Ca două flori. Țara Noastră,* 2, nr. 28, 6/19 iul. 1908, p. 233.

Goga, Octavian. *Înviere. Luceafărul,* 7, nr. 16, 15 aug. 1908, p. 379-380.

Goga, Octavian. *Cain. Țara Noastră.* 2, nr. 34, 17/30 aug. 1908, p. 275.

Goga, Octavian. *Nepotrivire. Țara Noastră.* 2, nr. 35, 31 aug./13 sept. 1908, p. 292.

Goga, Octavian. *Cain I, II, III* (1907). *Luceafărul,* 7, nr. 17, 1 sept. 1908, p. 406. Cu nota: Din volumul de poezii ce se va pune sub tipar.

Goga, Octavian. *Cosaşul. Luceafărul,* 7, nr. 18, 15 sept. 1908, p. 431.

Goga, Octavian. *Răsună toaca. Țara Noastră,* 2, nr. 37, 7/20 sept. 1908, p. 299.

Styx (Goga, Octavian). *Revedere. Țara Noastră,* 2, nr. 37, 7/20 sept. 1908, p. 301.

Goga, Octavian. *Prima lux. Luceafărul,* 7, nr. 19, 1 oct. 1908, p. 455.

Goga, Octavian. *Răsună toaca. Luceafărul,* 7, nr. 19, 1 oct. 1908, p. 460.

Goga, Octavian. *Portret. Luceafărul,* 7, nr. 24, 15 dec. 1908, p. 584.

Goga, Octavian. *Cantorul Cimpoi. Țara Noastră,* 2 nr. 52, 21 dec. 1908, p. 419.

Goga, Octavian. *Tempora. Țara Noastră,* 2, nr. 52, 21 dec. 1908, p. 419.

Goga, Octavian. *Un om. Amicul poporului. Calendar pe anul comun 1909.* Sibiiu, Tipografia şi editura lui W. Krafft, p. 43-44.

Goga, Octavian. *Cosaşul. Calendariu pe anul comun de la Christos 1909.* Sibiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 151-153.

Goga, Octavian. *Mi-a bătut un moş la poartă. Luceafărul,* 8, nr. 1, 1 ian. 1909, p. 6.

Goga, Octavian. *Eşti singură. Luceafărul,* 8, nr. 1, 1 ian. 1909, p. 7.

O.G. (Goga, Octavian). *Cântec. Tu n-ai la uşa ta zăvor. Țara Noastră,* 3 nr. 1, 4/17 ian. 1909, p. 4.

Goga, Octavian. *Noi ne-ntâlnim. Luceafărul,* 8, nr. 2, 16 ian. 1909, p. 27.

Goga, Octavian. *Sonet. Cuprinde-mă în sânul tău, natură. Luceafărul,* 8, nr. 3, 1 feb. 1909, p. 53.

Goga, Octavian. *Graiul pâinii. Țara Noastră,* 3, nr. 6, 15/28 feb. 1909, p. 50

Goga, Octavian. *Cantorul Cimpoi. Luceafărul,* 8, nr. 6, 16 mart. 1909, p. 128

Goga, Octavian. *Graiul apelor. Luceafărul,* 8, nr. 12, 16 iun. 1909, p. 266. – Reproducere din „Viața Românească”.

Goga, Octavian. *De profundis. Luceafărul,* 8, nr. 12, 16 iun. 1909, p. 266.- Reproducere din „Viața românească”.

Goga, Octavian. *La mal. Luceafărul,* 8, nr. 12, 16 iun. 1909, p. 266. – Reproducere din „Viața Românească”.

Goga, Octavian. *Strămoşii. Țara Noastră,* 3, nr. 27, 5/18 iul. 1909, p. 213.

Aegrotus (Goga, Octavian). *Revedere. Țara Noastră,* nr. 36, 6/19 sept. 1909, p. 286.

Silex (Goga, Octavian). *Pe un album. Țara Noastră,* 3, nr. 39, 27 sept./10 oct. 1909, p. 310.

Goga, Octavian. *Carmen laboris. Țara Noastră,* 3, nr. 47, 22 nov./5 dec. 1909, p. 374.

Goga Octavian. *Strămoşii. Calendarul pe anul comun de la Christos 1910.* Sibiiu. Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 137-139.

Goga, Octavian. *De demult. Călindariul poporului pe anul comun 1910, Anul XXV.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Henric Meltzer, p. 59-60.

Goga, Octavian. *Oaspe vechiu. Luceafărul,* 8, nr. 23, 1 dec. 1909, p. 531. – Reproducere din Calendarul „Minervei” pe anul 1910.

Goga, Octavian. *Răsună toaca. Foaia Poporului,* 18, nr. 1, 3/16 ian. 1910, p. 5.

Goga, Octavian. *Un trandafir se stinge. Luceafărul,* 9, nr. 6, 16 mart. 1910, p. 149.- Reproducere din „Viața Românească”.

Goga, Octavian. *Cântecul muncii. Foaia Poporului,* 18, nr. 14, 4/17 apr. 1910, p. 5.

Goga, Octavian. *E sărbătoare. Foaia Poporului,* 18, nr. 16, 18 apr./1 mai 1910, p. 8.

Goga, Octavian. *Cântecul muncii. Călindariul Poporului pe anul comun 1911.* Anul XXVI. Sibiiu, Editura şi tiparul „Tipografia Poporului”, p. 39-40.

Goga, Octavian. *Colindă. Moş Crăciun.* Calendarul Asociațiunii pe anul de la Christos 1912. Anul I. Sibiiu, Editura Asociațiunii, p. 41.

Goga, Octavian. *Vrem o credință. Calendariu pe anul visect de la Christos 1912.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 136-143.

Goga, Octavian. *Doina. Călindarul poporului pe anul visect 1912.* Anul XXVII. Sibiiu, Editura şi tipografia „Tipografia poporului”, p. 45-46.

Goga, Octavian. *Plugarii. Calendarul săteanului pe anul visect 1912.* Anul XXI. Sibiiu, Tiparul şi editura lui W. Krafft, p. 45-46.

Othmar (Goga, Octavian). *Scrisoare ta…Luceafărul,* 11, nr. 1, 1 ian. 1912, p. 20.

Yorik (Goga, Octavian). *Cronica mea. Luceafărul,* 11, nr. 1, 1 ian. 1912, p. 40.

Goga, Octavian. *Păcat. Luceafărul,* 11, nr. 2, 7 ian. 1912, p. 47.

Goga, Octavian. *Gomora. Luceafărul,* 11, nr. 4, 22 ian. 1912, p. 83.

Othmar (Goga, Octavian). *Pace. Luceafărul,* 11, nr. 5, 29 ian. 1912, p. 106.

Goga, Octavian. *Lacul. Luceafărul,* 11, nr. 8, 19 feb. 1912, p. 163

Goga Octavian. *Eu ştiu un basm. Luceafărul,* 11, nr. 9, 26 feb. 1912, p. 177.

Goga, Octavian. *Poetul. Luceafărul,* 11, nr. 10, 4 mart. 1912, p. 196.

Goga, Octavian. *Oameni. Luceafărul,* nr. 11, 11 mart. 1912, p. 219.

Goga, Octavian. *Scrisoare. Contesei de Noailles. Luceafărul,* 11, nr. 16, 15 apr. 1912, p. 297.

O.G. (Goga, Octavian). *tăcerea ta. Luceafărul*, 11, nr. 19, 6 mai 1912, p. 349.

Othmar (Goga, Octavian). *În drum. Luceafărul,* 11, nr. 20, 13 mai 1912, p. 367.

O.G. (Goga, Octavian). *Te du….Luceafărul,* 11, nr. 20, 13 mai 1912, p. 370.

Goga, Octavian. *Vorbeau azi noapte două ape. Luceafărul,* 11, nr. 22, 20 mai 1912, p. 393.

Goga, Octavian. *Mare moartă. Luceafărul,* 11, nr. 28, 1 sept. 1912, p. 549.

Goga, Octavian. *Ziua. Luceafărul,* 11, nr. 29, 1 oct. 1912, p. 575

Goga, Octavian. *Mama. Luceafărul,* 11, nr. 29, 1 oct. 1912, p. 575

Goga, Octavian. *Cinquecento. Luceafărul,* 11, nr. 29, 1 oct. 1912, p. 576.

Goga, Octavian. *Toamnă nouă. Luceafărul,* 11, nr. 32, 1 dec. 1912, p. 715.

Goga, Octavian. *Clăcaşii. Calendariu pe anul comun de la Christos 1913.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 142-145.

Goga, Octavian. *Mi-am făcut un cântec. Luceafărul,* 12, nr. 3, 1 feb. 1913, p. 90.

Goga, Octavian. *Agonie. Luceafărul,* 12, nr. 7, apr. 1913, p. 212.

Goga, Octavian. *Voi veniți cu mine. Luceafărul,* 12, nr. 8, 16 apr. 1913, p. 241.

Goga, Octavian. *E sărbătoarea bătrâneții. Luceafărul,* 12, nr. 24, 16 dec. 1913, p. 769.

Goga, Octavian. *Vorbeau azi noapte două ape. Calendariul pe anul comun de la Christos 1914.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 153-154.

Goga, Octavian. *Moş Crăciun. Calendariu pe anul comun de la Christos 1914.* Sibiiu, Editura şi tiparul tipografiei Arhidiecezane, p. 133.

Dramaturgie

Goga, Octavian. *Domnul Notar.* (Fragment) *Dramă în trei acte. Luceafărul,* 13, nr. 2, 16 ian. 1914, p. 42-45. La sfârşit, nota: Publicăm din piesa dlui Goga sfârşitul actului al treilea care ne-a fost pus la dispoziție de autor. „Domnul Notar" e în repetiție acum la Teatrul Național din Bucureşti, unde va vedea lumina rampei în 30 ianuarie st.v. Redacția.

Traduceri şi prelucrări

(Goga, Octavian) Traducere din Heine. Tribuna literară. Supliment la Tribuna, nr. 98, 1901, p. 89. În josul paginii indicația autografă a lui O. Ghibu „Octavian".

Goga, Octavian, *Privighetori şi ciocârlii*. După Petőfi. În: Luceafărul, 6, nr. 1, 1 ian. 1907, p. 3-4.

Goga, Octavian, *Noapte*. După Carducci. În: Luceafărul, 6, nr. 4-5, 1 mart. 1907, p. 65.

Goga, Octavian. *Eu văd în vis…* După Petőfi. În: Luceafărul, 6, nr. 6, 15 mart. 1907, p. 97.

Schiller, Friedrich. *Poezia vieții.* Traducere de Octavian Goga. În: Luceafărul, 6, nr. 22, 15 nov. 1907, p. 140.

Goga, Octavian. *Iudita.* După Kiss. În: Luceafărul, 6, nr. 23-24, 15 dec. 1907, p. 512.

Goga, Octavian. *În liniştea amurgului.* După Petőfi. În: Luceafărul 7, nr. 3, 1 feb. 1908, p. 48.

Madach, Emeric. *Tragedia omului.* Traducere de Octavian Goga. În: Luceafărul, 7, nr. 20, 15 oct. 1908, p. 486-488.

Ady, Endre. *Lacul morții.* Traducere de G. În: Luceafărul, 8, nr. 5, 1 mart. 1909, p. 106.

Ady, Endre. *Martirul Cristoşilor.* Traducere de G. În: Luceafărul, 8, nr. 5, 1 mart. 1909, p. 109.

Petőfi, Sandor. *În suflet simt o teamă cum s-aşterne.* Traducere de Octavian Goga. În: Luceafărul, 11, nr. 21, nov. 1912, p. 676.

Heine, Heinrich. *Cântec.* Traducere de Othmar. În: Luceafărul, 12, nr. 3, 1 feb. 1913, p. 89.

Despre viața şi opera poetului

Local

Goga, Octavian, *Poezii.* Budapesta, Editura Luceafărul, Telegraful Român, 53, nr. 109, 11/24 oct. 1905, p. 459. Anunț de apariție.

Goga, Octavian. *Poezii.* În: Telegraful Român, 53, nr. 114, 25 oct./7 nov. 1905, p. 479 (Ion Duma Paltin).

S. Lui Goga (versuri). În: Telegraful Român, 53, nr. 114, 25 oct./7 nov. 1905, p. 479.

Poetul Goga la regina României. În: Foaia Poporului, 13, nr. 51, 31/18 dec. 1905, p. 691.

Serate de ale meseriaşilor români. În: Foaia Poporului, 14, nr. 10, 5/18 mart. 1906, p. 129.

S-au recitat şi poeziile „La groapa lui Lae" şi „Dorința", de O. Goga.

I. Premierea dlui Octavian Goga. În: Telegraful Român, 54, nr. 36, 1/14 apr. 1906, p. 149 (De către Academia Română).

Poet premiat. În: Foaia Poporului, 14, nr. 14, 2/15 apr. 1906, p. 182. Premiul Năsturel-Herescu acordat de către Academia Română lui Octavian Goga.

Premiu literar. În: Foaia poporului, 14, nr. 46, 12/25 mai 1906, p. 638. Octavian Goga a oferit – cu prilejul munții sale cu Hortensia Cosma – suma de 100 coroane, revistei Luceafărul, în vederea instituirii unui premiu literar. Logodnă. În: Foaia Poporului, 14, nr. 24, 11/24 iun. 1906, p.

325. Se anunță logodna, la Bucureşti, a lui O. Goga cu Hortensia Cosma.

Călătorul reîntors. Serate de-ale meseriaşilor români. În: Foaia Poporului, 14, nr. 36, 3/16 sept. 1906, p. 486. În program şi poezia „Noi”, de O. Goga.

Serate de ale meseriaşilor români. În: Foaia poporului, 14, nr. 41, 8/21 oct. 1906, p. 559.

Între poeziile recitate şi „Ruga mamei”, „De la noi”, „Oltul”, de O. Goga.

Goga, Octavian. Poezii, Bucureşti, Alcalay, Biblioteca pentru toți, nr. 286-287. În: Telegraful Român, 55, nr. 112 16/29 oct. 1907, p. 459. Anunț de apariție.
Stea. Conferința poetului Goga. În: Telegraful Român, 55, nr. 133, 6/19 dec. 1907, p. 541.

Convorbiri critice. În: Țara Noastră, 2, nr. 27, 29 iun./1 iul. 1908, p. 222. Revista lui M. Dragomirescu publică un studiu asupra poeziilor lui O. Goga.

Goga, Octavian. *O seamă de cuvinte*. În: Țara Noastră, 2, nr. 52, 21 dec. 1908, p. 428. Anunț de apariție.

Goga, Octavian. *Ne cheamă pământul*. În: Țara Noastră, 3, nr. 10, 8/21 mart. 1909, p. 70. Anunț de apariție.

Goga, Octavian. *Ne cheamă pământul*. Poezii. Bucureşti, Minerva. În: Telegraful Român, 57, nr. 34-35, 28 mart., 10 apr. 1909, p. 143 (Ioan Slavici).

Înmormântarea. În: Foaia Poporului, 17, nr. 47, 22 nov./dec. 1909, p. 530; nr. 48, 29 nov./12 dec. 1909, p. 542-544. Relatarea funeraliilor lui Augustin Bunea, la care O. Goga a ținut un discurs funerar.

Dl. Octavian Goga, membru al Societății Petőfi. În: Foaia Poporului, 18, nr. 50, 12/25 dec. 1910, p. 8. A fost ales ca membru extern al societății.

Dl. Octavian Goga. În: Foaia Poporului, 19, nr. 5, 30 ian./12 feb. 1911, p. 8. Despre întoarcerea lui O. Goga la Sibiu după o călătorie în Germania, Franța, Anglia etc. spre a se prezenta la Curtea cu juri din Cluj în procesul de presă intentat.

Şezătoarea literară a scriitorilor români. În: Foaia Poporului, 19, nr. 8, 20 feb./5 mart. 1911, p. 10. Se anunță şezătoarea literară care va avea loc la 5 martie în sala festivă a Asociațiunii.

Serbări culturale în Sibiu. În: Foaia Poporului, 19, nr. 9, 27 feb./12 mart. 1911, p. 10. Despre şezătoarea literară a scriitorilor români din 5 martie, ținută în sala festivă a Asociațiunii la care – pe lângă Emil Cirleanu, Cincinat Pavelescu, Caton Theodorian, Victor Eftimiu etc. – a participat şi Octavian Goga recitind poeziile „De de-mult", „Prăpastia" şi „Un om". După şezătoare a urmat un banchet la restaurantul Brote.

Goga, Octavian. *Însemnările unui trecător*. Arad, Tip. Tribuna 1911. În: Telegraful Român, 59, nr. 101, 27 sept./10 oct. 1911, p. 433. Anunț de apariție.

„Budapesti Hirlap” publică traducerea poeziei „Noapte” de Octavian Goga. În: Telegraful Român, 59, nr. 132, 17/30 dec. 1911, p. 561.

M. Conferința poetului Goga. În: Telegraful Român, 60, nr. 52, 17/30 mai 1912, p. 210.

Goga, Octavian. *Domnul Notar*. Dramă în 3 acte. În: Telegraful Român, 62, nr. 20, 22 feb./7 mart. 1914. Cronică teatrală.

„Domnul Notar”. În: Foaia Poporului, 22, nr. 9, 23 feb./8 mart. 1914, p. 8. Relatarea succesului premierei piesei la Bucureşti, cu indicarea numelor unor interpreți. Octavian Goga. „Domnul Notar”, teatru din suferințele noastre. În: Foaia Poporului, 22, nr. 11, 9/22 mart. 1914, p. 1. Prezentare elogioasă a piesei, pe marginea premierei de la Bucureşti.
În cinstea dlui Octavian Goga. În: Foaia Poporului, 22, nr. 11, 9/22 mart. 1914, p. 8. Informație privind banchetul oferit la Bucureşti în onoarea autorului piesei „Domnul Notar”.

Pentru „poetul asupriților”. Sărbătorirea dlui Octavian Goga la Sibiu. În: Foaia Poporului, 22, nr. 12, 16/29 mart. 1914, p. 5-6. Informație privind desfăşurarea banchetului dat în cinstea poetului la Sibiu, cu prilejul succesului de la Bucureşti al piesei sale „Domnul Notar”.

Sărbătorirea dlui O. Goga în Sibiu. În: Foaia Poporului, 22, nr. 13, 23 mart./5 apr. 1914, p. 5. Se reproduc cuvântările ținute la sărbătorire de către Lazăr Triteanu, dr. Ioan Lupaş, răspunsul lui Octavian Goga, precum şi telegramele primite cu acest prilej din partea unor asociații, societăți şi persoane particulare.

„Domnul Notar". În: Foaia Poporului, 22, nr. 11, 9/22 mart. 1914; p. 9; nr. 14, 30 mart./12 apr. 1914, p. 10. Anunț privind punerea la vânzare a piesei la Librăria Foii Poporului din Sibiu (Cărți şi reviste).

Confiscarea „Domnului Notar" în Blaj. În: Foaia Poporului, 22, nr. 15, 6, 19 apr. 1914, p. 8. Protopretorul nu a mai aflat nici un exemplar la Librăria Seminarului din Blaj.

„Domnul Notar" – confiscat. În: Foaia Poporului, 22, nr. 15, 6/19 apr. 1914, p. 4. Piesa lui O. Goga a fost confiscată la Sibiu la Librăria Foii Poporului şi Arhidiecezanei – din ordinul procuraturii din Cluj.

„Domnul Notar" va fi tradus în nemțeşte. În: Foaia Poporului, 22, nr. 21, 18/31 mai 1914, p. 8. Societatea Franz Bard din Viena a cerut autorizația de a traduce şi juca piesa lui O. Goga. Primind asentimentul autorului.

Poetul Octavian Goga la Paris. În: Foaia Poporului, 22, nr. 24, 8/21 iun. 1914, p. 8. Informație despre plecarea poetului în Franța.

Domnii Octavian Goga şi dr. Ioan Lupaş, membri ai Academiei Române. În: Foaia Poporului, 22, nr. 25, 15/28 iun. 1914, p. 8. Primirea lor ca membri corespondenți.

Cronologia poeziilor publicate în periodice

ATUNCI ŞI ACUM – *Tribuna,* an XIV, nr. 275, 12/24 dec. 1897, p. 1098; semnată *Tavi.*

NU-I FERICIRE PE PĂMÂNT – *Revista ilustrată,* an I, nr. 5-6, mai-iunie 1898, p. 107; semnată *Octavian.*

AŞA A FOST SĂ FIE…- *Familia,* an XXXIV, nr. 44, 1/13 noiembrie 1898, p. 523; semnată *Octavian.*

AZI ŞI MÂINE… - *Familia,* an XXXV, nr. 2, 10/22 ianuarie 1899, p. 18; semnată *Octavian.*

DRAGOSTE ŞI GÂNDURI – *Familia,* an XXXV, nr. 18, 2/14 mai 1899, p. 21; semnată *Octavian.*

ÎN TAINA SĂRII – *Familia,* an XXXV, nr. 33, 15/27 august 1899, p. 390; semnată *Octavian.*

ADEVĂRURI TRISTE… - *Familia,* an XXXV, nr. 45, 7/19 noiembrie 1899, p. 530; semnată *Octavian.*

STANA – *Tribuna,* an XVI, nr. 255, 19 noiembrie/1 decembrie 1899, p. 1020; semnată *Octavian.*

ÎN CALUMNIATORES – *Tribuna,* an XVII, nr. 1, 1/13 ianuarie 1900, p. 2; semnată *O.*

ÎMPĂCARE – *Familia,* an XXXVI, nr. 4, 23 ianuarie/4 februarie 1900, p. 38-39; semnată *Octavian.*

LACRIMI…- *Familia,* an XXXVI, nr. 16, 16/29 aprilie 1900, p. 187; semnată *Octavian.*

PE ULIȚĂ – *Familia,* an, XXXVI, nr. 21, 21 mai/3 iunie 1900, p. 243; semnată *Octavian.*

MAI RĂMÂI … - *Familia,* an XXXVI, nr. 26, 25 iunie/8 iulie 1900, p. 304; semnată *Octavian.*

MĂGDĂLINA – *Tribuna,* an XVII, nr. 139, 16/29 iulie 1900, p. 554; semnată *Octavian.*

PE GÂNDURI – *Familia,* an XXXVI, nr. 13/26 august 1900, p. 388; semnată *Octavian.*

TE-AI DUS…- *Tribuna,* an XVII, nr. 160, 17/30 august 1900, p. 638; semnată *Octavian.*

AŞ VREA…- *Tribuna*, an XVII, nr. 201, 18/31 octombrie 1900, p. 801; semnată *Octavian.*

DACĂ…- *Tribuna,* an XVII, nr. 204, 22 octombrie/4 noiembrie 1900, p. 814; semnată Octavian.

BLONDINEI – *Tribuna*, an XVII, nr. 236, 10-23 decembrie 1900, p. 942; semnată *Octavian.*

ADEVĂR … - *Familia,* an XXXVI, nr. 51-52, 24 decembrie/6 ianuarie 1900, p. 604; semnată *Octavian.*

OSTENIT … - *Tribuna literară,* nr. 32, 18 februarie/3 martie 1901, p. 29; semnată *Octavian.* Republicată cu titlul *A fost odat'…* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

TU DORMI…- *Tribuna literară,* nr. 37, 25 februarie/10 martie 1901, p. 33; semnată *Octombrie.*

TE-AI DUS…- *Familia,* an XXXVII, nr. 8, 23 februarie/10 martie 1901, p. 88; semnată *Octavian.*

DRAGOSTE BARBARĂ – *Tribuna literară,* nr. 47, 12/24 martie 1901, p. 42; semnată *Sfinx.*

DESPĂRȚIRE – *Familia,* an XXVII, nr. 12, 25 martie/7 aprilie 1901, p. 135; semnată *Octavian.*

NOI ŞI ELE – *Tribuna literară,* nr. 57, 25 martie/7 aprilie 1901, p. 49; semnată *Octavian.*

CÂNTEC – *Tribuna literară*, nr. 65, 8/21 aprilie 1901, p. 59; semnată *Octavian.*

CÂNTEC MODERN – *Tribuna literară,* nr. 65, 8/12 aprilie 1901, p. 60; semnată *Octavian.*

ABĂTUT…- *Familia,* an XXXVII, nr. 15, 15/28 aprilie 1901, p. 174; semnată *Octavian.*

NECESSITAS FACIT VERSUM – *Tribuna literară,* nr. 75, 22 aprilie/5 mai 1901, p. 67; semnată *Octavian.*

VARIETAS…- *Familia,* an XXXVII, nr. 19, 13/26 mai 1901, p. 222; semnată *Octavian.*

ZÂMBET TRIST…- *Tribuna literară*, nr. 94, 20 mai/2 iunie 1901, p. 83; semnată *Octavian.*

IRONIE – *Tribuna literară,* nr. 98, 27 mai/9 iunie 1901, p. 87; semnată *Octavian.*

RUGĂMINTE…- *Familia,* an XXXVII, nr. 21, 27 mai/9 iunie 1901, p. 246; semnată *Octavian.*

RÂS PRINTRE LACRĂMI – *Tribuna literară,* nr. 103, 3/16 iunie 1901, p. 92; semnată *Octavian.*

PE PAT – *Tribuna literară,* nr. 108, 10/23 iunie 1901, p. 95; semnată *Octavian.*

FII PE PACE! – *Tribuna literară,* nr. 127, 8/21 iulie 1901, p. 112.

SONET – *Tribuna literară,* nr. 132, 15/28 iulie 1901, p. 115; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VIII, nr. 3, 1 februarie 1909, p. 53; semnată *Octavian Goga.*

SĂ TAC?...- *Tribuna literară,* nr. 149, 12/25 august 1901, p. 131; semnată *Octavian.*

ȚIE!...- *Tribuna literară,* nr. 158, 26 august/8 septembrie 1901, p. 139; semnată *Octavian.*

RĂMAS BUN – *Tribuna literară,* nr. 167, 11/24 septembrie 1901, p. 148; semnată *Octavian.*

DIN VIAȚĂ – *Tribuna literară,* nr. 180, 30 septembrie /13 octombrie 1901, p. 157; semnată *Octavian.*

DOMNULUI SĂ NE RUGĂM – *Tribuna,* an XVIII,nr. 209, 11/24 noiembrie 1901, p. 833; semnată *Octavian.*

DIN VIAȚĂ – *Familia,* an XXXVII, nr. 2, 14/27 ianuarie 1901, p. 13; semnată *Octavian*

CLIPE SENINE… *Familia,* an XXXVII, nr. 5, 4/17 februarie 1901, p. 54; semnată *Octavian.*

PRIETENEI – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

UNUI PRIETEN – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie /6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

CURÂND – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

DE PE STRADĂ – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

CARMEN MISERABILE – *Tribuna,* an XIX, nr. 16, 24 ianuarie/6 februarie 1902, p. 61; semnată *Octavian.*

ZADARNIC – *Tribuna,* an XIX, nr. 23, 6/19 februarie 1902, p. 89; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Luceafărul,* an II, nr. 21, 1 noiembrie 1903, p. 344; semnată *Nic. Otavă.* Retipărită în volumul *Poezii* (1905).

FRAGMENT – *Tribuna,* an XIX, nr. 24, 7/20 februarie 1902, p. 101; semnată *Octavian.*

ACASĂ – *Tribuna,* an XIX, nr. 26, 10/28 februarie 1902, p. 101; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

VIS MAIOR, I, II – *Tribuna,* an XIX, nr. 28, 13/26 februarie 1902, p. 109; semnată *Octavian.*

NOI – *Tribuna,* an XIX, nr. 31, 17 februarie/2 martie 1902, p. 121; semnată *Octavian.*

SĂ PLEC…- *Tribuna,* an XIX, nr. 33, 20 februarie/5 martie 1902, p. 129; semnată *Octavian.*

RAPSODIE (Fără rimă) – *Luceafărul,* an, I, nr. 1, 1 iulie 1902, p. 2; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ACASĂ, I. REVEDERE – *Luceafărul,* an I, nr. 2, 15 iulie 1902, p. 6; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIMĂVARA – *Luceafărul,* an I, nr. 2, 15 iulie 1902, p. 16, la „Poşta redacției"; semnată *Lia.*

IAR CÂND VEI DORMI… (Heine) – *Luceafărul,* an I, nr. 3, 1 august 1902, p. 40; semnată *Octavian.*

DORINȚA – *Luceafărul,* an I, nr. 6, 15 septembrie 1902, p. 95; semnată *Octavian;* reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

TOAMNĂ – *Luceafărul,* an I, nr. 6, 15 septembrie 1902, la „Poşta redacție"; semnată *Pygmalion.*

TOAMNĂ – *Luceafărul,* an I, nr. 8, 15 octombrie 1902, p. 114; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

BĂTRÂNI – *Luceafărul,* an I, nr. 11, 1 decembrie 1902, p. 171; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DE MULT…- *Luceafărul*, an II, nr. 1, 1 ianuarie 1903, p.; semnată *Octavian.*

ŞI IARĂŞI VA SĂ VIE…? – *Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 6; semnată *Agog.*

POVESTE DE ANUL NOU – *Luceafărul,* an II, nr. 2, 15 ianuarie 1903, p. 22-23; semnată *Octavian.*

L-A LUAT DUMNEZEU – *Luceafărul,* an II, nr. 22, 15 ianuarie 1903, p. 26; semnată *Nic. Otavă.*

CANTORUL CIMPOI – *Luceafărul,* an II, nr. 3, 1 februarie, 1903, p. 46; semnată *Octavian.* Reprodusă în *Ţara noastră,* an II, nr. 38, 1908, p. 412; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VIII, nr. 6, 16 martie 1909, p. 128. Introdusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SĂRBĂTOARE – *Luceafărul,* an II, nr. 3, 1 februarie 1903, p. 54; semnată *Nicu.*

DE-O SĂ MOR – *Luceafărul,* an II, nr. 4, 15 februarie 1903, p . 67; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, I. II – *Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 85; semnată *Nic. Otavă.*

PLÂNGI, COPILĂ!... – *Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 85; semnată *Octavian.*

DE CE?... – *Luceafărul,* an II, nr. 5, 1 martie 1903, p. 97; semnată *Lia.*

CÂNTECE, I. – *Luceafărul,* an II, nr. 6, 15 martie 1903, p. 102; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, I. – *Luceafărul,* an II, nr. 6, 16 martie 1903, p. 102; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

NOAPTE – *Luceafărul,* an II, nr. 7, 1 aprilie 1903, p. 133; semnată *Octavian.*

ZADARNIC – *Luceafărul,* an II, nr. 8, 15 aprilie 1903, p. 152; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, II – *Luceafărul,* an II, nr. 9, 1 mari 1903, p. 158; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTECE, III – *Luceafărul,* an II, nr. 10-11, 1 iunie 1903, p. 230-231; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

RĂMÂI – *Luceafărul,* an II, nr. 12-13, 1 iulie 1903, p. 199; semnată *Octavian.*

CASA NOASTRĂ – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 1230-231; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

IUBIREA MEA – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 235; semnată *Octavian.*

NEPOTRIVIRE – *Luceafărul,* an II, nr. 14-15, 1 august 1903, p. 240; semnată *Ion Codru.*

LA STÂNĂ – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 268; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

SFÂRŞIT DE SEPTEMBRIE (Petőfi) – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 278; semnată *Octavian Goga.*

RUGA MAMEI (Fragment) – *Luceafărul,* an II, nr. 16-18, 15 septembrie 1903, p. 261; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

REÎNTORS – *Luceafărul,* an II, nr. 19, 1 octombrie 1903, p. 302; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an II, nr. 23, 1 decembrie 1903, p. 383; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905), cu titlul *Cântece,* VI.

SINGUR – *Luceafărul,* an II, nr. 24, 15 decembrie 1903, p. 402; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DESPĂRȚIRE – *Luceafărul,* an II, nr. 24, 15 decembrie 1903, p. 399; semnată *Octavian.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

MORTUA EST (Rapsodie, Fără rimă) – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 6-7; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Frumoasa cea din urmă,* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PE ÎNSERATE – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 18; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

LA GROAPA LUI LAIE – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 44; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

O, TEMPORA, TEMPORA!... – *Luceafărul,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1904, p. 44; semnată *Sanherib.* Reprodusă în *Țara noastră,* an II, nr. 52, 21 decembrie 1908, cu modificări, sub semnătura *Octavian Goga.* Reprodusă apoi în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

NOI – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 51; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

MOARA (de Carmen Silva) – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 57; semnată *Octavian Goga.*

COPILUL MEU (de Carmen Sylva) – *Luceafărul,* an III, nr. 2, 15 ianuarie 1904, p. 67; semnată *Octavian Goga.*

A MURIT… - *Luceafărul,* an III, nr. 3, 1 februarie 1904, p. 74; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

TU EŞTI… - *Luceafărul,* an III, nr. 3, 1 februarie 1904, p. 88, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

OLTUL – *Luceafărul,* an III, nr. 4, 15 februarie 1904, p. 91-92; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CADE O LACRIMĂ… - *Luceafărul,* an III, nr. 5, 1 martie 1904, p. 119; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 6, 15 martie 1904, p. 140; semnată *Ion Codru.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DĂSCĂLIȚA – *Luceafărul,* an III, nr. 7, 1 aprilie 1904, p. 151; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DIMINEAȚA – *Luceafărul,* an III, nr. 8, 15 aprilie 1904, p. 172; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

APOSTOLUL – *Luceafărul,* an III, nr. 9-11, 15 iunie 1904, p. 208; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905)

DURA LEX – *Luceafărul,* an III, nr. 9-11, 4/5 iunie 1904, p. 224, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

DE LA NOI – *Luceafărul,* an III, nr. 12-13, 1 iulie 1904, p. 277; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

IUBIREA MEA (Manyosu) traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 264; semnată *Othmar.*

NESTATORNICIE (Manyosu) (traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 264; semnată *Othmar.*

LA GROAPA IUBITEI (M. Ugeda) (traducere din poezia japoneză) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 264; semnată *Othmar.*

HORA CÂINILOR (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 272; semnată *O. Goga.*

HORA LUPILOR (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 14-16, 15 august 1904, p. 273; semnată *O. Goga.*

SEARA – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 291; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă cu titlul *Sara* – în volumul *Poezii* (1905).

SOLUS ERO – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 291; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 17, 1 septembrie 1904, p. 300; semnată *Octavian Goga.*

COPIILOR (I, II) – *Luceafărul,* an III, nr. 18, 15 septembrie 1904, p. 310; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTĂREȚILOR DE LA ORAŞ – *Sămănătorul,* an III, nr. 40, 3 octombrie 1904, p. 629-630; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an III, nr. 20, 15 octombrie 1904, p. 343; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an III, nr. 20, 15 octombrie 1904, p. 352, la „Poşta redacției"; semnată *Sisifus.*

DESPĂRȚIRE – *Luceafărul,* an III, nr. 21, 1 noiembrie 1904, p. 355; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

PRIBEAG – *Luceafărul,* an III, nr. 22-23, 1 decembrie 1904, p. 384; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎN SUFLET SIMT O TEAMĂ CUM S-AŞTERNE (de A. Petőfi) – *Luceafărul,* an III, nr. 24, 15 decembrie 1904, p. 404; semnată *Octavian Goga.* Retipărită în *Luceafărul,* an XI, nr. 31, 16 noiembrie 1912, p. 676; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg.*

PACE – *Luceafărul,* an IV, nr. 1, 1 ianuarie 1905, p. 5; semnată *Nic. Otavă.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

PLUGARII – *Luceafărul,* an IV, nr. 1, 1 ianuarie 1905, p. 10, semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

LĂUTARUL – *Luceafărul,* an IV, nr. 2, 15 ianuarie 1905, p. 35; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎNGROPARE (I, II) – *Luceafărul,* an IV, nr. 4, 15 februarie 1905, p. 83; semnată *O.G.*

ÎN TREN (După G. Hauptmann) – *Luceafărul*, an IV, nr. 4, 15 februarie 1905, p. 93; semnată *Octavian Goga.*

ÎNVINS – *Luceafărul,* an IV, nr. 5, 1 martie 1905, p. 115; semnată *O. G.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

AŞTEPTARE – *Luceafărul,* an IV, nr. 8, 15 aprilie 1905, p. 167; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

ÎN CODRU – *Luceafărul,* an VI, nr. 10, 15 martie 1905, p. 207; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

DASCĂLUL – *Luceafărul,* an IV, nr. 15-16, 15 august 1905, p. 306; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

RUGĂCIUNE – *Luceafărul,* an IV, nr. 17, 1 septembrie 1905, p. 327; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

NOAPTE – *Luceafărul,* an IV, nr. 18, 15 septembrie 1905, p. 347; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905).

CLĂCAŞII – *Luceafărul,* an IV, nr. 19, 1 octombrie 1905, p. 367; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Poezii* (1905), apoi în *Calendarul Minervei,* 1906, p. 132-135.

ÎNVIERE – *Luceafărul,* an V, nr. 2, 15 ianuarie 1906, p. 30; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă – cu titlul *Locaş străbun…* - în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

DE DEMULT… - *Luceafărul,* an V, nr. 3, 1 februarie 1906, p. 51-52. Retipărită în *Gazeta de Transilvania,* 15 februarie 1906, p. 75. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SCRISOARE – *Luceafărul,* an V, nr. 4, 15 februarie 1906, p. 75; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SUFLETUL (După Ada Negri) – *Luceafărul,* an V, nr. 5, 1 martie 1906, p. 102; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Flacăra,* an IV, nr. 18, 25 aprilie 1915, p. 265, cu aceeaşi semnătură. Reprodusă în volumul *Cântece fără țară* (1916).

SINGURI (După Ada Negri) – *Luceafărul,* an V, 15 martie 1906, p. 123; semnată *Octavian Goga.*

SUFLETUL – *Luceafărul,* an V, nr. 8, 15 aprilie 1906, p. 167; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CARMEN – *Viața românească,* an I, nr. 4, 1 iunie 1906, p. 79-80; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an V, nr. 11-12, 15 iunie 1906, p. 249. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ÎN MUNȚI – *Luceafărul,* an V, nr. 13-16, 1 iulie 1906, p. 263; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Viața românească,* an I, nr. 7, septembrie 1906, p. 145. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

O RAZĂ – *Viața românească,* an I, nr. 6, iunie 1906, p. 421-424; semnată *Octavian Goga.* Retipărită în *Luceafărul,* an V, nr. 17-18, 15 octombrie 1906, p. 388. Reprodusă în *Tribuna,* nr. 239, 25 decembrie 1906, p. 22. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

GRAIUL PÂNII – *Luceafărul,* an V, nr. 21-24, 15 decembrie 1906, p. 433; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Viața românească,* an II, nr. 1, ianuarie 1906, p. 206, şi în *Țara noastră,* an III, nr. 7, 15/28 februarie 1909, p. 50. Republicată în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

AŞTEPTARE – *Viața literară,* 18 iunie 1906; semnată *O. Goga.*

COPIILOR – *Luceafărul,* an V, nr. 21-24, 15 decembrie 1906, p. 463; semnată *Ion Bratu.* Reprodusă sub titlul *Moş Crăciun* în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIVIGHETORI şi CIOCÂRLII (După Petőfi) – *Luceafărul,* an VI, nr. 1, 1 ianuarie 1907, p. 3-4; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

NOAPTE (După Carducci) – *Luceafărul,* an VI, nr. 4-5, 1 martie 1907, p. 65; semnată *G.* Reprodusă în *Flacăra,* an IV, nr. 30, 9 mai 1915, p. 291; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

ION CRÎŞMARUL – *Luceafărul,* an IV, nr. 4-5, 1 martie 1907, p. 74; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

EU VĂD ÎN VIS (După Al. Petőfi) – *Luceafărul,* an VI, nr. 6, 15 martie 1907, p. 97; semnată *Octavian Goga.*

RUGĂCIUNE – *Luceafărul,* an VI, nr. 7, 1 aprilie 1907, p. 119; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *O țară ştiu – 1907* – în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ZILE RELE – *Convorbiri literare,* an XI, nr. 3 martie 1907, p. 261; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VI, nr. 8, 15 aprilie 1907, p. 149. Retipărită în *Dezrobirea,* reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

UN OM – *Viața românească,* an II, nr. 3, 1 martie 1907, p. 460-463; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VI, nr. 8, 5 aprilie 1907, p. 149. Retipărită în *Dezrobirea*, an I, nr. 8, 23 aprilie 1907, p. 2-3. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ÎNVIERE – *Luceafărul,* an VI, nr. 9, 1 mari 1907, p. 178; semnată *Octavian Goga.* Cu titlul *E sărbătoare,* inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

STRĂINUL – *Luceafărul,* an VI, nr. 12, 15 iunie 1907; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

FECUNDITAS – *Viața românească,* an II, nr. 10, octombrie 1907, p. 71-72; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VI, nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 454. Inclusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

ASFINȚIT – *Luceafărul,* an VI, nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 447; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

POEZIA VIEȚII (De F. Schiller) – *Luceafărul,* an VI, nr. 22, 15 noiembrie 1907, p. 481; semnată *Octavian Goga.*

ÎN LINIŞTEA AMURGULUI (După Al. Petőfi) – *Luceafărul,* an VII, nr. 3, 1 februarie 1908, p. 48; semnată *Octavian Goga.*

FIOR – *Viața românească,* an III, nr. 1, 1 ianuarie 1908; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VII, nr. 6, 15 martie 1908, p. 120. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

IUDITA (După I. Kiss) – *Luceafărul,* an VI, nr. 23-24, 15 decembrie 1907, p. 512; semnată *Octavian Goga.*

POEZIE – *Luceafărul,* an VII, nr. 1-2, 15 ianuarie 1908, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CÂNTECELE MELE – *Luceafărul,* an VII, nr. 7, 1 aprilie 1908, p. 143; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

SONET – *Țara noastră,* an II, nr. 18, 27 aprilie 1908, p.2; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRĂPASTIE – *Luceafărul,* an VII, nr. 9-10, 1-15 mai 1908, p. 195-197; semnată *Octavian Goga*. Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

TRANDAFIRI – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1/15 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CÂNTEC – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1/15 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* cu titlul *Cântece,* I (1909).

SONET – *Luceafărul,* an VII, nr. 11-12, 1/5 iunie 1908, p. 247; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

CAIN (1907), I, II, III – *Luceafărul,* an VII, nr. 17, 1 septembrie 1908, p. 406; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

COSAŞUL – *Luceafărul,* an VII, nr. 18, 15 septembrie 1908, p. 431; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PRIMA LUX – *Luceafărul,* an VII, nr. 19, 1 octombrie 1908, p. 455; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

RĂSUNĂ TOACA – *Luceafărul,* an VII, nr. 19, 1 octombrie 1908, p. 460; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PORTRET (Unui parvenit) – *Luceafărul,* an VII, nr. 24, 15 decembrie 1908, p. 584; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

MI-A BĂTUT UN MOŞ LA POARTĂ … - *Luceafărul,* an VIII, nr. 1, 1 ianuarie 1909, p. 6; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

EŞTI SINGURĂ… - *Luceafărul,* an VIII, nr. 1, 1 ianuarie 1909, p. 7; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

NOI NE-NTÂLNIM – *Luceafărul,* an VIII, nr. 2, 16 ianuarie 1909, p. 27; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

LACUL MORȚII (După A. Ady) – *Luceafărul,* an VIII, nr. 5, 1 martie 1909, p. 106; semnată *G.*

MARTIRUL CRISTOŞILOR (A. Ady) – *Luceafărul,* an VIII, nr. 5, 1 martie 1909, p. 190; semnată *G.*

GRAIUL APELOR; LA MAL, DE PROFUNDIS – *Luceafărul,* an VIII, nr. 12, 16 iunie 1909, p. 266; semnate *Octavian Goga.* Reproduse în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

STRĂMOŞII – *Țara noastră,* an III, nr. 27, 5/18 iulie 1909, p. 219; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Viața românească,* an IV, nr. 7, iulie 1909, p. 13 şi în *Tribuna,* Arad, nr. 260, 5 august 1911, p. 1. Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

REVEDERE – *Țara noastră,* an III, nr. 36, 6/19 septembrie 1909, p. 219; semnată *Aegrotus.* Reprodusă în volumul *Ne cheamă pământul* (1909).

PE UN ALBUM – *Țara noastră,* an III, nr. 39, 27 septembrie/10 octombrie 1909, p. 286; semnată *Sylex.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CARMEN LABORIS – *Țara noastră,* an III, nr. 47, 27 noiembrie/5 decembrie 1909, p. 374. Reprodusă în *Calendarul muncei pe anul* 1913, p. 2-3, cu titlul *Cântecul muncii.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

PE-UN ALBUM – *Țara noastră,* an II, nr. 39, 27 septembrie/10 octombrie 1909, p. 310; semnată *Sylex.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

OASPE VECHI – *Viața românească,* an IV, nr. 10, octombrie 1909, p. 51; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Luceafărul,* an VIII, nr. 23, 1 decembrie 1909, p. 531. Inclusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

UN TRANDAFIR SE STINGE – *Luceafărul,* an IX, nr. 6, 16 martie 1910, p. 149; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor (*1913).

POETUL – *Tribuna,* Arad, an XV, decembrie 1910, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CUM ZBORI CU TRENUL – *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 121, 18 iunie 1911, p. 2; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TRAGEDIE (De Richard Dehmel) – *Tribuna,* Arad, an XV, nr. 126, 23 iunie 1911, p. 4. A fost citată integral într-un articol semnat *Octavian Goga.*

SCRISOAREA TA… - *Luceafărul,* an XI, nr. 1, 1 ianuarie 1912, p. 20; semnată *Othmar.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CRONICA MEA – *Luceafărul,* an XI, nr. 1, 1 ianuarie 1912, p. 40; semnată *Yorik.*

PĂCAT – *Luceafărul,* an XI, nr. 2, 7 ianuarie 1912, p. 47; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

GOMORA – *Luceafărul,* an XI, nr. 4, 22 ianuarie 1912, p. 83; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Notre Dame.* În volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

PACE… - *Luceafărul,* an XI, nr. 5, 29 ianuarie 1912, p. 106; semnată *Othmar.* Reprodusă cu modificări, sub titlul *Cântece,* V. în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

LACUL – *Luceafărul,* an XI, nr. 8, 19 februarie 1912, p. 163; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

EU ŞTIU UN BASM… - *Luceafărul,* an XI, nr. 9, 26 februarie 1912, p. 177; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

POETUL – *Luceafărul,* an XI, nr. 10, 4 martie 1912, p. 196; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

OAMENI… - *Luceafărul,* an XI, nr. 11, 11 martie 1912, p. 219; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

SCRISOARE (Contesei de Noailles, născ. principesa Brîncoveanu) – *Luceafărul,* an XI, nr. 16, 15 aprilie 1912; p. 297; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TĂCEREA TA… - *Luceafărul,* an XI, nr. 19, 6 mai 1912, p. 348; semnată *O.G.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

ÎN DRUM…- *Luceafărul,* an XI, nr. 20, 13 mai 1912, p. 267, semnată *Othmar.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TE DU… - *Luceafărul,* an XI, nr. 20, 13 mai 1912, p. 370; semnată *O.G.* Reprodusă, cu titlul *Cântece, VI,* în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

VORBEAU AZI-NOAPTE DOUĂ APE… - *Luceafărul,* an XI, nr. 22, 27 mai 1912, p. 393; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

MARE MOARTĂ – *Luceafărul,* an XI, nr. 28, 1 septembrie 1912, p. 549; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

ZIUA – *Luceafărul,* an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 575; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

MAMA – *Luceafărul*, an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 575-576; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CINQUENCENTO – *Luceafărul,* an XI, nr. 29, 1 octombrie 1912, p. 576; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

TOAMNĂ NOUĂ… - *Luceafărul,* an XI, nr. 32, 1 decembrie 1912, p. 715; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

CÂNTEC (din Heine) – *Luceafărul,* an XII, nr. 3, 1 februarie 1913, p. 89; semnată *Othmar.*

MI-AM FĂCUT UN CÂNTEC – *Luceafărul,* an XII, nr. 3, 1 februarie 1913, p. 90; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

AGONIE – *Luceafărul,* an XII, nr. 7, 1 aprilie 1913, p. 212; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

VOI VENIȚI CU MINE… - *Luceafărul,* an XII, nr. 8, 16 aprilie 1913, p. 241; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

E SĂRBĂTOAREA BĂTRÂNEȚII – *Luceafărul,* an XII, nr. 24, 16 decembrie 1913, p. 769; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

INIMA – *Ilustrațiunea română,* an IV, februarie 1914, p. 22; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din umbra zidurilor* (1913).

POVESTEA ARDEALULUI (1914) – *Calendarul Minerva,* 1915, p. 171; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Poveste* (1914) în volumul *Cântece fără țară* (1916).

PE O RAMURĂ ÎNTÂRZIATĂ – *Flacăra,* an IV, nr. 21, 7 martie 1915, p. 177; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

DE MI TE CUNOŞTEAM PE TINE – *Flacăra,* an IV, nr. 29, 2 mai 1915, p. 277; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Cântece fără țară* (1916) cu titlul *Trecea convoiul mortuar*

10 MAI – *Epoca,* an XXII, nr. 127, 11 mai 1915, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Cântece fără țară* (1916).

LATINITATEA STRIGĂ DIN TRANŞEE – *Epoca,* an XXII, nr. 190, 13 iulie 1915, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în *Flacăra,* an IV, nr. 41, 25 iulie 1915, p. 422. Reprodusă în *Cântece fără țară* (1916).

PAJUREI CU DOUĂ CAPETE – *Flacăra,* an V, nr. 19, 20 februarie 1916, p. 213; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Cântece fără țară* (1916).

LA CURTEA DE ARGEŞ – *România,* an I, nr. 270, 17 noiembrie 1917; p. 1; semnată *Octavian Goga.*

VORBESC TĂCERILE – *România nouă,* 8 aprilie 1918; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg (*1939).

CIORILE – *România,* an I, nr. 10, 11 februarie 1917, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în acelaşi ziar, an III, nr. 3, 18 ianuarie 1919, p. 1; semnată *Octavian Goga.*

ÎN ȚINTIRIM – *Luceafărul,* an XVII, nr. 1, 1920, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

LA AKERMAN – *Luceafărul,* an XVII, nr. 4-5, 1920, p. 58, semnată *Octavian Goga.* Reprodusă sub titlul *În bivuac la Akerman,* în volumul *Din larg* (1939).

DIN LARG – *Țara noastră,* an III, nr. 1, 15 octombrie 1922, p. 3; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

MARTIR (Traducere din Andrei Ady) – *Țara noastră,* an III, nr. 1, 15 octombrie 1922, p.9; semnată *Styx.*

OGORUL UNGURESC (Traducere din Andrei Ady) – *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 50; semnată *Styx.* Reprodusă cu titlul *Poezii*, III, în volumul *Din larg* (1939).

SĂ ȘTII… - *Țara noastră,* an III, nr. 2, 22 octombrie 1922, p. 59; semnată *Aegrotus.* Reprodusă cu titlul *Cărbunii,* în volumul *Din larg* (1939).

VITA NUOVA – *Țara noastră,* an III, nr. 3, 29 octombrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

ISUS PE VALURI – *Țara noastră,* an III, nr. 4, 5 noiembrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

KARLSBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 73; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

MARIENBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 142; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

FRANZENSBAD – *Țara noastră,* an III, nr. 5, 12 noiembrie 1922, p. 142; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

APUS – *Țara noastră,* an III, nr. 9, 10 decembrie 1922, p. 268; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

AM FOST…- *Țara noastră,* an III, nr. 10, 17 decembrie 1922, p. 297; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

STEJARUL – *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 7 ianuarie 1923, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

POST BELLUM – *Țara noastră,* an IV, nr. 1, 7 ianuarie 1923, p. 86; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

POVESTE VECHE – *Țara noastră,* an IV, nr. 5, 4 februarie 1923, p. 148; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

STRIGOII – *Țara noastră,* an IV, nr. 10, 11 martie 1923, p. 309; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

TRECUTUL – *Țara noastră,* an IV, nr. 12, 25 martie 1923, p. 373; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

DE PROFUNDIS – *Țara noastră,* an IV, nr. 14, 8 aprilie 1923, p. 436-437; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

CETIND PE BAUDELAIRE – *Țara noastră,* an IV, nr. 18, 6 mai 1923, p. 564; semnată *Aegrotus.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

PĂMÂNT ȘI CER (I, II, III) – *România,* an I, nr. 184, 9 august 1917, p. 1; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

SUFLETUL – *Țara noastră,* an IV, nr. 29, 32 iulie 1923, p. 916; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

TÂRZIU (De A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 26; semnată *Octavian Goga.*

POET (De A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 27; semnată *Octavian Goga.*

MARTEI (De A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 27; semnată *Octavian Goga.*

OGORUL UNGURESC (De A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 28; semnată *Octavian Goga.*

CE CAUT (De A. Ady) – *Cultura,* an I, nr. 1, ianuarie 1924, p. 28; semnată *Octavian Goga.*

ACELAŞI ZÂMBET – *Țara noastră,* an V, nr. 2, 13 ianuarie 1924, p. 37; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă cu titlul *Pace* în volumul *Din larg* (1939).

POETUL – *Țara noastră,* an V, nr. 8, 24 februarie 1924, p. 229; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

TRECEA UN OM… - *Țara noastră,* an V, nr. 29, 20 iulie 1924, p. 896; semnată *Octavian Goga.* Reprodusă în volumul *Din larg* (1939).

CÂNTĂ MOARTEA – *Făt-Frumos,* an XIII, nr. 3, mai-iunie 1938, p. 83.

MARE AETERNUM – *Universul literar,* nr. 14, 21 mai 1938, p. 3.

LUI AVRAM IANCU – *Steaua,* nr. 3, (194), martie 1966, p. 23.

PERDITA – *Argeş,* an I, nr. 7, decembrie 1966, p. 11; semnată *Octavian.*

[TRECUTUL S-A IVIT ÎN PRAG] – *Argeş,* an I, nr. 7, decembrie 1966, p. 11.

LUI DUNDEL (închinată doamnei Veturia Goga) – semnată *T.* Se află în muzeul „Octavian Goga” de la Ciucea.

Principalele ediţii princeps

1. *POEZII,* Budapesta, Institutul tipografic şi de editură „Luceafărul”, 1905, 126 p. Pe copertă, anul 1906; volumul acesta a fost reeditat apoi de „Minerva”, Bucureşti, 1907, în „Biblioteca pentru toţi”, nr. 286, Sibiu, 1910, şi în primul volum antologic tipărit de „Cultura naţională”, Bucureşti, 1924, care cuprinde şi volumele: *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântece fără ţară* (1916). A fost apoi introdus în toate ediţiile ce au urmat. Cuprinde 48 de poezii: *Rugăciune, Plugarii, Noi, Oltul, Casa noastră, Apostolul, Dascălul, Dăscăliţa, Bătrâni, Reîntors, Departe, Dorinţa, Zadarnic, De-o să mor, În codru, Dimineaţa, Pe înserate, De la noi, Cântăreţilor de la oraş, Sara, Lăutarul, A murit…, La groapa lui Laie, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Pribeag, Pace, Cade-o lacrimă, Singur, Părăsiţi, Ruga mamei, Zadarnic, La stână, Toamna, Copiilor, I, II, Părăsit, Despărţire, Învins, Solus ero, Noapte, Clăcaşii, Aşteptare.*
2. *NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL*, Poezii, Bucureşti, Editura „Minerva”, 1909, 147 p. A fost retipărit în volumul antologic de *Poezii* din 1924, precum şi în toate ediţiile ce au urmat.

Cuprinde 49 de poezii: *Fecunditas, Prăpastie, Cântecele mele, Înviere, Cosaşul, Portret, De demult…, Colindă, Un om, Zile rele, Graiul pânii, Cain, O ţară ştiu, În munţi, Prima lux, Cantorul Cimpoi, Străinul, Mi-a bătut un moş la poartă…Scrisoare, Locaş străbun…, Ion crâşmarul, Acasă, Nepotrivire, Asfinţit, Carmen, O rază,*

Iubirea mea, Fior, Noi ne-ntâlnim, Rapsodie, Trandafiri, Eşti singură, Sufletul, A fost odat'..., Revedere, Răsună toaca...Cântece, I, II, III, IV, V, VI, Moş Crăciun, Sonet, Sonet, E sărbătoare, Tempora..., Frumoasa cea din urmă, Poezie.

3. *DIN UMBRA ZIDURILOR,* Bucureşti, Editura „Minerva", 1913, 171 p. A fost introdus în volumul de *Poezii,* 1924, şi în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde poezia *Revedere* şi alte 62 de poezii, împărțite în patru cicluri: a) DIN UMBRA ZIDURILOR: *Oaspe vechi, Agonie, Paris, Ziua, Notre Dame, Felinarul, În Muzeu, Cinquecento, Mama, Măsuța mea, Oameni; b)* CÂNTĂ APELE: *La mal, Aeternitas, Furtuna, Mare moartă, De profundis, Lacul, Mama Venerei eterne, Eu stau la mal, Scrisoarea ta..., Gândeşte-te, Scirocco; c)* COARDE VECHI: *Poet, Vorbeau azi-noapte două ape, Doina, Voi veniți cu mine, Inima, Strămoşii.., Carmen laboris, Scrisoare, Moş Crăciun, Eu ştiu un basm...;* d) CLIPE: *Trage-ți oblonul..., Cântecele mele, Poetul, Mi-am făcut un cântec, Un trandafir se stinge, Păcat, Taina nouă, Mă-ntorc din nou, Lacrimi, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Tăcerea ta..., Singurătate, Coboară toamna..., Singur, Sonet, Amurg, În brazi, Blestem, O lacrimă, La moarte, Cum zbori cu trenul, În drum, Moştenire, O clipă, Aşteptare, Noapte, Apus, Pe-un album, Mors magna.*

4. *CÂNTECE FĂRĂ ȚARĂ,* Bucureşti, Editura „C. Sfetea", 1916, 154 p. A fost retipărit în volumul de *Poezii,* 1924, şi în toate edițiile ce au urmat.

Cuprinde un cuvânt introductiv al autorului, din care cităm: „Recitesc aceste pagini întunecate înainte de a le da la tipar. Ele s-au desprins pe rând din figurile naturalității, din aşteptarea zadarnică de un an şi jumătate în oraşul vesel al Bucureştilor. Credeam că nu vor mai vedea lumina zilei şi că, dezmințite de realitate, vor rămânea în sertar pe veci

certificate intime ale unui zbucium care s-a stins – „*testimoni del perir mio lento*”- cum spune atât de frumos poetul italian. Acum însă, când atmosfera de moleşeală a inacțiunii se lasă tot mai grea peste capetele noastre, când dintr-o datorie de sânge se face o socoteală rece de câştig ieftin, acum mi se pare un act de pietate să ne îngropăm morții în văzul tuturora. Iată de ce public aceste versuri…”

Urmează apoi cele 35 de poezii pe care le cuprinde volumul: *Fără țară, Aşteptare, Pajurei cu două capete, Țara mea de suflet, Sângele, În pace mută, 10 mai 1915, Atunci, Portretul, Trenurile, Apostolul, Flamma muncii, În mormânt la Argeş, Bal la palat, Pribeag străin, Latinitatea strigă din tranşee, Neutralul, Unui orb, Lupul, Boboteaza, Trecea convoiul mortuar, Aducerile-aminte, În suflet simt o teamă cum s-aşterne, Lui Petőfi, Unui scriitor vândut, Noapte, I, II, III, Doi frați, Pribeag, Hora valurilor, I, II, Poveste, Sufletul, Dies illa.*

5. *DIN LARG* (Poeme postume), Bucureşti, „Fundația pentru literatură şi artă”, 1939, 114 p. Într-o *Lămurire* de la sfârşitul volumului, poetul D. Ciurezu, care a îngrijit ediția, împreună cu d-na Veturia Goga, precizează: „Apariția acestui volum de versuri a preocupat în mod insistent multipla gândire a lui Octavian Goga. Intimilor săi le-a comunicat adeseori această intenție şi unora chiar le-a împărtăşit planul după care ar fi dorit să-şi grupeze materialul […] Noi n-am făcut decât să urmăm cu deosebită grijă manuscrisul poetului. Tot ceea ce este cuprins în acest volum a fost rânduit de mintea şi mâna lui O. Goga”. Titlul l-a ales tot Goga.

Cuprinde 60 de poezii împărțite în şase cicluri: a) DIN LARG: *Din larg, Profetul, Isus pe valuri, Poetul, Stejarul, Pace, Regina Elisabeta la 70 ani, 1833-1933;* b) RĂZBOI: *De profundis, Poveste veche, Pământ şi cer, I, II, III, Ceahlăul, Afară trece moartea, Vorbesc tăcerile, În bivuac*

la Akerman, Hora morții; c) NOI: *Înviere, Vita nuova, Tovarăşi, Pustiu, În noapte, Strigoii, Tristia, Breve sogno, Departe, Cântec, Sufletul, Cărbunii, Chemare, Munții, Paris, Aşteptare, O ramură întârziată, Trecutul, Apus, Din viață, Resurrectio, Tibi mare, De profundis, La mal, Mare aeternum, Trec clipele, Pax nobis;* d) ASTĂZI: *Am fost…, Post bellum, Cetind pe Baudelaire, Ascultând „Messias" de Händel, Karlsbad, MArienbad, Franzensbad, Cântă moartea;* e) ÎN SAT: *Cântecul cămăşii, În mine câteodată, Trecea un om, Bisericuța din Albac, Vânt de seară, În țitirim;* f) TRADUCERI: *Privighetori şi ciocârlii* (după Petőfi), *Noapte* (După Carducci), *Poezii* (După Ady).

6. O. Goga: *Poezii*, Bucureşti, Editura „Cugetarea", 1939.
7. O. Goga: *Poezii,* colecția „Darul soldatului", 1941.
8. O. Goga: *Versuri,* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957. Cu o prefață de M. Beniuc.
9. O. Goga: *Poezii.* Text ales şi stabilit, prefață, note bibliografice de I. D. Bălan, E.P.L., 1963.
10. O. Goga: *Poezii,* Prefață, tabel cronologic, ediție îngrijită de I.D. Bălan, Bucureşti, Editura Tineretului, „Biblioteca şcolarului", 1964.
11. O. Goga: I. *Ne cheamă pământul* şi II. *Cântece fără țară.* Ediție prefațată şi îngrijită de I.D. Bălan, („B.p.t."), Bucureşti, E.P.L., 1965; ediția a II-a, Bucureşti, Editura „Minerva", 1970.
12. O. Goga: *Versuri,* Editura Tineretului, colecția „Cele mai frumoase poezii", 1966. Îngrijire de ediție şi prefață de Mihai Beniuc.
13. O. Goga: *Opere,* vol. I, II, colecția „Scriitori români", Bucureşti, E.P.L., 1967. Ediție îngrijită, prefață, note, bibliografie, indici de I.D. Bălan.
14. Poezii inedite, descoperite şi prezentate de Dan Smântânescu. Bucureşti, Bucureşti, Editura „Cartea românească", 1973.

Octavian Goga
în patrimoniul Bibliotecii ASTRA
Sibiu

POEZIE

- ÎN VOLUME -

Goga, Octavian. *Poezii.* Budapesta, Institutul Tipografic şi de Editură „Luceafărul”, 1905, 126 p.

BA/s/58; 14

Goga, Octavian. *Poezii.* Budapesta, „Luceafărul”, 1905, 126 p.

BA/356360; 60082; 5789

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Institutul Tipografic şi de Editură „Luceafărul”, 1905, 126 p.

BA/5785

Goga, Octavian. *Poezii.* Budapesta, „Luceafărul”, 1906, 127 p.

BA/371901

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, „Minerva” Institutul de Arte Grafice şi Editură, 1907, 136 p.

BA/426897

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, „Minerva”, 1907, 136 p.+152 p.

BA/s/583

Goga, Octavian. *O seamă de cuvinte.* Sibiu, „Tiparul Tipografiei Arhidiecezane”, 1908, 83 p.

BA/229451; 4782; 7427

Goga, Octavian. *Ne chiamă pământul. Poezii.* Bucureşti, „Minerva”, 1909, 152 p.

BA/33847

Goga, Octavian. *Ne chiamă pământul. Poezii.* Bucureşti, „Minerva”, 1909, 152 p.

BA/371900

Goga, Octavian. *Ne chiamă pământul. Poezii.* Bucureşti, „Minerva”, 1909, 152 p.

BA/356361; 33847

Goga, Octavian. *Poezii.* Sibiu, „Tipografia Poporului”, 1910, 96 p.

BA/229457; 229457; 6941

Goga, Octavian. *Din umbra zidurilor [poezii].* Bucureşti, „Minerva”, 1913, 171 p.

BA/218380; 218380; 363652; 368779

Goga, Octavian. *Cântece fără țară.* Bucureşti, Editura „C. Sfetea”, 1916, 154 p.

BA/s/74

Goga, Octavian. *Din larg. Poeme postume.* Bucureşti, s.n., 1939, 118 p.

BA/s/6760

Goga, Octavian. *Poezii alese [„Pagini alese”].* Serie nouă, nr. 41. Bucureşti, s.n., 1940, 48 p.

BA/s/10416

Goga, Octavian. *Poezii.* Cu chipuri desenate de Aurel Jiquidi.[Bucureşti], Fundaţia culturală regală „Regele Mihai I”. Imprimeria „Dacia Traiană” , f.a., 94 p. (col. „Cartea refugiatului ardelean”, nr. 3)

BA/s/8100

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Librăriei “Universala Alcalay & Co”, f.a., 84 p.

BA/s/7261; 3918; 5987

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, „Cultura Naţională”, f.a., 307 p.

BA/s/603

Goga, Octavian. *Poezii.* Ediţia 6-a. Bucureşti, „Cartea Românească”, f.a., 138 p.

BA/s/232

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Librăriei „Universala Alcalay&Co”, 111 p. (Biblioteca pentru toţi)

BA/s/189

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, f.a., 31 p. (col. „Pagini alese din scriitori români”, nr. 60)
BA/s/140

Goga, Octavian. *Poezii alese.* Bucureşti, Tipografia „Luceafărul”, 1943, 112 p.

BA/s/7866; 8045

Goga, Octavian. *Poezii.* Ediția IV. Bucureşti, tipografia „Cugetarea”, 1944, 382 p.

BA/s/8063; 7668

Goga, Octavian. *Versuri.* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957, 290 p.+erată

BA/s/133851-133855

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1963, LII+484 p.+1 f. port.

BA/155703-155705

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1964, 208 p. cu portr.

BA/159554; 159558

Goga, Octavian. *Poezii.* [vol.]1-2, Bucureşti, Editura pentru literatură, 2965
[vol.] 1.: Ne cheamă pământul, XIX+234 p.
[vol.] 2.: Cântece fără țară, 311 p.

BA/161143-161148

Goga, Octavian. *Versuri.* Bucureşti, Editura tineretului, 1966, 208 p.

BA/169042-169045

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1967
[vol.1] *Poezii*, CXXXV+279 p.
[vol.2] *Poezii*, 400 p.+10 f. il.

BA/173840-173843; 370238

Goga, Octavian. *Pagini noi.* Bucureşti, Editura tineretului, 1967, 104 p.

BA/170237-170236

Goga, Octavian. *Opere.* [vol.] 1-2, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1967
[vol.] 1. CXXXV+279 p.+11 f. il.
[vol.] 2. 400 p.+10 f.il.

BA/173840-173843

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura tineretului, 1968, 240 p. (Biblioteca şcolarului, 25)

BA/180092

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, „Minerva", 1970 (Biblioteca pentru toți. Serie nouă 280-281)
[vol.]1: Ne cheamă pământul, LXXXVIII+240 p.
[vol.] 2: Cântece fără țară, 344 p.

BA/190343-190354

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Minerva", 1972, 199 p.

BA/210566-210569

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Albatros", 1976, 218 p.

BA/255808-255814

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Minerva", 1978
[vol.] 1 CXLV+277 p.+11 f. pl.
[vol.] 2 408 p.+10 f. pl.

BA/273949-273956

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Minerva", 1978

BA/285929-285935

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1980, 208 p.

BA/300963

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Albatros", 1980, XXXVII+217 p.

BA/300148-300152

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Minerva", 1978

BA/314049-314053

Goga, Octavian. *Anei.* [versuri], Sibiu, „Tribuna Sibiului", 33, nr. 7367, 1 aprilie 1981, 2 p. (Versuri inedite)

Goga, Octavian. *Poezii.* Timişoara, Editura Facla, 1984, 380 p.

BA/339016-339023

Goga, Octavian. *Poezii.* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985, 196 p.

BA/344480-344486

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1986, 176 p.

BA/362108

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Porus, 1991, 128 p.

BA/403142-403144

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura Albatros, 1992, 234 p.

BA/406937-406944

Goga, Octavian. *Scrieri alese: [versuri].* Braşov, Editura Arania, 1995, 120 p.

BA/429292-429294

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura „Albatros”, 1998, 112 p.

BA/437960-437961

TEATRU

- ÎN VOLUME -

Madách, Emeric. *Tragedia omului* [poem dramatic]. Bucureşti, 1934

Goga, Octavian. *Domnul notar: dramă în trei acte din viaţa Ardealului,* Bucureşti, Editura Viaţa Românească, s.a., 148 p.

BA/443341
BA/s/8120

Goga, Octavian. *Meşterul Manole.* Piesă în 3 acte. Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, f.a., 101 p.

BA/s/2161; 9612

Goga, Octavian. *Opere.* [vol.3]: [Domnul Notar. Meşterul Manole. Tragedia omului], Bucureşti, Editura „Minerva”, 1972, 471 p.+6 f. pl.

BA/208025-208026

Goga, Octavian. *Tragedia omului. Poem dramatic*, Bucureşti, Editura „Minerva”, 1978, XXXIX+231 p.

BA/274437-274440

Goga, Octavian, Madách Imre. *Tragedia omului: poem dramatic,* Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, 1983, 272 p.

BA/325866-325869

Goga, Octavian. *Teatru,* Bucureşti, Editura „Minerva”, 1984, 216 p.

BA/337307-337310

- ÎN PERIODICE -

Brădăţeanu, Virgil. *Piese de Octavian Goga.* În: *Familia*, 5 (1969), nr. 4, aprilie, p. 14

Onu, Eugen. *Octavian Goga şi teatrul politic,* Transilvania, 8, nr. 6, iunie 1979, p. 37-38

Verass Zoltá. *O altă identitate.* Despre traducerea de către Octavian Goga a „Tragediei omului” de Madách Imre. În: *Vatra*, 11, nr. 6, 20 iunie 1981, p. B-C

Vasilescu, Stelian. *Goga şi „Tragedia omului”.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 51-52

Niculescu, Ionuţ. *„Domnul notar”.* O dramă a conştiinţei naţionale Centenar Goga. Teatrul, 26, nr. 5, mai 1981, p. 37
BA/85009

Cubleşan, Constantin. *[O. Goga] dramaturgul.* În: *Tribuna*, 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 3

Modola, Doina. *Dramaturgia lui Octavian Goga.* În: *Steaua,* 32, nr. 3, mar. 1981, p. 14-15

Inedite

1.Volume

Octavian, Goga. *Pagini noi [culegere îngrijită de Veturia Goga].* Bucureşti, Editura Tineretului, 1967, 104 p.

BA/170234-170236

Octavian, Goga. *Poezii inedite.* Bucureşti, Editura „Cartea Românească", 1973, 199 p.+6 f. pl.

BA/232212-232217

2. Periodice

Octavian, Goga; Septimiu, Bucur. *Octavian Goga inedit.* În: *Argeş,* an III (1968), nr. 4 (aprilie), p. 7

Goga, Octavian. *Poezii inedite, descoperite şi publicate de Dan Smântănescu,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1973. Manuscriptum, 5, nr. 2, aprilie-iunie 1974, p. 172-175

Constantinescu, Mihaela. *[Octavian Goga] inedit.* În: *Tribuna Sibiului,* 22, nr. 7367, 1 aprilie 1981, p. 2

Octavian, Goga. *Inedit*. În: „Tribuna", 1981, 2 aprilie, p. 6

Popa, Mircea. *Octavian Goga şi oamenii locului. Inedite.* În: Orizont, 32, nr. 31, 6 august 1981, p. 4

Alte scrieri

1. Originale

Goga, Octavian. *O seamă de cuvinte.* Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1908, 83 p.

BA/229451; 4782; 7427

Goga, Octavian. *Tăslăuanu, Octavian C.* Bucureşti, 1939
BA/97086

Goga, Octavian. *Eu ştiu un basm.* Bucureşti, Editura Ion Creangă, 1971, 32 p. il.
BA/209342

2. Traduceri

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.* Bucarest, Editions Meridiane, 1970, 204 p.
BA/191084

3. Critice

Guțan, Ilie. *Octavian Goga. Argumentul operei.*[Partea I]. Bucureşti, Editura „Minerva", 1987, 212 p.
BA/361821

Dragoman, Corneliu I. *Bunăvestirea numelui Octavian Goga în memoria răşinărenilor*. Tg. Mureş, Editura „Cezara", 1998, 168 p.

Guțan, Ilie. *Octavian Goga. Răsfrângeri în evantai.* Sibiu, Editura „Imago", 2002, 304 p.
BA/464436

Guțan, Ilie. *Caleidoscop. Pagini de critică şi istorie literară.* Sibiu, Editura „Alma Mater", 2003, 382 p.
BA/467871

Critică literară

1. Cărţi

Mureşanu, Vasile. *Cântăreţul izbăvirii. Octavian Goga.* Craiova, f.a., 32 p.

BA/34742

Stamatiad, Al.T. *Câţi-va scriitori. Octavian Goga, Ştefan Petică, Iuliu C. Sărescu, Maurice Maeterlinde,* Arad, Editura Librăriei Diecezane, 1925, 12 p.

BA/20723

[Goga, Octavian] **Boitoş, Olimpiu.** *Din laboratorul literar,* Sibiu, 1942

BA/351557

Papadima, Ovidiu. *Octavian Goga. Neamul, satul, oraşul, în poezia lui.* Ediţia a 2-a, Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1944, 135 p.

BA/223286

Bojin, A. *Studii de stil şi limbă literară – Arghezi – Goga – Camil Petrescu – Coşbuc – Vlahuţă.* Bucureşti, 1969

BA/177432; 177433

Octavian, Goga [Interpretat de: Sorin Alexandrescu, Ion Dodu Bălan, Mihai Baniuc].Bucureşti, Editura Eminescu, 1974, 287 p.

BA/232611-232618

Goga Octavian între colectivitate şi solitudine, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1981, 248 p.

BA/306490-306494; 371414

Goga, Octavian. [Lectura clasicilor şi teoria modernă a textului Sibiu, 1982].

BA/325079-325080; 428824

Goga, Octavian. *Argumentul operei.* Bucureşti, Editura „Minerva”, 1987.
Partea 1.- 1987, 212 p.

BA/361821-361823

Goga, Octavian. *Lexicul şi structura stilului în poezia lui Octavian Goga.* Bucureşti, Editura “Minerva”, 1989, 216 p.

BA/383420-383424

2. Periodice

Goga, Octavian. *Premierea d-lui O. Goga.* În: Telegraful române, LVI, nr. 36, 1/14 aprilie 1906, p. 3(149). Despre premierea de către Academia Română a volumului de „Poezii”.

Drumaru, Dumitru. *Poezia lui Octavian Goga.* În: Steaua, VII (1957), 2 febr., p. 61-84

Goga, Octavian. În*: Viaţa românească,* X, 1957, nr. 5 (mai), p. 151-170 (I.D. Bălan. Pe marginea poeziei lui Octavian Goga).

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1963. În: *Gazeta literară*, 11, nr. 7, 13 februarie 1964, p. 7 (Teodor Vârgolici. *Poeziile lui Octavian Goga într-o nouă ediţie).*

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1963. În: *Viaţa românească,* 17, nr. 6, iun. 1964, p. 174-178 (Aurel Martin).

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1963. În: *Steaua,* 15, nr. 2, febr. 1964, p. 97-99 (V. Fanache).

Arghezi, Tudor. *Goga [tabletă].* În: *Gazeta literară,* 13, nr. 13, 31 martie 1966, p. 1

Bârlea, Ovidiu. *Filonul folcloric în poezia lui Goga.* În: *Ateneu,* VI, nr. 1, ianuarie 1969 şi nr. 2 februarie 1969, p. 8. Studii literare.

Beniuc, Mihai. *Poetul şi rădăcinile vieții (Octavian Goga).* În: *Gazeta literară,* 13, nr. 13, 31 martie 1966, p. 4

*Goga, Octavian***.** În*: Gazeta literară,* 13, nr. 13, martie 1966, p. 4 (I.D. Bălan. Oltul).

Goga, Octavian. În: *Tribuna,* 10, nr. 13, 31 martie 1966, p. 5 (I.D. Bălan. Octavian Goga. La „Tribuna" şi „Tribuna literară")

Ciopraga, Constantin. *Retrospectivă Octavian Goga.* [cercetări literare]. În: *Ateneu*, VI, nr. 9(62), septembrie 1969, p. 5

Telescu, C. *Debutul literar al lui Octavian Goga oglindit în conştiința contemporanilor.* Extras din „Studii" de limbă, literatură şi folclor. Reşița, 1969, p. 101-110

Firoiu, V. *Poetul O. Goga despre virtuțile paraşutistei.* În: *Sportul*, XXVI, nr. 904 (6338), 17 mai 1970, p. 2

Popescu, Titu. *Un poet al prevestirii: Octavian Goga.* În: *Tribuna Sibiului,* nr. 965, 1 aprilie 1971, p. 3

Duicu, Serafim. *Recitând poezia lui Octavian Goga. Paralele.* În: *Vatra,* nr. 3, 20 mar. 1973, p. 9

Sin, Mihai. *Duhul pământului fără vârstă [în poezia lui Octavian Goga]. Vatra,* nr. 3, 20 martie 1973, p. 9

Tincu, Bucur. *Octavian Goga în critica literară contemporană.* „Revista de Istorie şi Teorie literară”, 22, nr. 2, aprilie-iunie 1973, p. 225-233.

Alexandru, Ioan. *Poezia lui Octavian Goga.* În: *Tribuna*, 19, nr. 23, 5 iunie 1975, p. 3

Păcurariu, Dim. *Poetul „Pătimirii noastre” şi al „Nădejdii” de mai bine [Octavian Goga].* În: *Luceafărul,* 21, nr. 18, 6 mai 1978, p. 1

Sohoran, Elvira. *Mituri şi simboluri în poezia lui Octavian Goga.* Revista de istorie şi teorie literară, 27, nr. 3 iulie-septembrie 1978, p. 429-438.

Mihalache, C.N. *Octavian Goga – după patru decenii.* În: *Orizont,* 29, nr. 20, 18 mai 1978, p. 3

Alexandru, Ioan. *Goga, poet naţional.* În: *Viaţa românească,* 34, nr. 4-5, aprilie-mai 1981, p. 67-68

Anghelescu, Mircea. *Recitându-l pe Goga.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, 1981, p. 43-44

Bărbulescu, Simion. *Octavian Goga între ființă şi existență.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 47-49

Berca, Olimpia. *Octavian Goga în evoluția versului românesc.* În: *Orizont,* 32, nr. 14, 9 aprilie 1981, p. 4

Brad, Alexandru. *Ochii poetului Octavian Goga. Însemnări*. În: Scânteia, 50, nr. 11997, 19 martie 1981, p. 4

Bulgăre, Gh. *Un poem – simbol a lui Goga [„Cărbunii" din volumul de postume „Din larg"].* În: *Flacăra,* 30, nr. 13, 26 martie 1981, p. 16

Cantemir, Traian. *Consonanțe lirice O. Goga.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 6

Cazacu, Mihai. *Goga - poetul.* În: *Orizont,* 32, nr. 14, 9 aprilie 1981, p. 2

Ciopraga, Constantin. *Octavian Goga şi sensurile cântecului…*În: *Cronica*, 16, nr. 15, 10 apr. 1981, p. 1

Cucerzan, Eugen S. *Specific-național şi deschidere spre universal. [La O. Goga].* În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 apr. 1981, p. 5

Cuțitaru, Virgil. *Marea lecție a poetului [O. Goga].* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 apr. 1981, p. 3

Dincă, Dorina. *Un poeta vates: Octavian Goga.* În: *Orizont,* 32, nr. 14, 9 apr., p. 3

Drăgan, Mihai. *Vizionarismul lui Goga.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 apr. 1981, p. 4

Florea, Rodica. *Octavian Goga – Noi.* În: *Revista de istorie şi teorie literară,* 30, nr. 1, ian.-mar. 1981, p. 109-112.

Ghibu, Onisifor. *Două vieţi [Despre O. Goga].* În: *Viaţa românească,* 34, nr. 4-5, apr.-mai 1981, p. 78-91

Ghidirmic, Ovidiu. *Octavian Goga - Neromanticum.* În: *Ramuri,* nr. 6, 15 iun. 1981, p. 10

Octavian, Goga. În: *Luceafărul,* 24, nr. 13, 28 martie 1981, p. 3

Goga, Yvonne. *Profunzimea eului [O. Goga]*. În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 apr. 1981, p. 5

Goga, Octavian. În: *România literară,* nr. 14, 1981, 2 aprilie, p. 4-5

Gruia, Bazil. *Goga romantic.* În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 apr. 1981, p. 6

Ianovici, Sorina. *Notă despre arta poetică a lui Octavian Goga.* În: *Orizont,* 32, nr. 14, 9 apr. 1981, p. 2

Iorgulescu, Mircea. *Octavian Goga – astăzi.* În: *România literară,* 39, nr. 328, 31 martie 1981, p. 2

Istrate, Gavril. *Octavian Goga şi limba literară.* În: *Steaua,* 32, nr. 3, martie 1981, p. 12

Istrate, Gavril. *De la Coresi la Octavian Goga.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 apr. 1981, p. 2

Marcea, Pompiliu. *Octavian Goga, Astăzi.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 25-26

Mârza, Dan. *Valenţe stilistice ale interogaţiei [în poezia lui Goga].* În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 7

Mecu, Nicolae. *Apa şi focul în universul imaginar al poeziei lui Octavian Goga.* În: *Viaţa românească,* 34, nr. 4-5, aprilie-mai 1981, p. 69-75

Medeleanu, Gabriela. *Poezia lăcaşului străbun.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 6
Micu, Dumitru. *Poeta vates [Octavian Goga].* În: *Familia,* 17, nr. 3, martie 1981, p. 1, 10-11

Mioc, Simion. *Mesianismul poeziei lui Goga.* În: *Orizont,* 32, nr. 14, 9 apr. 1981, p. 6

Muşatescu, Dan. *Estetica tragicului [la Octavian Goga].* În: *Săptămâna,* nr. 535, 6 martie 1981, p. 2; nr. 536, 13 martie 1981, p. 2

Negrescu, Dan. *Un topos pentru o epopee a Ardealului. [Specificul ardelenesc al poeziei lui Octavian Goga].* În: *Orizont.* 32, nr. 14, 9 aprilie 1981, p. 4-5

Piru, Al. *Octavian Goga.* În: *Limbă şi literatură română,* 7, nr. 1, ian.-martie 1981, pag. 29-31

Pituţ, Gheorghe. *Goga. Tabletă.* În: *Tribuna României,* 10, nr. 202, 1 aprilie 1981, p. 1

Pop, Ion. *Octavian Goga şi ritualul tradiţionalist.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 29-31.

Popa, Mircea. *Poetul nobilelor năzuințe umane.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, aprilie 1981, p. 1, 5

Popa, Mircea. *Însemnele poeziei.* În: *Tribuna,* 25 nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 2

Popa, Mircea. *Octavian Goga: proiecte abandonate.* În: *Limbă şi literatură,* nr. 2, aprilie-iunie 1981, p. 274-277

Săndulescu, Al. *Precursorii.* În: *Cronica*, 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 5

Scărlătescu, Doru. *Imposibila întoarcere [în creația lui Octavian Goga].* În: *Viața românească,* 34, nr. 4-5, aprilie-mai 1981, p. 76-79

Silvestri, Artur. *Tânărul Goga.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 2

Simuț, Ion. *Eterna lumilor durere [în poezia lui O. Goga].* În: *Familia,* 17, nr. 3, martie 1981, p. 12

Sorohan, Elvira. *Permanente [O. Goga].* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 4

Valea, Lucian. *Prejudecăți [O. Goga].* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie, p. 2

Vârgolici, Teodor. *Octavian Goga.* În: *Contemporanul,* nr. 12, 27 martie 1981, p. 10

Zaciu, Mircea. *Prozatorul [O. Goga].* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 32-35.

Dobra, Nicolae Ioan. *Departe s-a aprins un fulger…*În: *Tribuna,* nr. 598, 1 aprilie 1992, p. 2

Albescu, Ion. *Octavian Goga.* În: *21 Radical,* 5, nr. 1221, 1 oct. 1994, p. 3

Andronic, Titus. *Goga în spațiul Târnavelor.* În: *Tribuna,* 100, nr. 1201, 29 iulie 1994, p. 3

Hodoş, Alexandru. *Octavian Goga.* În: *Rostirea românească,* 4, nr. 7-9, 1998, p. 70-79

Octavian Goga
Destin militant, patriotic şi politic

Ideea națională

Goga, Octavian. *Ideea națională*. Conferință ținută studenților universitari la Teatrul Național din Cluj în 9 decembrie 1923. Cluj, Tipografia „Dr. Sebastian Bornemisa", 1923, 15 p.

BA/s/9920

Goga, Octavian. *Ideea națională-creştină*. Cuvântare rostită la Cameră în zilele de 6 şi 11 decembrie 1925. Bucureşti, s.n., 1936, 62 p.

BA/s/9756

Idealul unirii şi al unității

1 – Carte

Botoiu, Ştefan G. *Animatorii marelui ideal – Octavian Goga.* Craiova, „Tiparul prietenii ştiinței", 1930

BA/44064

Goga, Octavian. *Afirmarea Ideii Național Creştine (Discursuri rostite în şedințele Camerei Deputaților, etc.)* Bucureşti, s.n., 1936, 65 p.

BA/s/9731; 322459; 12224

Goga, Octavian. *Pagini din luptele ardelenilor pentru unire.* Chişinău, „Cartea Românească", 1927, 12 p.

BA/s/2781; 324; 270

2-Periodice

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga şi idealul unității naționale.* În: *Luceafărul,* 21, nr. 34, 26 august 1978, p. 1,7

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga şi idealul unității noastre naționale.* În: *Tribuna României,* 10, nr. 202, 1 aprilie 1981, p. 7

Edroiu, Nicolae. *Un luptător pentru unire. Octavian Goga.* În: *Tribuna*, an XII, (1968), nr. 45 (7 noiembrie), p. 6

Huşar, Al. *Octavian Goga şi ideea unirii.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 5

Jucan, Grațian. *O. Goga şi Marea Unire.* În: *Telegraful român,* P.41, nr. 45-48, 1-15 decembrie 1994, p. 1-2

Netea, Vasile. *Pledoaria pentru Unire [în opera lui Octavian Goga]*. În: *Luceafărul,* nr. 13, 28 martie 1981, p. 1-2

Sofronie, Mihai. *Contribuția poetului Octavian Goga la desfăşurarea unității statale.* În: *Transilvania,* 10, nr. 3, martie 1981, p. 16-17

Octavian Goga şi istoria

Kovács, Magdalena; Glück, Eugen. *Contribuţie la biografia lui O. Goga. Alegerile de la Chişinău – Criş, 1910.* [extras din] Ziridava, nr. 3-4, 1978. [Arad], 1974, p. 155-160 (Muzeul judeţean – Arad)

BA/259458

Fanache, V. *Simbol şi istorie [în lirica lui Octavian Goga].* În: *Steaua,* 32, nr. 3, martie 1981, p. 10-12

Goga, Octavian. *Aceiaş, luptă: Budapesta – Bucureşti.* Bucureşti, Editura Ziarului „Universul”, 1930, 388 p.

BA/s/12230

Goga, Octavian. *Horia.* Bucureşti, Editura „Copyright Octavian Goga”, 1935, 12 p.

BA/195687

Goga, Octavian. *Horia.* Bucureşti, s.n., 1935, 12 p.

BA/s/4824

Goga, Octavian. *Mihail Kogălniceanu. Precursor al Unirii neamului.* Bucureşti, s.n., 1936, 6 p.

BA/s/6523

Goga, Octavian. *Primejdia străinilor din România.* Bucureşti, s.n., s.l., 74 p.

BA/s/9721

Ungheanu, M. *Goga-destin literar şi politic.* În: Luceafărul, 24, nr. 14, 4 aprilie 1981, p. 5

Zaliş, Henri. *Octavian Goga şi trăirile militante.* În: Steaua, 24, nr. 14, iulie 1973, p. 12-13

Zaliş, Henri. *Speranţa celei mai bune căi de urmat.* Portretul lui Octavian Goga. În: Magazin istoric. Serie nouă, 28, nr. 10 (331), octombrie 1994, p. 35

Octavian Goga în primul război mondial

Basarab, Marin Victor. *Octavian Goga – "Ce căutarăm, oare, noi, la Bucureşti?".* În: *Azi,* 62, nr. 287 (908), 1 iunie 1993, p. 11

Goga, Octavian. *Campania română din 1916.* Iaşi, "Epoca", 1913, VII+142 p. (Biblioteca "Războiului nostru" nr. 1)

BA/17030; 253837

Goga, Octavian. *Averescu, Alexandru general.* Bucureşti, Institutul de arte grafice "Îndreptarea", f.a., 55 p.

Goga, Octavian. *Ne învaţă Mărăşeştii...: File din epopeea Marii Uniri [1918]*. Iaşi: Junimea, 1983, 223 p.

BA/332962-332965; 385680

Itu, Ion. *Octavian Goga şi Rusia revoluţionară.* În: Astra, 16, nr. 1, 1981, p. 5, 16

Monografii

Buda, Dănilă. *Viaţa şi opera lui Octavian Goga.* Sibiu, 1940, 16 p.

BA/77828

Constantinescu, Iancu. *Octavian Goga.* Monografie literară.

BA/s/7757

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.* Bucureşti, s.n., 1966

BA/164917-164922

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.* Bucarest, 1970

BA/191083-191084

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.* Monografie. Bucureşti, "Minerva", 1971, 432 p+31 f. Pl.

BA/197681-197684

Goga, Octavian. Ediţie îngrijită de Ion Dodu Bălan. Bucureşti, Editura Eminescu, 1974, 287 p.

BA/232611-232618; 370573

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.[Monografie].* Bucureşti, "Minerva", 1975, 472 p.+[32] f. pl.

BA/250217-250221

Bibliografii

Goga, Octavian. *Popa, Mircea. Bibliografia scrierilor despre Octavian Goga (1900-1967).* În: *Limbă şi literatură,* nr. 19, 1968, p. 235

[Goga, Octavian] Hernest, Marineta. *Bibliografie (1971-1981).* Lucrare de diplomă, Sibiu 1983

BA/327415

[Goga, Octavian], Avram, Mircea. *Bibliografie sibiană.* Sibiu, 1991

BA/351400; 404820

Prefaţator de ediţii

Goga, Octavian. *Povestiri de Ioan Pop Reteganul.* Sibiu, Tiparul Tipografiei arhidiecezane, 1908, XI+67 p. (Biblioteca poporală a "Asociaţiunii", nr. 28)

BA/229515; 6935

Pop-Reteganul, Ioan. *Povestiri.* Prefaţă de Octavian Goga. Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1908, XI+67 p. (Biblioteca poporală a "Asociaţiunii", nr. 28)

BA/6935; 229515

Goga, Octavian. *Flori de sânge [cântece populare ardeleneşti de pe câmpul de război adunate de Aurel Esca şi Iosif Schiopul.* Cu o prefaţă de Octavian Goga]. Bucureşti, Editura Librăriei "A.A. Stănciulescu", f.a., 88 p.

BA/16685

Averescu, Alexandru. *Cuvântul d-l general rostit în şedinţele senatului de la 4 şi 5 noiembrie 1927* (Prefaţă de Octavian Goga). Bucureşti, Institutul de arte grafice „Îndreptarea” f.a., 1927, 55 p.

BA/40430

Goga, Octavian. (**Nemoianu, P.**). *Amintiri.* Cu o prefaţă de Octavian Goga. Ediţia a 2-a. Bucureşti, Librăria „Pavel Suru”, 1935, 119 p.

BA/71353

Pop-Reteganul, Ioan. *Povestiri.* Prefaţă de Octavian Goga. Sibiu, Editura Asociaţiunii ASTRA, 1938, 79 p.

BA/229414-229421

Derzela, Octav. *Zvetlana, Roman.* Ediţia a 5-a. Cu o prefaţă de Octavian. Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, 1941, 372 p.

BA/90557

Goga, Octavian. *Pop Reteganul, Ion. Povestiri…*cu o prefaţă de Octavian Goga

BA/6935

Autor de manuale didactice

Goga, Octavian, Toni, D.V., Culea, Ap. D. *Abecedar pentru şcoalele de ţară.* Craiova, „Scrisul românesc”, f.a., 78 p. cu fig.

BA/s/2411

Goga, Octavian, Mehedinţi, S., Toni, V.D. *Carte de cetire pentru cl. III primară.* Craiova, s.n., 306 p.

BA/s/2543

Corespondenţa

1 - Volum

Octavian, Goga în corespondenţă. Bucureşti, Editura „Minerva”, 1975, XXII+398 p.

BA/251243-251245

Goga, Octavian în corespondenţă. Vol. 2. Ediţie îngrijită de Mihai Bordeianu şi Ştefan Lemny, Bucureşti, Editura „Minerva”, 1983, VII, 552 p.

BA/330199-330202

2 - În periodice

Poenaru, Daniela. *Octavian Goga în corespondenţă.* Bucureşti, Editura „Minerva”, 1975. În: *Orizont,* 26, nr. 42, 17 octombrie 1975, p. 3

Prietenii literare – în periodice

Octavian, Goga; St.O.Iosif. *Inedite.* În: ASTRA, 1967, nr. 6 (iunie), p. 9, şi nr. 8 (august), p. 9

Scărlăţescu, Doru. *Afinităţi elective.* [Octavian Goga şi Ada Negri]. În: Cronica, 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 3

BA/859.0.09

Discursuri

Goga, Octavian [şi Bogdan-Duică], Gheorghe Coşbuc. Discurs de primire rostit în şedinţa solemnă la 30 mai 1923. Bucureşti, „Cultura naţională", 1923, 53 p.

Goga, Octavian. Coşbuc. Discurs de primire rostit în şedinţa solemnă la 30 mai 1923 (Academia Română. Discursuri de recepţiune, LIV). Bucureşti, s.n., 1923, 53 p.
BA/2934

BA/s/12550

Goga, Octavian. Discursul d-lui…rostit în şedinţele Camerei din 7 şi 8 aprilie 1925, cu prilejul validării alegerilor de la Reghin. Cluj, s.n., s.a., 24 p.

BA/s/2459

Goga, Octavian. Provocatorii (Discurs din 2 decembrie 1926)., s.l., s.n., s.a., 16 p.
BA/s/2878

Goga, Octavian. Discurs rostit la discuţiunea asupra Adresei de răspuns la mesajul Tronului în şedinţa Camerei de la 15 ianuarie 1929. Bucureşti, Tipografia „Îndreptarea", s.a., 31 p.

BA/s/2007

Goga, Octavian. România a românilor. Discurs rostit în Camera Deputaţilor în şedinţele din 5 şi 9 decembrie 1935. Sibiu, Tipografia „Săteanului", 1936, 40 p.

BA/s/9841; 9842

Goga, Octavian. Gheorghe Coşbuc. Discurs de primire la Academia Română. Cluj, Editura Revistei Satul şi şcoală, 1938, 48 p.

BA/4096

Goga, Octavian. Discursuri. Bucureşti, Tipografia „Cartea Românească”, 1942, 170 p.

BA/s/10638

Interferențe spirituale

[Goga, Octavian]. Tăslăuanu, Octavian C., Octavian Goga. Bucureşti, 1939

Tănăsescu, Grigore. Eminescu, Schopenhauer şi Goga. [Mişcarea literară]. În: Transilvania, 4, nr. 7, iulie 1975, p. 28-29

Şora, Gheorghe şi Terchilă, Marius. *Semnificațiile unei mari prietenii: Vasile Goldiş şi Octavian Goga.* În: *Orizont,* 27, nr. 11, (473), 17 martie 1977, p. 6

Baciu, Petru. *Octavian Goga şi Aurel Vlaicu* [Pantheonul românesc]. În: *Orizont,* 29, nr. 20, 1978, p. 6

Popescu-Cadem, Constantin. *Pentru comemorarea lui Ady Endre şi sărbătorirea lui Avram Iancu. [cu textul unor scrisori care oglindesc activitatea lui Octavian Goga, dedicată acestui eveniment]*. Octavian Goga, dosarul unei existențe. În: Manuscriptum, 9, nr. 4, octombrie-decembrie 1978, p. 153-155

Kohn, Ioan. *Viziune şi metaforă în tălmăciri*. Petofi, Ady şi Madach în versiunea lui O. Goga. În: Familia, 17, nr. 3, martie 1981, p. 11

Vasile, Vasile. *Octavian Goga şi George Enescu*. În: *Contemporanul,* nr. 22, 29 mai 1981, p. 9

Matei, Pamfil. *Octavian Goga şi Avram Iancu. Tabletă sentimentală*. În: *Tribuna*, 110, nr. 1116, 1 aprilie 1994, p. 3

Crişan, Eugenia. 80 de ani de la moartea „Maistoraşului". O scrisoare şi o carte despre Aurel Vlaicu. În: *Foaia poporului*, 3, nr. 4, iunie-iulie 1993, p. 3-4

Răşinari

Arieşanu, Ion. *Satul lui Goga*. În: *Orizont*, 32, nr. 14, 1981, p. 5

Istrate, Gheorghe. *Răşinari. Album*. În: Tribuna României, 10, nr. 202, 1 aprilie 1981, p. 16

Teodorescu, Dorin. *Casa lui Octavian Goga e părăsită.* În: Rondul, 1, nr. 5, 24 feb. 1993, p. 4 (Răşinari)

Anii de şcoală

[Goga, Octavian]. *Domokos Sámuel*. Anii studenției, Bucureşti, 1978

BA/281731-281732

Munteanu, Petru. *Anii de şcoală a lui Octavian Goga la liceul unguresc din Sibiu (1890-1899).* Extras: Mitropolia Ardealului, Anul XXVI, nr. 4-6, aprilie-iunie 1981, s.l., 1981, p. 391-403

BA/310905-310906

Amintiri

Volume

Goga, Octavian. *Fragmente auto-biografice*. Bucureşti, „Cartea românească”, 47 p. (Institutul de istorie literară şi folclor)

BA/357174

Goga, Octavian. *Fragmente Auto-biografice.* Bucureşti, Editura „Cartea Românească”, s.a., 47 p.

BA/s/9720

[Goga, Octavian] Ghibu, Onisifor. *Amintiri despre Octavian Goga.* Extras din „Luceafărul”, anul III, nr. 10, 1943. Sibiu, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Dacia Traiană”, s.a., 1943, 11 p.

BA/230588

Peltz, I. *Amintiri despre N. D. Cocea, G. Ibrăileanu…* Bucureşti, Editura Tineretului, 1967, p. 76-81

BA/173955

Clopoţel, Ion. *Amintiri şi portrete.* Timişoara, „Facla”, 1973, p. 99-112

BA/231133

Ghibu, Onisifor. *Amintiri despre oameni pe care i-am cunoscut.* Cluj-Napoca, „Dacia”, 1974, p. 69-150

BA/243241

Iorga, N. *Oameni cari au fost.* Bucureşti, Editura militară, 1975, p. 236-237, 239-240, 251-252

Periodice

Ghibu, Onisifor. *Amintiri despre Octavian Goga. Cu 21 de scrisori ale lui.* Extras din „Luceafărul", anul III, nr. 10, 1943. Sibiu, Tiparul Institutul de arte grafice „Dacia Traiană", s.a., 1943, 11 p.

BA/230588

Dragoman, Corneliu. *Octavian Goga. Restituiri şi restanțe.* În: *Tribuna Sibiului,* Nr. 5959, 15 septembrie 1976, p. 2

Comşa, Carol. *Ursit să poarte lumile sub frunte – Un episod sibian cu poetul Octavian Goga.* În: *Tribuna Sibiului,* 33, nr. 7365, 29 martie 1981, p. 2

Kolowratek, Cornel. *Octavian Goga in Wien geferiert.* În: *Tribuna României*, 10, nr. 208, 1 iulie 1981, p. 12

Kugan, Endre. *Ceea ce mai trebuie povestit… Mărturii* (Completare la un portret al lui O. Goga). În: *Orizont*, 32, nr. 36, 11 septembrie 1981, p. 4

Pop, Augustin Z.N. *Goga în 1906.* Cu o însemnare inedită a lui Titu Maiorescu. În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 3

Ştefănescu, Gh. S. *Amintirea poetului.* În: *Cronica,* 16, nr. 15, 10 aprilie 1981, p. 6

Andronic, Titus. *Pe urmele lui Goga sau Crăciunelul de sus în corespondența Goga.* În: *Rostirea românească,* 2, nr. 7-8, iulie-august 1996, p. 163-165

Guțan, Ilie. *O. Goga în memoria rășinărenilor,* Volum alcătuit de Corneliu L. Dragoman, Editat cu titlul „Bunăvestirea neamului”. În: *Tribuna*, 115, nr. 2457, 2 aprilie 1999, p. 2

Nemeş, Onuc Ion. *Bunăvestirea numelui* (In memoriam lucrarea lui Corneliu L. Dragoman). În: „Tribuna”, 115, nr. 2398, 1999 25 ianuarie, 3 p.

Oprişiu, Mircea. *Civitas Cibiniensis (CXXXIV).* [Sibiul de altădată.] Itinerarii sibiene. Să nu-l uităm pe Goga! În: Tribuna, 115, nr. 2419, 1999, 18 februarie, p. 3

Evocări

Haşeganu, Ilie. *Figuri din Mărginime.* Vol. 2. Bucureşti, 1976, p. 61

BA/261112

Netea, Vasile. *Poetul Octavian Goga.* În: Netea, Vasile. Figuri ardelene. Bucureşti, Fundația culturală „Regele Mihai I”, s.a., p. 47-51

BA/249846

Oprescu, Horia. *Scriitori în lumina documentelor.* Bucureşti. Editura Tineretului, 1968, 271 p. [Octavian Goga la p. 119-127]

Octavian şi Veturia Goga

Bodea, I. *Goga la Ciucea.* În: *Tribuna*, XIV (1970), nr. 5, 29 ianuarie, p. 7

Căprariu, Al. *Doamna Veturia [Goga].* În: *Tribuna,* 23, nr. 25, 21 iunie 1970, p. 3

Goga, Octavian. *Lumina şi cântul…[album al casei Octavian Goga de la Ciucea].* Imagini şi prezentare artistică de Ion Miclea-Mihale. Sibiu. În: *Transilvania*, 1981, [64] p.

Rău, Aurel. *Monument Goga*. În: *Steaua,* nr. 19, octombrie 1973, p. 8

Vintilă, Petru. *Ciucea* [Muzeul memorial Octavian Goga]. În: *Viaţa Militară,* nr. 3, martie 1973, p. 7

Chirilă, Dumitru. *Veturia Goga.* În: *Familia,* 15, nr. 6, iunie 1979, p. 15

Lumina şi Cântul… [album al Casei poetului Octavian Goga de la Ciucea]. Sibiu. În: Revista Transilvania, 1981, [64] p.

Goga, Octavian. *Mausoleul iubirii: Corespondenţă Octavian-Veturia.* Bucureşti, s.n., 1997

BA/310075-310078

Goga, Octavian. *Florile tăcerii: [poveste de dragoste narată de Octavian Goga şi Veturia Goga în scrisori, însemnări de jurnal, note, reconstituită de autor sub acest titlu],* Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, 1998

BA/438074-438075

Muzică

Bretan, Nicolae. *Lieduri pe versuri de Octavian Goga.* Bucureşti, s.n., 1982

BA/327711

Călătorii

Blaga, Dorli. *Itinerar elvețian Octavian Goga.* În: *Manuscriptum,* 9, nr. 4, octombrie-decembrie 1978, p. 156-157

Bulgăre, Gh. *O. Goga la Paris în 1918.* În: *Tribuna,* , 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 12

Buzaşi, Ion. *Octavian Goga şi Blajul.* În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 7

Manuscrise

Goga, Octavian. *Dimineața [versuri]*. (2 f. manuscris autograf). Fondul Horia Petra Petrescu

BA/M.XXIX $_{1/2}$

Goga, Octavian. *Sufletul (după ADA Negri) [versuri]*. Nedatat (21,5x17,5), 4 f. manuscris autograf. Fondul Horia Petra Petrescu.

BA/M.XXIX $_{1/1}$

Dunăreanu, Elena. *Un manuscris inedit: o poveste…;* Extras din: Cercetări de limbă şi literatură. Biblioteca „ASTRA”, Sibiu
Vol. 3. Sibiu, 1985, p. 287-288

BA/356891-356892

Goga, Octavian. [vezi]. *Catalogul de manuscrise şi corespondență.*

Varia

Octavian Goga. [Necrolog]. În: *Telegraful român,* nr. 20, 15 mai, 1983, p. 1

Curticeanu, Mircea. *[O. Goga] Doctor Honoris Causa.* În: *Tribuna,* 25, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 1

Naghiu, Iosif E. *Octavian Goga – profesor la Universitatea din Cluj.* În: *Forum,* 21, nr. 10 oct. 1979, p. 71-73

Goga, Octavian. *[vezi] Scriitorii noştri.* Sibiu, 1969 (Biblioteca „Astra” Sibiu)

In memoriam

Aniversări

Itu, Ion. *Aniversarea lui Octavian Goga.* În: *Tribuna Sibiului,* nr. 966, 2 aprilie 1971, p. 1

Popescu, Titu. *Sărbătorirea lui Goga la Răşinari.* În: *Tribuna Sibiului,* nr. 969, 6 aprilie 1971, p. 2

Sărbătorirea lui Octavian Goga. În: *Tribuna Sibiului,* nr. 968, 4 aprilie 1971, p. 1

Calmaciu, Alexandru. *Octavian Goga în lumina prezentului. 100 de ani de la naşterea poetului.* În: *Scânteia tineretului,* 37, nr. 9906, 1 aprilie 1981, p. 1,2

Cândroveanu, Hristu. *Cântarea pătimirii noastre. Centenar Goga.* În: *Albina,* 84, nr. 3, martie 1981, p. 7

Centenar Octavian Goga. În: *Tribuna,* 84, nr. 3, martie 1981, p. 7

Centenar Octavian Goga (1881-1938). În: *Cântarea României,* 2, nr. 4, aprilie 1981, p. 44-45

Centenar Goga. În: *Flacăra,* 30, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 17

Ciopraga, Constantin. *Noi ...[100 de ani de la naşterea lui O. Goga].* În: *Tribuna,* 25, nr. 144, 2 aprilie 1981, p. 1

Crețulescu, Ioana. *Lecția lui Goga. Centenar Octavian Goga.* În: *Viața Românească,* 34, nr. 6, iunie 1981, [Caiete Critice, 7, p. 100-106]

Dumitrescu-Buşulenga, Zoe. *Permanenta mesajului artistic al unui mare poet. 100 de ani de la naşterea lui Octavian Goga.* În: *Scânteia*, 50, nr. 12008, 1 aprilie 1981, p. 4

Gheție, Coriolan. *Centenar Goga.* În: *Familia,* 17, nr. 3, martie 1981, p. 10

Goga – 100 [de ani de la naştere]. În: *Convorbiri literare*, nr. 4, aprilie 1981, p. 11

Micu, Dumitru. *...Frământarea anonimă – a celor mulți. Centenar Octavian Goga.* În: *Manuscriptum,* 12, nr. 1 ianuarie-martie 1981, p. 68-72

Murgeanu, Ion. *Octavian Goga. Centenar 1881-1981.* [articol tradus în limba engleză şi germană]. În: *Tribuna României,* 10, nr. 200, 1 martie 1981, p. 16

Popa, Mircea. *Destin literar şi viziune poetică. Centenarul Octavian Goga.* În: *Viața românească,* 34, nr. 4-5, aprilie-mai 1981, p. 60-66

Seară omagială „Octavian Goga" [la Căminul cultural din Răşinari]. În: *Tribuna Sibiului,* 33, nr. 7366, 31 martie 1981, p. 1

Sorescu, George. *Goga, poetul. Centenar.* În: *Ramuri,* nr. 2, 15 februarie 1981, p. 10

Teodorescu-Brânzeu, Pia. *Octavian Goga: sentimentele esențiale. Aniversări.* În: *Orizont,* 32, nr. 12, 26 martie 1981, p. 1

Tomuş, Mircea. *Reper trainic al istoriei culturii româneşti [la centenarul naşterii lui Octavian Goga].*

Trandafir, Constantin. *Octavian Goga. Articulații tematice. Aniversări.* În: *Ateneu,* 18, nr. 2, aprilie-iunie 1981, p. 5

Vidrighin, Ion. *Casa poetului. La aniversarea lui Octavian Goga.* [versuri]. În: *Tribuna Sibiului,* 33, nr. 7367, 1 aprilie 1981, p. 2

Suciu, Traian. *Octavian Goga – 111 ani de la naştere.* În: *21 Radical,* 3, nr. 384, 9 iunie 1992, p. 1. Răşinari, gazda manifestărilor culturale.

Cramarenco, Mihai. *Lecţia de iubire.* În: *Opinia publică,* 3, nr. 120, 7-14 aprilie 1993, p. 2 [referiri la comemorarea poetului Octavian Goga petrecută pe 1 aprilie în sala de lectură a Bibliotecii „Astra”]

Guțan, Ilie. *Octavian Goga – un destin în desfăşurare. 112 ani de la naşterea poetului.* În: *21 Radical,* 4, nr. 587, 1 aprilie 1993, p. 2

Buzan, Dan. *Dar Octavian Goga? (115 ani de la aniversare).* În: *Curierul Național,* nr. 1547, 9 aprilie 1996, p. 13

Mălău, Nicolae. *Cinstirea lui Octavian Goga. 115 ani de la naşterea „poetului pătimirii noastre”.* În: *Tribuna,* 112, nr. 1631, 29 martie 1996, p. 9

Vidrighin, Ioan. *O mare sărbătoare a Răşinariului: „Zilele Octavian Goga”.* În: *Tribuna,* 113, nr. 1910, 6 mai 1997, p. 11

Popa, Mircea. *60 de ani de la moartea poetului Octavian Goga.* În: *Familia,* nr. 6, 1998, p. 27-32

Vidrighin, Ioan. *Zilele Octavian Goga la Răşinari.* În: *Tribuna,* 114, nr. 2193, 1998, 25 mai , 1-2 p.

Nemeş, Onuc Ion. *În memoriam Octavian Goga.* În: *Tribuna,* 114, nr. 2180, 9 mai 1998, 12 p.

Nemeş, Onuc Ion. *Zilele culturale „Octavian Goga”, ediția a III-a.* În: *Tribuna,* 115, nr. 2479, 30 aprilie 1999, 3 p.

Nemeş, Onuc Ion. *Caietele Octavian Goga.* (primul volum). Sibiu. În: *Tribuna,* 115, nr. 2473, 23 aprilie 1999,

Traduceri în diferite limbi străine

Engleză

Bălan, Ion Dodu. *Octavian Goga.* Romanian News, 4, nr. 13, 27 martie 1981, p. 8

Bălan, Ion Dodu. *Poesia militans.* Romanian Review, 35, nr. 3, martie 1981, p. 28-36

Condeescu, Dan-Alexandru. *Octavian Goga a great patriot and poet.* În: *Romania today,* nr. 3, martie 1981, p. 48-50

Nețea, Vasile. *A noble friendship: Octavian Goga and Ady Endre.* În: *Romanian review,* 35, nr. 3, martie 1981, p. 56-58

Piru, Al. *A translator of foreign poetry.* În: *Romanian review,* 35, nr. 3 martie 1981, p. 59-61

Tomuş, Mircea. *The expressiveness of Octavian Goga's poetriy.* In: *Romanian review,* 35, nr. 3, martie 1981, p. 51-55

Franceză

Goga, Octavian. *Un ambasadeur de la latinité le conte de Saint-Aulaire.* Bucarest, s.n., 1930, 46 p.

BA/s/2683

Pop, Ion. *Octavian Goga et la rituel traditionaliste. Cahiers Roumains d'etudes litteraires,* nr. 2, aprilie-iunie 1981, p. 114-120.

Zaciu, Mircea. *La prosateur [Octavian Goga] Cahiers Roumains d'etudes litteraires*, nr. 2, aprilie-iunie 1981, p. 108-114

Germană

Engel, Walter. *Octavian Goga gewürdigt. Ausflug in den Geburtsart des Dichters.* In: *Hermannstädter Zeitung,* an I (1968), nr. 41 (8 noiembrie), p. 7 (Cinstirea lui O. Goga. Excursie in satul natal al poetului)

Goga, Octavian. *Meine Lieder: ausgewälte Gedichte [Auswahl und Nachdichtung aus dem Rumänischen Franz Johannes Bulhardt]*. Bucureşti, Kriterion, 1988, 95 p.
Cântecele mele. Bucureşti, Editura pentru literatură, 1967

BA/373822-373823; 389263

Italiană

Goga, Octavian. *Soldati, Paolo. La Poesia di Octavian Goga,* Craiova, 1939

Goga, Octavian. *Poesie tradotte in italiano da Paolo Soldati.* Extras din revista “Familia”, nr. 5-7, Bucureşti, Tipografia “Universul”, 1944

BA/s/8128

Octavian, Goga. *Poezii – Poesie.* Traducere [în limba italiană] de Paolo Soldati. Bucureşti, Minerva, 1978, 273 p.

BA/275562-275563; 372919

Maghiară

Goga, Octavian. *Mesziröl versek* [Forditatta: Fodoy András, Franyö Zottán, Gorai Gáboy]. Bucureşti, Irodalmi Könyvkiado, 1968, 112 p.

BA/180763

Domokos, Samuel. *Octavian Goga, a költö és müforditö*. Bukarest, 1971

BA/206585-206586

Goga, Octavian. *Poezii [Költemények].* Prefață de Ion Dodu Bălan. [Ediție bilingvă]. Bucureşti, “Minerva”, 1972, 224 p.

BA/218465-218466

Goga, Octavian. *Legszebl versei. Válogatta, a berezetöt és az eletrajzi jegyzeteket ista szember frenc.* Bucureşti, „Albatros”, 1974, 151 p.

BA/236871; 236873; 380406

Goga, Octavian; Bălan, Ion Dodu. *Monográfia (Röviditett Szőveg)* Kolozsvár-Napoca [Cluj-Napoca], Dacia, 1984, (I.P. Cluj), 210 p.

BA/337814

Goga, Octavian. *Hiv a Főtet forditói Fodor András, Franyó Zoltán, Gáldi Lászlo…].* Bukarest, Kriterion, 1988, 91 p. (Ne cheamă pământul)

BA/378504

Ediţii bilingve

Goga, Octavian. *Poezii – Kőltemények.* Ediție bilingvă, Bucureşti, „Minerva", 1972, 224 p.
BA/218465-218466; 370509

Goga, Octavian. *Poezii.* Ediție bilingvă româno-engleză, Bucureşti, „Minerva", 1982

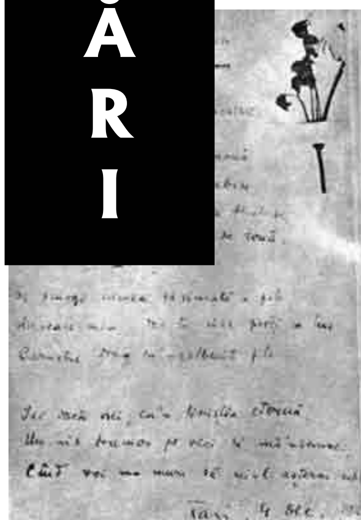
BA/320290-320291

Goga, Octavian. *Poezii.* Bucureşti, „Minerva", 1985, 260 p. [ediție bilingvă].

BA/348680-348681

INTERPRETĂRI CRITICE

Personalităţi ale culturii româneşti despre opera poetului „Un suflet neobişnuit de simţitor...”

„Oriunde aţi deschide volumul lui Octavian Goga veţi găsi pretutindeni această siguranţă în orice observaţie şi în orice cuvânt, această precizie în amănunte, până la firul de izmă creaţă ce tremură în vânt pe marginea Oltului, până la cei „doi pui de nevăstuică” ce se strâng pentru somn la căderea sfântă a serii. Şi veţi găsi aceeaşi mărginire şi intimitate a iubirii, aceeaşi îmbrăţişare strânsă şi caldă, care prinde cutare râu, cutare dascăl şchiop şi glumeţ, cutare lăutar, pe care-l cheamă Lae Chiorul şi a fost un ţigan asupra sfârşitului căruia se poate plânge cutare căprar, cutare vecin. Până şi când răsună în strune de aramă un cântec de mărire pentru Vodă Ştefan bătrânul, nu e vorba de Moldova lui, de Suceava lui, de luptele lui cu turcii, de câmpia cu Podul-Înalt şi de Valea Albă a Războienilor, ci simţul de respect şi iubire al poetului se întoarce de la locurile de străbună slavă românească spre cele de lungă şi cumplită robie a aceluiaşi neam, unde se frânge de neputinţa de a da fapte mântuitoare sufletului poetului:

„Măria Ta, suntem bătuţi de nevoi,
La noi în zădar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul îi fură belşugul…”

Şi e ardelenească, caracteristic şi apriat ardelenească şi această pornire vijelioasă în care se pare că tremură zale şi săbii se ciocnesc de scuturi, acest mare avânt pătimaş şi sălbatec pe câmpiile idealului, în care şi un poet tinerel poate învinge pe duşman şi câştiga de acele biruinţe care pregătesc mântuirea poporului său. Aici nu e nimic din căldura patriotică de acum douăzeci-treizeci de ani care făcea pe un Alecsandri să făurească în răgaz, înaintea unor privitori câştigaţi dinainte, cântările de mărire ale României nouă. Nu, ci e revărsarea, în forme create năprasnic, a unei dureri care s-a grămădit clipă de clipă într-un suflet neobişnuit de simţitor la sângeroasele jigniri ale dreptăţii şi mândriei neamului său, e strigătul de agonie al pieptului pe care-l sfărâmă o stâncă.

Şi, fiindcă astfel este această carte, nu va fi om tânăr, nu va fi suflet tânăr în Ardeal, care să nu se încălzească de ritmurile războinice, care să nu verse lacrămile sale cele mai bune şi cele mai ascunse peste aceste versuri ce s-au închegat în lacrămi. Orice primire i se va face în România, ea nu va putea să se apropie de aceea pe care o va întâmpina în ţara pentru durerile căreia a fost scrisă (30 octombrie 1905)."

Iorga, Nicolae. Poeziile lui Octavian Goga. În: Sămănătorul, iulie 1905 – aprilie 1906

„Patriotismul este numai în inimile sincere…”

„Poeziile d-lui Octavian Goga au avut darul să deştepte o deosebită luare-aminte a publicului român. Mai toate ziarele şi revistele noastre le-au consacrat dări de seamă amănunţite, şi unele din ele văd în apariţia noului volum „evenimentul literar” al anului din urmă.

Efectul produs asupra marelui număr de cititori credem că provine mai întâi din forma frumoasă în care autorul a ştiut să exprime cuprinsul „patriotic” al multor din versurile sale. În adevăr, emoţiunile ce le simte şi ce ni le transmite tânărul poet sunt izvorâte din viaţa naţională a acelei părţi a României în care s-a născut şi în mijlocul căreia a trăit, din viaţa românilor transilvăneni în faza ei de astăzi, caracterizată prin lupta împotriva tendinţelor de asuprire etnică predomnitoare în statul lor.

Ce e drept, patriotismul, ca element de acţiune politică, nu este materie de artă, oricâte abateri s-au comis şi se mai comit în contra unei regule aşa de simple. Mai ales, cei ce n-au destul talent literar caută să-şi acopere lipsa prin provocarea unor dispoziţii sufleteşti foarte importante în alte priviri, dar nu în cele estetice.

Cu toate acestea, patriotismul este în inimile sincere, în afară de orice tendinţă politică, un simţimânt adevărat şi adânc, şi întrucât este astfel, poate fi, în certe împrejurări, născător de poezie.

Şi în asemenea împrejurări excepţionale ne pare a se afla autorul nostru când, într-o parte a poeziilor sale, reprezentă şi rezumă iubirea şi ura, durerile şi speranţele unui neam ameninţat în existenţa sa.

„La noi sunt codri verzi de brad
Şi câmpuri de mătasă;

La noi atâția fluturi sunt
Şi-atâta jale-n casă;
Privighetori din alte țări
Vin doina să ne-asculte;
La noi sunt cântece şi flori
Şi lacrimi multe, multe.
Pe boltă sus e mai aprins
La noi bătrânul soare,
De când pe plaiurile noastre
Nu pentru noi răsare…
La noi de jale povestesc
A codrilor desişuri,
Şi jale duce Murăşul
Şi duc tustrele Crişuri."

Aşa ne spune cele dintâi strofe ale poeziei *Noi*, iar în *Oltul* se personifică amintirea trecutului şi răzbunarea viitorului, tot cu prilejui unei ape curgătoare, care atrage cu atât mai tare pe poet cu cât valurile ei se duc spre țărmurile binecuvântate ale României libere.

„De mult, în vremi mai mari la suflet,
Erai şi tu haiduce, moşnege,
Când domni vicleni jurau pe spadă
Să sfarme sfânta noastră lege;
Tu, frate plânsetelor noastre
Şi răzvrătirii noastre frate,
Urlai tăriilor amarul
Mâniei tale-nfricoşate.

Slăvite fărmituri a vremii,
De mult v-am îngropat văleatul…
Neputincios pari şi tu astăzi –
Te-a-ncins cu lanțuri împăratul.

Ca unda ta strivită, gemem
Şi noi, tovarăşii tăi buni.
Dar de ne-om prăpădi cu toţii,
Tu, Oltule, să ne răzbuni!

Să verşi, păgân, potop de apă
Pe şesul holdelor de aur;
Să piară glia care poartă
Înstrăinatul nost'tezaur;
Ţărâna trupurilor noastre
S-o scrumi de unde ne-ngropară
Şi să-ţi aduni apele toate,
Să ne mutăm în altă ţară!"

Dar unde se vede arta scriitorului nu este în patriotismul simţit, ci în manifestarea lui menţinută în dreapta măsură a frumosului D. e., strofa citată mai sus nu întrebuinţează vorbe exagerate „în contra tiranilor barbari", ci zice numai:

„Neputincios pari şi tu astăzi –
Te-a-ncins cu lanţuri împăratul,"

şi cu cât expresia e mai măsurată, cu atât impresia e mai adâncă. Vechiul adevăr: prin strigăte violente se risipeşte emoţiunea şi dispare, prin vorba stăpânită se păstrează şi creşte.

Şi poate, cea mai frumoasă strofă a mult admiratei poezii este aceea în care o privelişte descrisă ne încântă în afară de nota specială a patriotismului:

„La sânul tău vin în amurguri
Sfioase fetele fecioare,
Şi dimineaţa vin neveste

Cu şorţul prins de cingătoare.
Şi vin păstori cu gluga albă
Din fluier povestindu-şi dorul.
Şi câte cântece şi lacrimi
Nu duce valul, călătorul…”

Numeam mai sus „excepţionale” împrejurările în cari patriotismul a devenit unul din izvoarele poeziei d-lui Goga şi-l inspiră în modul cel mai firesc. Dovada stă în aducerea şi descrierea unor figuri obişnuite din viaţa poporului, cari însă câştigă deodată – pe lângă valoarea şi menirea lor normală – o însemnătate, am putea zice o iluminare şi strălucire extraordinară, ce nu se poate explica decât din aprinderea luptei întru apărarea patrimoniului naţional.

Românul din regatul maghiar vede în preotul său nu numai un propovăduitor al religiei, ci mai ales un apostol al naţionalităţii: în învăţătorul şi în învăţătoarea sa („sfielnica, bălaia dăscăliţă”) pe strejarii cari îi păstrează comoara limbei şi a istoriei româneşti ca o armă de apărare; în plugarul, cu tăria şi hărnicia lui în deosebire de târgoveţul părtaş al unei administraţii duşmane o garanţie a existenţei sale etnice; în lăutarul şi cântăreţul de la sat, în opoziţie cu cel înstrăinat din oraş, pe omul ce-i însufleţeşte şi-i răspândeşte cântecele naţionale.

Pe când la noi, în regatul român, nici preotul, nici învăţătorul nu au misiunea specială de a apăra neamul în contra vreunei stăpâniri vrăjmaşe, nici între plugar şi târgoveţ, între cântăreţul de la ţară şi cel de la oraş nu există contrast în privinţa dezvoltării naţionale; şi nici lăutarul nu mai este păstrătorul exclusiv al cântecelor populare. (…)

Pe când în poeziile vesele autorul lasă expresiilor frâul mai liber, la cele triste, ca şi cele patriotice, este mai cumpătat în manifestare. Căci de nota tristeţei şi de nota

patriotismului s-a cam abuzat în literatura noastră. Cei ce râvnesc la muze cred că trebuie să pară numaidecât melancoliei şi dezamăgiţi, şi, privind veselia ca ceva inferior, vor să arate cu orice preţ suferinţe sentimentale şi dureri patriotice. De aici multă simulare şi declamaţie. În aceste împrejurări exuberanţa d-lui Goga la veselie este o reacţiune salutară, iar înfrângerea la tristeţe, un merit deosebit; credinciosul, în sfiala lui, se teme de profanarea celor sfinte.

Dacă din testamentul lui Năsturel-Herescu, în puterea căruia suntem chemaţi a da astăzi premiul pe anul 1906, ce constată că răposatul întru fericire fondator avea mai cu seamă „în vedere scrieri de pură literatură română, în proză şi în versuri, precum poeme, drame şi comedii serioase – mai ales subiecte naţionale – şi orice alte opere de înaltă literatură”, atunci Academia Română în cazul de faţă nu-şi poate îndeplini mai bine datoria de a executa voinţa testatorului şi misiunea de a încuraja literatura română decât acordând pentru acest an premiul Năsturel-Herescu volumului de poezii al d-lui Octavian Goga.”

Maiorescu, Titu. *Poeziile d-lui Octavian Goga*. Raport citit în Academia Română pentru acordarea unui premiu, 1906

„Copilul răsfăţat al tuturor….”

„Judecata celor viitori asupra cărţilor apărute în anul 1905, va fi, probabil, alta decât a opiniei publice şi a criticii contemporane, care e prea înlănţuită de actualitatea lor şi prea uită adesea să facă asemănări cu producţiunile literare anterioare, în mare parte mai importante; - e însă cert că şi

mai târziu se va recunoaşte că arare s-a manifestat atâta pasiune pentru chestiuni literare ca azi. Niciodată nu apăruseră în trecut românii, dezbinaţi politiceşti în atâtea partide, aşa de strâns uniţi în privinţa culturală şi nicicând nu s-a prăznuit cu atâta entuziasm trecerea triumfală a unui tânăr poet. Gazetele ardelene cari abia luau cu vreo douăzeci de ani în urmă, o notiţă despre apariţia poeziilor lui Eminescu, scriu acuma articole de fond despre versurile d-lui Goga, iar în România, unde înainte cu vreo cincisprezece ani, abia se ştia că peste munţi trăieşte un poet cu numele Coşbuc, tânărul poet de azi fu primit cu braţele deschise, chiar şi din partea aristocraţiei, puţin entuziaste pentru literatura naţională. Poeziile d-lui Goga constituie, fără îndoială, un eveniment important în literatura noastră, dar pentru moment părea a fi uitat că mai avem şi alţi poeţi. Dacă ele se discută în cercuri largi şi se învaţă de-a rostul, dacă o ediţie de câteva mii de exemplare s-a epuizat de pe o zi pe alta, aceasta nu-i numai o probă pentru valoarea cărţii, ci şi pentru schimbarea în bine a interesului obştesc pentru literatură […]

La locul întâi trebuie pomenite *Poeziile* d-lui O. Goga (Budapesta, „Luceafărul”), amintite şi mai înainte, premiate unanim de Academia Română. Volumul începe cu o *Rugăciune* foarte caracteristică. În ea se roagă lui Dumnezeu să-l facă să-şi uite durerile sale, pentru ca să-şi poată vărsa toate lacrimile pentru suferinţele celor mulţi, să-i elibereze sufletul de preocupările subiective şi să i-l umple cu amărăciunea chinurilor poporului său. Cu aceste sentimente de uitare de sine se întoarce feciorul preotului de sat acasă, în mintea lui se desluşesc amintiri din copilărie. Nu reţine însă acele note care-i sunt scumpe lui personal, nici nu descrie figurile care ar putea da un subiect potrivit artistului, ci înaintea ochilor săi sufleteşti se aleg acele persoane care nu se deosebesc de semenii lor numai prin

exteriorul lor, ci sunt nişte factori determinanţi în viaţa ţăranului român, trăsăturile concrete se pierd făcând loc abstracţiunii, omul dispare pentru ca să apară tipul, satul devine însuşi tipic pentru toate satele din Ardeal. Poetul ştie să desluşească minunat trăsăturile caracteristice de cele accesorii, un amănunt ce i se pare evocativ e primit, un gest marcant, o vorbă apăsată, spusă în momentul potrivit, sunt liniile prin care el schiţează imaginea; prin sentimentele sale de sinceră admiraţiune el dă suflet tipurilor descrise. Poetul e cuprins la început de duioşie, descriind reîntoarcerea fostului ţăran la casa părintească pe care o găseşte aproape năruită, iar în ea pe cei ce l-au ţinut la învăţătură, pe părinţii săi ruinaţi materialiceşte. Cu acelaşi sentiment e descrisă *Dăscăliţa,* această fiinţă care duce o viaţă resemnată, şi stearpă, vărsând pe ascuns lacrămi în scrisorile ce le scrie flăcărilor din cătănie, pentru mamele lor, neştiutoare de carte. Două poezii foarte frumoase sunt dedicate ţiganului lăutar, purtătorului de cântece populare. Numai pentru această însuşiri a sa, e numărat ţiganul între figurile satului şi admiraţia poetului pentru poezia poporului său se manifestă în rolul deosebit ce-l dă acestui lăutar, ridicându-l la înălţimi ameţitoare atunci când, după moarte, îl pune să cânte înaintea tronului dumnezeesc. Apoi gândurile sale trec la „cordul”, atât de strâns legat de viaţa românului şi la *Oltul* ce cutreieră Ardealul. Şi iată că lira poetului se cutremură de un avânt puternic şi plin de bărbăţie când râul e conjurat să devină răzbunătorul neamului românesc. Cucernic îşi aminteşte pe „dascălul”, proverbul vieţuitor al satului, şi înalţă un imn preotului, acestui „apostol”, care în tinereţe a purtat sabie pentru libertatea naţiunei sale, iar la bătrâneţe face, prin vorbele sale, să alunece mâna flăcăilor la cuţitul din cingătoare. Când, în sfârşit, se îndreaptă spre ţăranul însuşi, spre cel ce-i osândit să ducă toată povara nedreptăţilor, care însă poartă, ca marea liniştită, furtuna

răzbunării în sine, atunci se dezlănţuie deodată toată puterea acestui viguros, şi pasionat poet. Fără a fi vreodată elegic sau sentimental, d. Goga e cântăreţul durerilor poporului său, fără să degenereze nicicând în retorică patriotică, e cântăreţul nădejdilor lui. Imaginile sale sunt vii, limba are un parfum arhaic-bisericesc. E atâta simţire în aceste poezii, care, prin conţinutul lor chiar, se potrivesc minunat în epoca aceasta de lupte, pentru naţionalizarea spiritului public, încât ele au făcut pe poetul foarte tânăr încă, de pe-o zi pe alta, copilul răsfăţat al tuturor."

Puşcariu, Sextil. Cinci ani de mişcare literară, 1902-1906. În colecţia „Biblioteca Minerva, nr. 49, Bucureşti, 1909, p. 48-49, 62-65

„Cântăreţul durerilor neamului său…"

„Ion Trivale: Din sfere transcendente, Goga şi-a primit cu umilinţă misiunea lui poetică, de a fi cântăreţul durerilor neamului său, şi îngenunchind s-a legat să o împlinească:

„Nu rostul meu de-a pururi pradă
Ursitei maştere şi rele,
Ci jalea unei lumi, părinte,
Să cânte-n lacrimile mele."
(Rugăciune)

Şi câtă vreme, înăbuşindu-şi durerea proprie, el a fost glasul pătimirii obşteşti, cântarea lui Goga a fost măreaţă ca şi durerea mulţimii fără nume, care vibra într-însa, puternică şi profundă ca şi seculara tragedie naţională,

care gemea înfricoşat în versurile ei. Profetică şi înfiorătoare, ea închidea în sine toate potenţele explozive ale masei apăsate şi scăpăra în fulgere albastre prevestirea furtunii iminente. Sufletul uriaş, supranatural, străbătea poezia lui generoasă; dar ameninţarea aceluiaşi blestem ce lovise pe fecioara din Orleans plana asupra ei.

Deodată, poetul celor mulţi, simţi abisul deschizându-se tot mai adânc între el şi marele mediu anonim şi secular, din care el îşi supsese toată puterea. Cântăreţul din *Ne cheamă pământul* simţi cum sufletul său, urmând chemărilor bolnave, rupe legăturile ce-l uneau cu lumea sfântă a satului şi cum, sfâşiat de urmările acestei înstrăinări, se aruncă în valurile deznădejdii. El trăi toată tragedia dezrădăcinării, cu intensitatea cu care numai poeţii ardeleni au putut-o simţi, cu care trebuia s-o simtă îndeosebi fostul rapsod al „pământului”. Cel care-şi topise înainte durerea lui în pătimirea tuturora şi trăsese din nădejdea sacră, ce nu părăseşte niciodată durerile obşteşti, puterea sa elementară, îşi văzu acum gândurile, cari îşi pierduseră patria firească, emigrând spre interior, spre a hrăni acolo focul mistuitor şi deznădejdea suferinţei izolate. Simţirile lumeşti îi cotropiră sufletul bolnav cu toată a lor deşertăciune, sfântul freamăt adânc al mulţimii, al pânii şi al pământului nu mai găsi ecou într-însul, misiunea lui cerească era trădată.(…) Părăsit de darul dumnezeiesc care turna văpaie în cântecul lui înviforat de altădată – atunci când o lume întreagă şi-a legat de glasul lui plânsoarea ei – el îşi vede azi cântecele lui atinse de darul înălţător, pe cari nu le mai pot atinge (…).”

Trivale, Ion. *Din umbra zidurilor*. În: *Noua revistă română*, vol. XIV, nr. 22, 17 nov. 1913, p. 342-344

„O poezie nouă înveşmântată într-o formă nouă…”

- fragment -

În suflet samănă-mi furtună
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul se revarsă,
Pe strunele înfiorate
Şi cum subt bolta lui arpinsă
În smalț de fulgere albastre,
Încheagă-şi glasul de aramă
Cântarea pătimirii noastre.”
(Rugăciune)

Să nu trecem peste prilejul de a spune că din toate „rugăciunile” poeților noştri, aceasta e cea mai frumoasă, cu mult cea mai frumoasă prin fond şi, mai ales, prin formă).

Deşi prin natura şi mărimea subiectului, ca şi prin rolul ce-şi luase, d. Goga era încă un poet epic sau cel puțin un poet de mare suflu epic, d-sa totuşi era mai liric decât predecesorii săi. D. Goga blestema trecutul şi prezentul, apărea ca justițiar al poporului său, sunând din trâmbiți marşul redeşteptării şi chemând la luptă pentru sfărâmarea străvechilor lanțuri. Acesta este sentimentul nou ce d. Goga aducea în poezia română. Iar acest sentiment şi această concepție poetică aveau cauze multiple şi complicate. La d. Goga sentimentele unui fiu de țăran, rămas, cum se întâmplă de obicei în Ardeal, aproape de sufletul clasei sale, erau fecundate şi intelectualizate de preocupările unei minți care se împărtăşise de problemele veacului. Problema revendicărilor sociale şi naționale, care agită spiritul european, altoită pe sufletul de luptător al unui țăran

ardelean, a dat fondul nou, unic al *Poeziilor* d-lui Goga. Nou şi unic chiar şi faţă de *Noi vrem pământ,* căci în această minunată poezie, Coşbuc redă, realist şi obiectiv, însuşi glasul „pătimirii" celei mai dureroase a ţărănimii, şi nu propria şi subiectiva lui „cântare a pătimirii".

Această poezie nouă era înveşmântată, fireşte, într-o formă tot nouă. Fondul acela, în care erau contopite simţirea populară şi preocuparea unui intelectual, apăru îmbrăcat într-o limbă populară *intelectualizată.* În adevăr, limba din *Poezii* (afară bineînţeles de *Cântece)* n-are nimic din acele „idiotisme", din acele „zicale", din acele „popularisme", care fac savoarea lui Creangă şi care ar suna rău în poezia aceasta plină de preocupări şi de intenţii peste nivelul poporului. Dar limba d-lui Goga avea şi o nuanţă bisericească. Acest *profet* care sămăna blestemul şi propovăduia răzbunarea, vorbea o limbă biblică. D. Goga, apostol al războiului celor mulţi, amintea pe acei „preoţi cu crucea-n frunte, căci oastea e creştină", şi vorbea în limba cărţilor bisericeşti. Iar uneori d. Goga aducea în poezia sa mai mult decât limba, aducea ceva din spiritul şi din viziunea biblică:

„Rătăcitor, cu ochii tulburi,
Cu trupul istovit de cale,
Eu cad neputincios, stăpâne,
În faţa strălucirii tale.
În drum mi se desfac prăpăstii
Şi-n negură se-mbracă zarea,
Eu în genunchi spre tine caut:
Stăpâne-orânduie-mi cărarea!"

versuri cu care-şi începe volumul şi care au ceva din *Genesis.*

Dar la perfecta concordanță a formei cu fondul, contribuia şi o altă particularitate a limbii d-lui Goga. Limba din *Poezii* era parcă ferecată, în sonoritățile ei se auzeau parcă zângănitul lanțurilor şi sfărâmarea lor, vestită de poet. Iar ritmul uneori fatal parcă, în precipitarea lui, ca în *Clăcaşii,* alteori sobru şi solemn ca în *Rugăciune,* desăvârşea prestigiul acelor poezii.

Prin aceste variante mijloace a izbutit d. Goga în acest gen ingrat, al cărui material – sentimentele naționale şi sociale – are atâtea contingențe cu utilul, în specie cu preocupările politice de toate zilele.

Volumul de *Poezii* al d-lui Goga avu un succes răsunător, datorită şi frumuseții artistice şi atmosferei de sentimente de pe atunci. Dar d. Goga, în urma publicării acelui volum, făcu o evoluție. Cauzele sunt variate. Mai întâi, poate, ar fi aceea că, prin chiar natura ei, lira revoluționară are puține coarde. Apoi însuşi duhul biblic al acestui apostol trebui să sufere o scădere. D. Goga, cucerind celebritatea, începu să vină în contact cu cercuri mai largi de oameni, începu să frecventeze „țara", să vină prin Bucureşti, să cunoască „domni". Pe de altă parte, începu să devină un „factor" important în luptele din Ardeal, să păşească pe arena politicii practice, lucruri care toate contribuiră să laicizeze pe profetul din *Rugăciune.* Şi, dacă vom mai adăuga fatala oboseală a inspirației în preajma vârstei de treizeci de ani a poeților români, atunci poate vom fi atins cauzele mai însemnate pentru care d. Goga şi-a spânzurat în cui lira sa revoluționară sau, ca să fim mai precişi, pentru care d-sa a început să înstruneze tot mai rar *această* liră.

Omul politic, care se tot degaja din profetul de altădată, s-a dovedit însă un ziarist de mare talent. *Însemnările unui trecător*, „crâmpeie din zbuciumările de peste munți", un mănunchi de articole publicate acum câțiva

ani, sunt scrise în felul lor, tot aşa de bine poate ca şi *Poeziile.*

Dar d. Goga nu rămase numai un ziarist. În d-sa mai stăruia un *reziduu* poetic şi d. Goga deveni un poet curat subiectiv, un liric-filozof, cu reminiscenţe naţionale şi sociale. În adevăr, în *Ne cheamă pământul* şi mai ales *Din umbra zidurilor,* poeziile cu subiect de altădată se tot împuţinează (şi nu mai au suflul de odinioară). D. Goga îşi cântă acum tot mai mult propriile-i suferinţi (şi nu „durerea altor inimi"), cazurile de conştiinţă, îndoielile teoretice etc. Şi acum, sau îşi îmbracă fondul acesta tot în vechiul stil, în vechea limbă a poeziei eroice, cântând, cum s-ar zice, sonate din instrumente de alamă şi efectul e pejorativ, straniu sau, simţind nevoia unui instrument potrivit pentru noul său cântec, d-sa înstrunează vioara, dar instrumentul e străin d-lui Goga, naturii d-lui Goga, şi efectul e mediocru. Acum, având să exprime acele destăinuiri pe care omul şi le face sie însuşi şi care cer altă limbă, alt stil, altă versificaţie, alt ton, d. Goga scrie totuşi popular şi bisericeşte, cu „glie", cu „maşteră", cu „isop" şi cu „patrafir", atât de fericite odinioară, atât de *shoching* acuma!

O singură dată maniera aceasta i-a slujit d-lui Goga să socată efecte admirabile lirice, şi anume acolo unde ea se potrivea, era chiar cerută, în acele din poeziile sale de dragoste care sunt imnuri ale iubirii.

În vremea aceasta ni se părea, unora că d. Goga e într-un penibil proces de transformare, în tranziţie către ceva, care va avea iarăşi puterea şi strălucirea de altădată. Dar d. Goga nu trecea spre altceva…, D. Goga avea să se întoarcă înapoi.

Părăsind Ardealul, venind în ţară, d-sa îşi continuă activitatea de ziarist. […]

Dar primul ipostas al d-lui Goga, poetul luptător, acuma nu rămase mut nici el. D. Goga ne dădu *Cântece fără țară,* care au dat prilej acestor rânduri.

Cu acest volum d. Goga a pus iarăşi trâmbița la gură, spre a intona cântece de luptă. Instrumentul fireşte nu mai e nou, are poate chiar câteva crăpături şi e puțin ruginit, iar cântărețul nu mai are plămânul aşa de puternic, se simt oarecare sforțări. Dar oricum, e instrumentul lui şi e genul lui, şi d. Goga reuşeşte să ne dea câteva bucăți frumoase.

În comparație cu *Poeziile, Cântecele fără țară* au mai multe scăderi.

Vom începe cu una, care s-ar părea de minimă importanță. D. Goga abuzează de neologisme într-un gen poetic în care nici n-ar trebui să uzeze de ele. E efectul laicizării d-sale. În *Cântece fără țară* d. Goga s-a reîntors la genul său de odinioară, din *Poezii.* Şi totuşi, chiar cele mai frumoase din bucățile sale sunt pătate de cuvinte de acestea, care evocă altă lume, alt suflet, alte preocupări, decât acele ale unui profet al neamului său. Când d. Goga scrie „pacea *solitară",* „plângere-n *surdină"* etc. în partea introductivă a admirabilului *Portret,* unde farmecul stă tocmai în atmosfera de simplă şi umilă rusticitate, frumusețea poate fi numai umbrită. Când, însă, în *Țara mea de suflet,* d-sa scrie:

„Te-am slăvit de veacuri, ne rugăm azi ție
Ne rugăm zădarnic, țară neutrală…"

atunci efectul este de-a dreptul supărător, căci aici avem de-a face nu cu un simplu neologism, ci un unul care evocă atâtea alte… neologisme! Ideea că țara nu-şi face datoria în momentele acestea supreme şi unice, d. Goga putea s-o exprime prin alt cuvânt, printr-un termen generic, care să cuprindă şi *specia* „neutral". „Neutral", încă o dată, nu e numai un neologism, deci un termen nepotrivit în poezia

aceasta de sentimente profunde şi elementare, el e ceva mai mult şi mai rău, el evocă cu putere preocupări de politică practică, luptă de partide, polemici de gazetă, formule ale zilei, lucruri curente şi foarte prozaice. Paza d-lui Goga de a nu cădea în politica curentă când tratează sentimente naționale şi sociale, care era unul din marile merite din *Poezii,* e mult mai puțin vigilentă în *Cântece fără țară.*

Poeziile care nu-s de-a dreptul politice conțin aproape toate o idee politică, dar nu toate aceste idei sunt şi realizate. În unele rămâne numai intenția. Regretul, de pildă, că românii nu vor lua parte la strivirea pajurei austriece, flămândă de lacrimi şi de sânge românesc, e transcris în icoane palide (*Pajurei cu două capete).* Apariția, într-o trăsură întârziată, a vedeniei însângerate a Ardealului în mijlocul frivolității bucureştene e o idee care dacă nu e realizată cu mijloace mari, impresionante, fantastice, rămâne ceva baroc (*Bal la palat).* Şi nu mai dau exemple.”

Ibrăileanu, Garabet. Cântece fără țară. În: Viața Românească, nr. 4-5, aprilie-mai, 1916, p. 166-175

„Neuitatul profet al unei minuni care s-a săvârşit”

„Chiar de la apariție, poezia d-lui Goga a produs o îndoită zguduire în conştiința literară a contimporanilor.

Prin noutatea şi puterea expresiei, ne aflăm în fața unui mare talent; prin natura conținutului, opera sa iscă vechea problemă a legitimității poeziei patriotice.

Însuşi Maiorescu – cel mai puritan estetician al timpului, duşman ireductibil al patriotismului versificat – s-a înclinat în fața noului sol „al vremilor răzbunătoare”.

Darurile poetice ale tânărului cântăreț erau prea cuceritoare, ca să-i poată rezista o teorie, întemeiată în sine, dar înfrântă de o realitate atât de elocventă.

D-l Goga aducea două mari calități creatoare: o armonie furtunatecă, cu adânci rezonanțe de orgă, şi o limbă nouă – fericită contopire de expresii neaoş româneşti şi de miresmate cuvinte ecleziastice. Ca fond – cântarea când jalnica sau potolită, când vehementă sau deznădăjduită a „pătimirii" unui neam înăbuşit de asuprire milenară.

Născută din împrejurări unice, poezia patriotică a d-lui Goga şi-a păstrat accentul cald al sincerității şi a tradus o suferință reală, învăluind în magia artei aspirațiile uriaşe ale unui neam împilat.

Deşi cu o finalitate socială vădită, totuşi, idealul practic al poetului plutea în lumea himerelor, în care-l situase însăşi convingerea oamenilor politici: mirajul poeziei era încă o garanție pentru rezistența substanței ei fragile.

Dar mai curând decât ne-am fi aşteptat. Cei ce veghează destinele neamurilor a ascultat rugăciunea tânărului profet; obidiții plugari au schimbat tăişul secerii pe cel al săbiei, clăcaşii şi-au amorțit revolta în contra „stăpânului gliei odrăslite" întorcându-o asupra străinului asupritor, iar Oltul, martor al suferinții lor seculare, a tresărit în adâncurile lui adormite, scuturând lanțurile neînduratului împărat.

Şi astfel poezia d-lui Goga a rămas fără obiect!

Cea mai mare parte din opera sa se situează astăzi într-o valoare documentară: afară de câteva *Cântece* şi pastele, restul liricei erotice e o pastişă după Eminescu – poezia d-lui Goga e atinsă de caducitate.

Fiind prea aproape în timp de realizarea aspirațiilor pe care le-a cântat, desigur că vom trăi cel puțin un deceniu sub puternica sugestie a formelor sale poetice, virtualitate prețioasă şi neuitată a unui mare talent.

Din generația d-lui Goga, Cerna şi Iosif, prin genialitatea fondului poetic, îi vor supraviețui, deşi d-sa e adevărul făuritor de limbă şi armonie originală; destinele au fost şi crude, şi binevoitoare cu talentul său apostolic: cetluindu-şi inspirația de un fond trecător, şi-a sacrificat expresia profund originală; ursit de soartă la cel mai frumos rol pământesc, sacrificiul d-lui Goga se îmbracă în nimbul de recunoştinţă al unui neam întreg – prinos şi balsam totodată pentru resemnată consolare.

Întrezărirea idealului național a accentuat caracterul practic al ultimelor sale volume de poezie; apostolatul din timpul neutralității ne-a relevat un orator patriotic de mare valoare, iar intrarea sa în politică a fost concluzia firească a unei evoluții poetice, în funcție de un scop realizabil: d. Goga a ajuns pe culmea aspirațiilor sale – solul Ardealului dezrobit – s-a transformat în tribun al conştiinţei româneşti.

Poetul Goga va rămâne neuitatul profet al unei minuni care s-a săvârşit de mult!...”

Constantinescu, Pompiliu. *Octavian Goga*. În: Mişcarea literară, II, nr. 34-35, 4-11 iulie 1925, p. 1

„Superioritatea eticei rurale…”

„În literatura noastră, cu numeroase interferențe ale politicei cu arta, nici un scriitor nu se caracterizează parcă mai bine ca om de acțiune decât Octavian Goga. Într-adevăr, fiecare din culegerile sale de poezii reprezintă câte o etapă dintr-un program de înfăptuiri. Astfel, cu *Poezii* (Budapesta 1905), foarte tânărul poet îşi propunea să deştepte interesul intelectualității conducătoare din Regat, răscolind suferințele provinciei robite. Puține cărți şi-au realizat cu atâta

exactitate menirea: însuşi Titu Maiorescu, aproape retras din mişcarea literară, se face susţinătorul cărţii pentru obţinerea unui premiu academic, derogând pentru prima dată de la severele sale principii estetice, care respingeau nota naţională şi socială. Cântăreţul durerilor Ardealului repurtase din primul ceas o izbândă răsunătoare, care avea să-i netezească etapele succesive ale ascensiunii politice. Cu prilejul recepţiei sale la Academie, întâmpinătorul său, G. Bogdan-Duică denumea acest prim volum de versuri, o monografie a satului ardelenesc; norocosul termen se regăseşte în notele autobiografice, rostite de poet în faţa Seminarului de literatură al d-lui prof. D. Caracostea. Era de bună seamă o galerie de portrete, în care dascălul, dăscăliţa, lăutarul şi alte figuri se proiectau luminos, accentuând însă fundalul întunecat al clăcaşilor, spre a stârni adeziunea pentru suferinţele milenare ale ţărănimii ardelene. A doua culegere, *Ne cheamă pământul* (1909), urmăreşte aceeaşi voinţă programatică, în tonuri tot aşa de sumbre şi cu un patetism de aceeaşi intensitate. Octavian Goga intrase în conştiinţa publică, pentru care chestiunea românilor de peste munţi nu era o problemă de actualitate, ca poet al iredentismului. Evenimentele ce aveau să se grăbească găseau sentimentul obştesc în mare măsură modificat prin apelul mesajului său răsunător. *Din umbra zidurilor* este cartea de popas între cele două trâmbiţări repetate şi evenimentele războinice. Exponentul social al ţărănimii îşi păstra crezul, în vigurosul imn *Carmen laboris,* de uneori gnomică factură:

„E răzimată lumea toată
Pe palme aspre de plugari!”

În noul decor al vieţii urbane, recunoaştem perspectiva normativă, atât de scumpă semănătorului, care

postula oarecum axiomatic superioritatea eticei rurale (*Cântăreților de la oraş).* Consecvent cu principiile sale cardinale, poetul se împotriveşte seducției marei metropole occidentale, văzând în turnurile catedralei Notre-Dame.

„...două brațe blestemând Gomora”.

Pe cât este de interesant a urmări impresiile pe care le produce un centru de civilizație mai înaintată asupra indivizilor proveniți din dezvoltări sociale întârziate, impresii mai adesea de eficace covârşire, pe atât de remarcabile sunt reacțiunile de refuz ale structurilor închise. Dintr-o astfel de alcătuire sufletească, Octavian Goga a opus un deliberat *non possumus* polarității urbane a Apusului, desigur din voința militantului de a păstra necorupte realitățile noastre morale de structură țărănească.”

Cioculescu, Şerban. *Octavian Goga: Din Larg. Poeme postume.* În vol.: *Aspecte lirice contemporane.* Bucureşti, „Casa Şcoalelor”, 1942, p. 144-155

„Am fost proroc, pe drumul din pustie…”

„Dar jalea, oricât de persistentă, nu sfârşeşte în dolorism şi pasivitate absolută; doina de jale insinuează compensator revolta. Liniştea, resemnarea, sunt numai o ipostază, căci sub masca lor de înfrânți se pregăteşte furtuna. Jalea tăcuților *mucenici* stă pe aproape de mâhnirea țăranilor sadovenieni, purtători de „dureri înăbuşite”. Asistăm la un fenomen psihologic de o natură specială: jalea şi revolta se întrepătrund, într-o unduitoare ambivalență. Îndoita oprimare națională şi socială care a fost partea românilor transilvăneni, determină atitudinea militantă, dar militantismul poartă în el cenuşa vechilor decepții. Relația

de la jale la speranță, de la liniște la explozie corespunde psihologiei maselor. Exponent, Octavian Goga e un Vasile Lucaciu al poeziei. „Sunt suflet din sufletul neamului meu", spusese Coşbuc. „Al vostru-i plânsul strunei mele", exclamă Goga în *Plugarii* (publicat în „Luceafărul" într-un număr consacrat pictorului N. Grigorescu).

Tot ce urmează e o demonstrație în imagini. Iată „înşiruirea lungă" a secerătorilor, în opoziție cu „stăpânul gliei". Sunt fantome, „oştenii fără nume", căzând de „cruda-mpovărare a tuturor durerilor din lume". S-a vorbit de afinitățile de ton dintre *Clăcaşii* lui Goga şi poezia *Vaticinio (Profeție)* a italiencei Ada Negri. Poetul însuşi îşi recunoaşte „o înrudire" cu poezia acesteia, în care descopere „o răscolire de frământări a sufletului italian, o răscolire a tuturor elementelor care reprezintă principiul de suferință şi de muncă: *Tempesta şi Fatalita (Fragmente autobiografice).* Tortura *clăcaşilor,* sub „ucigătoare suliți" solare, e mai degrabă dantescă:

„Moşnegi slăbiți, ce scris-aveau pe frunte
Zădărnicia pletelor cărunte;
Bărbați sfârşiți, cu sufletele moarte,
Cu tot amarul unei vieți deşarte.
Şi-n lung şirag femeile trudite –
Cu ochii stinşi, cu sânul supt de trudă".

Mişcarea gloatei urmează un ritm funebru, de o tristețe compactă. Schițat la timpul imperfect într-o atitudine începută din veacuri, tabloul (elaborat la Charlottenburg) devine procesiune dramatică. De lungi secole, bate, ca o limbă de clopot, reflecția-refren:

„Şi se târa poporul mut de umbre,
Neputincioasă ceată de-ngropare".

Lângă umărul lui Goga stă efigia lui Dante. Evident, jalea fiind a mediului, ne-am înşela văzând în poetul „pătimirii" o structură elegiacă. Goga-militantul poartă armură. Insistând în descripţia tragicului colectiv, scopul e redresarea etică. Ugo Foscolo, poet al Risorgimentului, chema la bravură, trimiţând pe contemporani să cerceteze mormintele umbrite de chiparoşi; gloriile Italiei ofereau o perpetuă lecţie de comportament. Tulburătorul *lamento* transilvan al lui Goga presupune la celălalt pol energie comprimată, gata să erupă. Rapsodul îşi compune un limbaj profetic, când luminos, când încărcat de lavă, degajând din marea durere semnele viitorului. Tehnica potenţării prin repetiţie merge la ţintă, *furtuna, fulgerele, viforul* fiindu-i necesare ca unui *Jupiter tonans.* Sensul invocaţiei *Rugăciune,* uvertură la întâiul volum, e clar.

„În suflet seamănă-mi *furtună,*
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul de revarsă
Pe strunele înfiorate;

Şi cum pe bolta lui aprinsă,
În smalţ de fulgere albastre,
Încheagă-şi glasul de aramă;
Cântarea pătimirii noastre."

La orizont se ridică *un făt bălan, fătul ăst al patimii amar,* justiţiar în perspectivă: „înfricoşatul crainic, izbăvitor durerilor străbune". Metaforă lapidară, „solul sfânt" simbolizează o generaţie ce intră în viaţă luptând: „Cu mâna lui vitează, îndrăzneaţă, /Zdrobi-va cartea legilor bătrâne. Conceput astfel, cuvânt devine „izvor de apă vie", „element dinamic". „Am fost proroc, pe drumul din pustie,/Când

zilele mureau nemângâiate", declară *Profetul* în postumul *Din larg*.

Folclorul dirijează spre atitudini caracteristice. Transfigurat, *Lăutarul* pune în mişcare, precum vrăjitorul din poveste, întregul cadru, „Din jalea pribeagă a strunelor tale/Măreață cântare de nuntă". Încep „să freamăte brazii". La marginea codrului („stăpâne codru", „crai bătrân"), aşteaptă oameni ai faptei; *Oltul* e asociat oprimaților, confident şi răzbunător. „Încins cu lanțuri" de-mpăratul, iată-l de veacuri simbolizând: „Durerea unui neam ce-aşteaptă,/De mult o dreaptă sărbătoare". Analogia continuă vizionară: „Ca unda ta strivită, genem/ Şi noi, tovarăşii tăi lumi,/Dar de ne-om prăpădi cu toții/Tu, Oltule, să ne răzbuni!." (…) Însă dincolo de zboruri joase, primul volum include tot ce e mare în Goga."

Ciopraga, Constantin. *Octavian Goga.*
În vol.: *Literatura română între 1900-1918*,
Iaşi, „Junimea", 1970, p. 220-228.

„Poet de largă expresivitate"

„Octavian Goga operează cu o sumă de elemente lexicale pe care le ia ca simboluri în toată poezia sa. Atitudinea fundamentală a sa e aceea a poetului care e copleşit de jalea unei lumi, care trăieşte durerea şi zbuciumul mulțimii şi care năzuieşte către o viață echitabilă de dreptate şi libertate. Cristalizarea lirică a acestei atitudini se realizează prin cuvinte, expresii şi imagini cu valoare de simbol, printr-un stil figurat. Astfel, poetul este drumeț „cu ochii tulburi", patima îl „sugrumă", în drumul lui „se desfac prăpăstii", zarea „în negură se-mbracă", inima şi ochii aşteaptă „cântecul şi lumina", în vifor „urlă şi gem" toate

„robiile de veacuri”, lumea să fie străbătută de „svonul firii-ndrăgostite”, pe fruntea poetului să se aşeze „o rază” de soare.

Ca poet al satului, al suferinţei ţărănimii, Goga îşi extrage materialul lexical al stilului său din vorbirea curentă în această lume. Versurile sunt alcătuite din cuvinte elementare, comune, pe care le toarnă însă în imagini de mare profunzime lirică, cum reiese din citatele cu care am încercat până acum să definim poezia lui Goga. Transpunerea lectorului în mediul ardelenesc, căci Octavian Goga este în primul rând un poet al Ardealului, se realizează, sub raport lexical, prin câteva provincialisme presărate echilibrat şi armonios în cuprinsul poeziilor, ca: frăgar, podmol, făgădău etc.

Poet de largă expresivitate, înzestrat cu un autentic talent de evocare şi sugerare, Octavian Goga reuşeşte ca, prin lexic, să reînvie vremile de odinioară în poeziile cu conţinut adecvat, să imprime versurilor un iz arhaic, de cronică. Astfel, clipele noastre de slavă dorm „pe veci cetluite în marmură rece”, în Moldova, unde sunt îngropaţi „viteji pârcălabi” şi „prea cinstiţi vornici” de-ai lui Ştefan cel Mare, „statornici în cinstea de lege şi ţară”: Ştefan Voievod a scris „strălucirea norodului” cu sânge duşman. În poezia *De demult…* termenii epistolari, cu care cei „patru juzi din patru sate” se adresau împăratului, sunt transpuşi cu fineţe şi cu iscusinţă:

„- Patru juzi din patru sate, de la Măruş mai de vale,
Cu supunere se-nclină astăzi Înălţimii tale,

Luminate împărate!- Scriem carte cu-ntristare,
Ne-au luat păşuna domnii, fără lege şi-ntrebare…

Semne-avem, şi-n miezuine le-au fost pus de mult bătrânii
De pe când în ţara asta numai noi eram stăpânii.

Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmat dușmanul
Şi pe Ionuț al Floarii ni l-au prăpădit, sărmanul".

În prima perioadă a activității sale creatoare, Octavian Goga avea o aversiune mărturisită public față de neologisme, se arăta receptiv numai la modurile de exprimare ale limbii simple, populare, pe care o cultiva cu atenție, ridicând-o la treaptă artistică. În partea a doua a activității sale, îndeosebi în *Cântece fără țară,* poetul deschide anumite portițe neologismelor. La dimensiunile operei lui Octavian Goga acestea rămân însă cantitate neglijabilă pierzându-se sub farmecul şi bogăția stilului hrănit cu seva limbii populare.

Poezia lui Octavian Goga este o mărturie emoționantă a suferințelor poporului nostru în trecutele vremuri. În inima poetului şi-au aflat ecoul jalea celor oprimați, durerea truditorilor pământului apăsați de forța puținilor stăpâni. Octavian Goga a cântat pătimirea acestora, năzuind către o lume nouă, către o lume de senin şi bucurie, cum se destăinuie, spre sfârşitul vieții sale, într-un moment de dreaptă reculegere:

„Zidit din lacrimi şi dezastre
Eu am vestit o lume nouă,
Voi mi-ați dat vaierele voastre,
Eu v-am dat inima mea vouă."

În cadrul literaturii noastre, poezia lui Octavian Goga se apropie de zona înaltă în care domină, unice, peste vreme, culmile eminesciene."

Vârgolici, Teodor. *Octavian Goga: Arta poetică*. În vol.: *Retrospective literare*.

București, Editura pentru literatură, 1969, p. 236-250

„Mesianismul poeziei lui Octavian Goga”

„În cadrul dezvoltării poeziei româneşti, Goga este cel mai autentic continuator al lui Eminescu, nu în sensul imitației epigonice, de felul celei a lui Vlahuță şi a altora din jurul său, ci în înțelesul profund al cuvântului. Prin excelență liric, Goga este ca şi Eminescu, un exponent al poporului. Ceea ce l-ar deosebi de înaintaşul său ilustru ar fi mesianismul mai accentuat, mai vizibil în expresie, tendința de a striga ca un profet durerile celor de peste munți. În *Fragmente autobiografice* (Bucureşti, Cartea românească, 1934) poetul mărturisea: „Eu, grație structurii mele sufleteşti, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui şi se transformă în trâmbiță de alarmă”. Însă, plecând de la Eminescu, Goga a intuit mai mult decât oricare altul valoarea poetică a „doinei”, a cântecului de jale, murmurat ca pentru sine însuşi, dar cu atât mai emoționant, mai convingător, mai omenesc.

Poezia *Noi* este o doină cultă în care „tendința”, revolta împotriva asupririi naționale şi sociale a românilor din Ardeal se transformă în artă superioară, într-un mod surprinzător şi original. Foarte greu de analizat (ca şi poezia populară), versurile lui Goga vehiculează doar nişte concepte: „jale”, „lacrimi”, „cântece”, „suferință”, „patimi”, laolaltă cu elemente ale naturii, luate de asemenea la nivelul generalităților, fără închegarea unei imagini pictorice, individualizatoare: „codri verzi de brad”, „câmpuri de

mătase”, „fluturi”, „privighetori”, „Murăşul”, „tustrele Crişurile”, „Oltul” etc.

În ce stă secretul marii poezii? În modul spunerii, în melodia de doină care străbate de la un capăt la altul, legând aceste concepte, indiferente în ele înseşi, într-un cântec de jale, într-o „zicere” dezinvoltă, ieşită parcă din condiția neamului asuprit. Transferul de la persoana I singular la persoana I plural, al lui „eu” în „noi”, pare cu totul firesc la ardeleanul Goga. De aici simplitatea de un mare rafinament artistic, a acestei poezii.

Ca şi în „romanțele” lui Eminescu, scrise în perioada de maturitate a poetului, linia melodică a versului permite juxtapunerea unui element din natură la o stare sufletească:

„La noi sunt codri verzi de brad
Şi câmpuri de mătasă;
La noi atâția fluturi sunt,
Şi-atâta jale-n casă.
Privighetori din alte țări
Vin doina să ne-asculte;
La noi sunt cântece şi flori
Şi lacrimi multe, multe…”

Frumusețea acestor versuri mai provine şi din degajarea tonului enunțiativ, marcat prin anaforicul *La noi* (strofa a II-a) sau prin epiforicul *plâng (*strofa a III-a). Ardealul lui Goga devine astfel o țară a dorului şi a jalei colective sfâşietoare, detaşate pe fundalul etnografic obişnuit:

„La noi nevestele plângând
Sporesc pe fus fuiorul
Şi-mbrățişându-şi jalea plâng
Şi tata, şi feciorul.

Sub cerul nostru-nduioşat
E mai domoală hora,
Căci cântecele noastre plâng
În ochii tuturora."

Câteva personificări, banale în sine, devin impresionante pentru că sunt făcute în spiritul doinei cea de obşte: desişurile codrilor „povestesc de jale" şi jale „duc" Murăşul şi Crişurile; hora „e mai domoală", cântecele „plâng", aceiaşi codri „îşi înfioară sânul", iar Oltul bătrân e „împletit din lacrimi". Altele capătă o formulare mai cultă, însă nu îndepărtată de factura romanţei, a acelei poezii ce se cere cântată având în ea însăşi o melodie a cuvintelor: pentru cei de peste munți „bătrânul soare" e mai aprins, cerul e „înduioşat" fluturii „mai sfioşi" şi roua de pe trandafiri se transformă în lacrimi; ei au un „vis neîmplinit, copil al suferinței" – dorul de eliberare: „De jalea lui ne-au răposat/Şi moşii şi părinții…"

Rotaru, Ion. *Analize literare și stilistice*. București, Editura didactică și pedagogică, 1967, 86-88

„Poet de mare ținută artistică…"

„Chiar de la început, prin ceea ce tipăreşte în „Luceafărul" din 1902 şi următorii, apoi, prin întâiul volum, cu titlul *Poezii,* din 1905, bine selectat, Goga se afirmă ca un poet de mare ținută artistică, cu o atitudine şi o concepție socială bine definită. Nu întâlnim la el şovăielile, căutările, subordonările artistice ale debutantului. Drept care, ca personalitate poetică Goga se impune dintr-o dată, cu o

contribuție din cele mai substanțiale în dezvoltarea generală a poeziei noastre.

Fenomenul ciudat, însă, care se petrece cu Octavian Goga este că la el căutările, şi nu prea rodnice, încep cu volumele următoare: *Ne cheamă pământul, Din umbra zidurilor, Cântece fără țară, Din larg.* Între aceste volume, întâiul se înalță ca o coloană de marmură printre pereți de chirpici cu pretenții de palat. Ai impresia că poetul s-a pierdut pe sine şi se caută, revenind mereu asupra aceloraşi teme, fără prospețimea inițială, sau atacând altele, fără elanul şi vigoarea din primii ani de creație. Se simte oboseala, dezrădăcinarea, epuizarea, dorința nerealizată de a fi „modern”, urmată de o decepție ce sporeşte, în versurile sale. Îndepărtarea de leagănul primelor poezii în care satul şi oamenii din el deveniseră simbolul Ardealului robit, al țărănimii jefuite, tulbură izvorul inspirației. De fapt nu este, însă, vorba numai de o îndepărtare fizică, prin plecarea în străinătate, apoi în România, ci de o întristare sufletească. Elementul greu al poeziei lui Goga, răzvrătirea socială, cade la fund şi iese la suprafață tot mai mult aspectul ei naționalist, îngustându-i dimensiunile umanitare. Începe să vorbească de „lifte”, xenofobia luând locul revoltei împotriva asupririi celor trudiți.

Anul 1907, anul marilor răscoale țărăneşti din Muntenia şi Moldova, găseşte de-acum un răsunet destul de slab în poezia lui Goga, un împăciuitorism, o implorare de milă de la moşieri pentru țărani, contrar de ceea ce s-ar fi aşteptat cineva de la acela care a scris *Clăcaşii.* Cele trei sonete intitulate *Cain* şi poezia *O țară ştiu,* referitoare la groaznicele represiunii sângeroase ale moşierimii, aduc mai mult a tângă şi a rugăciune. Guvernul care a dat ordin de înecare în sânge a maselor țărăneşti răsculate este socotit doar un Cain, „frate rău, cu inimă flămândă”, care nu s-a oprit „în drumul de osândă”, „când Aveli mii cerşetoreau

iertare”. Iar încheierea luării de atitudine a poetului sună aşa:

„Şi-n sufletele grele de păcate
Coboară, Doamne pentru totdeauna,
Fiorul sfânt al dragostei de frate…”

Această concesie cu privire la atitudinea majoră într-o problemă atât de gravă scade până la mediocritate şi nivelul artistic al poeziei. […]

Propriu-zis, poetul nu mai regăseşte drumul pe care pornise de la inima acelora ce i-au inspirat versuri ca acestea:

„De mult gem umiliţii-n umbră
Cu umerii gârbovi, de povară…
Durerea lor înfricoşată
În inima tu mi-a coboară.”

Desigur, poezii de bună calitate continuă să iasă mereu de sub pana poetului, dar el însuşi pare obosit, revenirile şi repetiţiile denotă şi secătuire a experienţei primare, nu convinge destul şi cucereşte tot mai puţin din punct de vedere artistic, pe măsură ce se distanţează de viguroasele luări de atitudine sociale anterioare.

Contactele noi cu viaţa nu fecundează creaţia lui Goga. Parisul, cu lumina şi cultura lui, trezeşte în sufletul poetului nostru sentimente negative, iar turnurile catedralei Notre-Dame i se par „două braţe blestemând Gomora…” E în această luare de poziţie un conformism al feciorului popii din Răşinari, care, chiar dacă este sincer, te lasă rece. Ady spunea: „Parisul e vlăsia mea”, exprimându-şi prin aceasta

pasiunea pentru oraşul-lumină. Goga aude cum în jurul său urlă Babilonul şi se visează „în sat la noi, acasă…”[…]

Trecând Carpaţii, în preajma primului război mondial, în România, după ce fusese la un moment dat arestat de unguri şi vizitat la închisoare de Caragiale, Goga face puternic simţită în poezie atitudinea sa naţională, uitând tot mai mult de răzvrătirea socială, şi duce o vie agitaţie pentru ieşirea din neutralitate a României şi atacarea Austro-Ungariei, cu vechea idee, bineînţeles, de a vedea odată Ardealul eliberat. Tocmai în această epocă începe mai serios divorţul între poet şi politician în detrimentul celui dintâi.

Lira sa, în epoca dintre cele două războaie, sună mai rar, totuşi câteodată cu vibrante accente omeneşti ca acestea din 1918:

„… nu sunt vorbe-ntraripate
Să spuie-al inimii îndemn,
Cum strigă braţele trunchiate,
Cum plâng picioarele de lemn.”

Se pare însă că „visul împlinit”, unirea Transilvaniei cu România veche, a lăsat pe poet pustiu de vocaţie poetică în continuare, deşi nu încetează să scrie, cum dovedeşte ultimul său volum *Din larg* şi postumele sale.

Câteodată, scârbit parcă de tot ceea ce vede în juru-i şi de tot ceea ce însuşi face ca politician, se trezeşte în el poetul, mai bine zis profetul de odinioară:

„Un chior strâmb îmi urlă la fereastră,
norocul lui mă mustră şi mă doare.
Nu-i visul meu în fericirea voastră…
Eu am vestit o altă sărbătoare.

Mă-ntorc din nou spre culmi de-odinioară,

Ca să nu-mi sfarm o sfântă profeție.
Cu ce mai am din vechea mea comoară,
Lasați-mă să plec iar în pustie…"

Nu s-a mai întors spre culmile de odinioară, nici n-a plecat în pustie. (…) Este indiscutabil că fără poezia lui Goga, literatura noastră ar fi văduvită de mari frumuseți."

Beniuc, Mihai. Octavian Goga, Poetul. În: Octavian Goga. Versuri. Bucureşti, Editura pentru literatura şi artă, 1957, p. 13-21

„Energetica lume Goga"

„În zadar de sus azi luna
chipu-şi împleteşte-n apă,
ale firii înțelesuri
minte nu-i să le priceapă
şi-n zadar răsare soare
brâul bolții să-ntretaie,
n-are suflet, azi, tovarăş
în cărarea-i de văpaie."
(Aşeptare)

„În viziunea de aici a poetului, natura se îndepărtează şi se ascunde față de sufletul satului, fiindcă acest suflet, - zdrobit şi fărâmat de ciocanul soartei de a sub jug străin fără milă, - nu se mai poate dilata şi limpezi pe măsurile ei clare şi grandioase. E o viziune fără nădejdi, ce ar părea că dezminte cu totul optimismul care mai stăruia totuşi în cea de altădată, a *Plugarilor.* După cum ne e o

simplă întâmplare că acest moment depresiv a luat haina adormitoarei armonii a expresiei eminesciene.

Da, dacă în final Goga n-ar redeveni el însuşi, cu energia lui, ghemuită ca un arc în acel *Şi totuşi…* pe care l-am mai însemnat, ce se comunică tuturor oamenilor din opera sa, naturii din ea, ordinilor sale. Lumea armoniilor eminesciene redevine iarăşi, la sfârşit, energetica „lume Goga”:

„Salba de căsuțe albe
Se-nsenin' atunci deodată,
La podmol, în fapt de seară,
Toată lumea-i adunată.
Şi prin ochelarii umezi,
Spune popa din scrisoare,
Până'ce luminează luna
Fruntea celor arşi de soare.”

E aici, ca într-o sinteză, întreagă lume a poeziei lui Goga: popa, sătenii, munca, natura, - cristalizată în raporturile ei tipice, poleită de dârza lui tonalitate personală. Încă o pildă vie, cât de minoră e problema „influențelor”, - de care s-a făcut atât caz odată în istoria literară de pretutindeni şi se mai face încă la noi în critica aşa-zişilor „esteticieni”, care declară în acelaşi timp cât pot de tare că nu vor să aibă deloc a face cu metodele literare istorice. Față de întrebările pe care le ridică totalitatea unui destin creator, problematica influențelor redevine ceea ce de la început trebuia să fie: un amănunt de metodă.

Totuşi există odată în opera lui Goga un moment de largă şi deplin omenească viață a naturii, cu totul pe liniile de familiaritate între om şi fire ale folclorului. E poezia *Asfințit.* Parcă nici n-ar fi de Goga, - dacă n-ar stărui totuşi

sub lumina ei hăzoasă şi suculentă tristeţea acelui sentiment de rămânere în singurătate specific lui Goga.

Poezia reia îndrăzneţ mitul popular al despărţirii soarelui şi-a lunii. Tot ca şi în el, despărţirea creşte din pricini etice. Însă nu din vini tragice, ca în balada populară, ci vini de poznă şi de idilă.

Poemul se deschide printr-un tablou de o măreaţă gravitate voievodală:

„Crai bătrân pornit spre rugă
Vine-Amurgul de pe munte,
Împărţind cernite-odăjdii
Brazilor cu bărbi cărunte.
Umiliţi se-ndoaie brazii,
I se-nchină, i s-apleacă
Şi cu zvon de surle-l lasă
Pe măria Sa să treacă.”

Spiritul e al lumii folclorice însă realitatea poetică e aici cu totul alta: firea nu duce viaţa satului, ci a curţii domneşti. Nu-mi aduc aminte nici din poezia noastră cultă despre o astfel de înfăţişare a naturii printr-o severă perspectivă voievodală. Şi e un creion de maestru. Totul, joc de lumini şi umbre, de colori, de gesturi şi de nuanţe sufleteşti, converge minunat către finalitatea strofei: sublinierea tristeţii auguste a asfinţitului de fiecare zi într-o severă şi totuşi robustă mâhnire de voievod patriarhal.

Severitatea e a lumii sale de stăpân. Mâhnirile îi sunt însă familiale: îndrăgitul fiicei sale, Luna nu e la înălţimea staturii aspre a craiului bătrân. Undeva, într-o poiană unde „se îmbină două creşte”, un tablou de idilă vânjos ţărănească îl arată aşa cum e:

„Părul galben răsfirându-şi
Răsturnat peste răzoare
- De huzur i-s roşi obrajii -
Doarme leneş craiul Soare…"

Bătrânul îl vede. Din acest moment poetic situația dintre cei trei ar putea deveni dramă. Bătrânul Crai se întăreşte în hotărârea de a nu-i da fata de nevastă. E ceva care totuşi face imposibilă drama. Suntem aici pe pur plan al naturii, iar drama e un mod de a trăi şi de a sfârşi exclusiv uman, - şi recent uman. Drama s-a născut târziu, şi ca realitate artistică în cultura omenească, nu ca o cucerire a spiritualității omului ci ca o consecință a noii sale situații față de destin şi cosmos. Drama are ca premisă ineluctabilă independența voinței omeneşti. Drama înseamnă ciocnire cu alte voințe, fiindcă ele pot fi tot atât de multe şi de diferite câți oameni sunt. Dramă înseamnă alegerea dintre mii şi mii de posibilități de destin, a celei mai nefavorabile. Dramă însemnă că întâmplările pot şi tot atât de diferite ca şi oamenii: rele , blânde, absurde…

În fire, adică în lumea naturii, văzută în claritățile ei cosmice, drama nu poate fi posibilă – fiindcă în fire e vorba de armonii şi nu de voințe, de rânduieli şi nu de întâmplări. În ea e firească idila sau misterul, aşa cum au înflorit în Evul Mediu.

Când în lupta socială dintre doi oameni cel mai bun cade, e o dramă. Când gingaşa ciocârlie dumică cu ciocul o gâză ce se răsfăța fericită şi fără vină şi ea în soarele lui Dumnezeu – e doar împlinirea calmă a unui dat al firii, e supunerea la o rânduială la care participă absolut toată natura.

Astfel şi în *Asfințit* jocul faptelor îşi pierde tensiunea dramatică, fiindcă nu rămâne între cei trei. Le el ia parte toată firea. Mai mult: firea îl duce mai departe. Firicele de

iarbă prind taina, şi-o spun unul altuia la ureche şi cele mai aproape i-o spun craiului Soare. Acesta nu luptă împotriva hotărârii. O ia şi el ca un dat al sorţii. Se întunecă numai la faţă, de jale, Moşneagul pleacă şi el întunecat acasă.

Toată această împletire de rânduieli şi hotărâri trece – fără să ţină seama prea mult de ea, după asprele ordini arhaice – peste realitatea cea mai subtilă, şi mai de preţ din toată această poveste: sufletul Lunii. Prezenţa ei e doar indirectă până în finalul poemului, când nu atât ea cât *lumea ei fină*, muzicală, vine să înlocuiască pe cea a brazilor austeri ai monahului Amurg:

„În oftat se-ndoaie fagii,
Tremură în crâng alunii
Şi deodat'pădurea-ntreagă
A-nţeles durerea Lunii…

Biată Lună tremurată
În zadar de-arăţi în cale.
Toate florile surate
Plâng de dorurile tale."

În afară de atributul „tremurată", nimic care să arate direct durerea ei. Aceasta e luată cu totul asupră-şi de firea care îi e asemenea. E astfel aici ceva ca o imensă eliberare de povară. Una dintre terapeuticile sufleteşti profunde ce îi stăteau la îndemâna omului de odinioară şi care mai răzbat azi doar din când în când ca un ecou al mentalităţii lui uitate, în poezia populară, - ca şi în cea cultă, când e legată mai mult sau mai puţin trainic de ea.

Aici e însă ceva mai mult decât participarea calmă şi hieratică a firii la suferinţa umană în viziunea folclorică. Aici vibrează intens, în fiecare cuvânt, acel sentiment în *rămânere în singurătate,* în nuanţe tipice poeziei lui

Octavian Goga. Până la urmă, la fel ca de atâtea ori în lirica lui Goga, idila robustă se vădeşte doar ca un mod mai reţinut, mai bărbătesc, de a apare în lume, al poveştii singurătăţilor lunii. Şi această poveste e iarăşi, ca de atâtea ori, mai mult a poetului decât a ei.

Originile satului, lărgite câteodată în toată viaţa cosmică, îşi vădesc astfel în lirica lui Octavian Goga o realitate autonomă strâns legată de destinul său poetic, - la fel ca şi lumea tiparului satului.

Prin lămurirea lor, am încheiat contururile acelei realităţi în sine care e *satul* în poezia lui Goga."

Papadima, Ovidiu. *Ordinile satului.* În vol.: *Neam, sat, oraş în poezia lui Octavian Goga.* Bucureşti, Editura Fundaţiilor Regale, 1942, p. 57-62

„Copilul răsfăţat al tuturor"

„Fără a fi vreodată elegiac sau sentimental, d. Goga e cântăreţul durerilor poporului său, fără să degenereze nicicând în retorică patriotică, e cântăreţul nădejdilor lui. Imaginile sale sunt vii, limba are un parfum arhaic-bisericesc. E atât simţire în aceste poezii care, prin conţinutul lor chiar, se potrivesc minunat în epoca aceasta de lupte pentru naţionalizarea spiritului public, încât ele au făcut pe poetul foarte tânăr încă, de pe o zi pe alta, copilul răsfăţat al tuturor."

Puşcariu, Sextil. *Cinci ani de mişcare literară (1902-1906).* Colecţia Biblioteca „Minerva", nr. 49, Bucureşti, 1909

„Justițiar al poporului său"

„D. Goga blestema trecutul şi prezentul, apărea ca justițiar al poporului său, sunând din trâmbiți mersul redeşteptării şi chemând la luptă pentru sfărâmarea străvechilor lanțuri. Acesta este sentimentul nou ce d. Goga aducea în poezia română. Iar acest sentiment şi această concepție poetică aveau cauze multiple şi complicate. La d. Goga sentimentele unui fiu de țăran, rămas, cum se-ntâmplă de obicei în Ardeal, aproape de sufletul clasei sale, erau fecundate şi intelectualizate de preocupările unei minți care se împărtăşise de problemele veacului. Problema revendicărilor sociale şi naționale, care agită spiritul european, altoită pe sufletul de luptător al unui țăran ardelean, a dat fondul nou, unic al poeziilor domnului Goga…

Dar la perfecta concordanță a formei cu fondul, contribuia şi o altă particularitate a limbii domnului Goga. Limba din poezii era parcă ferecată, în sonoritățile ei se auzeau parcă zăngănitul lanțurilor şi sfărâmarea lor, vestite de poet. Iar ritmul, uneori fatal parcă, în precipitarea lui, ca în *Clăcaşii*, alteori sobru şi solemn ca în „Rugăciune", desăvârşea prestigiul acelor poezii. Prin aceste variate mijloace a izbutit d. Goga în acest gen ingrat, al cărui material – sentimentele naționale şi sociale – are atâtea contingențe cu utilul, în specie cu preocupările politice de toate zilele."

Ibrăileanu, Garabet. *Cântece fără țară*. În: „Viața Românească", XII, nr. 4-5, aprilie-mai, 1916

„Conştiinţa mistică a unei misiuni”

„…Conştiinţa solidarităţii naţionale e la baza întregii activităţi a bardului ardelean, în poezii, în teatru, în publicistică, în oratorie patriotică şi, în urmă, în politică chiar; nu e vorba de o solidaritate oarecare, ci de conştiinţa mistică a unei misiuni determinate…P când mesianismul bucureştean nu putea înflori decât în sânul unei activităţi culturale şi se zbătea în scepticism şi indiferenţă, ţâşnit din înseşi fibrele existenţei naţionale ameninţate, mesianismul ardelean s-a dezvoltat în domenii fără contestare posibilă. Condiţiile locului i-au impus, ce e drept, anumite norme şi rezerve formale neputându-se exprima liber, el a trebuit să retracteze adesea în formule vagi şi misterioase, ocolind cuvântul propriu, într-un amestec de bărbăţie şi jelanie, şi mai ales de vaticinaţie, vrednică de vechi profeţi în aşteptarea frenetică a „mântuitorului”, a „dezrobitorului” ce va să răzbune milenara nedreptate: „Crai tânăr, crai mândru, crai nou…”

Principiul generator al acestei poezii fiind posibilitatea contopirii cu aspiraţiile colectivităţii etnice, urmează ca o consecinţă ruralismul ei. Ţară de ţărani, Ardealul nu putea oferi decât un material rural. În centrul creaţiunii păşeşte deci ţăranul…rob al pământului şi instrumentul răzbunării viitoare:

„Din casa voastră unde-n umbră
Plâng doinele şi râde hora
Va străluci odată vremii
Norocul nostru,- al tuturora.” (Plugarii)

Lovinescu, Eugen. *Poezia sămănătoristă.* În vol.: *Istoria literaturii*

contemporane. 1900-1937, Bucureşti: Editura Socec

„Concordanţa formei cu fondul…”

„(…) Exponentul social al ţărănimii îşi păstra crezul, în vigurosul imn *Carmen laboris,* de uneori gnomică factură: „*E răzimată lumea toată. Pe palme aspre de plugar!”*

În noul decor al vieţii urbane, recunoaştem perspectiva normativă atât de scumpă sămănătorismului, care postula oarecum axiomatic superioritatea eticei rurale (*Cântăreţilor de la oraş).* Consecvent cu principiile sale cardinale, poetul se împotriveşte seducţiei marei metropole occidentale, văzând în turnurile catedralei Notre Dame „*două braţe blestemând Gomora”.*

Pe cât este de interesant urmării impresiile pe care le produce un centru de civilizaţie mai înaintată asupra indivizilor proveniţi din dezvoltări sociale întârziate, impresii mai adesea de eficace covârşire, pe atât de remarcabile sunt reacţiunile de refuz ale structurilor închise. Dintr-o astfel de alcătuire sufletească, Octavian Goga a opus un deliberat *non possumus* polarităţii urbane a apusului, desigur din voinţa militantului de a păstra necorupte realităţile noastre morale de structură ţărănească.”

Cioculescu, Şerban. *Octavian Goga: „Din larg” – Poeme postume.* În vol.: Aspecte lirice contemporane. Bucureşti: „Casa şcoalelor”, 1942

Traducerea unei capodopere

„Dacă aceste traduceri sunt integrate operei originale a lui Goga, rămâne ca versiunea independentă, de adevărată creație, poate cea mai bună din câte există. Tragedia omului, Az ember tragedia de Madach Imre…

Sunt rare cazurile când un mare îşi sacrifică timpul necesar propriei creații pentru tălmăcirea unui lung poem străin. Spunând tot ce avea de spus în cele patru volume de poezii publicate până în 1916, poet exigent totodată cu el însuşi, care nu tipăreşte absolut ce scrie. Goga se putea consacra, după primul război mondial, muncii de interpretare în limba română a unei capodopere. Şi după cum s-a recunoscut unanim, a făcut-o în chip impecabil, nu numai egalând, dar uneori chiar depăşind expresia originalului, în versuri de o perfectă acuratețã, menite să înfrunte timpul fără a se ofili. Literatura română s-a îmbogățit efectiv la capitolul tălmăcirilor artistice."

Piru, Al. *Octavian Goga și literatura universală.* În: *Gazeta literară*, XIII, nr. 13(699), 31 martie 1966, p. 4

„Creatorul unei armonii noi"

„…Izvoarele unor astfel de cântece stau în afară de poet, şi glasul acestuia nu se împărtăşeşte mulțumitor decât după ce le-a primit în sine, după ce le-a transformat în sânge şi carne de a sa prin miracolul unei euharistii poetice. Atât de mult a fot Goga cântărețul mulțimilor din care se ridicase cu misiunea de a le reprezenta, încât în una din cele mai mişcătoare poezii ale sale închipuindu-şi propria sa moarte, concentrându-se adică asupra gândului celui mai intim şi

mai subiectiv, el o face după chipul tipic de a reacţiona la astfel de reprezentări ale unui tânăr din neamul său care cere maicii şi iubitei sale să-şi cernească năframa şi să rânduiască cuvenita liturghie de înmormântare. Totul se rezolvă la Goga în cadre generale, în largi acorduri colective pline de simplitate şi măreţie. Dar dacă puţini sunt poeţii care să se fi dăruit mai larg mulţimilor, puţini sunt acei care să aibă mai multe drepturi ca Octavian Goga la amintirea şi fidelitatea lor [...] Căci despre Octavian Goga se poate rosti fără nicio teamă cuvântul preţuirii care se acordă celor mai aleşi dintre poeţi. Goga este creatorul unei armonii noi în care capătă expresie artistică graiul oamenilor din Ardeal, tonalităţile şi inflexiunile lor.

Niciodată limba poeziei n-a sunat în acelaşi fel înainte de Goga şi niciodată nu va răsuna aidoma în viitor fără ca mintea să nu ni se ducă înspre sorgintea acestor ecouri. Nu este locul acum să cercetăm mai de aproape din ce elemente este făcută melodia aceasta în care sufletul nostru percepe o încrucişare de accente virile şi de exclamaţii ale durerii. Numai cine a înregistrat vreodată această melodie a adâncimii poate spune că a cunoscut cu adevărat poezia lui Goga."

Vianu, Tudor. *Octavian Goga.* În: *Opere,* vol. III, Bucureşti, Editura „Minerva", 1973.

„Patriotismul este în inimile sincere"

„Poeziile domnului Octavian Goga au avut darul să deştepte o deosebită luare-aminte a publicului român. Mai toate ziarele şi revistele noastre le-au consacrat dări de seamă amănunţite, şi unele din ele văd în apariţia noului volum „evenimentul literar" al anului din urmă.

Efectul produs asupra marelui număr de cititori credem că provine mai întâi din forma frumoasă în care autorul a ştiut să exprime cuprinsul „patriotic" al multora din versurile sale. În adevăr, emoţiunile ce le simte şi ni le transmite tânărul poet sunt izvorâte din viaţa naţională a acelei părţi a României în care s-a născut şi în mijlocul căreia a trăit, din viaţa românilor transilvăneni în faza ei de astăzi, caracterizată prin lupta împotriva tendinţelor de asuprire etnică predominatoare în statul lor. Ce e drept, patriotismul, ca element de acţiune politică, nu este materie de artă, oricâte abateri s-au comis şi se mai comit în contra unei regule şa de simple. Mai ales cei ce n-au destul talent literar caută să-şi acopere lipsa prin provocarea unor dispoziţii sufleteşti foarte importante în alte priviri, dar nu în cele estetice.

Cu toate acestea, patriotismul este în inimile sincere, în afară de orice tendinţă politică, un simţământ adevărat şi adânc, şi întrucât este astfel, poate fi, în certe împrejurări, născător de poezie. Şi în asemenea împrejurări excepţionale ne pare a se afla autorul nostru când, într-o parte a poeziilor sale, reprezintă şi rezumă iubirea şi ura, durerile şi speranţele unui neam ameninţat în existenţa sa.

Numeam mai sus „excepţionale" împrejurările în cari patriotismul a devenit unul din izvoarele poeziei domnului Goga şi-l inspiră în modul cel mai firesc. Dovadă stă în aducerea şi descrierea unor figuri obişnuite din viaţa poporului, care însă câştigă deodată – pe lângă valoarea şi menirea lor normală – o însemnătate, am putea zice o iluminare şi strălucire extraordinară, ce nu se poate explica decât în aprinderea luptei întru apărarea patrimoniului naţional…

Nota populară este cu atât mai bine venită în poeziile domnului Goga cu cât autorul se arată, de altminteri, înzestrat cu acea cultură generală mai înaltă, care distingea

şi pe Eminescu şi a cărei lipsă se simte din îngustimea vederii şi din prematura lâncezire a unora din poeţii cei mai lăudaţi ai literaturei noastre."

Maiorescu, Titu. *Poeziile domnului Octavian Goga*. În: *Critice*, vol. II, Bucureşti: Editura Minerva, 1973

„Un poet dispare numai atunci când moare şi în noi"

„Fixarea valorică a operei lui Goga în conştiinţa epocii este rezultatul actului categoric al câtorva mari personalităţi – începând cu N. Iorga şi Titu Maiorescu, continuând cu Eugen Lovinescu şi George Călinescu -, adică tocmai al acelor „style leaders" sau „taste makers" de prim rang pentru momentul istoric dat. În impunerea definitivă a valorii lui Goga în conştiinţa critică a primei sale etape de receptare, gestul decisiv mi se pare a fi nu atitudinea lui N. Iorga, cu toată priza ideologică şi afinităţile ce-şi revendică în teoriile poeziei tânărului de peste munţi, ci acela al lui Maiorescu prin chiar modificările operate în poziţiile sale estetice în urma apariţiei lui Goga. După cum pentru etapa următoare, când rezerve tot mai serioase aveau să se formuleze, reacţia, maioresciană în esenţă, a lui George Călinescu aduce clarificările necesare. Căci departe de a fi egal şi uniform, procesul receptării poeziei lui Goga a întâmpinat din primul moment ferme opoziţii, venite din tabăra simbolistă, apoi estetizantă. Generate la început de un vehement antagonism estetic funcţional (la O. Densuşianu, G. Caracostea, M. Dragomirescu), ele capătă nuanţări diferite la un Eugen Lovinescu, I. Trivale şi la Pompiliu Constantinescu, care aveau să ţină seama şi de evoluţia internă, pe bună dreptate amendabilă, a liricii în discuţie.

Dacă acceptarea necondiționată a acesteia conduce spre formele de pseudocritică, elogiu amorf, nediferențiat, ale comentariilor partizane, foarte bogate în timpul dictaturii fasciste, reactualizând un Goga „mesianic” şi exaltându-i poezia în spiritul unei ideologii agresive, nu e mai puțin adevărat că inaderența critică la structura liricii lui Goga se cere reexaminată. Rostite în focul polemicilor şi în climatul de înfruntare a câtorva curente ce-şi disputau supremația literară, o seamă de obiecții aduse odinioară pot fi privite astăzi cu mai mult sânge rece. Nu este vorba, fireşte, de a primi rezerve ce țin de ideea unui interes „limitat local, mărginit la pătura țărănească din Ardeal” (Caracostea), nici de acceptarea unei căderi în desuetudine (Pompiliu Constantinescu).

Dar intuiții ca acelea, oricât de drastic formulate, ale lui Lovinescu n-au fost ratificate de istoria literară însăşi? „Cât timp Goga a avut originalitatea fondului, a avut şi pe cea a formei – scria criticul în 1913. Când a voit însă să fie poetul „nevrozei”, Eminescu l-a copleşit, impunându-i odată cu sensibilitatea şi limba şi armonia”. Or, acest avertisment al lui I. Trivale: „Şi câtă vreme, înăbuşindu-şi durerea proprie, el a fost glasul pătimirii obşteşti, cântarea lui Goga a fost măreață ca şi durerea mulțimii fără nume, care vibra într-însa, puternică şi profundă ca şi seculara tragedie națională, care gemea înfricoşat în versurile ei. Profetică şi înfiorătoare, ea închidea în sine toate potențele explozive ale masei apăsate şi scăpăra în fulgere albastre prevestirea furtunii iminente”. Dar şi această perspicace concluzie, ce putea părea scandaloasă în epocă şi ni se impune astăzi cu evidență, în perspectiva unei evoluții ulterioare, confirmând intuiția: „Steaua lui Goga asfințeşte, şi vai, nimic nu ne dă speranță unui copil răsărit. Căderea poeziei lui de azi (1913 – n.n.) e prea mare ca să putem vedea într-însa numai criza pregătitoare a unui nou elan creator.”

Poezia lui Goga trece astfel prin două eclipse ale receptării sale critice: una, conjugată, în perioada interbelică, exprimată atât prin contestarea modernistă acuzele de „caducitate” şi „desuetudine”) cât şi prin supralicitarea, în mediile tradiţionaliste de dreapta, a acceptelor de naţionalism, transpune în alt climat istoric, social şi ideologic. După 1944, căutările diferite spre care se orientează noua literatură postbelică, părăsirea categorică a unui epigonism tradiţionalist (în componenţa căruia elemente ale liricii lui Goga intraseră prin dilatări de sensuri şi „adaptări” ale motivelor), cât şi amintirea proaspătă a vinilor omului politic aveau să suspende încă o dată interesul pentru poezia lui Goga. O redresare se produce după 1955-1957, marcată şi de succesiune rapidă a ediţiilor: din 1939 (apariţia volumului postum *Din larg)* poeziile fuseseră (reeditate doar în 1941 şi 1942; în schimb, din 1957 – în tiraje fără precedent -, ele se succed astfel: 1963, 1964, 1965, 1966, culminând cu seria de *Opere* începută în 1967.

Cum se explică această „redescoperire” a poeziei lui Goga tocmai într-o vreme când literatura română contemporană trăia totodată şi momentul unei redescoperiri a „modernismului”, declanşată prin 1955-1956? Odată cu valorile modernismului au reapărut însă şi epigonismul modernist, agitaţia evazionistă, tendinţele de renunţare la misiunea socială a poeziei şi aceste fenomene au dus la o firească reacţie, pe drumul căreia regăsirea vocii autentice a lui Goga era inevitabilă. Permanenţele poeziei româneşti arătau că supravieţuieşte acel lirism care-şi leagă destinele de un ideal istoric major, care ştie să exprime sufletul unei epoci şi bătăliile ei.

O a treia cale de receptare a poeziei lui Goga trebuie căutată în evoluţia însăşi a liricii autohtone. Nu mă gândesc la fenomenul simplei imitaţii, în genul lui G. Rotică, ale cărui *Poezii* din 1909 au fost amendate de Perpessicius drept

„o parafrazare a temelor din Goga” (şi exemplele s-ar putea înmulţi). Nu mă gândesc de asemenea nici la o identificare obligatorie a poeziei Transilvaniei la sonurile unei moşteniri pe cât de copleşitoare pe atât de obsesive. Realitatea este că poezia ardelenilor de după Unirea din 1918 se organizează curând în sensuri diferite de îndemnurile de la 1905. Două antologii, însumând poezia tânără a provinciei, atestă mai degrabă o îndepărtare deliberată. În *Prefaţa* uneia din ele, Emil Giurgiuca scria: „Cu atât mai puţin au lăsat urme în poezia ardeleană ctitorii poeziei tradiţionaliste. A fost un moment poate când drumurile noastre s-au încrucişat – dar fondul zărilor noastre este altul şi căile noastre s-au îndreptat spre alte tărâmuri”. Prezenţa, din 1919, a poeziei lui Blaga covârşeşte într-o măsură mult mai mare tânăra generaţie. Singure accentele de revoltă din poezia lui Mihai Beniuc sau I. Th. Ilea (unde modelul e mai mult Aron Cotruş) se revendică indirect de la autorul Oltului. Prezentându-l pe Mihai Beniuc, Emil Giurgiuca menţiona însă, precaut: „El duce mai departe facla purtată de Goga, într-o formă total deosebită şi pe alte drumuri”.

Cu toate aceste rezerve, lirismul intens al răşinăreanului – ecou, motiv, prozodie – nu e absent din sonurile diverse ale poeziei noastre moderne şi contemporane. E suficient, pentru acestea, să urmărim doar unul din motivele cele mai frecvente ale poeziei ardelene, motivul „dezrădăcinării”, consumare a unei drame cu ample ramificaţii sociale. Dacă dimensiunile ei psihologice au fost intuite încă de Iosif, ele se amplifică în accente virile, patetice şi răzvrătite la Goga, ca să revină în modalităţi sublimate la Blaga însuşi (*Sat natal, Întoarcere)* sau degradate la unii poeţi minori din perioada interbelică, regăsindu-şi o anume nobleţe tragică la Mihai Beniuc. *Tovarăşii copilăriei, La Sebiş ori în altă parte, Aicea printre ardeleni* aduceau nu numai o lărgire a motivului preluat din

Goga, ci o motivare istorică cu semnificație contemporană. La Vlaicu Bârna, la Emil Giugiuca, desenul păstrează adesea amintirea unui model foarte apropiat. În schimb, la Adrian Maniu – într-o poezie ca *Rătăcire* – filonul e eminescian, regăsit peste motivul localizator al lui Goga.

Dar, aşa cum remarcam mai înainte, prezența lui Blaga se interpune adesea între experiența lirică a profetului de la 1905 şi generațiile mai tinere. Peste asemenea „obstacole" (între care modernismul, avangardismul şi alte fenomene de impact în evoluția lirică interbelică nu sunt de neglijat) vocea simplă şi învăluitoare a lui Goga continuă să-şi exercite totuşi forța de atracție. Să nu uităm pe Blaga însuşi, în creația căruia o poezie ca *Întoarcere* e de dată târzie, ca şi unele accente, fin stilizate, din lirica ultimilor săi ani (*Ceas de vară*) ori comuniunea cu „arheologia" generațiilor umile ş.a., care toate ne duc cu gândul la Goga.

În lirica noastră tânără, asemenea întoarceri spre universul satului nu şi-au pierdut nici azi cu totul accentul elegiac. Dar dincolo de atare semnificații, dincolo de grația desenului anotimpurilor copilăriei, de evocarea momentului „ruperii de glie" etc., există şi un sentiment de împlinire şi revanşă istorică, unde replica motivelor lirice regăsibile şi la Goga capătă un sens nou.

O asemenea prelucrare, cu semn schimbat, a vechilor accente din lirica lui Goga, amplificate prin problematica actualității socialiste şi a unei împliniri istorice, revine adesea în poezia lui Mihai Beniuc, a lui Ştefan Aug. Doinaş, Ion Alexandru, Ion Brad, Al. Andrițoiu, Aurel Rău, Emil Giurgiuca şi a altora încă. Vorbind odată despre mult discutatul său „eminescianism", poetul Oltului preciza, nu fără tâlc, că influența lui Eminescu este în poezia sa „o influență manifestată prin contradicție". E ceea ce s-a petrecut ulterior cu penetrația lui Goga însuşi în poezia românească modernă. E o redescoperire critică şi lucidă,

care deschide un ciclu nou în existenţa însăşi a acestei poezii de chemări de tulnice şi de focuri. Astăzi – o cred, o simt – înţelegem mai exact şi mai adevărat pe nonagenarul Goga, tocmai fiindcă el a învins vârsta şi s-a reîntors în Timp, ca un zvon de valuri într-o scoică. În fond, un poet dispare numai atunci când moare şi în noi."

Zaciu, Mircea. *Evoluţia receptării poeziei lui Octavian Goga.* În revista: *Lupta de clasă*, LI, nr. 11, noiembrie 1971, p. 92-94

„Un zbucium sincer şi dureros"

„<Fuga> în timp a poeţilor dezrădăcinaţi nu se produce numai spre trecutul legendar, ci şi spre un viitor la fel de incert şi misterios, realizat de „un alt Mesia", pe fondul unei stări cronice de revoltă a maselor ţărăneşti:

Ci-n pacea obidirii noastre,
Ca-ntr-un întins adânc de mare,
Trăieşte-nfricoşatul vifor
Al vremilor răzbunătoare.

Destinul istoric, dominator într-un anumit context de timp şi spaţiu, devine dominat prin *legea veche,* factorul suprem, care, în viziunea lui Goga, dirijează existenţa naţională. Legea veche nu e egală cu tradiţionalismul, nu prezintă decât rareori o atitudine paseistă, ea e o experienţă colectivă multiseculară, închegată în aceeaşi spiritualitate, pe care n-o poate distruge nici opresiunea politică, nici exploatarea socială.

* * *

„Sufletul unui artist – spunea Goga în una din însemnările sale aforistice – e un receptacul al durerilor celor din jurul lui, numai până în momentul când se simte covârşit el însuşi de-o mare suferinţă…Din Clipa asta, din opera lui nu se va mai desluşi plânsul altora , se ivesc lacrimile lui…Ca un ostaş în avântul luptei străpuns de-un glonţ duşman, rămâne pironit locului spunând: - luaţi-mi steagul din mână şi duceţi-l voi la izbândă – pe mine lăsaţi-mă la marginea de şanţ, cu visul meu fulgerat şi cu rănile mele…”

E lesne oricui să observe că evoluţia poeziei sale ilustrează perfect această afirmaţie. E dificil să precizăm momentul în care poetul a fost covârşit de o suferinţă personală încât să-şi schimbe atât de sensibil, pentru o lungă perioadă, întreaga orientare a creaţiei sale. Care a fost această durere? Când anume s-a produs precis? Este greu de spus, deşi biografia poetului ne oferă numeroase date, în această privinţă. Să fie pierderea unei surori iubite, ori a tatălui atât de respectat, să fie hărţuielile şi deziluziile politice, condamnările şi anii de temniţă, ori năruirea unor idealuri intime? Cine poate dezlega sursa exactă a misterului unei personalităţi atât de puternice şi de complexe! Şi totuşi, ceva s-a produs căci, începând cu volumul *Din umbra zidurilor* (1913), în poezia lui Octavian Goga se aude tot mai puţin glasul pătimirii obşteşti şi tot mai mult durerea sa proprie. Deşi nu încetează cu desăvârşire să scrie poezie socială, totuşi, versul său e acum mai mult un geamăt răguşit în umbra zidurilor”, o chemare, un „strigăt în pustiu” al unei adânci dureri personale grefată pe străvechea tragedie naţională. Deşi se fac simţite unele note confuze, în versurile de acum ale lui Goga, vom descoperi totuşi modalităţi de expresie noi, un univers poetic şi o structură stilistică moderne explicabile şi prin influenţa binefăcătoare a simbolismului.

Continuând tradițiile literaturii noastre populare şi culte, Goga s-a arătat totodată deosebit de receptiv înnoirilor în artă, lăsând să pătrundă, peste un fond de poezie tradițională, romantică şi semănătoristă, semnificative influențe simboliste, şi mai cu seamă în ultimele sale volume. Dacă în volumele de versuri *Poezii* (1905), *Ne cheamă pământul* (1909), Goga se afirmă ca un poet al maselor, preocupat în chip exclusiv de cântarea unor realități naționale şi sociale, în volumele *În umbra zidurilor* (1913) şi postumul *Din larg* (1939) are loc o deplasare a centrului de interes, o lărgire sensibilă a registrului său artistic, poetul întâlnindu-se, aici, cu obsesii şi motive familiare poeziei moderne simboliste şi post simboliste, centrate în cea mai mare şi semnificativă parte a lor pe exprimarea dramei unei anume alienări a artistului.(…)

* * *

E un zbucium sincer şi dureros, care-l urmăreşte pe Goga în clipele de linişte, îl mustră şi-l înspăimântă. E un regret care generează o poezie intimă, de o sfâşietoare dramă. Poetul e tulburat de trecerea ireversibilă a timpului, căci „…anii trec şi glasul lor s-adue/Tot mai încet şi tot mai de departe”. (*De profundis)*

Deplasarea spre un univers interior, rareori rostit altădată, descoperă tristeți nebănuite, cântate într-o melodie de litanie, într-un ritm tărăgănat, frânt de o potrivită cezură, care te lasă să filmezi cu încetinitorul imaginile dezolante din afund şi întuneric:

Tristețea mea, adâncă mare,
Fără de margini, fără fund.
În largul ei fără hotare
Atâtea vifore s-ascund…

Tristețea, zestre de-o viață,
M-a petrecut de obicei,
Tăcută peşteră de gheață
Atât de frig e-n umbra ei…

Tristețea ce zâmbeşte mută
Din ochii mei când ne-ntâlnim,
Cu taina ei nepricepută
Mă cheamă azi în țintirim…
(Tristia)

După refugiul în trecut şi în viitor, se conturează, acum o a treia dimensiune a liricii sale: *refugiul în subiectivitate.* Se manifestă, astfel, preocuparea pentru *eu*-l propriu, izolat de colectivitate, aspirația spre singurătate, cum mărturiseşte poetul în simbolica poezie *Din larg,* care împrumută titlul volumului postum şi străjuie ca epitaf pe mausoleul de la Ciucea:

Eu urc spre culme…Mi-a rămas în urmă
Noroiul prins în putreda-i osândă,
Înfrigurata patimilor turmă,
Cu chiot lung de-ntrecere flămândă…
……………………………………………
Mai sus!...Mai sus!... Cetățile de stele
Cuprind rotirea gândurilor mele,
Şi, ca un sân ocrotitor de mamă,
O năzuință proaspătă mă cheamă:

Neprihănită, mândră poezie,
Lumină albă, pururi adorată,
Ascultă-mă cu ruga mea târzie,
Şi fă pe veci în minte să-mi tresalte
Strălucitoare, rece şi curată,
Singurătatea culmilor înalte…

Atitudinea aceasta de izolare şi interiorizare, pe care poetul şi-o refuzase atâta vreme, deşi uneori i-a cedat spre binele poeziei, începe să-l ispitească tot mai stăruitor şi tot mai intens, îndată după ce Goga ocupă primul scaun ministerial. În 23 martie 1923, el îi mărturisea lui G. Bogdan Duică, într-o scrisoare autobiografică, publicată în volumul postum *Pagini inedite*: „În literatură, dacă-mi va fi îngăduit să o privesc în faţă, mă simt astăzi ispitit de o poezie largă, umană, dincolo de plângerile trecătoare. Nu ştiu, e sufletul meu scăpat de tensiunea urii de ieri care mă trimite mai sus, ori e tendinţa de acord cu eternitatea – un vag impuls din anticamera morţii”. [O. Goga: Scrisoarea autobiografică adresată de la Ciucea lui G.B. Duică, în 23 III 1923, publicată în volumul *Pagini inedite,* Editura Tineretului, 1967, p. 14.]

În volumul postum *Din larg* se conturează pregnant o asemenea notă a liricii gogiene, în care se mărturisesc frământări intime, doruri şi deznădejdi proprii, sentimentul tulburător al trecerii ireversibile a timpului şi gustul amar al morţii, odată cu regretul pierdut în tovărăşia unor oameni şi a unor idei cu care constata că nu avea nimic comun. În toiul agitaţiilor politice, mergând odată la moşia Olgăi Cruşeoveanu-Florescu, Goga, care avea uneori tăria de a aprecia intrarea lui în politica reacţionară ca „o mare aventură”, mărturiseşte obosit: „Ceea ce este mai presus de toate e faptul că mă regăsesc, mă recapăt, căci între mine şi cei mai partid este asta – un zid vertical!” Nu e prima dată când Goga mărturiseşte acest lucru, deşi numai rareori a avut forţa de a acţiona cu independenţa necesară.

În ultima sa poezie, *Cântă moartea,* Octavian Goga retrăindu-şi într-o fulgerătoare clipă „întreaga viaţă petrecută” rosteşte simbolic:

Şi cum, sub tâmpla mea fierbinte,
O lume veche-mi reînvie,
Nu câte-au fost îmi vin în minte,
Ci câte-ar fi putut să fie.

Cu prilejul morţii lui Goga, un apropiat al său comenta poezia de mai sus într-un fel sobru, la care socotim că nu mai e nimic de adăogat: „Ecoul de disperare, făcută din păreri de rău şi remuşcări, la adresa soartei, şi adresa proprie. Păreri de rău şi remuşcări de-a fi tăcut când trebuia acţiune, sau de a fi vorbit când trebuia să taci, şi de a fi acţionat când trebuia să cugeţi."

„(…) Dacă disperarea şi regretul târziu n-au mai putut folosi omului, ele au folosit, neîndoios, poetului. Omul doarme în mormântul de la Ciucea; politicianul retrograd se destramă în uitare; rămâne cu noi şi cu generaţiile viitoare bardul ce-a înstrunat în vremuri de restrişte „cântarea pătimirii noastre": poetul al cărui vers a curs peste solul românesc al tradiţiilor, legănând în ritmuri sigure „norocul nost' al tuturora", atras permanent şi de un punct de sus, din universal."

Bălan, Ion Dodu. *Destin şi poezie.*
În vol.: *Octavian Goga.* Bucureşti: Editura Minerva, 1971, p. 188-192, 231-245

„Eveniment în istoria poeziei româneşti"

„Sunt artişti care se realizează oarecum prin discontinuitate, prin dărâmarea etapei anterioare şi prin înlocuirea ei cu una fundamental deosebită. Şi există şi artistul de conformaţie opusă. Ca cercurile de pe oglinda unei ape, care se propagă şi se amplifică modelându-se după

porunca unui ritm inițial, şi, oricât s-ar îndepărta, aceste cercuri păstrează o dependență simetrică față de punctul central, tot astfel opera scriitorilor din a doua categorie creşte într-o continuitate organică, plasma inițială e prezentă în cele mai îndepărtate periferii ale ei.

Octavian Goga aparține acestei a doua categorii de scriitori. Comparați un articol din anii din urmă cu unul de acum 25-30 de ani, o poezie mai recentă cu una din volumul tipărit la 1905: aceeaşi atmosferă şi tonalitate generală, aceeaşi limbă caracteristică, acelaşi ritm interior. Experiența poate adăuga multe, dar nu poate schimba sensul de la început. O asemenea operă răsună de ecouri înrudite, de pretutindeni te întâmpină sensuri familiare, într-un fragment al ei se cuprinde, am zice, rezumatul întregului şi un acord de deschidere nu este niciodată dezmințit de ceea ce urmează.

Lucrul acesta a fost simțit, se pare, când a apărut Goga în literatură. Oamenii de pe la 1900 şi-au dat seama că au a face cu o apariție ce iese din comun şi discuțiile ce s-au iscat atunci în jurul poetului au depăşit cu mult măsura obişnuită la ivirea unui talent oarecare. Un concurs fericit de împrejurări favorabile a contribuit, fără îndoială, la înțelegerea şi asimilarea entuziastă a poeziei lui Goga D. Sextil Puşcariu, într-un articol publicat în *Convorbiri literare* pe la început anului 1906, a arătat clar şi convingător care au fost aceste împrejurări.

În ultimii ani ai veacului trecut, literatura românească ne-a dat câteva nume mari: Coşbuc, Vlahuță, Slavici, Delavrancea, Caragiale. Receptivitatea publicului însă slăbise. *Convorbirile literare*, cu ținuta lor aristocratică şi uşor învechită, nu mai aveau forța de atracție a noutății de odinioară. Cele câteva încercări, ca *Viața şi Vatra,* nu izbuteau să determine o mişcare, să trezească un interes mai larg. Sunt anii în care, ca un corolar al socialismului ce se

înstăpânise mai ales în cercurile intelectuale din Moldova, apare o literatură de traduceri, de informații, de fermentație ideologică pe teme străine. Se creează astfel pentru literatura națională un spațiu vid, care se întinde până la apariția *Sămănătorului,* adică până la sfârşitul anului 1901.

Sub auspiciile *Sămănătorului* se inaugurează, aşadar, veacul în literatura românească.

Care este situația în Ardeal?

Ideile junimiste pătrunseseră aici prin ziarul *Tribuna* de la Sibiu, întemeiată pe la 1883. Concomitent însă cu criza ce precedează ivirea *Sămănătorului* în țară, avem şi o criză a *Tribunei* sibiene, apoi încetarea acestui ziar sau, mai bine zis, transformarea lui în *Tribuna poporului* şi, în urmă, reînvierea lui în forma *Tribunei* de la Arad la începutul anului 1904, sub conducerea marelui gazetar Ion Rusu-Şirianu, nepotul lui Slavici, care fusese stâlpul *Tribunei* din Sibiu.

Să reținem, prin urmare, ca pe un component principal al literaturii din Ardeal, ce stă să se organizeze, această zestre de orientări junimiste, pe care ea o datorează *Tribunei.* Să nu uităm însă, pe de altă parte, că în mişcarea sămănătoristă grupul de scriitori ardeleni care se stabilesc la Bucureşti şi dintre care unii păstrau legături vii cu țara lor de baştină au avut un rol precumpănitor.

Astfel, revista *Floare albastră,* întemeiată la 1899 de o mână de scriitori grupați în jurul lui Coşbuc, e ca o prevestire a *Sămănătorului,* ca şi *Curierul literar* de la 1901, scos tot la îndemnul lui Coşbuc şi tipărind în fruntea întâiului număr – amănunt semnificativ – programul *Daciei literare* a lui Kogălniceanu. Şi aici principalii colaboratori erau doi ardeleni: Iosif şi Chendi. Când acesta din urmă pleacă de la *Sămănătorul* pentru a-şi face un scurt popas la *Viața literară,* întemeiată de Coşbuc şi Gorun, nu înseamnă deloc că s-ar fi întors împotriva *Sămănătorului,*

ci mai degrabă o răspândire pe o arie şi mai largă a ideologiei acestuia.

Să reținem, aşadar, această a doua constatare, care ne ajută să înțelegem constelația literară în care va răsări Goga: mişcarea sămănătoristă a găsit în Ardeal un teren prielnic, fiindcă la zămislirea acestei mişcări spiritul ardelean a contribuit în măsură apreciabilă. Ea se va întemeia deci, aici, pe o realitate sufletească, se va găsi la ea acasă. Această împrejurare explică şi faptul că dintre publicațiile ivite în orbita *Sămănătorului,* o revistă ardeleană a fost aceea care a avut mai mult răsunet şi mai mare strălucire: e *Luceafărul*. Revista aceasta e întâia şi în ordine cronologică, apărând la 1 iulie 1902, pe când *Junimea,* de la Cernăuți nu apare decât în 1904, ca şi *Făt-Frumos* din Bârlad, iar *Ramuri* din Craiova abia în iarna lui 1905.

Luceafărul se iveşte deci în zodia acestei îndoite moşteniri: a tradițiilor junimiste, mai precis a cultului eminescian, pe de o parte – şi în privința aceasta titlul lui a fost ales cu tâlc simbolic, cu gândul la marea poemă a lui Eminescu -, şi a proaspetelor orientări sămănătoriste, pe de altă parte, hrănite cu atâta substanță de gândirea ardelenească, cum am văzut.

N-am de gând să înşir aici toate fazele prin care a trecut simpatica încercare tinerească a studenților budapestani până să ajungă la strălucirea în plină putere printre cele mai de seamă publicații româneşti. A făcut-o acum câțiva ani, în cartea sa intitulată *Amintiri de la „Luceafărul”,* d. Octavian Tăslăuanu, gospodarul ei priceput, căruia trebuie să-i facem dreptatea de a-i recunoaşte un remarcabil talent de organizator, o informație întinsă şi atentă şi un condei ager. Iubitorii de informații pot găsi câteva date interesante şi într-un articol pe care d. A. Bănuț l-a publicat în numărul din 20 iunie 1934 al ziarului *Patria* de la Cluj.

Când în tomna anului 1906 *Luceafărul* se mută la Sibiu, el are la activul lui o serie de mari realizări: izbutise să înmănuncheze colaborarea celor mai alese condeie din Ardeal şi din regat, înjghebase o editură, proprie, a impus câțiva scriitori – pe Ion Agârbiceanu, de pildă – şi, ceea ce e mai important, a creat un public cetitor, a făcut o educație a gustului într-o măsură pe care cu câțiva ani înainte nimeni n-ar fi îndrăznit s-o viseze. „În seminarile teologice din Sibiu şi Blaj – scrie studentul în medicină Pompiliu Nistor la *Tribuna* în primăvara anului 1906 – grasează o adevărată epidemie a cetitului: tot asemenea se citeşte mult şi în liceele româneşti, mai ales la Braşov şi Blaj."

E incontestabil că această salutară epidemie a fost răspândită prin *Luceafărul.* Al lui este meritul de a fi înlocuit tonul maiestoaselor sau severelor perioade de jălanie sau protest, frecventele apeluri la divul Traian sau blajina banalitate a *Familiei,* cu spiritul nu mai puțin românesc, dar sprinten, animat de un sens al actualității, plin de optimism şi de vigoare, de o veşnic trează şi geloasă atenție la eleganța firească a limbii literare din regat, care se bucura de un prestigiu imens.

Ascensiunea *Luceafărului* coincide cu un curent de resurecțiune politică românească în Ardeal. Pe la începutul anului 1905, la Sibiu se decide reluarea activității parlamentare. Mobilizarea aceasta splendidă ne dă acele epice bătălii electorale, acea serie interminabilă de procese de presă şi de întemnițări care constituie un titlu de glorie pentru întreaga obşte românească a Ardealului, fiind un examen al capacității ei de rezistență, o măsură a conştiinței şi o prefață vrednică a anului 1918.

Nu se poate citi presa ardeleană din aceşti ani fără o adâncă emoție şi fără marea tristețe de a fi pierdut firul unei mari tradiții gazetăreşti, pe care am fost incapabili de a o relua şi de a o afirma şi pe planul României de azi, deşi

necesitatea ei o simțim zi de zi. Dar, oricât de favorabilă, atmosfera aceasta ea în ea n-ar fi putut crea literatura *Luceafărului;* ea putea doar să contribuie la difuzarea ei, ceea ce a şi făcut, de altfel, cu vârf şi îndesat.

Pentru literatură însă se cerea un creator, un cap de şcoală. Şi acesta s-a ivit în momentul oportun: e Octavian Goga. Atât de puternică a fost contribuția lui Goga la *Luceafărul*, încât conştiința literară a legat numele lui cu acela al revistei printr-un semn al egalității. Octavian Goga a mai scris şi la alte reviste, a întemeiat chiar unele – nu importă; numele lui e legat de *Luceafărul,* în toate manualele de istorie literară el figurează ca întemeietor al acestei reviste, ceea ce, dacă nu corespunde unui adevăr matematic, corespunde unuia mai adânc, fiindcă în definitiv Goga a dat girul moral revistei care a crescut şi s-a afirmat paralel cu faima poetului şi şi-a stabilit o certitudine a nivelului cam deodată cu apariția volumului de versuri al lui Goga spre sfârşitul anului 1905.

Când Goga îşi făcuse apariția la *Luceafărul*, avea la spatele lui o activitate literară începută la vârsta de 14 ani şi împrăştiată pe la o revistă literară ca apărea la Gherla sub conducerea lui Ion Pop-Reteganul, la *Tribuna literară,* anexa cunoscutei *Tribune* din Sibiu, şi, în sfârşit, la *Familia* lui Iosif Vulcan, generoasa gazdă a tuturor începătorilor).

Amintesc aceste încercări, pentru că din ele se lămuresc maturitatea şi siguranța multora dintre versurile publicate unul după altul în *Luceafărul* şi surprinzătoarea apariție a unui volum de un succes aproape fără precedent în literatura noastră la o vârstă de-abia de 24 de ani.

Succesul lui Goga a fost într-adevăr extraordinar şi confirmat prin cele mai variate interpretări. Oricât de variate însă, aceste păreri se acordă, cu neînsemnate excepții, asupra unui punct: volumul tânărului poet constituie un

eveniment în istoria poeziei româneşti, cel mai de seamă de la apariţia lui Coşbuc."

Chinezu, Ion. *Octavian Goga*. În: *Gând Românesc*, nr. 5-12, 1938

Apud: Pagini de critică, Bucureşti, Editura pentru literatură 1969, p. 9-25 [Ediţie îngrijită de I. Negoiţescu]

„Izbăvitorul durerilor străbune"

„Pornită la Bucureşti, cu forţe dealtfel mai mult moldoveneşti şi ardeleneşti, acţiunea sămănătorismului s-a realizat din începuturile sale în poezia lui Octavian Goga (n. 1881) prin ruralism, întoarcere la brazdă, ură faţă de oraş şi chiar de civilizaţie, naţionalism, dar s-a şi particularizat prin seva solului creator până a devenit exclusiv ardeleană. Ea trebuie cercetată în sânul ideologiei sămănătorismului şi în particularităţile ei regionale (*Poezii,* 1905).

Conştiinţa solidarităţii naţionale e la baza întregii activităţi a bardului ardelean, în poezii, în teatru, în publicistică, în oratorie patriotică şi, în urmă, în politică chiar; nu e vorba de o solidaritate oarecare, ci de conştiinţa mistică a unei misiuni determinate. Vechea concepţie romantică a rolului social sau naţional al scriitorului devine şi mai energică prin concursul împrejurărilor istorice: pe când mesianismul bucureştean nu putea înflori decât în sânul unei activităţi culturale şi se zbătea în scepticism şi indiferenţă, ţâşnit din însăşi fibrele existenţei naţionale ameninţate, mesianismul ardelean s-a dezvoltat în domenii fără contestare posibilă. Condiţiile locului i-au impus, ce e dreptul, anumite norme şi rezerve formale: neputându-se exprima liber, el a trebuit să se retracteze adesea în formule

vagi şi misterioase, ocolind cuvântul propriu, într-un amestec de bărbăţie şi de jelanie, şi, mai ales, de vaticinaţie, vrednică de vechii profeţi în aşteptarea frenetică a „mântuitorului", „a dezrobitorului", ce va răzbuna milenara nedreptate:

„Crai tânăr, crai mândru, erai nou".

Principatul generator al acestei poezii fiind posibilitatea contopirii cu aspiraţiile colectivităţii etnice, urmează ca o consecinţă ruralismul ei. Ţară de ţărani, Ardealul nu putea oferi decât un material rural. În centrul creaţiunii păşeşte deci ţăranul, nu sub forma motivului decorativ, ca la Alecsandri, şi nici al celui idilic ca la Coşbuc, ci în realitatea lui socială; el nu e idealist, sentimental şi erotic, ci e un rob al pământului şi instrumentul răzbunării viitoare:

„Din casa voastră, unde în umbră,
Plâng doinele, şi râde hora
Va străluci odată vremii
Norocul nostru al tuturora."
(Plugarii)

El e „înfricoşatul crainic, izbăvitor durerilor străbune", adică făptuitorul revoluţiei sociale.

Trecută prin preocuparea socială a poetului şi natura e considerată în solidaritatea ei cu durerea omenească. Codrul şi apa nu sunt numai martorii unei suferinţi milenare ci şi tăinuitorii şi ocrotitorii ei. În cetăţuia de ape a Oltului:

„Dorm cântecele noastre toate
Şi fierbe tăinuita jale
A visurilor sfărâmate."

iar codrul povesteşte din frunza lui „îndurerata poveste a neamului”.

În afară de funcţiile lui esenţiale (*Clăcaşii, Plugarii)*, ţăranul e văzut în cadrul vieţii sale de sat, printr-un amestec de observaţie realistă şi de protecţie simbolică. „Albit de zile negre” şi cu „un ban de la împăratul” pe piept, preotul devine „un mag din basme”, un „apostol”, la cuvântul căruia femeile îşi opresc fusul, bătrânii „fărâmă” lacrimi, în timp ce:

„Aprins feciorii strâng prăseaua
Cuţitului din cingătoare.”

„Dascălul” se desprinde din strana bisericii ca un semn al eternităţii rasei, cu ochi, în care străluceşte scânteia:

„Din focul mare al dragostei de lege
Ce prin potopul veacurilor negre
Ne-a luminat cărările pribege…”

iar „sfielnica, bălaia dăscăliţă” dă sfaturi nevestelor şi compune mamelor scrisori pentru feciori luaţi la oaste. Lăutarii „cetluiesc pe patru strune” „argintul visării deşarte” şi „amarul nădejdiilor moarte”. Printr-o proiecţie simbolică identică ţiganul Laie Chiorul devine interpretul durerii norodului pe lângă Dumnezeu.

Calitatea exclusiv socială a temperamentului poetului se mai trădează, dealtfel, şi prin raritatea elementului erotic sau, atunci când există, prin deformarea lui de preocupări sociale (**O rază)**.

Pământ şi apă, cosaş şi plugar, popă, lăutar sau iubită sunt astfel, elementele aceleiaşi finalităţi naţionale şi sociale.

Iată materialul obiectiv: dacă trecem la atitudinea poetului faţă de dânsul, în afară de mesianism, găsim regretul înstrăinării de cadrul lui de formaţiune a feciorului lui Iosif, preotul, plecat în lume tocmai în momentul când: „la umbra unui fir de nalbă plângea floarea de cicoare" şi „un firicel de izmă creaţă se sărută cu Oltul". În loc să se adapteze, el se întoarce cu gândul în satul natal, unde se vede însurat „într-o casă pe deal" înconjurat de copii, pe care mama lor îi învaţă „CREDEUL".

Lovinescu, Eugen. *Poezia sămănătoristă*; I – *Poezia sămănătoristă ardeleană*. În vol.: *Istoria literaturii contemporane*. 1900-1937, Bucureşti, Socec, p. 75-81

„...Un fond existenţial de o gravitate extremă"

„Poezia lui O. Goga aducea în contextul lirismului contemporan o mutaţie de substanţă, un timbru unic, inconfundabil, profund original. O. Goga reprezintă pentru poezia românească, şi mai ales pentru cea transilvăneană, momentul depăşirii impasului epigonic post-eminescian şi o nouă ridicare a liricii româneşti la condiţia sa majoră, superioară, printr-o redimensionare şi organizare a spaţiului poetic autohton. Raportul dintre tradiţie şi inovaţie este folosit într-un chip surprinzător de original şi adeseori cu o materie poetică nouă, ceea ce-i permite să topească într-o alchimie proprie şi limbajul cărţilor vechi, populare şi religioase, şi experienţa eminesciană, şi tradiţia locală ardelenească, patriotică şi realist-populară prin excelenţă. Stăruind în direcţia cântecului liric de cea mai autentică

factură eminesciană (vezi ciclurile intitulate *Cântece)*, O. Goga şi-a dat în mod conştient seama că nu va putea să aibă sorţi de izbândă în această direcţie, decât dacă va asocia melancoliei cutremurătoare a doinei accentele viforoase şi vaticinare ale durerii unui popor asuprit. Elegia erotică eminesciană e convertită astfel în elegie socială şi naţională. Acesta este sensul noii mutaţii făurite de Goga în lirismul naţional. Până la el poezia patriotică cunoscuse câteva etape remarcabile de înflorire dar la sfârşitul secolului al XIX-lea, mai ales în Transilvania, ea căzuse în desuetudine şi convenţionalism, slujită fiind de poeţi tot mai lipsiţi de har. Îi lipsea sinceritatea, adâncimea interioară. Această revitalizare a genului va fi opera lui Goga. Dinspre exterior, accentul se deplasează în modul vizibil spre interior. Poezia *obiectivă*, epicistă şi baladescă a lui Coşbuc şi Iosif, devine fundamental subiectivă, lirică, o *autoconfesiune tragică.* Venind „de departe”, fiind mesagera unui timp zbuciumat, a unei istorii tumultoase, bogate în experienţe fundamentale, dureroase, poezia lui Goga închidea în ea un întreg trecut de vexaţii şi asupriri, trecut care se cerea răzbunat, îndreptat. Ea va deveni prin urmare propriul său discurs, poezia lui Goga tinde să fie nu o frântură din plânsul celor mulţi, ci chiar *plânsul* însuşi, bocetul sfâşietor şi deznădăjduit al întregii umanităţi îndoliate. *Eu* devine astfel *noi,* prin propria confesiune, mărturia tragică a unei întregi colectivităţi, a unui întreg popor. De unde şi popularitatea de care s-a bucurat încă de la început poezia sa în rândul cititorilor, de unde poziţia sa privilegiată în literatura română […]

Într-adevăr farmecul poeziei lui Goga provine în mare parte din acest caracter *ritualic,* din acest fond existenţial de o gravitate extremă, pe care poetul îl scoate la lumină în momentele sale cheie, şi în care fiecare gest capătă o simbolistică aparte, cu accente de gravă ceremonie.

Întreaga viață a neamului se află plasată sub o zodie a „nenorocului”, a unei sorți damnate, blestemate. Contrastul dintre frumusețile firii, hărnicia şi însuşirile psihice şi morale ale acestui popor, pe de o parte, şi între viața tristă şi împlinită pe care e silit s-o ducă, pe de altă parte, transpune, într-un plan ireal, fabulos, un conflict social şi național precis, rezumând o stare obiectivă – istoria dramatică a unui neam. Poezia devine astfel supapa prin care se varsă plânsul său interior, deznădejdea sa organică, jalea şi bocetul sufletului său ultragiat. „Lumea” lui O. Goga este una nostalgică, un regret după un *ce* apus, pe care n-a reuşit să-l trăiască nici el şi nici cei dinaintea lui, din moşi-strămoşi. În tăria şi credința urmăririi acestui vis, în capacitatea lui obsesională, în neliniştea şi febra acestei căutări stă întreaga fascinație a poeziei lui Goga, modernismul său plurivalent. Susurând interior într-un plâns continuu, obsesia lacrimală nu reprezintă decât o umanizare a eroului prin suferință.

Ideea zădărniciei şi a neputinței apasă peste lirica lui O. Goga ca o lespede funerară. Viitorul este înscris la el într-o haină impenetrabilă, oraculară, într-o hieroglifă ambiguă, greu descifrabilă. Iscoditor de semne şi zodii, ca la Blaga, viitorul este „craiul tânăr”, „craiul nou” ce va să vie, e „ceasul poruncit” a cărui aşteptare e legată de „strivita răzbunare”, de „nădejdea visurilor noastre”, de „cântul strunelor neputincioase”, de „jalea pribeagă” a lor, de „bezna vechilor păcate” de „biserica nădăjduirii noastre, venind din mesianismul şi profetismul romantic. Căci poezia lui Goga reprezintă o particulară şi curioasă sinteză de paşoptism (citeşte romantism) cu sentimentalismul eminescian şi sensibilitatea modernă. În arta cu care ştie să îmbine acel specific *lamento* eminescian, cu protestul, cu revolta şi credința în izbăvire, tipic paşoptiste, stă întreaga originalitate a poetului transilvănean. El este simțit astfel un chip surprinzător ca foarte *tradiționalist* şi uimitor de

specific pentru literatura transilvăneană a timpului său, în el regăsindu-se atât forța vaticinară din poezia lui Andrei Mureşanu, expresia vitalistă a lui Coşbuc, cât şi sensibilitatea întristată şi reflexivă a „pribeagului", şi „dezrădăcinatului" Iosif. În aceeaşi măsură însă, Goga este atât de vizibil modern față de înaintaşii săi, încât unii dintre cercetătorii operei sale n-au ezitat să-l apropie de Bacovia şi simbolişti în general. Într-adevăr, se simte în poezia sa un vag învăluitor, un aer hieratic şi „bolnăvit", o angoasă nelămurită, care-l mistuie pe dinăuntru, o paloare de amurguri învinețite. Dar, dincolo de ele, modernismul lui Goga trebuie înțeles şi într-un alt mod: în adâncimea lirismului şi intimismului poetic. Cu el, poezia transilvăneană devine ceremonie, rugăciune, autentic discurs liric. El revendică astfel un spațiu poetic nou (tonul discursiv la persoana a III-a e părăsit în favoarea comunicării directe la persoana I), structurat în jurul eului subiectiv, modalitate artistică pe care am numit-o *autobiografism tragic.* El face din universul autobiografic al existenței sale un univers mai larg, populat cu figurile centrale ale satului, figuri familiare copilăriei şi adolescenței sale, pe care le ridică la ranguri de arhetipuri lirice. Ele sunt astfel nu numai nişte proiecții interioare ale imaginației sale, ci şi făpturi reale, autentice, întâlnite în mediul rural, ardelenesc sau nu, din moş-strămoşi. *Tatăl, Mama, Bunica, Dascălul, Preotul, Dăscălița, Lăutarul, Crâşmarul* etc. sunt ființe obiective eterne, existente de când lumea în universul rustic, cărora poetul le-a imprimat o aură apoteotică, legendară uneori, uşor mitizată alteori. La o mitologie a satului, în accepțiunea blagiană a termenului, poezia lui Goga nu a ajuns însă, ea oprindu-se la un anumit prag al realului, care păstrează pregnant senzația de trăit. În acest context, nici ideea unei „*monografieri"* conştiente a satului nu nise pare conformă cu adevărul, ea nefiind altceva decât

o creație a criticii de mai târziu, bazată pe interpretările tardive, *a posteriori,* pe care poetul însuşi le dăduse creației sale în *Mărturisiri.* Pentru noi, încercarea de evocare lirică a satului şi a figurilor ei reprezentative se constituie ca o parte dintr-o *autobiografie lirică* de tip romantic care are drept fundal sentimental satul, păstrător al tradițiilor neamului, locul obârşiei noastre şi rezervor al marilor energii populare. Ceea ce a trecut drept „monografie a satului" nu e în acest caz decât o rememorare de tipul aceleia efectuate de Creangă în *Amintiri din copilărie,* unde, odată cu universul copilăriei şi adolescenței, sunt surprinse pe peliculă şi acele figuri din viața satului care corespund organizării sale interne, sufleteşti, unui itinerar autobiografic precis structurat, peste care se proiectează în permanență luminile propriilor sale aspirații."

Popa, Mircea. *Postfață la volumul: Octavian Goga. Poezii.* Bucureşti, Editura Minerva„ 1979, p. 202-205 (Seria „Arcade")

„Sunt solul dragostei şi al urii/ Un visător al biruinței"

„Ca şi la Creangă, şi la Octavian Goga metoda reconstituirii sociologice îşi află deplina legitimitate. A schițat-o Nicolae Iorga şi a folosit-o plenar George Călinescu în *Istoria literaturii române.* Identificări geografice şi biografice pot fi, de asemenea, făcute şi în studiile ca şi în monografia dedicată poetului – Ion Dodu Bălan le-a realizat cu multă finețe. Ele atestă faptul că pornind de la un univers uman, geografic şi social concret,

Octavian Goga nu rămâne în acest perimetru şi-i conferă valorile care fac din el depozitarul şi purtătorul unor virtuţii morale definitorii pentru poporul român. De fapt, Octavian Goga avea conştiinţa faptului că „ţăranul nostru, oricum stăm să-l judeci, în toate manifestările vieţii lui simple se înfăţişează ca o fire armonică (…) Acest muncitor de la ţară e o verigă numai într-un lanţ nesfârşit de evoluţie lentă şi părăseşte pe arenă în armură unei moşteniri milenare. El are trecut, are tradiţie şi umblă pe un drum bătătorit de veacuri. Filozofia vieţii lui e o comoară veche, împletită din păţanii şi sfaturi de demult, de aici înţelepciunea ei adâncă şi bogăţia ei strălucitoare. Aşa e şi cu toate îndeletnicirile vieţii lui, cu meşteşugurile pe care le poartă, cu toată păşirea lui, cu orice mişcare”.

Este evident că viziunea asupra satului şi a ţăranului în poezia lui Octavian Goga nu reprezintă rodul unei înclinaţii temperamentale, ci al unei concepţii filozofice. Satul este o matcă germinativă şi nu un univers static, închis. De aceea, evadarea din perimetrul său duce inevitabil la eşec. Valorile sale odată nesocotite fac cu neputinţă reintrarea în ritmul unei vieţi ce şi-a stabilit norme etice şi spirituale de o perfectă organicitate fără distorsiuni. Virtutea cea mai de preţ este tocmai integrarea în acest ritm, ceea ce înseamnă folosind o expresie a sa, „a fi în rând cu oamenii” („mi-ar fi azi casa în rând cu toţii”). Şi aceasta nu printr-o modestie disimulată, ci din dorinţa de a realiza supremele virtuţi ale omului de la ţară, cheia fericirii şi a împlinirii personalităţii umane. Printre aceste virtuţi, cuminţenia este cea dintâi („să fiu cel mai cuminte-n sat”), frumuseţea, omenia privită drept supremul elogiu ce se poate aduce cuiva chiar dincolo de moarte („Pe cine-ngropi, părinte, azi?/Pe-un om de omenie!”), iar încununarea acestor virtuţi este recunoaşterea lor de către obştea ţărănească („cum m-ar cinsti azi satul”).

Dacă Vlahuță – așa cum spunea Tudor Vianu – a dat poeziei noastre tonul etic, poetul care reprezintă în chipul cel mai deplin această direcție a liricii noastre este Octavian Goga. Valorile morale stăteau pentru el la baza aprecierii unei personalități: „Importanța unui om în societate e determinată totdeauna de situația lui morală. Ca să duci un rol de conducător în viața publică, ca să-ți tragi în cumpănă cuvântul şi să fie ascultat, trebuie să reprezinți o valoare morală… Poți să ai vervă strălucitoare în tot ce spui, poți să vii în palmă cu adevărul neted, lumea are să te asculte şi are să dee din umeri: - Ce păcat că nu-i un om de omenie!...” De aceea, în poezia lui, satul românesc nu trăieşte numai sub aspect etnografic, versurile sale nu refac numai monografia spirituală a comunității țărăneşti, ci sintetizează un adevărat cod moral al satului. Poetul e înzestrat cu vocația unui apostol care se crede chemat să dea lumină, dar să şi vestească „vremi ce să vă vie”; de aceea singurul element prin care vrea să se deosebească, dar nu în chip trufaş, de restul lumii este *învățătura* privită nu ca o mândrie gratuită, ci ca o datorie întoarsă spre cei din mijlocul cărora a plecat („Sătenii seara să-i adun/Şi să le spun din carte”). Iar cei ce au întruchipat în mod plenar acest ideal prin viața lor (învățătorul, învățătoarea) capătă dimensiuni mitice.

De aici permanenta confundare a poetului cu suferința celor din jur („Eu sunt o lacrimă târzie/Din plânsul unei mii de ani”), obsesiva dorință de contopire cu semenii săi, încât cuvintele rostite cu cea mai mare frecvență sunt *noi, al nostru.* Lirica lui Goga ni se prezintă astfel ca un univers perfect articulat în care profesiunea de credință a poetului este în fond mărturisirea unui țăran care nu vrea să se exprime pe sine, ci să dea glas unor dureri colective („Ci jalea unei lumi, părinte,/Să plângă-n lacrimile mele”).

Au impresionat la apariția acestor versuri, cum impresionează şi acum, tonul de o violență incendiară,

notele mesianice, prevestind „vremuri răzbunătoare” („Sunt solul dragostei şi al urii,/Un visător al biruinței”), tumultul acela de mânie şi revoltă ce se revarsă incandescent peste rânduieli vechi, peste obide sedimentate, peste suferințe adânc săpate în ființa oamenilor în numele cărora vorbea. Suferința acestei categorii nu constituia o încercare momentană, expresia unei nemulțumiri trecătoare, ci punctul critic al unei revolte adânci ce se pierde în negura timpului „Dar din al veacurilor caier/Mi-am împletit cu biciul urii,/Nestinsul vremurilor vaier/Mi-a scris blestemu-n cerul gurii!”). Pentru că satul din poezia lui Goga, care îşi are atât de distinct conturate toate atributele materiale şi morale de la „răvaşul turmelor de oi” cu „şireagul lui de crestături” până la „povestea lui Alexandru Machedon”, toate momentele, toate obiceiurile, tot ce este caracteristic, e prezent în această monografie a satului. Un sat contemporan sau idilic? Aceste însemne s-au vehiculat pornind de la anumite date ale poeziei lui: nu numai o dată satul cu obiceiurile sale capătă dimensiuni fabuloase, adeseori neexistând un hotar distinct între aceste tărâmuri. Eroii şi recuzita poeziilor sale aparțin adeseori basmului („În pacea serilor de toamnă/la noi coboară Cosânzene”); chiar şi procedeele sunt tipice basmului şi mă gândesc la frecvența hiperbolei.

Dar ceea ce constituie nota distinctivă a lui Goga față de Iosif sau Coşbuc este perspectiva unitară şi complexă asupra satului ce uneşte tărâmul realului în sensul cel mai acut al cuvântului cu acela al istoriei şi al legendei. Pe aceste trei coordonate se află pentru Goga singura structură a sufletului românesc: satul. Numai aici se pot naşte adevăratele sentimente, numai aici ființa umană se regăseşte şi se împlineşte numai aici îşi au cântecele izvorul: „Noi să privim luceafărul din zare/Şi-atunci să zicem strunelor să cânte”.

Cred că, dacă vorbim de *permanențe*, trebuie să subliniem şi faptul că istoria nu mai apare în poezia lui Octavian Goga înconjurată doar de nostalgia romantică. Istoria e o prezență efectivă: „Trecutul ne-nfăşoară,/Oricât de mult l-am surghiuni din minte”. Şi, chiar dacă „s-au stins frumoasele timpuri de fală şi mărire,/S-au prăbuşit în groapă măreții lor eroi”, ei n-au lăsat deopotrivă „o scumpă şi sfântă moştenire”, dar şi „sâmburul din care sperăm că o să-vie/Măreţul vis de aur: frumosul viitor”. Poetul care se consideră un legendar al celor ce au „sprijinit întotdeauna/Eternitatea pe-al lor umăr” îşi cheamă înaintaşii nu numai să fie martori, ci şi făuritori ai vremilor viitoare: „Veniţi, căci glasul vostru-nvie/Un nou zorit de dimineaţă”. Să remarcăm deci absenţa paseismului în lirica lui Goga şi înţelegerea istoriei într-un sens activ. El nu „reînvie” chipuri şi momente istorice pentru Bolintineanu sau Şt. O. Iosif, ci însăşi istoria.

Poezia lui a depăşit momentul şi s-a înscris pe orbita marii poezii prin faptul că în ea trăiesc permanenţe etice româneşti, că ea exprimă sinteza sufletului nostru văzut în cele trei laturi unitare ale existenţei sale şi că, în sfârşit, acestea au căpătat un veşmânt artistic, ce dă impresia unei totale lipse de invenţie, iar în realitate aparţinând metaforei absolute. Şi aici aş vedea încă una din cauzele pentru care poezia lui Goga, reprezintă unul din momentele de culme ale literaturii noastre: realizând esenţa unei conştiinţe şi a unui suflet naţional în toate ipostazele lui, de la viforul mâniei până la melancolia adâncă (vom observa că absentă este numai euforia de tip coşbucian), el a izbutit să aducă expresia la acelaşi nivel de esenţializare. Poetul care topeşte prezentul în trecut, realitatea în fantastic, mînuieşte cu o uimitoare dexteritate vocabularul în aparenţă cel mai banal, atribuindu-i valori estetice de o deosebită preţiozitate printr-

o simplă potrivire. Nimic nu pare meşteşug în această meşteşugită poezie.

Dar disocierea dintre omul politic, care după 1920 a mers în contratimp cu țara, cu poporul, cu istoria, cu sine însuşi, şi între poetul care le-a unit pe toate acestea într-una din cele mai elocvente sinteze de artă românească trebuie să fie făcută. E drept, spre gloria poetului. Şi tot atât de drept – în paguba omului politic, care nu-şi poate anexa o operă atât de clar conturată, dar şi de net contradictorie cu ceea ce în a doua parte a vieții a afirmat şi a slujit. „Mitul” Goga rămâne evident al poetului pentru că poetul şi-a înscris opera în mitologia poporului român.”

Râpeanu, Valeriu. *Permanențe etice în poezia lui Octavian Goga*. În: *Lupta de clasă*, LI, nr. 11, nov. 1971, p. 39

Alte referințe critice

1. Apostolescu, N.I.: *Despre „Poezii" de O. Goga.* În: *Literatură şi artă română,* 1905
2. Bălan, I.D.: *Octavian Goga. Monografie,* Bucureşti, Editura „Minerva", 1971; ediția a II-a revăzută şi adăugită, Editura „Minerva", 1975
3. Beniuc, Mihai: *Octavian Goga, poetul*. În volumul *Meşterul Manole,* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1957.
4. Bulgăre, Gh.: *Limba poetică a lui Octavian Goga.* În: *Limba română,* an VI, nr. 3, mai-iunie 1957.
5. Călinescu, G.: *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* Bucureşti, „Fundația pentru literatură şi artă", 1941.
6. Cioculescu, Ş.: *Octavian Goga: „Din larg" – poeme postume.* În: *Aspecte lirice contemporane,* Bucureşti, „Casa Şcoalelor", 1942.
7. Ciopraga, C.: *Arta lui Octavian Goga.* În: *Cronica,* an I, nr. 10, 16 aprilie 1966.
8. Ciopraga, C.: *Literatura română între 1900-1918.* Iaşi, Editura „Junimea", 1970
9. Gáldi, L.: *Introducere în istoria versului românesc,* Bucureşti, Editura „Minerva", 1971.
10. Ibrăileanu, G.: *Note şi impresii,* Iaşi, Editura „Viața românească", 1920.
11. Iorga, N.: *Poeziile lui Octavian Goga,* În: *Sămănătorul,* an IV, nr. 44, 30 oct. 1905.
12. Lovinescu, E.: *Critice,* vol. I, Ediție definitivă, Bucureşti, Editura „Ancora", 1925.
13. Lovinescu, E.: *Istoria literaturii române contemporane 1900-1937.* Bucureşti, Editura „Socec", 1937.

14. Maiorescu, Titu: *Poeziile d-lui O. Goga.* În: *Critice,* vol. III, E.P.L., 1966.
15. Micu, D.: *Literatura română la începutul secolului al XX-lea,* Bucureşti, E.P.L., 1964.
16. Papadima, Ovidiu: *Octavian Goga,* Bucureşti, „Fundația pentru literatură şi artă", 1944.
17. Papadima, Ovidiu: *Căile omului şi ale naturii în poezia lui Goga.* În: *Steaua,* an XVII, nr. 3(194), martie 1966.
18. Piru, Al.: *Goga şi literatura universală.* În: *Gazeta literară,* an XIII, nr. 13(699), 31 martie 1966.
19. Puşcariu, Sextil: *Poeziile lui Octavian Goga.* În: *Cercetări şi studii,* ediție îngrijită de Ilie Dan şi prefațată de G. Istrate, Bucureşti, Editura „Minerva", 1974.
20. Rău, Aurel: *Poetul vocațiilor multiple.* În: *Steaua,* an, XVII, nr. 3(194), martie 1966.
21. Streinu, Vladimir: *Versificația modernă,* Studiu istoric şi teoretic asupra versului liber, Bucureşti, E.P.L., 1966.
22. Streinu, Vladimir: *O. Goga – poetul.* În: *Pagini de critică,* vol. IV, Bucureşti, Editura „Minerva", 1976.
23. Szemlér, Ferenc: *Goga în limba maghiară.* În: *Steaua,* an, XVII, nr. 3(194), martie 1966.
24. Vianu, Tudor: *Octavian Goga.* În: *Universul literar,* an XLVII, nr. 13, 14 mai 1938.
25. Vianu, Tudor: *Arta prozatorilor români.* Bucureşti, Editura Contemporană, 1941.
26. Vârgolici, Teodor: *Arta poetică a lui Octavian Goga,* În volumul *Retrospective literare,* Bucureşti, E.P.L., 1969.
27. Zaciu, Mircea: *Evoluția receptării poeziei lui Octavian Goga.* În: *Lupta de clasă,* seria V-a, an LI, noiembrie 1971.

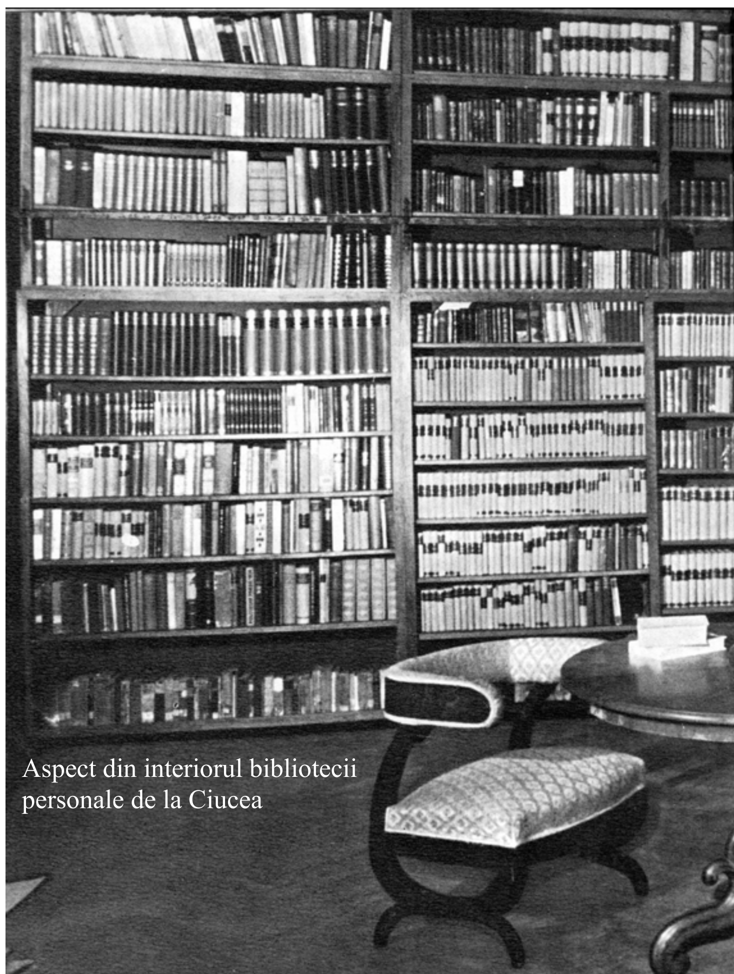

cronologie

documentara

Pagini uitate

Facsimil după manuscrisul piesei de teatru „*Domnul notar”*,
autor Octavian Goga

Aspect din interiorul bibliotecii personale de la Ciucea

Octavian Goga şi Asociaţiunea „Astra”

ȚARA NOASTRĂ

FOAIA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII".

REDACTOR:

OCTAVIAN GOGA.

Publicistica lui Octavian Goga

Bibl
iogr
afie

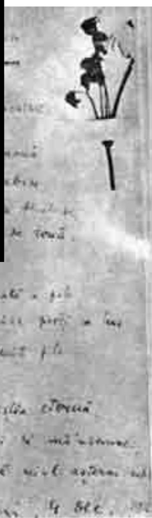
Opera şi

Octavian Goga
în patrimoniul Bibliotecii ASTRA
Sibiu

INTERPRETĂRI CRITICE

OCTAVIAN GOGA
CĂLĂTORIE ÎN UNIVERSUL OPEREI
Cugetări

Documente şi redactare:
DORIN GOGÂLEA
Serviciul de Informare Bibliografică
şi Documentare Ştiinţifică